

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

Mus. Bibl.

II.

57.

8° D. 24. Jan.

Mos. Bibl. 1.

GUILLIELMI CAMDENI
ANNALIUM
RERUM
ANGLICARUM
ET
HIBERNICARUM,
REGNANTE
ELIZABETHA,
VOLUMEN SECUNDUM,
Complectens operis partem secundam & tertiam.

ELIZABETHA
 ANGLIÆ, &c.
 REGINA.
 PARS SECUNDA.

M. D. LXX.

REBELLIONE jam in Anglia ^{Moravius} exstincta, ^{Scotam sibi} Moravius, Scotiæ Prorex, ^{tradi petit.} sedulo egit, ut Scotorum Regina sibi in manus traderetur, eoque nomine & obsides obtulit, & Northumbrium, Westmorlandiumque restituere promisit; effecitque, ut Rossensis Episcopus, tanquam rebellionis auctor, in custodiam apud Episcopum Londinensem traderetur. Deinde, ^{Rebelle} ut Elizabetham beneficio demereretur, ^{Anglos per-} mense Januario in ^{sequitur.} limitaneas Scotiæ versus Angliam provincias cum exercitu ingressus ad Anglos rebelles indagandum, pauculos, illosque nullius notæ, interceptit; tandemque Northumbriæ Comitem, apud limitaneos prædones latitantem, hospitis indicio invenit, ad Lacum Levinum custodiendum misit, limitaneosque graviter afflixit.

C c 2

¹ Posteaque

1570. Posteaque, quum jam magnis laboribus perfunctus, securo animo videretur, Limnuchi (*Lithquo* vulgus vocat) ex insidiis globulo plumbeo infra umbilicum, dum per plateam equitaret, transfossus occubuit. Percussor erat Hamiltonius, qui in Galliam mox evasit, & annos aliquot superfuit, subinde protestatus, se privatam de Moravio vindictam sumpsisse, postquam patientia ad injurias diutius obdurescere non potuisset. Moravius enim hominem, quod à Regina steterat, proscriperat, & carcere condiderat, patibulum subinde minatus, donec prædiolo, quod per uxorem obvenerat, Moravii clienti cederet. Unde uxor mente capta, & ille in furorem versus, carcere effracto, cædem admisit. Nec persuaderi postea poterat in Gallia, quum homo ad facinus promptus videretur, ut in Admirallum Colinium idem auderet, dictitans, se justici sui doloris fuisse vindicem, cujus pœnituit; alieni vero, nec prece nec pretio unquam futurum.

Varia de eo
judicia.

Multus hinc de Prorege sublato per Britanniam sermo, plurimis vana mirantibus; utique somnium esse matris ejus, postquam furtivo congressu à Rege Jacobo v. compressa, de Leone & Dracone in ejus utero confligentibus. Apud prudentiores pro partium studiis, ab aliis ob religionem Rom. è Scotia profligatam, Regem puerulum conservatum, justitiam æquabiliter administratam, & munificentiam in viros doctos, & Buchananum inprimis, laudatus. Contra ab aliis culpatus, quasi religionem integumento sumpsisset, ut ex Ecclesiæ spoliis se suosque expleret, atque in sororem Reginam optime meritam injuriosissime ingratus, muliebri imbecillitati inhumane insultasset. Et hi ex suis suspicionibus & conjecturis, pravoque multorum Nothorum

1. Eodem autem mense, quum jam &c. in Edd. prioribus. *Quin & in Cod. Smithiano mox post occiditur in marg. scriptum habemus, 23°. Janua. ingenio*

ingenio augurabantur, quasi filio minime parciturus esset, qui matrem regno exuerat. Ipsa Scotorum Regina indoluit, illum tam repentina & violenta morte præreptum fuisse, priusquam (ut dixit) peccata in Deum, patriam, & Principem serua pœnitentia expiasset. Angli vero quotquot Norfolcio studuerunt, ut vafrum simulandi & dissimulandi artificem, quantum ausi, incularunt.

Nocte quæ Proregis cædem subsecuta est, Thomas Carrus Fernihurstius, & Walterus Scotus Buchluus, viri inter limitaneos Scotos fortissimi, Scotorum Regiæ devotissimi, quique ab illa usque ad exilium & fortunarum everfionem steterant, ultionem contra Reginam Angliæ spirantes, quod Prorex in ejus gratiam limitaneos afflixisset, in Angliam cum Scotis & quibusdam Anglis rebellibus irrumpentes, pace violata, finitimum agrum ferro flammaque quasi solitudinem facturi, devastarunt. Unde in Scotiam illico missus Thomas Randolphus, ut Scotiæ Proceres in publico conventu de injuria tanta doceret, quodque si illi (Scotia tunc tumultuante) pacis perturbatores cohibere non possent, Regina suo milite illatas injurias sit persecutura, nec quempiam immerentem damno affectura. Huic nullum datum responsum, eo quod Prorex nondum fuerat designatus. Suffexius tamen, ut injuria à limitaneis Anglis propulsaretur, & hostium insolentia comprimeretur, jussus est copias conscribere, & contra Buchluum & Fernihurstium movere; eos autem solos bello persequi, qui nuper cum Anglis rebellibus Angliam prædabundi incurfarant, aut Anglos rebelles contra fœdera foverant, aut fovebunt. Nec sisti poterat, quamvis qui Scotorum Regiæ studebant Argathelius & Huntleius, misso Trebono, inducias postularent, donec res Scoticas Elizabethæ significarent; quam quum ab incepto dissuadere non possent,

primum

Scotorum
& rebellium
in Angliam
incurfio.

1570. primum minas quodammodo jactarunt, & mox ad preces conversi rogarunt, ut quædam superiori biennio in Scotia scita, & sancita, illa arbitra refigerentur.

Angli ul-
ciscuntur.

Nihilominus medio Aprili Suffexius cum Barone Hunfdonio, Drurio Berwici Marescallo, & Anglorum exercitu Scotiam ingreditur, per *Tividaliam* vicos & villas Buchluii & Carrorum incendit, agros depopulatur, *Ferniburstium* & *Cralingum* propugnacula Thomæ Carri subruit. Ex altera parte Henricus Baro Scropus eodem ipso tempore occiduum Scotiæ limitem intrat, Jonstoni & aliorum agros qui rebelles Anglos foverant, per Anandiam late devastat. Viculi trecenti incensi, propugnacula quinquaginta plus minus hoc tempore subversa fuerunt.

Pauculis interjectis diebus, Suffexius iterum Scotiam ingressus cum Barone Hunfdonio, Humium Castrum rebellium Anglorum receptaculum admotis machinis obsidet, & deditione capit, in quo nisi unus & alter ex rebellibus fuerunt deprehensi. quibus suspendio sublatis, Præsidioque imposito, Drurio imperat, ut *Fast Castle*, alterum etiam Baronis Humii munimentum, oppugnaret: quod mox etiam deditionem fecit.

Regiis in
Scotia auxi-
liantur.

Quum rebelles Angli in interiores Scotiæ partes jam se recepissent, & aliis id genus hominibus consociati ferrum flammamque limitaneis in Anglia, & Regiis in Scotia minarentur: Suffexius Drurium reversum septimo post die in Scotiam remisit cum mille ducentis peditibus, equitibus quadringentis, qui apud Coldinghamam obsides recepit pro Comitibus Angusiæ, Mortonii, Marriæ, & Glencarniæ; atque pro Baronibus Reuueno & Lindseio, qui multis precibus Anglos evocarant. Postea Suffexius ipse comitatus Georgio Cario, Thoma *Manours*, Roberto Constabulo, quos simul cum Drurio dignitate equestri ornaverat, Hieronymo *Bowes*, Guil.
Knolles,

Knolles, Thoma Brickwello, Roberto Gamo, Elring-
tono, Carvillo, & aliis ordinum ductoribus Edenbur-
gum profectus, cum comitibus illis, & Lenoxio ex An-
glia jam recens reverso, copias conjunxit, licet suspe-
ctior illis quasi in Norfolciæ & Scotorum Reginæ partes
pronus. Hi per Linnuchum Glascuam accedunt, unde
Hamiltonius Dux Castri-Heraldi se subduxerat : inde ad
Hamiltonium Castrum deflectunt, quod majoribus ma-
chinis diverberatum, brevi deditum, & semirutum. Ha-
miltoniorum etiam Villæ magnificæ ignis injectus, &
in eorum prædia passim per *Cluidsdaliam* sævitum, ut in
reditu, in palatium Hamiltonii ad Linnuchum.

Hamiltonium Castrum capiunt.

Jam Scotiæ Proceres qui à Rege, (submotis Hamil-
toniis & reliquis qui à Regina abdicata steterant) de
eligendo novo Prorege conventuri Elizabethæ consilium
exquirunt. Illa in Prorege creando se nolle interponere
respondit, ne Scotorum Reginæ, cujus causa nondum
judicata, præjudicium afferre videretur. Illi autem Mat-
thæum Lenoxiæ Comitem regis avum primum Interre-
gem, & mox Proregem, crearunt, Elizabetha non refragante.
Illum enim & tenelli nepotis ex natura aman-
tissimum, Anglorumque ex beneficiis studiosissimum
fore cognovit, & ad nutum futurum non dubitavit, quum
ejus uxorem in potestate haberet.

Lenoxius fit Scotiæ Prorex.

Dum Regiis in Scotia partibus Elizabetha ita aderat,
Hispanus captivæ Reginæ non defuit, sed curante Hamil-
tonio, Dunbarrensis Ecclesiæ Rectore, è Belgio magnum
armorum apparatus, pulveris nitrati copiam, VII. tor-
menta majora, ¹ sed nihil pecuniæ ad Huntleium, Re-
ginæ in Borealibus Scotiæ partibus Præfectum, submisit.
Interim ille, Dux Castri-Heraldi, & Argathelius Locum-
tenentes Reginæ communi consilio, & Reginæ consensu
Georgium Baronem Setonum ad Albanum legarunt, qui

Hispanus fert opem contra Regios.

Setoni ad Albanum Legatio.

1. Et aliquantum pro sed nihil in Edd. prioribus.

1570. hæc coram persecutus est: *Se missum è regno pace publica, & Principe optima infidelium subditorum perfidia orbato. Legationis summam in his constare, Ut suppetiæ ferrentur ad redimendam Reginam ex misera in aliena terra captivitate, & regnum ab aliena oppressione. Ut Scoti rebelles à commerciis in Hispani ditionibus exercendis prohiberentur, & x. millia aureorum Scotorum Reginæ assignata dependerentur. Reginam ad Hispani sinum confugisse, cui nihil aliud quam, Honor, Justitia, & Pietas (objecta Principe Catholico dignissima) animo obversantur, Albanum vero intercessorem adhibere, qui totus in hoc excubat, ut salutaria illa Catholici Regis cogitata perficiantur. Utilitatem hinc Hispano se proponere nullam, hoc enim esse tanta Majestate indignum; sed perpetuam Serenissimæ Reginæ, fortissimæque gentis amicitiam & certum obsequium animis gratissimis deferre. Caroli v. patris gloriam, Duce Florentino, & Mahumetano Rege in pristinam dignitatem restituis, longe lateque inclaruisse. At si ille restituat Reginam Christianam, Christianæ religionis cultricem constantissimam, Principem absolutam, maximis orbis Christiani Principibus sanguine & fœdere conjunctam, duorumque florentissimorum regnorum heredem certissimam, quam gloriosum fuerit, & quam incomparabile pietatis argumentum? Possè hinc non solum de Gallia, Dania, Lotharingia, Guisus, Sanctissimo Patre, & universa Ecclesia Catholica optime mereri; sed etiam vestigiis paternis insistendo, Principes injuste solio turbatos sublevando, & restituendo paternam celebritatem æquare, imo longe superare. Ut perniciosum autem hoc abdicandi hereditarios reges exemplum vindicetur, illius inprimis interesse, quandoquidem maximus sit Europæ Monarcha; ejusque ditiones longe distitæ ejusmodi insolenti arrogantiae facilimas præbeant occasiones. Nec aliud præclarior aut fructuo-*

fructuosius Justitiæ exemplar posse exstare. Eam enim restituendo arctissimo amicitiae & fœderis vinculo devinciet Reginam Franciæ dotariam, Scotiæ absolutam, Angliæ heredem indubitatam, & Nationem Scoticam, cujus inconcussa fides in fœdere Gallico observando, jam inde à Caroli Magni temporibus universo orbi est testatissima. Hinc præterea (modo animum se dignum gerat) patere viam ad ulciscendas acceptas ab Angla injurias, quæ rebellibus in Belgio favet, pecuniam interceptit, legatum male tractavit, & subditorum bonis manum injecit. Torpere ultra donec Scotia se Anglæ submiserit, ignavæ & supinæ esse socordiæ. Feminam illam tanto imperii incremento, & securitate domestica parta, vicinis formidabilem futuram; animumque masculinum & sexum imperandi avidum, Hispaniam diuturno bello involvendi rationes facile excogitaturum. In quo si prævertatur, illam sua ipsius formidine facile coërceri posse, quandoquidem pauci in Scotia captivæ Regiæ adversentur, Nobiles plerique & universi utriusque regni Catholici favent, omnes Scotiæ portus in ipsius sint potestate; inque hoc tam sacrum bellum Pontificem Romanum Ecclesiasticis bonis haud parciturum. Nihil igitur reliquum esse, quam ut Rex Catholicus in causa tam justa, pia, & salutari vires suas exserat. Ab illo uno universos Britannicæ Catholicos solatium, vel exitium jam expectare.

Albanus se pronum promptumque ad hanc causam apud Hispanum quoquo modo promovendam respondit. Albani responsum.

Commercia vero Scotorum rebellium (quum sit contra libertatem Belgicam) interdicare non posse, pecuniam autem quamprimum repræsentandam pollicitus. Setonus interim, ut Hispanum & Albanum magis demereretur, ementito habitu ad confœderatos Belgas profectus, Scotos apud eos merentes verborum lenociniis, conviviis, & corruptelis ceteris ad defectionem traxit, & ægre cum

1570. summo vitæ periculo tormentis admovendus, ad Albanum evasit; qui decem millibus militum in sex menses stipendia frustra promisit, quum rebus in Belgio turbatissimis, milites in Scotiam mittere non posset.

Rossensis
liberatus.

Scotæ li-
bertatem
querit.

Anglæ re-
sponsum.

Interea Episcopus Rossensis (qui res Reginae Scotorum in Anglia graviter procuraverat, & Londinensi Episcopo, eo quod rebellionem faces clam subjecerat, in custodiam datus) jam liberatus, effecit, ut Gallus per Oratorem, & Montlucium sedulo cum Elizabetha de Scota liberanda ageret; qui illam arctiori custodia detineri, idque sub Huntingdoniæ Comite adversario acerrimo & æmulo, (quum non minus ac illa, jus in regnum Angliæ non obscure præ se ferret) graviter conquerebantur. Idem etiam, curante Rossense, Hispani Legatus Regis sui nomine summopere urget. Respondet Regina, postquam subdolas quorundam machinationes pro Scotorum Regina liberanda memorasset, (quam rebellionis nuperæ affinem fuisse recte innuit) *Inconsideratæ & imprimis periculosæ esse imprudentiæ illam dimittere, quæ adeo aperte malis artibus ad Regnum Angliæ aspirat: ut necessario adaucta fuerit arctiori illam custodiæ mandare, è famulis, quos plures attraxerat, nonnullos amovere, & Huntingdoniæ Comitem (in quo jus in Regnum agnovit nullum, cognitionem vero cum ipsa aliquam) Salopiæ Comiti, quem custodem constituerat, adjungere, qui jampridem de suorum fide suspicari cœperat, & plures indies in Scotorum Reginae favorem pellectos senserat, Huntingdoniæ tamen Comitem jamdudum ab illa submotum fuisse. Promittit præterea: Se nihil omissuram, quod ad rem inter Scotorum Reginae & Scotos componendam faciat: simulque protestatur, se injurias acceptas non persecuturam. Veruntamen per Gallum, Hispanum, & Scotam sibi licere sperat suæ & suorum tranquillitati & securitati consulere, quod Natura, Ratio, & Regia sua existimatio*
sive

sive Honor suo jure exigunt. Si quis eorum magis explicatam periculi amoliendi rationem excogitaverit, se libentissime audituram & amplexuram. 1570.

Posthæc crebro agitantur in Aula consilia, an Scotorum Regina fit ad suos remittenda, an in Anglia detinenda, & quo modo Regni, Reginæ, & Religionis incolumitati optime consulatur. Inter hæc Guilielmus Herbertus Penbrochiæ Comes, natus ex Richardo filio Guilielmi Herberti senioris Comitis Penbrochiæ, mali sibi præfagus, ex hac vita anno Climacterico demigravit, tribus liberis Henrico, Edwardo & Anna relictis, magnifico funere specioso monumento in Templo Paulino conditus. Vir eximius, qui quodammodo fortunam sibi finxit suam, magnam apud Henricum VIII. gratiam iniit cui fuit à cubiculo, opes prudentia adauxit, maxime postquam Rex Catharinam Parram, sororem uxoris ejus, in conjugem accepisset. Sub Edwardo VI. dum factionibus Aula distraheretur, Georgiani Ordinis periscelidem, Hippocomi Regii dignitatem, titulum Baronis *Herberti de Caerdiff*, honoremque Comitis Penbrochiæ consecutus. Sub Maria copiis contra Wiatum, & ad S. Quintini, exercitui Anglorum summo cum Imperio præfuit, Walliæ Præses, & Caleti bis Præfectus. Sub Elizabetha Magnus Aulæ Magister constitutus, cujus gratia aliquantisper excidit, quod nec mala mente, nec malo animo nuptias Norfolcii cum Scotorum Regina inprimis promoverit, parumque abfuit quin mortuus proscriberetur ex indiciis quibusdam prolati & præsumptionibus arreptis.

Pius v. Pontifex Romanus, qui hæcenus infidias abtrusas Elizabethæ posuerat, atque illam non prius admunitam, nec citatam per *Bullam Declaratoriam* anno superiore clam Anathemate innodaverat, & rebellionem concitarat, eandem nunc valvis Palatii Episcopi Londinensis noctu affixam, in hæc verba publicari curavit:

Consultatio
de Scota
liberanda.

Comitis
Penbrochiæ
mors.

Bulla con-
tra Regi-
nam publi-
cata.

S. D. N.

PII PAPÆ V.

SENTENTIA DECLARATORIA

Contra Elizabetham prætenfam Angliæ Re-
ginam, & ei adhærentes hæreticos.

*Qua etiam declarantur absoluti omnes subditi à jura-
mento fidelitatis, & quocunque alio debito: & de-
inceps obedientes anathemate illaqueantur.*

PIUS EPISCOPUS, Servus Servorum DEI,
ad futuram rei memoriam.

R*Egnans in excelsis, cui data est omnis in cœlo & in
terra potestas, unam sanctam Catholicam & Apo-
stolicam Ecclesiam, extra quam nulla est salus, uni soli
in terris, videlicet Apostolorum Principi Petro, Petrique
successori Romano Pontifici, in potestatis plenitudine tra-
didit gubernandam. Hunc unum super omnes gentes, &
omnia Regna Principem constituit, qui evellat, destruat,
dissipet, disperdat, plantet, & ædificet: ut fidelem popu-
lum, mutue charitatis nexu constrictum, in unitate
spiritus contineat, salvumque & incolumem suo exhibeat
Salvatori. Quo quidem in munere obeundo, nos ad præ-
dictæ Ecclesiæ gubernacula Dei benignitate vocati, nul-
lum laborem intermittimus, omni opera contendentes, ut
ipsa unitas, & Catholica religio (quam illius auctor ad
probandam suorum fidem, & correctionem nostram, tan-
tis procellis conflictari permisit) integra conservetur. Sed
impiorum numerus tantum potentia invaluit, ut nullus
jam in orbe locus sit relictus, quem illi pessimis doctrinis
corrumpere non tentarint: adnitente inter ceteros, Fla-
gitiorum serva Elizabetha prætensa Angliæ Regina, ad
quam*

quam veluti ad asylum omnium infestissimi profugium invenerunt. Hæc eadem regno occupato, Supremi Ecclesiæ Capitis locum in omni Anglia, ejusque præcipuam auctoritatem atque jurisdictionem monstroscè sibi usurpans, regnum ipsum, jam tum ad fidem Catholicam, & bonam frugem reductum, rursus in miserum exitium revocavit. Usu namque veræ religionis, quam ab illius desertore Heurico Octavo olim everfam, claræ memoriæ Maria Regina legitima, hujus sedis præsidio reparaverat, potenti manu inhibito, secutisque & amplexis hæreticorum erroribus, regium consilium ex Anglica nobilitate confectum diremit: illudque obscuris hominibus hæreticis complevit, Catholicæ fidei cultores oppressit, improbos concionatores, atque impietatum administratos reposuit. Missæ sacrificium, Preces, Jejunia, Ciborum delectum, Cælibatum, Ritusque Catholicos abolevit: Libros, manifestam hæresim continentes, toto regno proponi; impia mysteria, & instituta ad Calvinii præscriptum à se suscepta, & observata etiam à subditis servari mandavit: Episcopos Ecclesiarum, Rectores, & alios Sacerdotes Catholicos, suis Ecclesiis, & beneficiis ejicere, ac de illis, & aliis rebus Ecclesiasticis, in hæreticos disponere, deque Ecclesiæ causis decernere ausa: Prælati, Clero, & Populo, ne Romanam Ecclesiam agnoscerent, neve ejus præceptis sanctionibusque Canonicis obtemperarent, interdixit: plerosque in nefarias leges suas venire, & Romani Pontificis auctoritatem atque obedientiam abjurare, seque solam in Temporalibus & Spiritualibus Dominam agnoscere, jurejurando cœgit: pœnas & supplicia in eos, qui dicto non essent audientes, imposuit, easdemque ab iis, qui in unitate fidei & prædicta obedientia perseverarunt, exegit: Catholicos Antistites, & Ecclesiarum Rectores in vincula conjecit; ubi multi diuturno languore & tristitia confecti, extremum vitæ diem misere finierunt. Quæ omnia

1570. *omnia quum apud omnes nationes perspicua & notiora sint, & gravissimo quamplurimorum testimonio ita comprobata, ut nullus omnino locus excusationis, defensionis, aut tergiversationis relinquatur: Nos, multiplicantibus aliis atque aliis super alias impietatibus, & facinoribus, & præterea fidelium persecutione, religionisque afflictione, impulsu & opera dictæ Elizabethæ quotidie magis ingravescente: quoniam illius animum ita obfirmatum atque induratum intelligimus, ut non modo pias Catholicorum Principum de sanitate & conversione preces, monitionesque contempserit, sed ne hujus quidem sedis ad ipsam hac de causa Nuncios in Angliam trajicere permiserit, ad arma justitiæ contra eam de necessitate conversi, dolorem lenire non possumus, quod adducamur in unam animadvertere, cujus Majores de Repub. Christiana tantopere meruere. Illius itaque auctoritate suffulti, qui nos in hoc supremo justitiæ throno, licet tanto oneri impares, voluit collocare, de Apostolicæ potestatis plenitudine declaramus, prædictam Elizabetham hæreticam, & hæreticorum fautricem, eique adhærentes in prædictis, anathematis sententiam incurrisse, esseque à Christi corporis unitate præcisos: quinetiam ipsam prætenso Regni prædicti jure, necnon omni & quocunque dominio, dignitate, privilegioque privatam: & item Proceres, subditos, & populos dicti Regni, ac ceteros omnes, qui illi quomodocunque juraverunt, à juramento hujusmodi, ac omni prorsus dominii, fidelitatis, & obsequii debito, perpetuo absolutos, prout nos illos præsentium auctoritate absolvimus: & privamus eandem Elizabetham prætenso jure Regni, aliisque omnibus suprædictis: Præcipimusque & interdiciamus universis & singulis Proceribus, subditis, populis, & aliis prædictis, ne illi, ejusve monitis, mandatis & legibus audeant obedire. Qui secus egerint, eos simili anathematis sententia innodamus.*

Quia

Quia vero difficile nimis esset, præsentibus quocunque illis opus erit perferre, volumus ut earum exempla, Notarii publici manu, & Prælati Ecclesiastici, ejusve curiæ sigillo obsignata, eandem prorsus fidem in judicio, & extra illud ubique gentium faciant, quam ipsæ præsentibus facerent, si essent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo nono, quinto Kal. Martii, Pontificatus nostri anno quinto.

1570.

CÆ. GLORIERIUS.

Hinc novæ suspiciones increbuerunt, aliquid monstri Rebellio in Norfolkia incepta. ali, & illico sane altera rebellio in Norfolkia eruptura erat, sed quæ in primo ortu intercepta. Nobiles quidam Norfolkiani Ducem liberaturi (in quem singularis erat omnium amor) consilia agitarunt, ut quum populus ad nundinas Harlstoniæ conflueret, clangente tuba multitudinem cogerent, quæsito colore expellendi ex Anglia Belgas, qui magno numero propter Albani Tyrannidem in illam oram se receperant. Ex his aliquot in judicium tracti, & læsæ Majestatis damnati, de tribus tantum (quæ erat Elizabethæ clementia) supplicium sumptum. Notissimus erat Joannes Throcmortonus, qui pro tribunali mutus substitit, ad patibulum autem reliquos excusaturus se primarium auctorem & suasorem agnovit.

Joannes Feltonus, qui Bullam Pontificiam valvis Palatii Londinensis Episcopi affixerat, jam deprehensus Feltonus supplicio affectus. quum fugere nollet, in judicium vocatus, intrepido animo factum confessus, quod tamen crimen fuisse agnoscere noluit, suspendio juxta locum quo affixerat, periit, inanem gloriosi Martyrii umbram consecutus. Ceterum Bulla à Pontificiis improbata. hanc Bullam Pontificii plerique modestiores tacite improbabant, quod nulla ex jure admonitio præcesserit, & prævidentes molem malorum inde sibi impendere, qui

1570. qui prius privatim sua sacra intra parietes satis secure coluerunt, vel recepta in Ecclesia Anglicana sacra, sine conscientiae scrupulo adire non recusarant. Multique illorum in debita deinceps obedientia firmi permanferunt, quum vicinos Principes & Catholicas Provincias assuetis cum Regina commerciis minime abstinere, & Bullam, tanquam vanum verborum fragorem, contemni viderent.

Et à plerisque spreta.

Dux ex Arce liberatur.

Cecilius ad nuptias suadet.

Multi incarcerati.

Quo die Feltonus in iudicium vocatus, eodem Dux Norfolcius (qui per imprudentiam se lapsum confessus, poenitentiamque tantam præ se tulerat, ut non solum animus à nuptiis, sed aures à commemoratione abhorrent; fidemque scripto obligarat de matrimonio cum Regina Scotorum, inconsulta Elizabetha, nihil jam inde sibi futurum) ex Arce Londinensi, in qua pestis sævire coepit, ad suas ædes magna cum omnium lætitia emititur, ubi sub libera Henrici Nevilli custodia ageret. Nec sane ex lege Majestatis læsæ anno xxv. Edwardi Tertii in illum agi poterat, ut monuit Cecilius, qui Ducis studiosus fategit, ut ille aliquam aliam matrimonio sibi conjungeret, quo minus ab eo jam inde timeretur, & publicæ tranquillitati consuleretur. Non deerant tamen, qui illum compositò jam liberatum existimarunt, ut in majus discrimen impelleretur. Plura certe quam ille suspicabatur, postea indies diluxerunt, & fides eorum, qui illi ab intimis consiliis, spe, aut corruptelis erat labefactata.

Tempora jam erant suspicionibus, & conjurationibus plenissima. Conspirarunt enim ad Scotorum Reginam è custodia liberandam, Thomas & Edwardus Stanlæi, filii juniores Comitis Derbiæ, ex filia Thomæ Ducis Norfolciæ, Thomas Gerardus, Rolstonus, Hallus, & alii in Comitatu Derbiensi. Sed Rolstoni filius, qui ex cohorte erat nobilium stipatorum, conspiracy aperuit; & illi

illi in carcerem coniecti, præter Hallum, qui in Man-
 niam Insulam evasit, & inde Episcopi Rossensis com-
 mendatione transmissus ad Dunbritonium, ubi, castro
 postea expugnato, deprehensus, Londini tandem extre-
 mo supplicio affectus. Ipseque etiam Rossensis Episco-
 pus, nuper custodia emissus, iterum Londinensi Episcopo
 in custodiam traditur, quod clandestina colloquia cum
 Southamptonio, Romanæ religioni devotissimo, conse-
 ruisset. Famaque nec obscura ferebatur, quæ suspi-
 ciones adauxit, Pontificem Romanum conjugium inter
 Scotorum Reginam & Bothwellium bulla diremisse, eo
 quod ex raptu, vi ex metu injuste illato contractum fue-
 rit, & consensus coactus, ipsumque ob tam atrox in Re-
 ginam crimen vita indignum censuisse.

Suffexius interea comitatus Barone Scropo, & expe-
 ditis cohortibus Scotiam iterum ingressus, viculos per
 vallem Annandiam incendit, Annandiam Heirisii, & *Caer-
 Lauero* Maxwellii castra qui in Angliam prædatorias
 fecerant incursiones, subvertit; eosque qui pro Scoto-
 rum Regina steterant, eo adegit, ut Dux Castri-Heraldi,
 Huntleius, & Argathelius Syngrapham suis subscription-
 nibus, & Sigillis firmatam ad eum miserint, qua se &
 à bello abstinere, & Anglos rebelles deserere obligarunt.
 Suffexius jam reversus Edwardum *Hastinum*, Franciscum
 Ruffellum, Valentinum Brownum, Guil. Hiltonum,
 Robertum Stapletonum, Henricum Curwenum, & Simo-
 nem Musgravium equestri ordine ob fortitudinem de-
 coravit, & ipse postea ob spectatam prudentiam & vir-
 tutem, in sanctius Reginæ consilium admissus.

Elizabetha (animo variis suspicionibus, ex illa Bulla,
 & Norfolcensi conjuratione suspenso) Cecilium, &
 Walterum Mildmaium ad Scotorum Reginam, quæ Chat-
 tsworthi in agro Derbieniensi tunc agebat, misit, (qui eo,

Expedi-
 tio
 in Scotiam.

Suffexius
 in sanctius
 consilium
 adscitus.

I. Desunt in Edd. prioribus usque ad, Suffexius interea comitatus &c.

1570. difficili itinere, aquis ubique supra modum intumescen-
 tibus, mense Octobri pervenerunt) ut cum ea consul-
 tarent, qua ratione commodissime dissidium in Scotia
 componeretur, ipsa in pristinum statum restitueretur, &
 Elizabethæ securitati, atque filioli incolumitati consu-
 leretur. Illa nihil nisi conditionem suam afflictissimam
 deplorare, de dolosis Moravii artibus conqueri, Norfol-
 cium excusare, in Elizabethæ benignitate spem omnem
 collocare, penes quam rerum summam in Scotia non
 minus, quam in Anglia esse acceperat. Proposuerunt
 illi, ut, ad sincerum pacis foedus inter duo regna firman-
 dum, *Tractatus Edenburgensis confirmaretur, illa ti-
 tulo & juri in Angliam, dum Elizabetha & ex ea li-
 beri legitime nati superessent, renunciaret. Cum nullo
 Principe contra Angliam foedus renovaret, aut observaret.
 Exteros milites in Scotiam non admitteret. Cum Angli-
 cis aut Hibernicis nulla, inconsulta Regina, consiliorum
 haberet commercia. Profugos Anglos & rebelles redderet.
 Damna Anglis limitaneis illata resarciret. In cædem
 tam Darlii mariti, quam Moravii, ex lege inquireret.
 Filium in Angliam obsidem traderet. Cum nullo Anglo,
 nisi Regina Angliæ consulta, nec cum quovis alio, Ordini-
 bus Scotiæ invitis, matrimonium contraberet. Scoti in
 Hiberniam, nisi impetrata ex Anglia licentia, non trans-
 mitterent. Ad hæc firmanda, Regina & Delegati consti-
 tuendi syngraphas & sigilla apponerent. Sex obsides, quos
 Regina Angliæ nominaret, in Angliam mitterentur. Si
 Regina Scotiæ aliquid contra Elizabetham per se aut a-
 lium moliretur, ipso facto omni jure, quod in Angliam
 vendicat, excideret. Castra Humium & Fast-Castell in
 tres annos ab Anglis tenerentur. Munimentum itidem
 aliquod in Gallovidia vel Cantira Anglis in manus trade-
 retur, ne Scoto-Hiberni inde Hiberniam infestarent. Po-
 stremo Ordines Scotiæ hæc singula Parlamentaria aucto-
 ritate confirmarent.* Ad

Tractatus
 cum Scota.

Anglorum
 propositi-
 ones.

Ad hæc illa primum pro sua prudentia provide sane
 extemplo respondit, sed pleniorẽ responſionem retulit
 ad Episcopum Roſſenſem ſuum in Anglia legatum, Ale-
 xandrum Gordonium Episcopum Gallovidenſem Comitum
 Huntlæi patrum, & Guilielmum Baronem Levingſto-
 nium à ſuis in Scotia *Locumtenentibus* Delegates. Qui
 poſtea ex his articulis alios admiferunt, alios rejecerunt.
 Reſponderunt, *Tractatum Edenburgenſem confirman-*
dum, titulum Elizabetha ſuperſtite renunciandum, de
antiquo illo cum Gallis fœdere conſiderandum. Quod ſi
non obſervarent, Regina dotem amitteret, gens Scotica, è
qua centum cataphracti Equites, centum viginti quatuor
Sagittarii Satellites aluntur, Mercatores, ſtudioſi, plures
qui hereditates in Gallia adierant, & ſacerdotia tenent,
penſionibus & immunitatibus, quibus gaudent maximis,
exuerentur & ejicerentur; Scotiaque potentiffimæ gen-
tis amicitia & ſubſidio nudaretur. Quæ niſi Angli cu-
mulate reſarcirent, nullo modo ſe fœderi Gallico poſſe
renunciare. Milites autem exteros nolle admittere, niſi
ejuſmodi rebellio proruperit, quæ domeſtico milite com-
primi non poterit, Reginam Scotorum nulla cum ſubditis
Angliæ conſiliorum commercia in Angliæ damnum ha-
bituram, ſi modo Regina Angliæ viciffim cum Scotia
ſubditis nulla in damnum Scotiæ habuerit. Si qui ſint
profugi Angli & rebelles in Scotia, illos penes Scotos re-
belles eſſe, & ab iisdem repetendos, damna illata à De-
legatis examinanda, in Darlii & Moravii cædem ex le-
gibus Scotorum inquirendum. Regem obſidem in manus
tradere non poſſe, quum ille ſit penes illos, qui Regis
nomen rebellionem contra Reginam obtendunt. Novum &
inauditum eſſe, ut libera Principi in matrimonio contra-
bendo à Principe extero & ſuis ſubditis præſcriberetur.
Scotos in Hiberniam in damnum Regiæ Angliæ, ſine
licentia non tranſmittendos, ſi reciproce Hibernici eadem

1570.
 Scotorum
 reſponſa.

1570. *lege teneantur, ne in Scotiam transmittant. Ad securitatem firmandam, consenserunt obsides dare, quoscunque Regina Angliæ nominaret, præter Ducem Castri-Heraldii, Huntleium, Argathelium, & Albolium. Præterea, Scotorum Reginam omni successionis jure in Anglia excludendam adsenserunt, si aliquid contra Regiæ Angliæ jus molitur; modo Regina Angliæ pari aliqua pœna vicissim teneatur, si illa quid contra Scotiæ Reginam molitur. De Castro Humio & Fast-Castello rogant, ut Baroni Humio proprietario Domino restituerentur, nec diutius ab Anglis tenerentur. Munimenta in Gallovidia aut Cantira exteris tradere, nihil aliud esse quam novam bello materiam suppeditare.*

Convenire
non possunt.

Quum de his convenire minime possent, nec Delegati à Scotiæ Prorege venirent, & interea, auxilia ad Scotorum Reginam liberandam à Pontifice Romano, Gallo, & Albano efflagitari, sparsis rumoribus divulgaretur; Anglique rebelles Westmorlandius, Northumbriæ Comitissa, & reliqui è Scotia subducerentur; (quibus Pontifex Romanus per Episcopum Rossensem XII. millia aureorum suppeditarat) plane nihil ex hoc Tractatu provenit: nisi quod Elizabetha (quæ tanquam honoraria arbitra ad clavum totius Britanniæ sedit) Conventum Ordinum Scotiæ prorogari, & inducias sæpius agitari, pro sua auctoritate jufferit. Partium enim Duces Scotiam gravissime ubique afflixerunt.

Rossensis
opem ad
Scotam li-
berandam
petit.

Articulos hujus Tractatus Rossensis ad Pontificem, Gallum, & Hispanum misit, innuitque, Scotorum Regi-
nam his necessario consensuram, nisi auxilio & consilio tempestive adjuvarent, quæ vehementius, sed frustra efflagitavit. Illi enim aliis curis erant occupatissimi, & Hispanus totus in nuptiis apparandis cum Anna Austriaca, Maximiliani Imperatoris filia, sua ipsius è sorore nepte, quæ hoc tempore è Zelandia Hispaniam versus solvit.

Ad

Ad quam per mare Britannicum in Hispaniam deducendam Elizabetha Carolum Howardum cum bellicosa classe, & selectis nobilibus misit summa cum honoris & amoris in Austriacam familiam testificatione.

1570.

Anno jam regni Elizabethæ duodecimo feliciter exacto, in quo *aureum*, ut vocarunt, *diem* creduli Pontificii sibi ex ariolorum prædictione expectabant, boni omnes per Angliam lætanter triumphabant, & xvii. Novembris anniversarium regni inchoati diem, gratiarum actionibus, concionibus per Ecclesias, votis multiplicatis, lætisona campanarum pulsatione, hastiludiis, & festiva quadam lætitia celebrare cœperunt, & in obsequiosi amoris testimonium, dum illa viveret, non destiterunt.

Anniversarium Regni Elizabethæ celebrari ceceptum.

Inter hæc fatis concessit Henricus Cliffordus, secundus hujus cognominis Cumberlandiæ Comes, filius Henrici, quem Henricus viii. ad Comitis honorem anno .m.d.xxv. evexerat; sed ex perantiqua & nobili familia, cui plurimum honoris accessit è conjugii cum heredibus tum *Vesciorum*, tum *Vipontiorum*, sive de *Veteri ponte* qui olim hereditarii Westmorlandiæ Vicecomites. Genuit ille è priore uxore Eleonora, filia altera Caroli Brandoni Ducis Suffolciæ è Maria Henrici viii. sorore, Margaretam, magna spe & pompa enuptam Henrico filio Comitis Derbiæ, ut unicam familiæ heredem. Sed hæc spes evanuit, quum ille è secunda uxore Anna Dacrea duos procreasset filios, qui in paterno honore invicem successerunt.

Comitis Cumberlandiæ mors.

Debitum etiam naturæ persolvit Nicholaus Throcmortonus jam sæpius dictus, filius quartus Georgii Throcmortoni Equitis Aurati ex Catharina Nicholai Baronis Vaulxii filia. Vir magno rerum usu, judicio acerrimo solertiaque singulari; qui multa movendo ægre sub Maria, prudentia diserta vitæ consuluit, & sub Elizabetha

N. Throcmortoni mors.

1570. betha indefessa opera, multis legationibus magna cum laude defunctus, nisi ad exiguas opes, & tenues illas dignitates, licet nomine speciosas, Primarii *Pincernæ Angliæ*, & *Camerarii Fisci Regii*, emergere non poterat, dum Cecilio æmulatorem in Leicestrii gratiam se objiceret. In cujus ædibus inter cœnandum dum acetariis affatim vesceretur, ut alii perhibent Peripneumonia, ut alii vehementi Catarrho oppressus, non sine suspitione veneni, mortem tempestive sibi & suis oppetiit, in magno vitæ & fortunarum ¹ discrimine positus.

Hibernica.

Rebellio
oritura oc-
cidit.

In Hibernia, Connogherus *O-Brien*, Twomundiæ Comes, quum Edwardum Fittonum Connachtæ Præfectum ferre non posset, qui paullo severius Provinciam administrare, & spem expilandi subditos Hiberniæ Dynastis præcidere cœperat, clandestina rebellionis consilia cum nonnullis inierat; quumque jamjam eruptura, forte fortuna difflata fuit. Pridie enim quam arma essent sumpturi, Fittonus, totius rei omnino ignarus, Twomundio comiter significavit, se die crastino apud eum ut hospitem cum aliquot amicis diversurum. Ille conscientia convictus, metuque pessimo in dubiis augure correptus, consilia patere ratus, & Præfectum ut hostem, non ut hospitem adventurum, illico in Galliam solvit, quid de illo factum, omnibus demirantibus. Conjurati in Angliam ad rem aperiendam profectum subveriti, in obsequio permanferunt. Quod quum ille certo ² comperisset, & ingentibus promissis de tradenda Gallis Hibernia Gallum auri aliquantulo emunxisset, serio resipuit, rem totam Norrisio in Gallia Legato ingenue confessus, eoque deprecatore usus, eam apud Elizabetham gratiam invenit, ut ad sua restitueretur.

1. Discrimine ex irrequieto ingenio positus in *Edd. prioribus*.
2. Comperisset, serio resipuit, tantummodo in *Edd. prioribus*.

Thomas vero Stucleius Anglus, ganeo, profligator, & ostentator insignis, qui rebus accisis in Hiberniam profugerat, spe Seneschalciæ Wexfordiæ excussus, quum indignissimas contumelias in Principem bene meritam evomisset, & homo contemptus res movere non potuisset, ex Hibernia in Italiam ad Pium v. Pontificem Rom. elapsus, incredibile est, in quantam gratiam assentatiunculis apud senem, perniciem Elizabethæ anhelantem, influxerit, magnifice ostentando, & pollicitando se cum tribus Italorum millibus Anglos ex Hibernia deturbaturum, & classem Anglicam incensurum. Quæ postea scelerate suscepit, sed suo exitio, ut dicemus.

1570.

Stucleius
ex Hibernia
fugit.

M. D. LXXI.

PRIMO anni mense Elizabetha Regia pompa Londinum ingressa, Peristylium pulcherrimum (*Bursam* vocant) quod Thomas Greshamus Eques auratus civis Londinensis, regiusque mercator in mercatorum usum extruxerat, invisit, & *Excambium Regium*, voce præconis tubis clangentibus quasi dedicando nominavit.

Botall
Ex-
change.

Post aliquot etiam dies, illa, quæ in honoribus dispensandis admodum parca, (totis enim duodecim annis non plures quam quatuor, præter eos quos simul Comites creavit, ad Baronis honorem extulerat) Guil. Cecilium à Secretis trabea Baronica investitum, hujusmodi formulis verbis litteris honorariis Baronis Burghlæi titulo rite exornavit: *Tam ob diutina servitia tempore Progenitorum nostrorum Regum Angliæ, quam etiam fidele & gratissimum obsequium, quod semper ab ipsis regni nostri primis auspiciis, non solum eximiis & gravibus consilii negotiis, sed præterea omnibus etiam aliis generaliter pro regno expeditionibus multipliciter impendit, indiesque impendere non desistit: necnon ob circumspeditionem, strenuitatem, prudentiam, dexteritatem, vitæ integritatem,*

Baro Burgh-
leius crea-
tur.
Barones
creandi
forma.

1571. *tatem, providentiam, curam, & fidelitatem, de gratia speciali ac ex certa scientia & mero motu, ad Statum, gradum, dignitatem, & honorem Baronis de Burghley ereximus, præfecimus, & creavimus, eidemque nomen, stylum & titulum Baronis de Burghley imposuimus, & dedimus, & præbuimus, &c. habendum & tenendum sibi, & heredibus suis masculis de corpore suo exeuntibus in perpetuum, &c.* Hujus & aliorum quos ad Baronum *Statum* provexit libentius memini & meminero, quod sit inter amplissimos honoris gradus. Parlamentarii enim Angliæ Barones sunt *Regni Proceres, Magnates, & Consilarii nati*, plurimisque gaudent immunitatibus, & privilegiis, quæ non est hujus loci commemorare, & alibi nonnulla notavi.

Eorum dignitas.

Paullo ante Florentinus ille Ridolfus jam dictus, qui mercaturam quindecim annos Londini exercuerat, occulte litteras Pontificis Rom. ad Reginam Scotorum submisit, in quibus omnia summa studia, opem, operamque ad religionem Catholicam, & ipsam promovendam pollicetur, petitque ut favor & fides Ridolfo adhibeatur in omnibus, necnon ut per illum intelligat, qui jam Italianam cogitat, qua ratione Catholicæ religioni, & communibus malis in Britannia mederi possit. Ridolfus etiam suis seorsim litteris Reginam rogat, ut illa Ducem Norfolciæ, & amicos hæc edoceret; & iisdem ipsum commendaret. Illa autem responsum distulit, (licet Gallus, Hispanus, & Albanus in eandem sententiam scripissent) donec videret, quo tractatus jam inceptus evaderet.

Pie V. ad Scotam litteræ.

Venerant enim de rebus Scoticis nomine Regis Scotorum Comes Mortonius, Petcarnius Abbas Dunfermlini, & Jacobus Mac-Gillius, qui Elizabethæ jubenti, ut causas Reginam abdicandi clarius explicarent, & justas esse probarent, Commentarium prolixum exhibuerunt.

erunt. Quo insolenti quadam libertate, & verborum asperitate, populum Scoticum Regibus esse superiorem ex veteri regni Scotici jure, exemplis obsoletis & novis undiquaque conquisitis, imo & ex Calvini auctoritate, populares ubique Magistratus ad libidinem regum moderandam constitutos esse, iisque licere malos Reges carceribus coercere & regno exuere, probare conati. De sua autem erga Reginam abdicatam lenitate gloriose prædicabant, quod filium in suum locum subrogare, tutoresque dare permiserint. Ex populi misericordia, non ex ipsius innocentia fuisse, quod superfit. & alia multa quæ tumultuantia ingenia contra Regiam Majestatem petulanter comminiscuntur. Hunc non sine indignatione legit Elizabetha, atque ut in Regum injuriam scriptum, tacite damnavit. Delegatis vero respondit: Se nondum videre justam causam ita exagitandi Reginam; velle itaque, ut ad discordiam in Scotia extinguendam rationes quamprimum inirent.

1571.
Scotorum
contra Re-
giam po-
testatem
scriptum

Ab Anglia
damnatum.

Hinc apud ædes Baconi Magni Sigilli Custodis, Episcopo Rossensi, Episcopo Gallovidiensi, & Baroni Levingstonio Delegatis Reginæ Scotorum proponitur, ad securitatem Regno, Reginæque Angliæ, & nobilibus Scotiæ à Regis partibus præstandam, ut priusquam Regina Scotorum liberaretur, Dux Castri-Heraldi, Huntleix & Argatheliæ Comites, Humius, Herisius, & alter è Baronibus obsides darentur, & Castra Dunbritonium, & Humium in Anglorum manus ad triennium traderentur. Illi responderunt: *Non dubitandum quin Regina Scotorum, quæ se Reginæ Anglorum patrocinio sponte commiserat, etiam in omnibus, quæ commode fieri possent, lubentissime satisfaceret. Tantos vero viros & munimenta tradere nihil aliud esse, quam miseram Reginam omnium fidelissimorum amicorum, & tutissimorum locorum præsidio orbare, & adversariis in prædam exponere.*

Postulata
Anglorum
de Scota
liberanda.

1571.
Qui Scoto-
rum oblata
rejiunt.

Obtulerunt autem duos Comites, quorum alter esset è tribus jam dictis, & duos Barones in obsides ad biennium. Munimenta autem ex fœdere Anglis non posse tradi, nisi alia Gallis itidem tradantur. *Atqui, inquit Baconus, universum Scotiæ Regnum, Princeps, Proceres, & munimenta ad securitatem Reginæ, florentissimoque Angliæ regno præstandam minime sufficiunt; & ideo Reginam Scotorum non dimittendam ob quamcunque securitatem à Scotis proponendam.*

Altercatio
inter Sco-
tos.

Hinc illi statim collegerunt, palamque dixerunt, se plane jam tandem intelligere, certum deliberatumque esse Anglis Reginam in Anglia perpetuo detinere, & simul tractatum interrumpere, quum ejusmodi securitatem, quam Scotia præstare nullo modo posset, tam rigide exigent. Ceteri tamen Angliæ Consiliarii protestati sunt, se Scotorum Reginam liberari percupere, modo sufficiens præstetur securitas. Et hoc quidem nomine postea egerunt cum Mortonio & collegis de his rebus, & rege in Angliam tradendo. qui plane responderunt, se nullam habere consultandi auctoritatem, vel de Regina in Scotiam recipienda, vel rege tradendo. Reginæ vero Scotorum delegati hanc ut frivolam tergiversationem rejecerunt, utique *illis satis auctoritatis esse consultandi de Regina liberanda, qui auctores fuerunt Reginam abdicandi. Nec esse cur à ceteris conjuratis auctoritatem requirerent, quandoquidem Facinus quos inquinat, æquat. Quod ad Principem, quum jam vix sit quinquennis, illum auctoritatem deferre non posse. quod ad Proregem, illum rem omnem Elizabethæ arbitrio permisisse.* Obsecrarunt igitur, ut isti ad consultandum adigerentur, vel sine istis, res æquis conditionibus transigeretur. Verum Elizabetha quum perspiceret, nihil posse confici in suam, Regis, Reginæque securitatem, nisi utraque factio consentiret, æquum putavit, ut

ut Ordines Scotiæ jam conventuri certos homines feligerent, qui paci componendæ operam darent. Hinc Rossensis & Collegæ palam quiritabantur, nonnullos Angliæ Consiliarios abusos esse Regiæ Angliæ prudentia, & Regiæ Scotorum patientia; Principes externos dolis delusisse, Scotosque spe damnosa lactasse. Et ipsa sane Scotorum Regina, stomachi & querelarum plena, ejusmodi moras pertæsa, Gallovidiæ Episcopum & Levingstonium revocat, Rossensem, quem Regina Angliæ Londino abire jusserat, manere Londini ex Legati jure jubet, quod suspitione non caruit. Suis in Scotia præscribit ut arma capefferent, nec ulterius damnosis induciis aut colloquiis confiderent.

Querelæ in Angliæ consiliarios.

Dum enim hæc in Anglia agerentur, illi gravibus damnis fuere affecti, multi supplicio sublatis, plures cæsi, Dunbritonium * ad Glottæ sive *Cluidæ* æstuarium, munitissimum Scotiæ propugnaculum, captum, & J. Hamiltonius Archiepiscopus S. Andreæ, Ducis Castri-Heraldi frater, ut regicidii conscius, ne in judicium quidem more patrio vocatus, ad patibulum suspensus ex indicio sacrifici, qui hoc quondam ex regicidis inter confitendum se audivisse affirmarat.

Scotæ partiarum oppressi. * Dunbritton Frith. Archiepiscopus suspensus.

Quum jam captivæ Regiæ spes esset nulla, sed dolor longe maximus, famulique omnes præter decem, & Sacerdotem, qui Sacra faceret, essent amoti, omnisque ratio expediendæ salutis & libertatis, quæ duce natura, honestissima, præclusa videretur, non poterat non recludere, quod diu animo prefferat. Commentarium igitur prolixum de consiliis suis, quem jam ante scripserat, & quasdam amatorias litteras ad Ducem Norfolciæ, privato inter ipsos charactere, latenter mittit, aliasque litteras ad Pontificem & Hispanum deferendas per Ridolfum, quem, ut sui studiosissimum, maximeque necessarium commendat. Higfordius Duci amanuensis, qui hunc

Scotæ ad Norfolcium commentarius.

1571. Commentarium & litteras usitato charactere descripsit, jussus igni tradere, sub storea in Ducis cubiculo occultavit, & compositò, ut videtur. *Ridolfus ille semel cum Duce præsens, sæpius per Barkerum hæc differuit: Se observasse plures esse tam nobiles quam plebeios in Anglia qui rebus novandis student, & hos triplici esse genere, alios qui regnante Maria auctoritate & gratia flourerunt, & nunc nullo sunt numero, alios qui Pontificiæ religioni addicti, eandem pro arbitrio colere non posse indignantur, alios qui in spem novam proni sortem suam permolestè ferunt. His ad quodvis audendum nil deesse præter ductorem ex genere illustri, pecuniam, & externum auxilium. Ductorem vero genere illustriorem & magis idoneum quam Ducem apud omnes hominum ordines gratiosissimum, reperiri posse neminem. Par etiam esse, ut ille injurias acceptas ulcisceretur, qui tam diu in carcere contra jus patrium fuisset detentus, & nunc in contumeliam ad Comitium Parliamentaria non vocatus, in quibus habet locum & suffragium, ut Princeps inter Proceres, & comes Marescallus Regni Angliæ. Ut hæc efficacius persuaderet, exhibuit catalogum nobilium qui se & fortunas Duci devoverant, si hoc susciperet. Quod ad externum auxilium, asseveravit, Pontificem velle (modo Catholica religio promoveretur) totius belli expensas facere, qui deposuerat centum millia aureorum superiori anno quum Bulla publicaretur, quorum duodecim millia ipse Ridolfus inter Anglos profugos distribuerat. Promisit Hispanum, Anglorum injuriis irritatum, auxiliares copias submissurum, Equitum scilicet quatuor millia, Peditum sex millia, qui transmitti possent ad Harwicum Essexiæ portum (in cujus vicinia Dux habet magnas & multas clientelas) commodissime, & sine suspicione ineunte æstate, quum Dux Medinæ Cæli justa cum classe in Belgium sit adventurus. Denique*

Ridolfi differtatio.

Promissa.

con-

conclufit, *ejuſmodi temperamentum poſſe adhiberi, ut omnis ſuſpicio regni affectati à Duce amoveatur, & Regina Angliæ ſaluti conſulatur, ſi modo illa religionem Romanam amplecteretur, aut toleraret, & nuptiis Reginae Scotorum cum Duce aſſenſum præberet.* 1571.

Hæc Dux ut verifimilia audivit, litteris tamen *fidei* Roffenſis conſilium. ut vocant, quas Ridolfus diſceſſurus exhibuit, ſubſcribere recuſavit. Nec audire voluit conſilium, quod multis cogitationibus Roffenſis evigilaverat, & per Barkerum ſuggeſſit, *Ut Dux cum ſelecto nobilium numero Regnam ex improvifo interciperet, & Parliamentaria Comitia interturbaret. Quod facile fieri poſſe monuit ex temporis opportunitate, quum tot nobiles Duci devoti hæc ulacri animo jam aggreſſuri eſſent, quot alias uno in loco ſine ſuſpicione non iterum convenirent. Cauſſas vero juſtas ſubefſe, quod Dux diu contra patrias leges in carcere fuiſſet detentus, nec ad Parlamentum admiſſus, quodque aſperiores leges contra Pontificios fuerint excogitatæ. Nec exempla deefſe. Caſtrutium enim in Italia, alioſque paſſim magna ex inopinato aggreſſu feliciter effeciſſe, quinque Nobiles in Scotia nuperrime Parlamentum quo Moravius proſcribendus erat, turbafſe, & Regnam in ipſorum poteſtatem redegiſſe, eademque ratione & facilitate (ſi oblata occaſio arripiatur) Elizabetham poſſe intercipi, nuptias cum Regina Scotorum confici, & Pontificiæ religioni in Anglia caveri ſine magno ſtrepitu, ſine externis auxiliis.*

Hoc conſilium Dux (qui pro innata bonitate longe à ſcelere abfuit) ut pernicioſum & periculoſum ex animo averſabatur. At iifdem diebus Henricus Percius Aliorum incepta. operam ſuam Roffenſi detulit ad Regnam Scotorum è carcere liberandam, modo Grangius, & Carrus Fernihurſtius eam ad Scotiæ limites exciperent, & frater ejus Northumbriæ Comes è Scotia liberaretur. Sed quum ille

1571. ille suspectior esset ob intimam cum Burghleio familiaritatem, & rem longius differret, hoc consilium labavit; ut etiam Powelli Sandfordiani è Nobilium stipatorum cohorte, & Oweni è clientela Arundellii, qui hoc idem suscepturi erant, nisi Rossensis, ut tanto negotio impares, quum minoris essent notæ, inhibuisset. Cetera quæ occultissime in hoc negotio acta, paullisper omittamus donec dies detexerit.

Terræ-
motus.

Dum hæc Londini occulte agitantur, prodigiosus terræmotus in Orientali Comitatus Herefordensis parte ad *Kinnaston* viculum factus est. Duodecimo enim Cal. Martii vespere, hora sexta, terra decessit, monsque cum subjecta caute (ingenti mugitu primum & stridore, ut à vicinis longe exaudiretur) tanquam si ex diuturno somno consurrexisset, se extulit, & in superiorem locum, relicto cubili profundo, ascendit, secum una deferens arbores infixas, caulas, & ovium greges. Arborum quædam terra obrutæ jacuere, aliæ monti accedendo adjunctæ ita coäluerunt, ac si eo loco primum radices egissent. Quo loco decesserat, hiatum quadraginta pedes latum, longum octoginta ulnas reliquit. Ager omnis, viginti jugerum plus minus erat: inter eundem Sacellum obvium evertit. Taxum in cœmiterio sitam ab Occidente in Orientem transtulit. Eadem vi publicas vias cum caulis, sepibus & arboribus insitis protrudit. Ex culta pascuam, ex pascua rursus cultam effecit. Terram eminentiorem, cui obviam occurrit, provolutam, & vi majori actam, in montem celsiorem tanquam aggere facto, redegit. Ita quum à vespere die Saturni usque ad meridiem die Lunæ obambulasset; tanquam ex itinere fessus, & mole sua laborans, substitit.

In Gallia paullo ante, magna & regia pompa nuptiæ celebratæ fuere Maseriæ ad Mosam fl. inter Carolum

lum IX. Regem Galliarum, & Elizabetham Austria-
cam, Maximiliani Imperatoris filiam, quas ut honorifica
gratulatione Elizabetha prosequeretur, ex interno ani-
mi affectu erga Imperatorem, quem parentis instar ob-
servavit, amore erga Gallum vicinum & foederatum,
atque sui honoris ergo, Thomam Sackvillum Baronem
Buckhurstium in Galliam misit. qui pro principis & sua
dignitate magnifice fuit exceptus. In ejus comitatu erat
Guido Cavalcantius Patricius Florentinus, vir plurimo
rerum usu, quicum Regina mater Regis Galliæ, quæ &
ipsa Florentina, in rem suam & filiorum provida, de
nuptiis inter Elizabetham filiumque Henricum Ducem
Andium aperte egit, articulos aliquot per eum ad Eli-
zabetham de iisdem protinus misit; & postea Rex Gal-
liæ rem pro fratre sedulo prosecutus est per Mavesei-
rum, assiduum ejus Oratorem, La-Motham-Fenellonum,
Archantum & Foixium, qui seorsim & junctim toto fere
anno Elizabetham sollicitarunt.

Buckhurstii
Legatio.

Nuptiæ in-
ter Elizabetham &
Andium
propositæ.

Has nuptias non nihil promovit spes concepta reli-
gionem Romanam non tam altas radices in Ducis mente
egisse, tum quia adhuc juvenis, tum quia sub Carva-
letto à Protestantium religione non alieno fuerit educa-
tus; eumque ad Protestantium professionem paullatim
allectari posse. Quod si fieret, utilitates magnas, & mul-
tas ex his nuptiis, bono reformatæ religionis, consecu-
turas augurabantur; juvenem utique militari ingenio,
conjunctis Germanorum & Anglorum viribus, Pontifi-
ciorum debellatorem futurum, pacem æternam inter An-
gliam & Galliam fundaturum, Scotæ, Hispani, Pontifi-
cis, & rebellium Hibernicorum conatus infracturum:
præterea Coronæ Angliæ opimos Andium, Borboniæ, &
Averniæ Ducatus, & probabiliter majora adjuncturum.
Denique nunquam honorificentius connubium, si hoc
negligatur, oblatum iri.

Spes ex his
conceptæ.

Post

1571. Post varias differtationes Galli tres articulos propo-
 Articuli. fuerunt, de Ducis Coronatione, de conjuncta regni ad-
 ministracione, & de toleranda ejus religione. Responsum
 his tandem, *Reginam sine assensu Ordinum regni non*
 Respon- *posse concedere, ut post nuptias coronaretur, verum ra-*
 sum. *tione matrimonii, ut matrimoniali (quam vocavit) Corona*
ornaretur sine præjudicio suæ Majestatis, aut heredis,
aut successoris, si regni Ordinibus ita videretur, se lu-
bentissime assensuram; & nullo modo defuturam, ut ma-
rito honor decernatur quam amplissimus. De conjuncta
administracione, non iniquum censet ut quem Regis &
mariti titulo dignata fuerit, eundem in regnis admini-
strandis in consortem & adiutorem etiam assumeret. De
religione autem toleranda, ob graves quasdam causas
nondum posse assensum adhibere. Causæ illæ, ut ex Eli-
zabethæ litteris observavi, hujusmodi fuere. Quamvis
externus religionis Christianæ cultus diversis ritibus in-
ter ejusdem regni subditos tolerari posset, tamen diver-
sus, imo plane contrarius inter Reginam populi sui caput,
& maritum, non solum periculosus, sed etiam omnino
absonus videatur. Regem Galliarum & Reginam ma-
trrem rogat, ut æqua lance perpendere, hinc sui ipsius
discrimen, inde Andini honorem. Ejus religionem tole-
rando, leges sancitas violaret, optimis civibus offensam
crearet, pessimis animum adderet; quæ sane Andini
honori præponderarent. Galli autem retulerunt, minime
consentaneum esse, ut ille sine religionis cultu viveret,
hoc enim irreligiosum plane videretur: nec Elizabetham
pro honore velle, ut Athei nota Duci inureretur. Eliza-
betha contra, Si Dux insita religionis purioris semina
plenius rigaret, & plura inseri pateretur, propediem vi-
deret sibi honori futurum longe maximo. Eo tandem de-
ventum, si modo Dux sacrorum celebrationi cum Regina
adeffe vellet, neque recusaret religionis Protestantium
 institu-

institutiones audire & ediscere, ipsa assentiret, quod neque Dux neque domestici cogerentur uti ritibus Ecclesiæ Anglicanæ, nec *molestarentur* propter usurpationem aliorum divinatorum rituum *Verbo Dei* non aperte repugnantium; modo certo loco & privato fieret, & nulla occasio Anglis ad leges constitutas violandas præberetur. Foixius ad illud, *Verbo Dei*, hæsit. Cui ut Elizabetha satisfaceret, iussit pro *Verbo Dei* reponi *Ecclesiæ Dei*. Quod quum illi minus placeret, & substitui voluit *Ecclesiæ Catholicæ*, Elizabetha prorsus noluit, & hinc res paulatim deferbuit.

Crediderunt nonnulli, hoc non serio à Gallo & ejus matre inceptum, verum eo consilio, ut mentio matrimonii cum Principe Protestante, sinceræ suæ erga Protestantes voluntatis pignus esset, & occultum quem suspicabantur, tractatum matrimonii impediret inter Elizabetham & Regem Navarræ, quem Gallus forori suæ maritum expetebat. Nec in Anglia creditum erat, serio ab Elizabetha susceptum; verum ut Protestantes Galliæ haberent Regem, ejusque matrem & fratres æquiores, Scotorum Reginæ spes infringeretur, Hispani & Hibernicorum per Cardinalem Lotharingum in Angliam machinationes contunderentur, & fulmina Pontificis, Gallo curante, difflarentur. Scripsit enim eo tempore ad Walsinghamum in Gallia Legatum Leicestrius (quo non alius in intimos Elizabethæ sensus erat perspicacior) *studium nubendi Reginae inesse, sed illud quidem satis remissum; illamque animum ita induxisse, magis in usum esse ut nuberet, quam quod velit ultro nubere. Præterea si illud de toleranda religione Andinus in tractatu ommitteret, Elizabetham tamen ejusmodi cautione cum astricturam, ut nec deinceps postularet.*

Non majorem curam & operam ad has nuptias conficiendas adhibuerunt Galli, quam Angli nonnulli ad

Pars II.

G g

alias

Quo consilio hæ nuptiæ præpositæ.

Nuptiæ Scotæ accerantur.

1571. alias accelerandas inter Scotorum Reginam & Norfolcium, quem pravis consiliis eo retraxerant, ut, contra quam promiserat, de nuptiis cum illa denuo cogitare cœperit, quod primum his initiis deprehensum est.

Quo casu
hoc depre-
hensum.

Ridolfus Florentinus, quem in exterarum regiones ad Reginæ Scotorum negotia obeunda missum diximus, impertierat Carolo Bailifo Belgæ, famulo Reginæ Scotorum, quæcunque cum Duce Albano egerat; eidemque litteras furtivis notis ad eam, Legatum Hispanicum, Norfolcium, Rossensem, & Baronem Lumleium, uno fasciculo compactas tradiderat; quas Bailifus, etsi Rossensis jufferat ut apud Caleti Præfectum transmittendas relinqueret, ipse secum attulit. Verum simul ac in portu Dubri, sive *Dover*, appulerit, apprehensus, & incarcerationatus erat; litterarum vero fasciculus ad Baronem Cobhamum, v. portuum Præfectum, missus. Quod primus omnium Rossensis rescivit, adeoque accurate & callide cum Cobhamo, à Ducis consilio non alieno, egit, ut fasciculus ille ipsi traderetur, & alter cum aliis obsoletis litteris complicatus, regni Consiliariis: & hoc etiam Bailifo significaretur. Ille tamen eculeo admotus, quædam confessus est, & inter alia fasciculum litterarum ad Rossensis manus pervenisse. Nec hoc Rossensem latuit, qui mox caute Cuthbertum amanuensem amandavit, furtivas notas, & quæcunque officere possent, apud amicos seposuit; adeo ut quum Suffexius, Burghleius, Mildmaius, & Sadleirus ædes diligentissime rimarentur, nihil invenerint, nihil interrogationibus ab ipso exprimere potuerint, qui pertinaciter contendebat, rationes à Legato non alteri quam suo Principi reddendas esse. Perendie tamen Rossensis Episcopo Eliensi in custodiam traditur, & aliquanto post in insulam Eliam traductus. Thomas etiam Stanleius, Thomas Gerardus viri Ordinis Equestris, & Rolstonus (de quibus dixi) in arcem Londinensem

Rossensis in
custodiam
datus.

Et alij.

dinenfem conjeçti. Et Henricus Howardus, qui ad Eboracensem Archiepiscopatum aspiraverat, ex suspicione, Archiepiscopo Cantuariensi in custodiam datus. 1571.

Miserat iisdem diebus Regina Scotorum certam pecuniæ summam ad legatum Gallicum transmittendam ad suos in Scotia : ille Barkero & Higfordo tradidit, qui, re Duci communicata, tradiderunt Brownno civi Salopiensi è Ducis clientela, perferendam per Banisterum & Lowderum in Scotiam ad Baronem Herisium. Brownus, homo suspicax, quum ex pondere deprehendisset, nummos aureos pro argenteis sibi traditos, eam Consiliariis cum litteris in manus dedit. In hoc, prudentiores observarunt, Ducem primum in Majestatem peccasse, quod Herisio & Scotis denunciatis hostibus, qui Angliæ limites depopulati erant, opem tulerit. Hinc in carcerem ducitur Higfordus, qui statim rem omnem de pecunia ultro confessus est, simulque indicavit quibus in locis litteras, & occultos characteres, necnon Commentarium, quem dixi, Reginae Scotorum, sub storea & regulis absconderat. Illa in isto Commentario hæc fufe differuit: *Gallos colloquium cum Scotis institutum approbare, nuptias autem Andini cum Elizabetha non alio consilio proponere, quam ut auxilia ad ipsam restituendam promissa speciosius negarent. Eosdem nuptiis cum Joanne Austriaco tacite adversari, illis cum Norfolcio impensius favere, in Hispanorum odium. Albanum ita damnare consilium remittendi Reginam Scotorum in Scotiam, ut conjunctum existimet cum ipsius Reginae, & Catholicæ religionis in Britannia exitio : eo quod Reginae in Scotiam reversæ aut obsidionis periculum, aut Martis alea necessario cum rebellibus sit subeunda, qui eam in suam potestatem Anglorum auxiliis facile redigant, priusquam externæ copię advenerint. Quum itaque in Scotia tutâ esse non possit, & nihil spei è Gallia*

Pecunia in Scotiam missa.

Commentarii Scotæ breviarium.

1571. *intestinis bellis implicata affulgeat; consultissimum videri, ut ipsa ad Hispani opem confugeret, qui nuptias cum Joanne Austriaco obtulerat. quas recusatura tamen erat, fide data, quod per Norfolcium Pontificia religio in Britannia restitueretur. Necnon ut filius quamprimum è Scotia subduceretur, & in Hispaniam mitteretur. Ita enim ille incolumis conservaretur, in religione Romana à teneris imbueretur, & simul Scotis, qui ejus nomen rebellionis prætextant, omnis prætextus adimeretur. Ad hæc obeunda & auxilia externa procuranda Ridolfum protinus amandandum; qui submonendus erat, ut ante omnia Gallos hæc celaret.*

*Norfolcius
in carcerem
reducitur.*

Et alii.

Quum Consiliarii hunc Commentarium, litteras quas dixi, & alias à Pontifice Romano missas accepissent, & Barkerus interceptus hæc singula confessus esset, Radolphus Sadleirus jussus est ad Ducis ædes Londini (quæ olim Carthusianorum fuere) armata manu excubare. Perendie Dux ipse examinatus (ignarus quid sui confessi erant, & ratus Commentarium illum cum litteris conflagrasse) omnia inficiando rejecit, quæ illi confessi erant. Hinc uno & altero die interjecto, ad Arcem Londinensem (unde ante annum liberatus erat) à Radolpho Sadleiro, Thoma Smitho, Henrico Nevillo, & D. Wilsono VII. die Septembris magno cum populi mœrore reducitur. Banisterus deinde, quo jurisperito Dux usus erat: Comites etiam Arundeliæ, & Southamptoniæ, Baro Lumleius, Baro Cobhamus, & Thomas frater ejus, Henricus Percius, Lowderus, Powellus, Godierus, & alii in custodiam traduntur, qui singuli spe veniæ indicarunt quæcunque norunt.

Ubi primum Consiliarii horum confessiones, Reginae Scotorum, & Rossensis litteras cum Commentario coram Duce in medium protulerunt; ille vehementer quidem erat percussus, sed Commentarium & litteras intuens,
 quas

quas male credulus flammis absumptas credidit, obstu-
 puit, & in hæc verba prorupit: *A meis proditus &*
perditus sum, dum nescirem diffidere, quod nervus est
sapientiæ. Consiliarios autem submisse rogavit, ut de-
 precatore apud Reginam intercederent, pollicitus, se
 nihil celaturum quod norit, & sancte protestatus, se ni-
 hil approbasse, quod Reginæ esset fraudi aut regni de-
 trimento, imo consilia intercipiendi Reginam, occupan-
 di arcem Londinensem & liberandi Reginam Scotorum
 è custodia ex animo damnassee: nec cogitasse quidem
 de externis copiis in Britanniam accersendis, nisi ad co-
 hibendos Scotos in Reginam rebellantes. Eodem die,
 de quinquaginta plus minus articulis examinatus, nihil
 dissimulavit. Series deinde totius rei in *Camera Stellata*
 frequenti nobilium conventu, Prætore & Senatoribus ur-
 bis Londini præsentibus, enarratur, & postea universis
 civibus in Prætorio Londinensi, à Guilielmo Fleetwoodo
 qui urbi à memoria.

1571.

Ille rem
 agnoscit.

Quum autem omnibus omnium confessionibus, &
 ipsius etiam Ducis, Episcopus Rossensis, tanquam rei
 machinator, argueretur, quid de illo ageretur, qui lega-
 tus erat, serio deliberatur. Ille enim dum (quod id ge-
 nus hominum assolet) sibi licere res Principis sui quo-
 vis modo promovere, & ex sacro & inviolabili Legato-
 rum jure se alieno foro non subjiciendum existimaret,
 multa jampridem turbulente fecerat rebellionem accen-
 dendo, & cum Comite Southamptonio aliisque nocturna
 consilia agitando; & nunc demum cum profugis Anglis
 in Belgio, Duce Albano, Hispano, & Pontifice Romano de
 Angliâ invadenda. Proponitur itaque Davidi Lewiso, Va-
 lentino Dalo, Guil. Drurio, Guil. Aubreio & Henrico
 Jones, juris Cæsarei consultissimis; Primum, *An Lega-*
tus, qui rebellionem contra Principem, ad quem legatus,
concitat, Legati privilegiis gaudeat, & non ut hostis,
pænæ

De Legato
 consultatio.

De Legato
 quæstiones
 & responsa.

1571. *pœnæ subiaceat?* Responderunt, Ejusmodi Legatum jure gentium, & civili Romanorum, omnibus Legati privilegiis excidisse, & pœnæ subjiciendum. Secundo, *An Minister, aut Procurator Principis, qui publica auctoritate abdicatus, & in cujus locum alter est inauguratus, Legati privilegiis gaudeat?* Responderunt, Si ejusmodi Princeps legitime fuerit abdicatus, ejus Procuratorem Legati privilegia non posse vindicare, quandoquidem nulli, nisi absoluti Principes & qui Majestatis jura habent, Legatos constituent. Tertio, *An Princeps, qui in alterius regnum venerit, & sub custodia habeatur, suum Procuratorem habeat, & an ille Legatus habeatur?* Responderunt, Si ejusmodi Princeps Principatu non exiderit, Procuratorem habeat: Verum an Procurator ille Legatus reputetur, hoc ex auctoritate Delegationis dependere. Quarto, *An si Princeps ejusmodi Procuratori, & Principi sub custodia denunciaret, Procuratorem istum non amplius jam inde pro Legato habendum fore, an Procurator iste Legati privilegia ex jure vindicet?* Responderunt, Principem posse prohibere Legatum ne Regnum intret, & jubere ut regno exeat, si intra terminos Legato præscriptos se non contineat; interim tamen ille Legati privilegiis pro auctoritate delegata fruatur.

Legati responsum.

Ex his Juris prudentum responsis, Rossensi, ex Eliensi insula revocato, & acriter reprehenso, denunciatur à Consiliariis, illum non amplius pro Legato agnoscendum, sed ut perniciosè meritum male mulctandum. Ille respondit, *Se Legatum esse Reginae absolutæ, & injuste abdicatæ: Principis suæ libertati, & utriusque regni saluti studiose pro officii ratione invigilasse: in Angliam ex fide publica (quam exhibuerat) cum amplissima Legati auctoritate advenisse, & sacra Legatorum jura nullo modo esse violanda.* Burghleius gravissime docet, nec jura Legationis, nec litteras fidei publicæ posse patrocinari

trocinari Legatis, qui in publicam peccant Majestatem, 1571.
 sed eos pœnalibus actionibus teneri, aliter scelestis Legatis liceret in Principum vitam impune grassari. Ille contra pertinax contendit, jura Legatorum nunquam *Via juris, sed Via facti* (ut ejus verbis utar) violata fuisse, & false monet, ut non asperius secum agatur quam vel cum Legatis Anglicis, Throcmortono in Gallia, Randolpho & Tamwortho in Scotia, qui rebelliones excitant, & aperte foverant; nec aliud gravius perpeffi erant, quam jussi ut intra statos dies discederent. Quum testimoniis Anglorum eum urgere cœpissent, ne face- Anglorum
 rent, blande rogavit, quandoquidem consuetudine re- testimonia
 ceptissima quæ in Legem invaluit, ut ille dixit, *testi- declinat.*
monium Angli in Scotum, aut Scoti in Anglum non admittendum. Post aliquot altercationes, an hoc locum habeat, nisi inter utriusque Regni limitaneos, idque in caussis limitaneis, & an Legati Anglici rebelliones excitaverint; Rossensis in arcem Londinensem deducitur, ubi arctissime custoditus, brevi ad omnia interrogata respondit, ea cautione, ut responsa nemini essent præjudicio. Excusavit Reginam Scotorum, quod illa captiva, Ad articu-
 & ætate optima, non poterat non omnes se expediendi los respon-
 rationes quærere, quum Elizabetha omni aditu exclu- det.
 deret, omnem libertatis spem præcluderet, & aperte adversarios sublevaret. Ducem excusavit, quod nihil egisset de nuptiis cum Regina Scotorum, nisi cum consensu plurium è regio consilio, nec potuisse eam derelinquere, quamvis chirographo hoc promiserit, quandoquidem mutua repromissio futurarum nuptiarum prius intercesserit. Denique se excusavit, quod quum legatus & minister esset, non potuerit sine piaculo ab officio decedere, & Principi suæ in rebus afflictis deesse. Consilium autem intercipiendi Elizabetham proposuisse non alia de caussa, quam tentandi, an Ducis animus ad facinus armatus esset.

1571. esset. Ceterorum vero crimina solerter extenuavit, sed nullo modo induci poterat, ut nobilium nomina, qui Duci operam in Regina intercipienda devoverant, enunciaret. Confessus autem erat, se Reginae Scotorum jussu consuluisse Ducem, Arundelium, Lumleium, & Throcmortonum per famulos intermedios, & Vicecomitem *Montis-acuti* per Lumleium, de Castris in Scotia, obsidibus, & Scotorum Rege in Anglorum manus tradendis, de titulo renunciando, & rebellibus Anglis reddendis. Haecenus de his rebus hoc anno, & singula ex Ducis confessionibus, & ipsius Rossensis Commentario autographo ad Scotorum Regnam missio.

Lenoxius
Prorex occiditur.

Matthæus Comes Lenoxiæ Scotiæ Prorex, Regis avus, hac ipsa tempestate Sterlinii Ordinum conventum nomine Regis indixerat, ubi (dum securus agebat) à Proceribus adversæ factionis, qui Reginae nomine Comitibus Edenburgi habuerunt, ex improvise oppressus. Et postquam se Davidi Spensio Wormestonio dedidisset (qui tum eum sollicitè protegere satagebat) una cum eo à *Bello & Cauldero* interemptus, quum XIV. plus minus menses pro Rege nepote regnum laboriosè administrasset: dum hinc Gallus Reginae partes, illinc Elizabetha Regis foveret, non tam ut sui vincerent, quam ne vincerentur, Elizabetha spe quadam ut Rex tenellus sibi in manus traderetur, Gallus ut Dunbritonium & Edenburgus ipsi dederentur, qui Mercatores Scotos interdictis in Gallia commerciis graviter afflixit, & plures ut commerciis fruerentur, in Reginae Scotorum partes subinde pertraxit. In Lenoxii locum communibus Regionum suffragiis, Prorex electus erat Joannes Areskinus Comes Marriæ, qui quum non minus turbidis suorum consiliis, quam adversariorum insultibus conflictaretur, vir animo tranquillissimo & patriæ amantissimus, præ mœrore, postquam tredecim menses præfuisset, fatis concessit.

Comes Marriæ Scotiæ Prorex.

Horum

Horum temporum iniquitas, & Ordinum Angliæ, qui 1571.
 convenerant Westmonasterii, erga Principem & Patriam
 charitas Legem extorsit ad feditiosorum machinationes Leges in
 turbulentos.
 prævertendas, qua cautum erat ex veterum Legum au-
 thoritate: *Si quis Reginae perniciem aut plagam molia-
 tur, bellum moveat, aut alios ad bellum contra illam
 excitet: si quis affirmet, illam non ex jure regno potiri,
 sed regnum alteri justius deberi; aut pronunciet illam
 esse hæreticam, schismaticam, aut infidelem; jus regni
 illa superstite usurpet, aut in alio quopiam jus ad Co-
 ronam inesse asserat; aut leges & Statuta non posse de-
 finire & astringere jus Coronæ, & ejusdem successionem,
 læsæ Majestatis reus esto. Si quis, superstite Regina,
 libro scripto vel impresso expresse affirmet, quempiam
 esse, aut esse debere heredem aut successorem Reginae
 præter naturalem ex ipsius corpore sobolem, aut in eam
 sententiam libros vel schedulas publicet, aut typis im-
 primat, aut distrabat: ille ejusque fautores prima vice
 annum integrum carcere, & altera bonorum parte luant:
 si iterum idem peccent, pœna Præmunire, i. omnium
 bonorum amissione, & perpetuo carcere, plectuntur.*

Hoc grave nonnullis visum, qui certo designato he-
 rede censuerunt regni tranquillitatem constabiliendam.
 Incredibile autem est quos jocos improbi verborum au-
 cupes sibi fecerunt ex clausula illa, præter naturalem
 ex ipsius corpore sobolem, quum Jurisperiti liberos extra
 nuptias quæritos, quos sola natura, non conjugii hone-
 stas genuit, *Naturales* dicant, legitimos vero ex formula
 juris Anglici, vocent *liberos ex corpore legitime pro-
 creatos*. Adeo ut tunc juvenis audiverim dictitantes, ver-
 bum illud à Leicestrio in legem ingestum eo consilio,
 ut aliquem ipsius ex pellice spurium pro Reginae sobole
 naturali Anglis tandem aliquando obtruderet.

1571. Sancitum etiam, ut qui per Bullas, aut alia Pontificis Romani rescripta aliquem Romanæ Ecclesiæ reconciliaverint, & qui reconciliati fuerint, læsæ Majestatis pœnam subirent. Qui reconcilians sustentaverint, *Agnos Dei, Grana, Crucifixos*, aut alia à Romano Pontifice consecrata in Angliam importaverint, pœnæ *Præmunire* subjacerent. Qui reconcilians non detexerint, proditionis celatæ (*Disprison of Treason* vocant) crimine tenerentur. Præterea convictio & proscripcio rebellium in Septentrionali plaga confirmatur, & eorum bona & possessiones intra Episcopatum Dunelmensem, contra Jacobum Pilkintonum Episcopum, qui *jura regalia* intra flumina *Teisam & Tinam* vendicavit, Reginæ & successoribus adjudicantur, quandoquidem illa, & Episcopum, & Episcopatum magnis impensis à rebellibus liberasset, ita tamen, ut hoc juri Ecclesiæ Dunelmensis in posterum non sit præjudicio. Contra eorum etiam insolentiam, qui Pontifici Romano devoti, sprete legum auctoritate, & in Principem obsequio, se in exteras regiones sine Reginæ venia, ad res novandas magno numero Indies subdlexerunt, cautum est pœna amissionis bonorum, ut intra statum tempus redirent, & se submitterent, fraudulentæque transcriptiones, quas fecerant, rescinderentur. Hæc contra Pontificios.

Ex altera parte salutaribus etiam legibus coërcetur tum Ecclesiasticorum quorundam avaritia, qui, quasi sibi nati, insigni erga successores malitia Ecclesiæ bona dilapidaverunt, & fundos in plurimos annos elocarunt, tum aliorum petulantia, qui Articulis Synodi Londinensis ad schismata tollenda, anno M.D.LXII. sancitis, studio novandi se opposuerunt. Propositum etiam erat, ut, si Scotorum Regina denuo contra leges Angliæ peccaret, in ipsam ageretur ex lege tanquam in uxorem *Paris regni Angliæ*, verum Regina sua auctoritate intercessit, quo minus hoc sanciretur. Simul

In Pontificios.

In Rebelles.

In Fugitivos.

In Ecclesiasticos avaros.

In Puritanos.

In Scotam.

Simul ac, Junio ineunte, regni Ordines dimitterentur, de Joanne Storio Legum Doctore, Albani exploratore (cujus supra memini anno M.D.LXIX.) consultatur, An ille natione Anglus, qui in Brabantia cum Principe extero consilia de invadenda patria contulerat, & rationes invadendi monstraverat, Majestatis læsæ teneretur? Affirmarunt Juris-consultissimi. Unde in judicium vocatus, Majestatis postulandus, quod Prestallum, hominem Magicis præstigiis deditissimum, in Principis vitam consulisset, in ejus, Regisque Scotorum perniciem conjurasset, eandem diris in gratiarum ad mensam actione quotidie devovisset, & Albani Secretario rationes Angliam invadendi, Hiberniam in rebellionem concitandi, & Scotos in Angliam simul immittendi monstrasset. Ille judicio, & Angliæ legibus se submittere recusavit, iudicesque nullam in se potestatem habere affirmavit, eo quod non Regiæ Angliæ, sed Regi Hispaniæ fuerit subditus juratus. Verum ille damnatus ex formula *Nihil dicit* (quandoquidem nemo patriam, in qua natus sit, exuere, nec solum natale, aut Principem pro arbitrio ejurare possit) & proditorum supplicio affectus.

1571.

J. Storius
damnatus.

Controversiæ jam aliquot annos inter Lusitanos & Anglos mercatores intercefferant, dum hi lucrosam pro puro auro mercaturam in illa ora Africæ, quam *Guineam* vocant, cum Nigritis ab anno M.D.LII. exercerent, & illi, qui primi ea littora aperuerant, vi & armis, quantum poterant, prohiberent; adeo ut nonnunquam navali bello depugnarent, & naves utrinque detinerent. Sebastianus autem Rex Lusitaniæ, qui jam ex ephebis excefferat, ut paci consuleretur, Franciscum Gerardum in Angliam misit, qui cum Regina foedus in hæc fere verba iniit: *Ut perfecta esset amicitia & liberum utrinque commercium. Neuter quicquam in alterius præjudicium attentaret, nec hostibus, rebellibus, aut proditoribus*

Lites inter
Anglos &
Lusitanos
compositæ.
Guinea.

1571. *alterius auxilium præstaret. Merces, pecuniæ, naves sub arresto detentæ restituerentur. Et ad gratificandum Regi Lusitaniæ, Elizabetha Anglos prohiberet, ne quis navigationem institueret in maria & terras Conquestus Portugalliæ. Quod si aliter fecerint, istorum periculum esto, si bonis aut vita à Lusitanis priventur. Excipiebantur Regna Portugalliæ & Algarbiæ, item Insulæ Azores, Madera, & littus Barbariæ, in quibus libera permissa negotiatio.*

Marchionis
Northamptoniæ
obitus.

Supremum vitæ diem hoc anno placide egit Guilielmus Parrus, Marchio Northamptoniæ, amœnioribus studiis, Musicis, amatoriiis & ceteris Aulæ jucunditatibus versatissimus, qui ab Henrico VIII. primum ad dignitatem Baronis *Parr de Kendalia*, deinde ad nuptias Annæ Bouchieræ, Comitissæ Essexiæ unicæ heredis, & simul ad Comitissæ Essexiæ titulum, quum Rex ejus sororem duxisset; atque ab Edwardo Sexto ad Marchionis Northamptoniæ *Stilum & honorem* provecus. Sub Maria, quod pro Jana Greia Regina subornata arma sumpserit, Majestatis damnatus, ab eadem tamen mox condonatus, & ad patrimonium, ut postea ab Elizabetha ad honores, restitutus. Liberos genuit nullos, sed Henricum Herbertum Penbrochiæ Comitem, ex altera sorore nepotem, reliquit heredem.

Et Joannis
Juelli Epit-
copi.

Animam etiam cœlo reddidit Joannes Juellus vix quinquagenarius, vir singulari ingenio, exquisita in Theologicis eruditione, & summa pietate. Ille honesto loco in agro Devonienfi natus, Academiæ Oxoniensis in Collegio *Corporis Christi* alumnus laudatissimus, sub Maria in Germania exsulavit, ab Elizabetha ad Episcopum Sarisburiensem promotus, *Apologiam Ecclesiæ Anglicanæ* anno M.D.LXII. edidit, Protestantiumque doctrinam contra Thomam Hardingum, qui ab eadem defecerat, uno & altero volumine doctissime nostra lingua asseruit, quæ Latine conversa existant.

Hibernia

Hibernia hoc tempore satis pacata. Jacobum enim **Fitz-Moris**, qui *Kil-Malocum* diripuerat, Joannes Perottus, Momoniæ Præses, ita exagitavit, ut in lustris juxta *Ardagh* se occultaverit; & tandem, ut suo loco dicemus, eo adegit, ut supplex veniam exposceret. Sidneius Prorex in Angliam rediit, & Guil. *Fitz-Williams*, qui ejus sororem duxerat, ei suffectus.

1571.

Res Hibernicæ.

Joannes Perottus. Guil. *Fitz-Williams* Hiberniæ Prorex.

M. D. LXXII.

NOV I anni principium novum & triste spectaculum Londinensibus in Prætorio Westmonasteriensi exhibuit. Pegma enim ligneum per medium Prætorii à porta ad partem superiorem erectum, & ibi Tribunal sedibus utrinque circumpositis, cujusmodi totis octodecim annis viderant nullum. Ad hoc, die Januarii XVI. Thomas Howardus Dux Norfolciæ inter Owenum Hop-tonum Arcis Londini Præfectum, & Petrum *Carew* Equites Auratos, funesta securi, acie averfa, prægestata, ducitur. In Tribunali sedit Georgius Talbottus Comes Salopiæ, summus Angliæ Seneschallus ad illum diem constitutus; utrinque proceres qui cognitores dati, quos *Pares* dicimus, Reginaldus Greius Comes Cantii, Thomas Ratcliffus Comes Sufflexiæ, Henricus Hastings Comes Huntingdoniæ, Franciscus Russellus Comes Bedfordiæ, Henricus Herbertus Comes Penbrochiæ, Edwardus Seimorus sive à *Sancto Mauro* Comes Hertfordiæ, Ambrosius Dudleius Comes Warwici, Robertus Dudleius Comes Leicestriæ, Walterus *Devereux* Vicecomes Herefordiæ, Edwardus Baro Clintonus Admirallus, Guil. Baro Howardus Effinghamius Camerarius, Guil. Cecilius Baro Burghleius Secretarius, Arthurus Baro Greius de *Wilton*, Jacobus Blountus Baro *Montjoius*, Guil. Baro *Sandes*, Thomas Baro Wentworthus, Guil. Baro Bourtroughus, Lodovicus Baro Mordantus, Joannes Powlettus

Norfolcius in judicium vocatus.

Pares in hoc judicio.

1572. lettus Baro à *Sancto Joanne de Basing*; Robertus Baro Richus, Rogerus Baro Northus, Edm. *Bruge* Baro Chandos, Olivarus Baro à *Sancto Joanne de Bletnesho*, Thomas Sackvillus Baro Buckhurftius, & Guil. Westus Baro *De-la-Warus*.

Formula
Judicii.

Indicto silentio, legitur Diploma quo Seneschallo auctoritas delata, deinde bacillum album à *Garterio* Armorum Rege illi in manus traditur, quod ipse paullo post primario atriensi porrexit, ille juxta adstans toto judicii tempore erectum tenuit: Deinde Comites & Barones nominatim cientur, & ad suum quisque nomen respondet. Silentio iterum indicto, Præfectus arcis jubetur *Præceptum* suum redhibere, & Ducem pro Tribunali sistere. Mox sistitur, latera clausurunt hinc Præfectus Arcis, illinc Petrus *Carew*, proximus adstitit securiger, acie à Duce averfa: Indicto iterum silentio, Actuarius ad judicia Coronæ, Ducem ita affatus est, *Thoma Dux Norfolciæ, nuper de Kenninghale in Comitatu Norfolciæ, manum attolle*. Quum ille manum sustulisset, Actuarius crimina, de quibus in judicium erat vocatus, clara voce legit: Scilicet, Quod anno Reginæ Elizabethæ undecimo & postea, Dux perfide consilia agitaverit eam de solio deturbandi, & è medio tollendi; belloque concitato, & externis copiis inductis, Regnum invadendi. Quod quum certo cognoverit Mariam, nuper Scotorum Reginam, diadema Angliæ cum titulo & insignibus arrogasse, cum illa tamen (Regina inconsulta) de nuptiis contrahendis egerit, magnamque vim pecuniæ mutuo ipsi dederit, contra ac sub suo chirographo promiserat. Quod quum illi compertum fuerit, Comites Northumbriæ, & Westmorlandiæ, Markenfeildum, & alios rebellionem contra Reginam excitasse, & in Scotiam fugatos, illos pecunia sublevarit. Quod anno Regni Reginæ decimo tertio auxiliares copias à
 Pio

Accusatio-
nis capita.

Pio v. Pontifice Romano, professo Regiſſe hoſte, Hiſpano, & Duce Albano ad Scotam liberandam & Pontificiam religionem in Anglia reſtaurandam per litteras petierit. Poſtremo, quod Heriſſio Scoto aliisſque in Scotia Regiſſe hoſtibus auxilium tulerit. His perlectis, Actuarius Ducem ſciſcitur, an horum criminum ſit reus?

Ille obſecravit, ut, ſi per legem liceret, patronus ſibi ad cauſſam defendendam conſtitueretur. Catelinus Primarius Juſtitiarius reſpondit, hoc per legem minime licere. *Sententiæ Judicium* (inquit Dux) *ut me ſubmittam par eſt, verum plurimæ ſunt in hac cauſſa ambages, nec ante quatuordecim horas me judicio ſiſtendum intellexi; à libris fui imparatus, mihi ſine armis pro vita jam dimicandum video. Audivi tamen, Humfredo Staffordo (regnante Henrico Septimo) in cauſſa læſæ Majeſtatis patronum assignatum fuiſſe. Dierus in Communibus Placitis ſummus Juſtitiarius, reſpondit, Patronum assignatum fuiſſe Staffordo, de jure aſyli, unde ille vi extractus; de crimine vero læſæ Majeſtatis, ſe ſine patrono cauſſam egiſſe ſuam. Mibi igitur, inquit Dux, pro vita, facultatibus, liberis, & quod inſtar omnium, pro honeſtate (faceſſat autem Honor) hodie dicendum eſt. Si innocens peream, Deus inultum non dimittet. Hoc tamen unum percunctari liceat: An enumeratio illa criminum pro vera habenda ſit qualibet in parte, & cui parti mihi ſit reſpondendum?* Catelinus inquit, Quum cauſſæ veræ ſint, etiam enumeratio illa pro vera habenda eſt. *Edoceri cupio* (inquit Dux) *ſi ſingula illa ſint crimina læſæ Majeſtatis. Fando enim accepi, in cauſſa Baronis Scropi regnante Henrico Quarto. Plura locuturum Actuarius interrupit, clamitans, Thoma Dux Norfolciæ, reuſne es horum criminum?* Negavit ille. Rogavit iterum Actuarius, *Quomodo vis judicari?* Reſpondit, *Deo & his Paribus cauſſam commendo meam.*

Horum

1572. *Horum criminum atrocitas me percellit, Regiæ autem Majestatis benignitas reficit; à qua plura expectare non poteram: A te vero, Domine Seneschalle, contendo, ut ex jure mecum agatur, & memoria, quæ sane fluxa, tam confusa rerum varietate non obruatur. Quod vos Pares & Judices habeam, beatum me agnosco, quorum plurimum integritati vitam sane libens lubensque committerem. Ego innocentia fretus fuga mihi non consului. Non possum tamen non ingenue fateri, me officium erga Reginam deseruisse; at in rebus quibus Majestas minime lædatur. Obtestor, ne leviora illa cum læsæ Majestatis criminibus intermiscantur.*

Primus ac-
cusationis
articulus.

Jam Barhamus Regius ad *Legem Serviens*, Crimina, inquit, læsæ Majestatis quorum postularis, hæc sunt. Reginam regno & vita spoliare machinatus es, cum Scota nuptias cogitasti, externas copias in regnum evocasti, rebelles sustentasti, & Scotis Reginæ hostibus opem tulisti. Dux interponit, *Barhame, noli, quæso, objiciendo nuptias illas, & alia quæ inter Majestatis crimina non sunt, rem verbis exasperare.* Barhamus ad Pares conversus urget. Qui eam, inquit, uxorem vult ducere quæ regnum vendicat, idem regnum affectat. Hoc autem Dux incepit, quum inter cognitores esset Eboraci ad Scotæ causam audiendam: quo tempore jurejurando astrictus erat, accusationes & defensiones utrinque ex æquo perpendere. Dux ait, *Causa illa varias habet partes quæ sunt extra crimina læsæ Majestatis.* Seneschallus Angliæ jussit Ducem ne digressiunculis à re proposita aberraret. Qui, Barhamo clamose insistente, agnovit Scotam regnum Angliæ sibi vendicasse, sed jamdiu à vendicando abstinuisse. Barhamus contra, illam non desuisse ostendit, quoniam hætenus juri, quod prætendit, non renunciaverit; graviterque Ducem accusat, quod Scotæ Delegatos quid responderent edocuerit, & hoc

ex

ex Rossensis Episcopi confessione. Dux fatetur, Li-
 dingtonium illi mentionem de nuptiis iniecisse, se tamen
 recusasse, & nihil edocuisse : rogavitque, ut Rossensis
 coram in medium produceretur. 1572.

Multa deinde, quæ ante diximus, Barhamus de nuptiis
 fuse persequitur, ut probaret, Ducem regnum affectasse,
 & sæpius repetita instat interrogatione. Quid aliud po-
 terat Dux sibi proponere, dum, Regina inscia, statueret
 Scotam in uxorem ducere, mulierem sine re, sine regno
 (filio in Scotiæ regno jam constabilito) quam ut per
 eam Angliæ regno potiretur, & consequenter Reginam
 & regno & vita spoliaret? *Hæc alte repetita*, inquit
 Dux, *ut convincas, me Reginæ abdicationem & perni-*
ciem cogitasse. Ut propius accedam, inquit Barhamus,
 non incompertum est, te de Arce Londinensi (quæ certe
 regni Angliæ Acropolis) occupanda consilia iniisse, ut
 necessarium sit, te Reginæ perniciem tunc molitum esse,
 quum regnum consortis sit impatiens. Dux non diffi-
 tetur, Hoptonum quendam de Arce occupanda consi-
 lium suggestisse, se tamen rejecisse. Cur itaque, inquit
 Barhamus, de eadem re Penbrochiæ Comitem consulu-
 eris, qui dissuasit? Arx Londi-
 nensis.

Pergit Barhamus, & urget, quod, quum Regina postu-
 laverit Regem Scotiæ infantem, quædam castella, &
 Anglos rebelles è Scotia sibi in manus tradi, Dux Sco-
 tos submonuerit ne adsentirent. Accusat etiam, quod
 molitus sit Scotorum Reginam è custodia subducere, id-
 que postquam religiose sub Chirographo promisisset, nihil
 sibi cum illa futurum.

Candishus in medium jam producitur testis, Ducem
 obfirmato animo de nuptiis cogitasse, ipsumque inter-
 rogasse, an si Regina Elizabetha diem obierit, pertra-
 heret patrum in suas partes? Hæc Dux omnino negavit,
 illiusque testimonium ut hominis indigi & testis prole-
 tarii

Pars II. I i

1572. tarii rejecit. Porro demonstratur, Ducem submisisse famulum ad Northumbriæ & Westmorlandiæ Comites, qui moneret, ne rebellionem excitarent, utique summe periculosum futurum. Prolatæ etiam erant Reginae Scotorum ad Ducem litteræ, quibus illa interceptum Northumbrium indoluit priusquam ille arma ad rebellionem induerat. (Hoc enim ad illam rumore perlatum fuerat, an compositò, non dixerim.)

Exteri testimonium non admittendum.

Ad hæc Dux respondit, *His rationibus non posse probabiliter confici, se in Reginae perniciem incubuisse, & nihil, quod hæctenus prolatum, alicujus esse contra ipsum momenti, præter Rosensis Episcopi testimonium: & hoc quidem, quum ille sit exterus, ex Bractoni juris nostri consultissimi auctoritate, neutiquam admittendum. Northumbrium & Westmorlandium nunquam eo loco habuisse, ut illis vitam committeret. Suam innocentiam adeo tutum sibi fuisse præsidium, ut nunquam fugam meditaretur.*

Tertius accusationis articulus.

Gerardus Regius Procurator, Ducem, inquit, meditato de nuptiis cum Scotorum Regina ad Reginae exitium cogitasse, satis superque constat. De regno invadendo eum deliberate etiam consultasse, ex litteris ad Pontificem Romanum, Hispanum, & Albanum liquet. Quæ cum Ridolfo egit, jam notuisse ex obscuris notis Characteristicis sub tegulis tecti in Howardianis ædibus occultatis; ne non ex litteris (quas comburi ille jusserrat) sub storea in vestibulo cubiculi repertis. hæc omnia facile probari posse ex eorum examinationibus, qui nec tormentis territi, nec perduellionis convicti. Ad hæc Dux, *Consultationum illarum cum Pontifice & Hispano ego nec auctor, nec fautor fui, imo semper improbavi. Qui culpam commiserunt, culpam præstent; nec in me transferant, ut se excusent.*

Gerardus porro Ducem accusat, quod cum Ridolfo tractaverit

tractaverit de decem millibus militum è Flandria ad Harwicum Essexiæ portum exponendis, & hoc ex Barkeri examinatione; per Ridolfum etiam litteras ad Hispanum & Albanum scriptas esse, quibus etsi Dux non subscripserit, eum tamen ex Rossensis consilio Barkerum amanuensum ad Hispani Legatum misisse, qui suas ipsius litteras esse, fidem faceret. *Memoria mea, inquit Dux, vacillat, nec tam implexam rerum varietatem consequi potest. Vos Juridici vestras habetis notulas, mihi ex tempore respondendum est. Hoc sane improbabile, me cum Pontifice Romano egisse, qui à Pontificia religione semper fui averfus. Malim equis discerpi, quam à religione, quam profiteor, desciscere. Ipse Harwici situs omnem hanc accusationem facile diluat. Quis non videt, quam difficile sit exercitum per illam regionem ducere, quæ tota sepimentis clausa, & angustissimis viis impeditißima? Si bellum in Principem cogitasset, me ab armis proculdubio instruxissem: Atqui toto jam decennio non plures quam octo thoraces ferreos comparavi, nec quicquam omnino pulveris bombardarii. Ejusmodi litteras Barkeri fidei nunquam commiseram, sed potius Banisteri qui mihi instar multorum Barkerorum.*

Norfolcius
à Pontificia
religione
averfus.

Jam in medium prolatae erant Rossensis Episcopi litterae à carcere ad Scotorum Regnam, interceptae, è quibus quæ dicta confirmata. Postulavit Dux, ut litteras illas videret; eumentitas enim esse subvereri videbatur. Seneschallus autem Angliæ, Non dubites, inquit; propria Rossensis manu litterae sunt scriptae. Prolata est & alia litterula ocrea exarata à Duce ad famulum, ut fasciculum litterarum in loco certo occultatum igni traderet, & culpam in Rossensem conferret, qui Legati privilegio legem facile eluderet. Ad hæc ille, *Certior factus divulgari, me plures accusasse, litterula illa respondi; & quum omnia curiose excuti viderem, fasci-*

1572. *culum illum comburi jussi, ut periculum à nonnullis depellerem.*

Bromleius, Regius Sollicitator sive Procurator secundus, Ridolfi litteras exhibet, in quibus Albanum consilium approbasse significavit, necnon Pontificis Romani litteras IIII. Nonas Maii ad Ducem datas. Wilbrahamus deinde elegantem de fide testimoniorum Episcopi Rossensis, & famulorum Ducis habuit orationem. Ad quam Dux, *Facultatis sane non est meæ orationem tam compositam, & perpolitam refellere. Orator tamen ille quantuscunque est, inquit, interim omisit, quanta sit vis formidinis, quæ firmum animum loco & statu sæpe dimovet,* & Bractonum iterum contra exterorum testium fidem laudat & urget. Catelinus summus Justitiarius respondet: In hujusmodi causis exterorum testimonia valere, & penes *Pares* esse, ut ejusmodi testimoniis fidem adrogent, an derogent.

Exteri testimonium.

Tertius accusationis articulus.

Quartus articulus.

Jam perventum erat, ut probaretur, Ducem rebelles fugatos sustentasse, quod apparuit ex litteris Comitissæ Northumbriæ, quibus illa Duci gratias egit de pecunia marito & sibi subministrata. Quod postremo objectum de Scotis Reginæ hostibus sublevatis, probatur ex litteris Ducis ad Banisterum, ex Banisteri confessione, & pecunia Brownò Salopiensi tradita. Hic Dux Judices rogavit, *An subditi alterius Principis cum Regina confederati in loco hostium Reginæ sint habendi?* Catelinus habendos respondit, Reginamque Angliæ bellum posse gerere cum aliquo Galliæ Duce, & tamen interim cum Galliarum Rege pacem colere.

Quum jam advesperasceret, Seneschallus Ducem rogavit si quid amplius haberet quod pro se diceret? Respondit ille, *In legum æquitate fidem colloco.* Seneschallus jussit, ut Præfectus Arcis Ducem seorsim submoveret, & silentio indicto, ad *Pares* conversus, inquit: *Audi-*

*Audivistis quo modo Thomas Dux Norfolciæ læsæ Majestatis postulatus, nec se reum agnoscens, Deo & vobis causam submitit. Vestrum itaque est inter vos considerare, an reus sit peragendus, & ex conscientia & honore sententiam ferre. Simulque jussit, ut se seorsim subducerent, & invicem consultarent. Brevi tempore interjecto, ad sua sedilia revertuntur. Tunc Seneschallus ab infimo exorsus, inquit, Domine De-la-Ware, Estne Tho. Dux Norfolciæ reus criminum læsæ Majestatis de quibus in judicium vocatur? Ille affurgens, manumque ad pectus adposita, respondit, Reus. Itidem & singuli suo ordine rogati. Tunc Tribunali Dux denuo sistitur, quem Seneschallus ad hunc modum alloquitur, *Thoma Dux Norfolciæ, tu de diversis læsæ Majestatis criminibus in judicium vocatus, Deo & his Paribus te submitisti, qui singuli te reum pronunciarunt. Ecquid habes cur judicium non pronuncietur?* Dux respondet, *Fiat voluntas Dei, qui inter me & falsos accusatores judicabit.**

Pares inter se consultant.

Silentibus jam omnibus, securis acies adverfa in illum convertitur. Mox Barhamus nomine Reginæ Seneschallum, ut judicium pronunciareret, postulat, quod ille in hujusmodi verba lacrimis obortis ex formula pronuntiavit, *Quandoquidem tu, Thoma Dux Norfolciæ, criminum læsæ Majestatis postulatus, te reum negaveris, teque Parium judicio qui reum declararunt, submitseris, hic confessus judicat te hinc in Arcem reducendum, inde crati impositum per mediam urbem ad furcas trahendum, ibi suspendendum, semimortuum deponendum, eviscerandum, capiteque abscisso in quatuor partes diffecandum. De capite, & corporis partibus fiat, quod Reginæ visum fuerit: Animæ autem tuæ misereatur Deus.* Dux, hoc judicio audito, animo præsentis, *In me, inquit, ut in proditorem sententia lata est; in Deo & Regina confido,*

Sententia funesta pronuntiatur.

1. Deest teque in Edd. Belg.

vestro

1572. *vestro consortio exclusus me cœlesti fruiturum spero. Ad mortem subeundam me comparabo. Hoc unum peto, ut Regina liberis & famulis propitiam se præbeat, & nomina dissolvenda curet.* Hæc quæ præsens audivi, exquisitius explicavi, quum in rebus magnis & minima memorari posteritatis interfit.

Barneius &
Matherus
supplicio
affecti.

Comites
creati.

Barones
evocati.

Lex ne quis
incarcera-
tos liberare
machinetur.

Paucis post diebus Barneius, & Matherus morte affecti sunt, qui cum Herlo conscelerato de Consiliariis quibusdam è medio tollendis, & Duce liberando conjurarunt. Rem autem statim aperuit Herlus; cui Barneius (quum accusatorem productum videret) arridens, inquit, *Herle, me una horula antevertisti. Alias ego tuo loco accusator, tu meo reus & suspendendus hic stetisses.* Hæc conjuratio, & variæ ad incarceratos liberandos in caussa fuerunt, ut Comitiam Parlamentaria haberentur. Ad quæ Regina Walterum *Devereux* Vicecomitem Hertfordiæ honore Comitum Essexiæ, eo quod à *Bourchieris* Essexiæ Comitibus per proaviam genus duxerit; & Edwardum Baronem Clintonum, qui opimos redditus in Comitatu Lincolnæ habuit, honore Comitum Lincolnæ ornavit. Joannem vero Powlettum de *Basing* filium Marchionis Wintoniæ, Henricum Comptonum, Hen. Cheneium, & Hen. Norisium Barones per *Summonitionem* evocavit. Quo tempore Regni Ordines sanxerunt, eos *Feloniæ obnoxios esse, qui aliquod Regine munimentum intercipient, diruent, aut comburent. Læsæ autem Majestatis reos, qui eadem contra Reginam per vim detinebunt, naves incendunt, aut portus obstruent.* Item, *Si quis machinabitur liberare quemcunque, ob læsam Majestatem vel læsæ Majestatis suspicionem expresso Regine mandato incarceratum, nec dum criminis postulatum, bonorum amissione ad vitam & carcere ad Regine libitum luet. Si postulatum, capite; sin damnatum, perduellionis tenebitur.* Harum legum severitas ut tempori necessaria,

faria, ita Ordinibus visum ut non nisi temporaria esset; utique dum Regina superesset. Ceterum crebræ hujusmodi machinationes arreptæ fuerunt, ad Ducis supplicium accelerandum, quod tamen menses plus minus quatuor dilatum. Nec antea Reginæ misericordiam, inferior in Parlamento confessus, Consilarii aulici, & concionatores importuni, proposita periculorum magnitudine, expugnare poterant.

1572.

Quarto autem Nonas Junii hora VIII. matutina ad tabulatum in colle juxta Arcem Londini denuo erectum Dux deducitur, quumque conscendisset, & Alexander Nowellus, Decanus S. Pauli, qui consolaturus aderat, circumfusam multitudinem ut sileret rogasset, inquit: *Homines hoc in loco extremam subire supplicium minime novum est, quamvis ex quo Serenissima Regina regnaverit, ego omnium primus; & faxit Deus, sum ultimus.* (populus succlamavit, Amen.) Deinde, (ut compendio dicam, quæ illum fufius dicentem audivi) *Agnosco, inquit, Pares me morte dignum juste judicasse, neque consilii est mei, ut me excusem. In rebus magni momenti, ingenue fateor, me cum Scotorum Regina egisse, Regina mea inconsulta, quod minime oportuit; unde in carcerem fui conjectus. Verum postea emissus, quum supplex me submissem, fide data, nihil amplius mihi cum illa futurum; contra tamen fecisse fateor, & hoc quidem conscientiam discruciat. Verum ad mensam Dominicam (ut vulgo perhibetur) nec promisi, nec juravi. Ridolsum semel conveni, nec in Reginæ quidem perniciem. Quamplures enim norunt mihi cum illo rationes fuisse pecuniarias ex obfignatis tabellis. Illum Angliæ tranquillitati invidere, & ad scelus excogitandum acutissimum deprehendi. Binas à Pontifice Romano litteras vidi, quibus haudquaquam assensi, neque rebellionis quidem in parte Septentrionali. Pontificius non fui ex quo aliquem*

Norfolcius
Dux ob-
truncatur.

Morituri
verba.

1572. *aliquem religionis gustum habui; sed Pontificiam doctrinam semper averfatus, veram Jesu Christi religionem amplexatus sum, atque in Christi Redemptoris & Servatoris mei sanguine fidem omnem collocavi. Diffiteri tamen non possum, me Pontificiæ religionis addictos inter famulos & familiares habuisse. Si in Deum, Ecclesiam, aut Protestantes inde peccaverim, Deum & ipsos comprecor ut mihi ignoscant.* Deinde uno & altero Psalmo recitato, clariore voce dixit, *In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum.* Mox Henricum Leium amplexus in aures paucula infusurravit, necnon Nowello Decano, qui ad populum conversus, Dux vos rogat, inquit, ut una voce Deum comprecemini, ut illius misereatur, & simul fileatis, ne animus interpelletur. Carnifici petenti veniam concedit: linteum ad oculos obnubendos porrigenti recusans dixit, *Mortem minime formido:* flexisque genibus, mente in Deum defixus procubuit, & cum eo Nowellus precibus intentus. Mox in truncum cervicæ porrecta, actutum uno ictu caput amputatur, & luctuosum spectaculum ingementi & collacrimanti populo à Carnifice ostenditur.

De eo Judicia.

Incredibile est quanta charitate multitudo illum complexa sit, quam benignitate & comitate singulari, nec tanto Principe indigna, conciliaverat. Prudentiores varie affecti fuerunt, alii periculi (quod ab eo superstite, & ejus factione imminere videbatur) magnitudine perterriti, alii misericordia commoti in virum summa nobilitate, summa naturæ bonitate, conspicua membrorum compositione, & vultu virili, quem nisi ab incepto vitæ cursu subdolæ æmulorum artes, & spes lubricæ specie boni publici proposita deflexissent, patriæ firmamento pariter & ornamento fuisset. In memoriam etiam revocarunt infelix patris fatum, qui litterarum studiis & bellica gloria ornatissimus, eodem loco ante annos xxv. obtrun-

obtruncatus leviculis ex caussis, utique de Insignibus Regis Edwardi *Confessoris*, cum suis conjunctis, quæ tamen Mowbraios Norfolciæ Duces, à quibus genus traxit, gestaſſe ex Regis Richardi Secundi permiſſu legimus. 1572.

Operæ pretium erit hîc paucis attexere, quæ hac de re prodidit Hieronymus Catena in vita Pii v. Pontificis Romani, auctor ob fidem Civitate Romana donatus, & Cardinali Alexandrino, Pii Quinti nepoti, à secretis, ut videamus è qua officina prodierit, & à quibus hæc conjuratio fuerit conflata. *Quum*, inquit ille, *Pius v. zelo religionem Romanam in Anglia restituendi, simulque Elizabetham è regno submovendi flagraret, nec Nuncium Apostolicum, aut publicam aliquam personam ad hæc conficienda habere posset, curavit, ut Robertus Ridolfus, Patritius Florentinus (qui in Anglia sub specie negotiationis egit) animos hominum in Elizabethæ perniciem excitaret. Quod ille gnaviter fecit, non solum apud Catholicos, sed etiam Protestantes nonnullos, qui in hoc conspirarunt, alii ex privato odio in eos qui ad regnum aspirabant, alii rerum novarum studio. Dum hæc occulte agerentur, lis intervenit inter Hispanum, & Elizabetham de pecunia intercepta; arreptaque hinc occasione, Pontifex Hispano persuasit, ut conjuratis in Anglia opem contra Elizabetham ferret, quo res Belgicas securius prosequeretur, & Religio Romana in Britannia restauraretur. Idemque Gallo suadet, quasi hoc deberet cognatæ Regiæ Scotorum, & Scotorum quidem merito, qui Anglorum vires incursionibus retraxerant, quo minus Protestantes Galliæ adjutarent, necnon Procerum conjuratorum in Anglia promerito, qui suis artibus obstiterant, quo minus Regina Angliæ Protestantibus Galliæ aperte opitularetur. Quo etiam nomine Gallus illis auxilia ad liberandam Scotorum Reginam promiserat, & illuserat. Interim Ridolfus effecit, ut conjurati Norfolcium in societatem*

H. Catena
de hac re
relatio.

Pii V. PP.
in Elizabetham
machinatio.

Apud Anglos.

Apud Hispanum.

Apud Gallum.

1572. cietatem pertraherent, ipsumque præficerent, cui conjugium cum Scota (illa consentiente) promiserunt. Pontifex ut rem promoveret, Bulla publicata, Elizabetham regno abdicavit, & subditos omni juramento & obsequio absolvit, missis exemplaribus impressis ad Ridolfum, quæ per Angliam dispergerentur. Hinc Comites Northumbriæ & Westmorlandiæ arma in Principem induerunt, qui mox, deficiente pecunia, se in Scotiam subduxerunt. Norfolcius & alii in custodiam dati, inter quos Ridolfus, quem Pontifex jusserat CL. millia aureorum conjuratis subministrare, quod in custodia detentus haudquaquam potuerat. Verum quum Regina in conjurationis arcana penetrare non potuisset, ille cum ceteris custodia emissus, aureos illos conjuratis distribuit, qui eum ad Pontificem miserunt, ut significaret, omnia domi parata esse, & instructa contra Elizabetham, Hispanumque rogaret, ut auxilium è Belgio quamprimum adjungeret. Pontifex inceptum laudat; etsi Dux Albanus minime probaret, ut difficultatis plenissimum, quum Ridolfus illi rem in itinere communicaret. Eundem Ridolfum ad Hispanum legat, alio quæsito colore, & ad Lusitanum, cum documentis, eodemque tempore Norfolcio per litteras subsidium promittit. Hispanum urget, ut conjuratis opituletur: utque vehementius urgeret, in eorum subsidium se profecturum, & universa sedis Apostolicæ bona, Calices, Cruces & sacra Vestimenta oppignoraturum, si opus fuerit, pollicetur; difficultatem autem subesse nullam, si Chapinum Vitellium cum armata manu in Angliam è Belgio submitteret. Quod Hispanus alacritate expeditissima fieri jussit, & ipse Pontifex in Belgio pecuniam paravit. Albano hæc non placuere, qui tum Vitellio hanc gloriam invidit, filiumque præferri voluit, tum quod è Gallia impetum hostilem timeret, proposuit consideranda, an Anglia devicta Hispano cederet, an Gallus non ob-

sisteret,

Apud Lu-
sitani-
um.

Albanus se
oppoluit.

Quibus de
caussis.

sisteret, an Pontifex Rom. satis auxilii ad rem tantam ferre posset? Nihilominus Hispanus expresse iussit, ut Angliam aggrederetur, ipso Ridolfo cum pecunia in Belgium remisso. Deo tamen permittente, res tota indicio cujusdam extra regnum, Elizabethæ diluxit; Norfolcius captus & morte affectus. Quod Pontifex ægre tulit, & Hispanus condoluit, qui coram Cardinale Alexandrino, Pontificis nepote, dixit, nullam unquam conjurationem consultius fuisse initam, nec majore animorum consensu & constantia occultatam, quæ tanto tempore à nullo conjuratorum patefacta: copiasque XXIII. horarum spatio facile è Belgio potuisse transmitti, quæ Reginam, Urbemque Londinum ex improvise opprimerent, religionem restituerent, Scotorumque Reginam in solio firmarent; maxime quum Th. Stucleius, transfuga Anglus, in se recepisset eodem tempore cum tribus Hispanorum millibus, universam Hiberniam in Hispani fidem redigere, & cum una & altera nave exploratoria Anglicam classem incendere. Hæc Hieronymus ille Catena, quorum nonnulla Anglis ignota, priusquam ille anno M.D.LXXXVIII. libro Romæ impresso privilegio Sixti v. divulgaverit. Nunc ad rem, si hæc extra.

1572.

Irritus successus. Inde Papæ & Hispani dolor.

Vix decimus à Ducis supplicio agebatur dies, quum ad Reginam Scotorum, in luctu lamentisque jacentem, mitterentur Guil. Baro *De-la-Warus*, Radulfus Sadleirus, Tho. Wilsonus Legum Doctor, & Tho. Bromleius Procurator Regius secundus, ut cum ipsa criminose expostularent, quod titulum & Insignia regni Angliæ usurpasset, nec iisdem, ut in fœdere Edenburgensi convenerat, renunciasset, ad eadem plenius occupanda, nuptias cum Duce Norfolciæ, Regina inconsulta, ambiisset; ad quas vi armata conficiendas, & Ducem è carcere liberandum per ministros nihil non tentasset. Rebellionem in partibus Borealibus concitasset. Rebelles illos profligatos

Expostulatio cum Scotorum Regina.

1572. gatos in Scotia & Belgio sublevasset. Externa auxilia ad Angliam impugnandam à Pontifice Rom. Hispano, & aliis per Ridolfum Italum implorasset. Cum quibusdam Anglis, qui custodia eriperent, & Angliæ Reginam declararent, conjurasset. A Pontifice Romano litteras accepisset, in quibus illam *sicut Gallina pullos* futurum, & qui pro illa starent, veros Ecclesiæ filios habiturum promisit. Postremo, quod Bullam Pontificiam contra Reginam procurasset, & passa esset se à suis in exteris regionibus *Reginam Angliæ* publice nominari.

Illius respon-
sio.

Ad hæc illa (prius protestata, se liberam esse Reginam, & nulli subditam) mente & fronte firma respondet, *Se titulum & Insignia Regni Angliæ non usurpasse, sed Regem Galliæ & maritum sibi tenellæ & sub mariti potestate imposuisse, ideo crimini non vertendum, nec à mariti morte illa gestasse, nec velle arrogare dum Elizabetha aut ex ea liberi superfuerint. De nuptiis cum Duce Norfolciæ in detrimentum Reginæ ne quidem cogitasse, quum sibi persuasum esset Reipublicæ bono futuras: iisdem vero non renunciaisse, quod fidem conjugalem obstrinxisset. Ducem ut custodia & periculo se eriperet, pro eo ac debuit conjugali amore, monuisse. Rebellionem minime concitasse, nec ejusdem consciam fuisse, quæ paratissima semper erat molitiones contra Reginam aperire, si illa coram audire dignaretur. Rebelles Anglos nunquam sublevasse, tantum Northumbriæ Comitissam Albano litteris commendaasse. Ridolfum, quem gratia apud Pontificem valere noverat, in re pecuniaria usam fuisse, ab eo tamen nihil litterarum accepisse. Nullos ad se liberandam excitasse. Audisse libenter qui operam in ea re detulerant, eoque nomine privatum Characterem Rolstono & Hallo communicasse. Litteras subinde à Pontifice Rom. accepisse pietatis & consolationis plenissimas, quibus nullæ inerant ejusmodi loquendi formulæ.*

mula. Bullam haudquaquam procurasse, tantum ejus exemplar impressum vidisse, perlectumque igni tradidisse. Si qui aliter quam debent in exteris regionibus scribant, aut nominent, ipsi culpam præstent. Auxilia à Pontifice Rom. & Hispano ad Anglam impugnandam litteris nunquam rogasse, opem vero ut in regnum suum restitueretur ab illis implorasse, idque Regina consulta. Sin de litteris illis quæstio fiat, aut de conficiendis nuptiis vi armata, rogat, ut (quum sit Regio Angliæ sanguine nata) in Angliæ Parlamento, quod proxime habendum, præsens responderet.

1572.

Scotia interim intestinis dissidiis miserrime laborabat, dum hinc qui Reginæ studebant, Gallorum favore, inde qui Regi, Anglorum ope subnixi, infestis animis & armis concurrerent. Egregium tamen dissidii componendi studium Angli Gallique missis in Scotiam Legatis præ se tulerunt. Galli non commodiorem esse rationem rati proposuerunt, quam ut viri aliquot æqui bonique seligerentur, qui regnum Scoticum nec Regis nec Reginæ nomine ad tempus administrarent. Illi enim Scotorum Regem pro Rege agnoscere noluerunt, quum non aliud in regnum jus quam à matre haberet, & matrem non juste à subditis potuisse abdicari censerent; Eam itaque juste Reginam agnoscendam, & foedus antiquum inter eam & Gallorum Regem observandum. Angli contra rationum momentis contenderunt, ejusmodi administrationem plane fore Anarchiam, multorum imperiis repub. geri non posse, in electione ejusmodi administratorum Scotos, qui sub regio imperio semper fuerunt, nunquam consensuros, Regni Ordines Reginam abdicasse, Regem rite constituisse & inaugurasse, & foedus illud antiquum non inter personas, sed inter regna Gallix & Scotix contractum fuisse; imo Regem Christianissimum ex foederis lege ad Scotorum Regem defen-

Seditiones
in Scotia.

Gallus &
Angla com-
ponere stu-
dent.

Diversa
inter se
sentiunt.

1572. defendendum teneri. Disertis enim verbis cautum esse, ut Gallix Reges, si quando de successione in Scotix regno controvertatur, eum defenderent, cui Scotix Ordines regnum adjudicarint. De causis vero Reginam abdicandi, Scotos qui abdicarunt, consulendos.

Causæ cur
Gallus Sco-
tæ faveat.

Nihilominus Gallus Scotorum Reginæ partibus aperte favit, & pro ea liberanda sedulo apud Elizabetham intercessit, ne (quod Legati ejus ingenue professi sunt) videretur illam, quæ Regis fratris fuerat uxor, & jam Gallix *Dotaria*, negligere, vetustum inter Gallos & Scotos fœdus violare, familiam Guisiam jam in Gallia præpotentem posthabere, aut perniciosum abdicandi Reges exemplum approbare. Et quod potissimum erat, ne illa à Gallo in adversis derelicta Hispano adhæreret, & tandem potentissima regna Angliæ, Scotiæ, & Hiberniæ per eam amicitix fœdere cum Hispania in Gallix periculum conjungerentur.

Anglæ cum
Gallis dif-
fertatiun-
cula.

Ad hæc Elizabetha comiter. *Viderit Gallus quo loco Scotam habeat: etsi Regina fuerit Gallix & jam sit Dotaria; ad nuptias tamen cum Andino disturbandas clandestina habuit cum Hispano consilia. Viderit an fœdus illud antiquum non violet si tenellum Regem non defendat. Viderit quid Guisiorum familiæ debeat Gallia, quorum consiliis & Gallia funestissimo bello fuerit involuta, Scotia à Gallis abalienata, & ipsa Scota in has angustias deducta. Abdicandi Principes exemplum sane perniciosum est, & infra inferos amandandum. Sed hac de re responderint Scoti. Ego quidem invita hæc recolo, quæ ex animo improbo. Nescio tamen an Galli olim improbarint, quum Pipinus Childericum, & Hugo Capetus Carolum Lotharingum regno avito spoliarent, Sceptro in novas familias translato, & Philippus ille Bonus Burgundus Jacobam Hannonia & Hollandia exuerit, aut Dani quum Christianum Secundum & filias regno ejecerint,*

ejecerint, aut Hispani quum Uracam Reginam regno exclusam incarcerarint. Minime novum est, ut filii matribus exclusis ad imperium admitterentur. Sic Henricus Secundus Rex Angliæ, Alphonsus Uracæ filiulus Rex Castiliæ, & recenti memoria Carolus v. Hispaniæ & Siciliae rex ad scepra, matribus superstitis, admissi fuerunt. Reginas etiam incarceratas fuisse plena est exemplorum omnis memoria, & Gallia abunde testetur, quæ trium invicem succedentium Regum, Lodovici Huttini, Philippi Longi, & Caroli Pulchri uxores incarceratas, ne quid gravius dicam, vidit. Ego, ut verum dicam, Scotorum Reginam honesta in custodia detineo, in Angliæ, meæque securitatis tutelam; & à Gallis edocta, qui Chilpericum in Monasterium, Carolum Lotharingum in carcerem profundum, Lodovicum Sfortiam, Mediolani Ducem, in caveam ferratam abdiderunt, ut suis rebus consulere. Alia id genus ex Hispanica historia repetiit, ut in omnium gentium historiis erat versatissima. Perorans conclusit, hujusmodi magna exempla semper aliquid ex iniquo haurire; Optavit vero, ut Gallus pro eo ac ex fœdere debuit, tenellum Scotorum Regem legitime inauguratum defenderet. Hoc enim majori gloriæ Gallico nomini cessurum, quam infelices Gallorum in causâ famosæ Joannæ Neapolitanæ expeditiones.

Verum enimvero quum deprehensum esset, Scotorum Reginam eodem ipso tempore occultam fœderationem cum Hispano cogitare per Baronem Setonum, qui in Essexia appulsus, ementito nautæ habitu, per Angliam in Scotiam redierat, atque auxiliares copias ab Albano Scotis, qui à Reginæ partibus erant, promiserat, & illa arctiori custodia attinebatur, & Galli erga illam studium paullatim refrigebat. Albanus certe nihil omisit, ut inclusum contra Elizabetham odium subdole profileret, & illa non minori solertia ut repelleret, & ejus conatus

Et Galli & Angliæ studium in Scotiam refriget.

distur-

1572. disturbaret. Itaque primis hujus anni mensibus, quum ille per Hispani Legatum in Anglia conquereretur, Belgas rebelles apparatus bellicum ex Anglia comparare, & in portus ubique recipi; illa severo mox edicto, Belgas, in quos rebellionis suspicio caderet, ex Anglia discedere, armatasque eorum naves in portibus detineri jussit. Quod Albani damno inprimis vertit. Comes enim Marcanus Lumæus, & alii Belgæ hoc edicto vel perterriti, vel clam præmoniti, quasi desperatione adacti ex Anglia se subdixerunt, Brielam ad Mosæ ostium occuparunt; mox Flushingam, & alia oppida, expulsis Hispanis, quum jam arces libertatis compedes imposituri essent, ad defectionem traxerunt, brevique Albanum mari quodammodo excluderunt. Unde illi maris opportunitate tam diuturno bello Hispanum distinuerunt, & exercuerunt, non sine insigni quadam (ut militares viri censuerunt) & indigna tanto Duce incuria, qui maritima Belgii totos quatuor annos supine neglexerat.

Belgæ conjurati Anglia prohibentur.

Illi Brielam capiunt.

Albani incuria.

Angli in Belgicam militiam profecti.

Jam post celeberrimum Londinensium armilustrum, & ludicrum proelii spectaculum coram Regina apud Greenwichum, viri militares, qui domi desides otio marcebant, ex Anglia in Belgium confluere cœperunt, alii pro partium studiis ad Albanum, alii, & longe plures, ad Principem Aurasionensem, qui religionis & libertatis nomine Albano se opposuit. Primus autem omnium Thomas Morganus ccc. Anglos ad Flushingam deduxit, quorum adventus fama distinuisse Albanum creditur, quum in procinctu esset ad Flushingam recuperandam. Postea, curante Morgano, eo appulerunt novem Anglorum vexillationes sub Humfredo Gilberto, qui cum Gallis associatis primum Sclufam & Brugas tentavit, & deinde *Tergoam in Suithbeverlandia* adortus. Sed quum scalæ essent breviores, Galli & Angli male inter se convenirent, & Mondragonius subsidio obsessis veniret, non sine

sine clade, se Flushingam receperunt, quam & hi, & illi sibi occupare subdole fategerunt, sed æmula simultate, Aurasionensis artibus, divisi, non potuerunt. 1572.

In Gallia Protestantibus blanda hoc tempore illuxit serenitas, animusque Caroli Regis in bellum Belgicum, quasi unicum belli intestini remedium, ut præ se tulit, totus conversus erat, & hoc quæsito colore, cum Germaniæ Principibus & Angliæ Regina in argumentum propensæ suæ erga Protestantes (quos tamen occulte exitio destinarat) benevolentia se velle fœdus inire simulavit. Quod inter illum, qui tum à Protestantibus Gallia, tum ab Hispano timebat, & Elizabetham, quæ ab intestinis malis, Albanique insidiis sibi metuebat, per Franciscum Ducem Momorantium, Renatum Biragum, Sebastianum L'aubespinum, Episcopum Lemovicensem, Paulumque Foixium Regis nomine; Tho. Smithum, & Franciscum Walsinghamum Reginæ nomine delegatos, Blæsis III. Idus Aprilis in hos articulos initum, qui compendio ipsissimis fere verbis subjunguntur. Galli simulatio. Fœdus Blæfense.

Articuli in hoc fœdere non erunt recessus à præcedentibus Tractatibus, inter prædictos Principes, & prædecessores, quatenus non sunt contrarii præsentis fœderi. Hoc fœdus erit inter dictos Principes confœderatio, Liga, atque unio ad mutuam defensionem adversus omnes cujuscunque sint ordinis, qui sub quocunque prætextu, aut quavis de causa, nulla excepta, invadent aut invadere conabuntur personas, aut territoria ab illis possessa. Fœdus hoc permanebit firmum, non solum inter Principes dictos dum vixerint, verum etiam inter successores, si successor superstiti significet intra annum per legatos & litteras, se easdem conditiones accipere; alias superstes omni hujus fœderis observatione solutus intelligitur. Hoc fœdus valebit contra omnes qui etiam affinitate conjuncti erunt alterutri Regi aut Principi, & contra

1572. omnia fœdera contracta, & contrahenda. Regina Angliæ post requisitionem per litteras manu Regis Gallie sub-
 signatas opem requirentis intra duos menses in Galliam transmittere tenebitur VI. M. peditum armatorum, vel D. equites, pro ejus optione, quibus ille stipendium persolvet ex tempore quo in Galliam appulerint. Pro bello & defensione navali, Regina Angliæ mittet octo naves justæ magnitudinis, in quibus M. CC. milites imponet cum necessariis omnibus. Nautæ & milites solummodo erunt Angli, ille stipendium illis persolvet, & necessaria præbebit, providebitque alimenta à tempore, quo servire sibi incipiunt; parebunt tamen Admirallo Gallie. Regina Angliæ in suas naves alimenta imponet ad duos menses, pro quibus Gallus intra duos menses solvet. Rex Gallie post litteras acceptas & subsignatas manu Regiæ Angliæ bello petitiæ, intra duos menses in Angliam, vel Hiberniam transmittere tenebitur VI. M. peditum; vel si ipsa maluerit D. cataphractos milites, qui equitum mille quingentorum, & peditum circiter trium millium numerum adimplebunt, equis validis, & armis more Gallico, quibus illa stipendium persolvet, ex quo in Dominia sua pervenerint. Pro navali bello ille instruet octo naves, quibus M. CC. milites imponantur, eo, quo ante dictum, modo. Inservient quam diu Princeps invasus eos tenere placuerit. Forma auxiliorum & stipendiorum in scheda subjecta continebitur. Invaso alteruter arma & cetera vendere tenetur. Nihil innovabunt in Scotia, sed adversus externos defendent, nec externos ingredi patiantur, nec fovere factiones Scoticas; sed liceat Regiæ Angliæ armis prosequi eos Scotos, qui fovebunt vel receptabunt Anglos rebelles nunc existentes in Scotia. Hoc fœdus illum intellectum habeat, quem solum verborum vis & proprietates præ se fert. Uterque Princeps hos singulos Articulos litteris Patentibus confirmabit, & legatis utrinque

trinque intra tres menses bona fide realiter, & cum effectu tradet. 1572.

Ut Gallus hoc foedus ratum haberet, Edwardus Clintonus Lincolnæ Comes Maris Præfectus, in Galliam missus cum numeroſo nobilium agmine, inter quos erant Barones, Dacreus, Richus, Talbottus, Sandius, & alii. Gallus itidem Ducem Momorantium, Paulumque Foixium in Angliam splendido apparatu miſit, ut coram ipsis, & Bertrando Salignaco Mota-Fenelonio Oratore affiduo, Regina interposito jurejurando viciffim confirmaret. Quod Westmonasterii factum XVII. Kalendas Junii.

Confir-
matio.

Postridie Elizabetha Momorantium, patris Annæ Conſtabularii Franciæ in se benevolentiam grata memoria proſecuta, in Georgiani Ordinis societatem Galli permiſſu adſcripſit. Quo honore Annam Henticus VIII. dignatus erat amoris ergo in illam familiam, quæ *Primi Franciæ Chriſtiani* titulum gerit, & in Gallia longe nobiliſſima habetur.

Momorantius in ordinem Garterii adſciſtus.

Momorantius dum in Anglia hæreret, paucis Galli nomine egit, ut favor erga Reginam Scotorum quantus poterat, sine periculo exhiberetur, ut armorum eſſet in Scotia ceſſatio, & Parlamento ibidem concordia firmaretur. Sin Parlamentum commode haberi non poſſet, ut quidam à Scotis utrinque delecti de rebus componendis Londini convenirent, una cum Regis Galliarum & Regiæ Angliæ Delegatis. Reſponſum vero erat, majorem Scotorum Regiæ favorem exhibitum fuiſſe, quam illa promeruerat, & in Galli gratiam, exhibendum fore; licet Regni Ordines, qui jam convenerant, cenſuerint, Regiæ nullam poſſe eſſe ſecuritatē sine aliqua in eam ſeveritate. De concordia & armorum ceſſatione Reginam ſedulo egiffe, eoque conſilio Drurium, Barwici Mareſcallum, cum Croco, Gallico Legato, nuperrime in Scotiam miſiſſe: Illos autem nullis rationibus Gran-

Ille de rebus Scotiſis componendis intercedit.

Reſponſum.

1572. gium & præfidiarios in Castro Edenburgensi, spe subsidii è Gallia & Belgio lactatos, ad pacem perducere potuisse, quamvis Huntleius, & Hamiltonius Arbrothius pro patre Duce se Elizabethæ ad pacem colendam Syngraphis obstrinxissent, & reliqui à Reginæ partibus fidem dedissent.

De nuptiis
etiam cum
Andino.

Laniena
Parisiensis.

Deinde Momorantius pluribus de matrimonio cum Andino Duce denuo egit, sed quum de religionis cultu haudquaquam conveniret, re desperata in Galliam rediit, dum nuptiæ inter Henricum Navarrum & Margaretam Galli sororem magno conatu apparantur. Ad has blandis promissis & credula spe pacis perpetuæ atque amoris redintegrandi, cum insigni quadam dissimulatione pellecti erant Regina Navarra, & ex Protestantium numero lectissimi quique. Invitati etiam ex Anglia honoris specie Leicestrius, & Burghleius, è Germania Palatini Electoris filii, ut in casses induti, & illi, & cum illis Evangelica religio, si non uno ictu jugularentur, certe lethali vulnere conciderentur. Nuptiis enim celebratis speratam serenitatem illico dispulit sanguinolenta tempestas, Laniena illa Parisiensis, & immanes Protestantium cædes quæ in omnium ordinum homines per Galliæ urbes execrando scelere passim patratæ. Species tamen juris, imo & pietatis imposita, & fraudi impiæ latebræ edictis quæsitæ, quasi nefaria conjuratio adversus Regem, Reginam parentem, fratres, Navarrum, & Regii sanguinis Principes à Protestantibus inita fuisset. Nummi etenim in rei memoriam signati, in quorum antica parte cum regis effigie hæc inscriptio, VIRTUS IN REBELLES, in altera, PIETAS EXCITAVIT JUSTITIAM.

Paullo ante Galli mater, quæ propensæ in Protestantes benevolentiam simulationem egregie sustinuit, mulier in futurum curiosula, & Astrologorum prædictionibus credula,

dula, qui singulis filiis regna ex positu *Fixarum Regiarum* in schematibus natalitiis vaticinati erant, jusserat Mota-Fenelonium Elizabethæ nuptias cum filio natu-
 minimo Francisco Duce Alenconio proponere; ut si posset, Regis titulum illi consequeretur, saltem hoc officio amoris plenissimo Elizabetham distineret, quo minus Protestantibus in Gallia opem præstaret. Has Mota-Fenelonius Kenelworthi biduo ante lanienam Parisiensem proposuit. Elizabetha autem *ex religionis diversitate, & ætatis disparitate* se modeste excusavit. Ille enim vix XVII. annum attigerat, illa XXXVIII. jam superaverat. De re tamen deliberaturam promisit. Nec destitit Alenconius per Flerium sedulo persequi.

1572.
 Nuptiæ
 cum Alen-
 conio Eli-
 zabethæ
 propositæ.

Eodem mense Thomas Percius Comes Northumbriæ, qui rebellis in Scotiam profugerat, à Mortonio, de quo, dum ille in Anglia exfularet, optime meritus erat (sed quis calamitosus gratus repertus?) pacta pecunia, Baroni Hunsdonio, Berwici Præfecto, redditus, paullo post Eboraci obtruncatur.

Northum-
 briæ Comes
 capite ple-
 ctitur.

Ut hoc anno Norfolcium & Northumbrium florente ætate funesta securis, ita duos alios è primaria nobilitate & à sanctioribus consiliis, ætate extrema, placida mors abstulit, Guilielmum Powlettum summum Angliæ Thesaurarium, Wintoniæ Marchionem, Wiltoniæ Comitem, & Baronem à *Sancto Joanne de Basing*, maximis honoribus perfunctum, quum annos septem supra nonaginta compleffet, & sobolem¹ ex corpore ad CIII. numerasset, (cui in Thesaurarii munere Guilielmus Cecilius Baro Burghleius suffectus) & Edwardum Comitem Derbiæ, Baronem Stanleium, & Strangium de *Knocking*, quocum hospitalis gloria quodammodo obdormivit.

Marchionis
 Wintoniæ
 obitus.

Cecilius fa-
 ctus The-
 saurarius.
 Comitæ
 Derbiæ
 mors.

E vivis etiam excessit Guilielmus Petrus Eques Auratus è Sanctiori consilio, & à Secretis Henrico VIII. Edwardo

Et Guil.
 Petrei.

I. Ex ejus corpore in *Edd. prioribus.*

1572. VI. Mariæ, & Elizabethæ, Ordinisque Garterii Cancellarius; multis legationibus cum laude perfunctus: qui ex honesta familia Exoniæ natus, quum prudentia & doctrina magnas opes collegisset, ad doctrinam promovendam, Exoniense Collegium in Academia Oxoniensi, in quo educatus, favente Maria Regina annuis proventibus benefice adauxit.

Regina
morbillis
laborat.

Reip. in-
vigilat.

Clientelas
coërcet.

Et Concel-
latores.

Ipsa etiam Regina, quæ hætenus valetudine fuit integerrima, (nunquam enim cibum cepit, nisi quum invitaret appetitus, nec merum gustavit) morbillis ad Hamptonam laboravit. Sed convaluit priusquam vel laborasse auditum, & regis curis invigilans iussit Portesmoutham novis munitionibus firmari, classem bellicis navibus augeri, delectus militum per Comitatus statis temporibus haberi, juventutemque armis exerceri, etiam quum jam pacem agigaret altissimam. Pecuniam quoque, quam à subditis mutuo acceperat, grate & gratanter rependit. Nec minorem hinc benevolentiam apud populum conciliavit, quam ex duobus salutaribus edictis in anni principio promulgatis: quorum altero ex legibus antiquis in nobiles agi iussit, qui plures quam debent in clientelam admiserant. Ita enim admissi se publicis Reipub. muniis exemerunt, factiones foverunt, & multifariam in leges peccarunt, nobilium, quibus se in clientelam dederant, potentia freti. Altero rapacissimum hominum genus coërcuit (*Concelatores* vocant) eorum auctoritatem revocando, & ad ablatorum restitutionem adigendo. Hi enim instituti ut rimarentur, si qui agri juris Regii à privatis celarentur, in agros Ecclesiis Parochialibus & Ptochodochiis à piis majoribus olim donatos, necnon in campanas, & plumbea Ecclesiarum tecta sacrilega avaritia involare cœperant. Verum enimvero hæc mala quamvis subinde cohibita, subinde repullularunt.

In

In Hibernia nonnihil turbarum erupit ex acerbo Edwardi Fittoni, Connachtia Præfecti, imperio, quod quum Rebelliones in Hibernia. 1572. Richardi Comitis *Clan-Richardi* filii è variis uxoribus progeniti libertate quidlibet agendi luxuriantes ferre non possent, rebellionem concitarunt, & Senum flumen transgressi per Midiam Occidentalem prædatoria insolentia in incolas immaniter sunt grassati. Pater ex prisca Anglorum *de Burgo* progenie, vir canicie spectabilis & ingenio temperato, Proregem adit, rebellionis crimen à se abstergit, regni que Hiberniæ Consiliarios qua ratione grassantes liberos cohiberet, consulit. Regina vero, ut publicæ tranquillitati consuleretur, Fittonum sensim submovendum ex Connachtia censet, eumque Hiberniæ Thesaurarium constituit, & haud multo post Comitis filii à Præfidiariis exagitati Proregi se supplices submiserunt.

In Lagenia item *O-Mori* seditiosum hominum genus O-Mori. turbas dederunt: qui mox rebelles declarati, Comite Kildariæ suafore, in ordinem redierunt. Quo tempore Colonia in Ardes deducta. Thomas Smithus Regiæ à secretis vir prudens & eruditus, neglectæ Hiberniæ misertus, à Regina impetravit, ut colonia in Chersonesum Hiberniæ, quam *Ardes* vocant, in Ultoniæ ora orientali, sub filio notho quem unicum habuit, ad imbuendos semibarbaros humanitatis cultu deduceretur. Speravit ille locum facile defendi posse præfidiis in Isthmo angusta dispositis, qua reliquæ insulæ adjungitur. Cuilibet pediti cxx. jugera, cuilibet equiti ccxl. jugera, quæ d. jugeribus Anglicis respondent, concessit; pro quibus singulis singulos denarios quotannis dependerent. Sed optato successu caruit. Thomas enim filius quum coloniam deduxisset, perfidia Neali Briani *Artho* interceptus & occisus erat. Nealum autem Malbeius Anglus, qui Lecaliæ vicinæ præfuit, nullam injustam necem perfido insidiatori afferri posse ratus, illico occidit, & lupis vorandum reliquit.

Nescio

1572. Nescio an operæ pretium sit memorare, quod historici nostri temporis omnes memorarunt, mense Novembri novam Stellam, aut, si mavis, Phænomenum conspectum fuisse in Cathedra Asterismi Cassiopeæ, quæ Jovem etiam in Perigæo Eccentrici & Epicycli, fulgore superavit, ut ipse observavi; eodemque loco diurno cœli motu circumlata, totos sedecim menses hæsit. In cœlesti, non elementari regione existitisse, ex Parallaxica doctrina Thomas Digseius, & Joannes Deius, nobiles apud nos Mathematici, erudite demonstrarunt, sensimque ascendendo disparere opinati sunt. Post octavum sane mensem paullatim extenuari omnes senserunt. Theodorus Beza ad stellam illam, quæ Christo nascenti præluxit, & internecionem infantium sub Herode, ingeniose accommodavit, Carolumque Novum Galliæ Regem, qui se Parisiensis lanienæ auctorem fassus erat, ut timeret, hoc versiculo monuit: *Tu vero, Herodes sanguinolente, time.* Nec vana quidem fide. Mense enim post Stellæ hujus disparitionem quinto, ille sanguinis profluvio inter longos & graves dolores exspiravit.

Theod.
Beza vaticinium.

M. D. LXXIII.

Classis Hispanica profligata. **Q**UUM res Hispanicæ in Belgio admodum essent impeditæ, Flushinga amissa, Hollandiæ urbibus deficientibus, classequè Hispanica (qua Dux *Medinæ-Cæli* jussus cum Vitellio Chapino Pontificiis in Anglia opem ferre) à Zelandis profligata: Albanus animum in Anglos æquiores nolens induit. Mense itaque Januario negotiatio, quæ inter Belgas & Anglos eodem mense anno M.D.LXVIII. interclusa fuerat, nunc tandem in biennium reclusa, capitaque, de quibus hac in re Bristolæ convenerat, mense Junio ab Hispano confirmantur. Inter quæ, hæc clausula: *Etsi ad tempus mutua illa intelligentia & arctior amicitia fuerit obfusata, nullo tamen*

Negotiatio inter Belgas & Anglos restituta.

tamen modo ut intelligatur rupta aut dissoluta. Quod si res intra præscriptum tempus per delegatos componi non potuerit, dictus intercurfus finitis dictis duobus annis, cessabit. Et tumultibus per Belgium incrudescentibus, biennio quidem nondum expleto, paullatim cessavit, novusque cum Ordinibus Fœderatis inceptus. Elizabetha autem (quod summo honori cessit) negotiatorum Anglorum damnis ex Belgarum bonis detentis, cumulate satisfecit, cetera Albano reddidit, & cum Genuensibus Mercatoribus de pecunia intercepta, quæ primam litis causam præbuerat, plene transegit; quum Albanus ex Anglorum bonis ne assem quidem Belgis reddiderit. Quodque gloriosius, & subditis longe gratius, Angliam sub hoc tempus ære alieno, quod pater & frater apud exteros contraxerant, & fœnebre malo admodum increverat, liberavit, syngraphis Civitatis Londini toties renovatis, jam magna cum civium lætitia redhibitis.

Elizabetha Anglorum damna refarcit.

Patris & fratris debita solvit.

Plurimum tamen molestiæ & Reginæ, & Ecclesiastico ordini facefferunt nonnulli ex ipsorum numero qui zelo fervidi, & nihil nisi puritatem Evangelicam spirantes, non solum Politiam Ecclesiasticam (ut Romana fœculentia impuram) qua publice, qua privatim concionando (etiam libros edendo, quos *Admonitionem ad Parlamentum, & Admonitionis Apologiam* inscripserunt) in calumniam rapuerunt: sed etiam sacra recepta adire recusarunt, aliosque sibi cultus divini ritus efformarunt atque usurparunt. Adeo ut Regina istos tanquam homines inquieto ingenio, novitatis avidos & ad bene instituta convellenda paratissimos improbens, ad schisma prævertendum severitatem legis de uniformitate publicarum precum ubique adhiberi mandaverit. Libellosque istos Episcopis, aut alicui è Consiliariis Regiis in manus, sub pœna incarcerationis, tradi, etsi Joannes Whitgiftus, qui postea Archiepiscopus Cantuariensis, eosdem solide confutasset.

Novatores Ecclesiam turbant.

1573. Prodiit etiam à rebellibus & profugis Anglis liber profusus, *Traçtatus de prodicione* inscriptus, in quo Baconum Sigilli Custodem, & Cecilium Burghleium Regni Thesaurarium, prodicionis in patriam accusarunt, ut odium apud Principem & populum conflarent illis, qui prudentia & industria sceleratos eorum conatus, & spem pravam præverterant, aut infregerant. Tantumque abfuit, ut Regina istis accusationibus fidem habuerit, ut programmate publicato easdem improbables, falsas, meraque calumnias declararit; nec alio consilio à professis veræ religionis & patriæ hostibus malitiose esse confictas, quam ut malis & occultis artibus regnum fidelissimis Consiliariis orbarent. Quare monuit, ut singuli libellis istis fidem derogarent, negligenter, igni addicerent; nisi pœnam seditionis fautoribus irrogandam subire maluerint. Veruntamen hi libri (insito humanæ curiositatis vitio) quia prohibiti, lectitati; donec (quod fieri assolet) spreti exoleverint.

Papistæ
Rempub.

Eorum li-
bellus sup-
primitur.

Gondii
Legatio.

Superiori anno, Mense Novembri, nata erat Carolo Regi Gallorum filia, quam, ut è sacro fonte Elizabetha susciperet, Rex rogavit, tum ut illam sibi omni humanitatis officio firmiter retineret, tum ut Protestantibus in Gallia omnem auxiliorum spem ex Anglia præcideret. Ad hæc, & ad pecuniam mutuam sumendam Albertum Gondium Radesianum (vulgo Comitem de *Rhetz*) aulicum facundum in Angliam misit. Ille Reginæ, composita oratione persuadere conatur, Parisiensem lanienam (quam alii scelus, ipse remedium dixit) non in odium Religionis Protestantium, sed ad dissipandam conjurationem à Colinio Admirallo, & aliis initam, exarsisse; Regem vero edicta Religionis sanctissime observaturum. Illam obsecrat, ne querulis & pavidis sine causa hominibus aures patefaceret, sed pactum nuper foedus religiose servaret, illosque ad Regis obsequium hortaretur, quem

quem experirentur clementissimum. Illa se memorem pacti fœderis pollicetur, nec Regem quicquam ab ea (quod amantissimam confœderatam deceat) desideraturum; De pecunia mutuo postulata, excusat. Nec ille de pecunia nisi compositò egit, scilicet, ut, quam illa Regi negavit, Protestantibus, si rogarent, non suppeditaret. Occasionemque fane inde illa arripuit negandi pecuniam illis, non immemor quam mala fide secum in re pecuniaria primo bello civili egerant. Pervicit Radefianus hac legatione, ut Protestantes jam inde minorem gratiam & opem apud ipsam aliquantisper invenerint.

Paullo post Guilielmus Somersættus, Comes Wigornia, cum Baptisterio ex solido auro in Galliam mittitur, ut cum Mariæ Augustæ & Ducis Sabaudiaë procuratoribus, Baptismo filiaë Galli, Reginaë nomine sponsor interesset. Quod quum comperissent piratæ Protestantes, Galli & Belgæ, (qui eum Catholicæ Religionis cultorem suspicabantur) parum abfuit quin in trajectu interceperint. E fociis fane navigiis unum & alterum, vectoribus nonnullis cæsis, diripuerunt. Unde Regina graviter indignata Guilielmum Holstockum, classis Regiæ * Censorem, cum paucis navibus armatis emisit, qui piratis captis, aut fugatis, & onerariis nonnullis ab iisdem liberatis, maria purgavit. Quum autem plurimi eorum operam Montgomerio, qui in Anglia tunc hæsit, condixissent ad opem Rupellanis obsessis ferendam; effectum est, ut ille serius ex Anglia solverit, & cum classe quidem tam exigua, ut nihil omnino præstiterit. Hinc Protestantes Galli in Angliam profugi, nimio plus commoti, in odium adversæ Religionis quosdam Gallos advenas injuriosus tractarunt, imo ferro aggressi sunt, & inter hos, famulos Flerii qui occulte in Angliam ab Alenconio de nuptiis venerat; ipsumque Flerium Vidamus Carnutensis

Comitis Wigornien-
sis
in Galliam.

Piratis
mare pur-
gatur.

* Con-
trouler.

Galli Gal-
los male
tractant.

1573. negotii ignarus, apud regios Consiliarios insimulavit, quasi ad tollendum è medio Montgomerium subornatus venisset.

Legatus Gallicus de auxiliis in Galliam missis queritur.

Regina se excusat.

Contra Gallicus apud Reginam Legatus conquerebatur, Montgomerium Anglorum auxiliis contra fœdus, ad Rupellam navigationem suscepisse: & mercatores Anglos Rupellanis obsessis rem annonariam subministrasse. Cui illa, se fidem fœdere interpositam sancte servare & servaturam respondit; auxiliares illos, piratas esse & extorres; injussu suo solvisse, signa ementita prætulisse, atque ut in eos animadverteretur, peroptavit. Ad hæc mercatores Anglos Burdigalæ durius tractatos, licentia non impetrata, Rupellam adnavigasse; id genus homines suo lucro ubique velificari: simulque rogavit, ut pro Rupella commodior aliquis portus in Gallia ad eorum negotiationes assignaretur.

Sollicitatur de nuptiis cum Alenconio.

Illa lubens audit.

Ex duplici metu.

Aulici contra differunt.

Gratissima Gallo fuerunt hæc responsa, Angliæ Reginam fidem servaturam, & à Protestantibus Galliæ jam esse alienam, adeo ut ab ea opem expectarent nullam. Hinc Gallus & mater illam animo magis magisque amplexi sunt, quam vere amicitiam colere perspexerant, & ad illam ab Alenconio plures litteræ amatorix ex castris ad Rupellam sunt scriptæ, totoque hoc anno nuptiæ sollicitè ambitæ, Gallo & matre obnixe intercedentibus per Mota-Fenellonium Legatum ordinarium & Castro-Novium sive *Chasteauneuf* eo nomine delegatum. Certe Elizabetham in serias de nuptiis cogitationes impulit duplex ex orbitate metus, hinc domestici contemptus, inde externarum molitionum, contra quæ maritum & liberos firmissima esse munimenta sibi persuaserat, & sæpius aliis dixerat. Contra ab Aulicis in rem privatam intentis disseritur: *Religionem & equitatem validissima esse imperii munimenta contra omnia: Nec esse cur illa contemptum à suis timeret, quorum & res & spes in una*

ana ipsa defiguntur, animi longa avorum serie devinciuntur, oculi virtutum splendore indies magis exhilarantur, & id genus alia Aulicis familiaria. Quum autem illa sæpius illud usurparet, Plures solem occidentem negligere, palpones isti non destiterunt inculcare, Quis salutes solis clare splendentis radios negliget, ut funestam & confusam minimarum stellarum simul exorientium (sic Competitores appellitarunt) scintillationem aspiceret?

1573.

Inter hæc Regina parens iterum atque iterum rogavit, ut filius Alenconius in Angliam libere trajiceret ad eam invisendam, quæ crebris fatigata litteris, tandem assensum præbuit, modo nec fraudi, nec probro ille duceret, si re infecta rediret. At quamprimum Elizabethæ subnotuit, Henricum Ducem Andinum ejus fratrem in Regem Poloniæ esse electum, & Gallorum regem valetudine esse afflicta, per Edwardum Horseium, Insulæ Vectæ Præfectum, Alenconium monet, ne præpropere Angliam adiret, rationesque subjungit, *ex laniena in Protestantes Religionis caussa per Galliam inter nuptiales festivitates immaniter commissa, quum ille primum nuptias ambit, suspicionem apud Protestantes in Anglia enatam esse, nuptias has funestas fore. Eoque magis, quod ipse Alenconius protinus ad Rupellæ obsidionem profectus, hostili contra Protestantes animo, & litteris inde datis scripsisset, se tum demum Reginam invisurum, quum Rupellam expugnatam viderit. Ut ira ejus in Protestantium Religionem, quam amor in Reginam inflammator videretur. Indeque quam plurimos in Anglia suspicari, quasi venturus sit in Angliam ad nuptias ambiendas gladio eorum cruore intincto, qui eandem quam Angli, profitentur religionem. Quamobrem amice & amatorie suadet, ut pacem in Gallia conciliaret, & studium in Protestantes insigni aliquo argumento prius declararet, quo gratior hospes & procius in Angliam veniret.*

Alenconio
commeatus
in Angliam
veniendi
conceditur.

Submone-
tur tamen
ne veniret.

1573. Pace postea in Gallia facta, & sua Protestantibus certis in locis religione permiffa, Rex Galliæ & Regina parens denuo nullam non operam dederunt, ut nuptiæ conficerentur, (Alenconium etenim ut ingenio tortuoso, & ad res turbandas præcipiti, è Gallia submotum voluerunt) simulque Elizabetham rogarunt, ut si Andinus per mare Poloniam cogitaret, publica fide interposita, per Britannica maria navigaret. Quod illa non solum lubentissime concessit, verum etiam classem quæ deduceret, obtulit. Interim variolis laboravit Alenconius; quod mater ejus per Gondium Radefianum Elizabethæ significavit, & per valetudinem, quo minus ille in Angliam veniret, excusavit. Gondius Cantuariæ Elizabetham offendit; quæ illum magnifice excepit. Quo tempore Matthæus Parkerus Archiepiscopus Cantuariensis in ampliffima Archiepiscoporum aula, quam restauraverat, diem natalem Reginæ, septimum scilicet Septembris, celebravit, invitavitque Reginam, Gondium, Mota-Fenelonium, tanta nobilium convivarum multitudine, quanta anno salutis M.D.XIX. Carolus Quintus Imperator, & Henricus Octavus eadem in aula convivati fuerant.

Gondius in Angliam redit.

Convivio excipitur.

Mortonius Scotiæ Prorex.

In Scotia Jacobus Douglassius Comes Mortonii Scotiæ Prorex in Comitibus Marriæ locum, curante inprimis Elizabetha, suffectus erat. qui auctoritate in Ordinum conventu constabilita, salutare leges ad religionem contra Pontificios & Hæreticos afferendam Regis nomine sanxit. Regis vero custodiam Alexandro Areskino, quum Comes Marriæ (ad quem peculiari jure Regum Scotiæ in tenella ætate custodia spectat) minor esset ætate, confirmavit his legibus, ut Pontificii & factiosi omni accessu excluderentur, Comes cum duobus famulis, Baro cum unico admitteretur, ceteri soli, & singuli inermes.

Gallus

Gallus interim misso Viriaco, nullam non movit machinam ut Proregem, priusquam invalesceret auctoritas, supplantaret, & Atholium, Huntleium, & alios pretio proposito opponeret. Elizabetha contra obnixa, per Henricum Killegræum Scotos edocuit, atrocem illam lanienam, Parisiensem ex Pontificis Romani, Galli, & Hispani in Protestantium exitium conjuratione perpetrata fuisse. Monuit itaque eos, ut nec Gallicis pensionibus corrupti, nec factionibus disjuncti viam externis copiis, quas Strozius ducturus credebatur, aperirent; sed fortiter uno animo se opponerent ad Religionem defendendam, quæ unicum inter Anglos & Scotos concordiae vinculum, & ad Regem provide conservandum, vel in Angliam transmittendum, quo minus in Galliam subduceretur. Nihilominus nonnulli è Proceribus in captivæ Reginæ partes jurati, Regis, Proregisque auctoritatem omnino detrectarunt, donec Elizabetha, sua interposita auctoritate, Jacobum Hamiltonium Ducem Castri-Heraldi, Georgium Gordonium Comitem Huntleia, qui inter eos erant primarii, opera Killegræi ad satis æquas condiciones perduxerit. Scilicet, ut religionem in Scotia constitutam agnoscerent, Regi se submitterent, necnon regimini Mortonii, & successorum ejus in regimine; aliorum omnium auctoritatem ejurarent: ut quicumque contra religionem, Regem, vel Proregem aliquid molirentur, lege Parliamentaria proditores judicarentur; ut sententiæ contra Hamiltonios & Gordonios latæ refingerentur, nisi illæ de cæde Moravii & Lenoxii Proregum, quæ Elizabethæ arbitrio relinquerentur. (Illa autem hoc ad Regem rejecit, ampliandumque censuit donec Rex imperium per ætatem ex jure regni susciperet.) Utque singula crimina à xv. die Junii M.D.LXVII. admiffa, Lenoxii cæde excepta, veniam petentibus condonarentur. Visum tamen est ad securitatem tam Regis quam

1573.

Eum Gallus opprimere studet.

Elizabetha defendere.

Et res Scoticas componere.

Quibus conditionibus.

1573. quam Proregis, ne hic cædi exponeretur, ille in Galliam exportaretur, ut Regina Angliæ publico instrumento fidem interponeret, nec Hamiltonios, nec alium quempiam de Proregum cæde in quæstionem, nisi illa consentiente, vocandos, aut bonis mulctandos. Quod etiam in Ordinum conventu ad publicam quietem tempore turbulento fundandam sancitum. Has autem conditiones Guilielmus Kircaldius Grangianus (quem Castro Edenburghensi Moravius Prorex fide regis nomine accepta præfecerat,) Baro Humius, Lidingtonius, Episcopus Dunkeldensis, & alii qui inique cum Scotorum Regina agi existimarunt, nullo modo admittere voluerunt. Sed præfractis animis, Regis & Proregis auctoritate sprete, Castrum illud Reginæ nomine tenuerunt & munierunt, usi Lidingtonio consultore, & freti prærupta loci firmitate, apparatu bellico (omnis enim regius apparatus ibi asservatur) & promissis ab Albano & Gallo auxiliis, qui nonnihil pecuniæ submiserat (cujus pars maxima ad *Blac-nessum* intercepta,) & plus miserat, nisi diutina Rupellæ obsidione distentus fuisset. Quum hi ad nullas pacis condiciones nec pretio à Prorege proposito, nec Elizabethæ suafu, aut minis induci possent, quin castrum contra Proregem propugnarent, Urbem Edenburghensem justitiæ sedem ejaculationibus & irruptionibus indies infestarent, & auxiliares copias è Gallia accersirent, Elizabetha, quæ Gallos in Scotia nullo modo ferre poterat, tandem à Prorege exorata, copias, machinas, & apparatus bellicum ad Castrum expugnandum his legibus promisit :

Grangius se opponit.

Edenburghense Castrum defendit.

Angli ad expugnandum missi.

Quibus legibus.

Prorex nihil cum obsessis, Anglorum ductore inconsulto, transiget, nec ille vicissim, Prorege & regis Consiliariis inconsultis. Si Castrum in Anglorum manus devenerit, Regi intra decem dies cum omni apparatu bellico, utensilibus, regni regisque Commentariis, & Archivis

vis tradetur; cetera oppugnantibus in prædam cedent. 1573.
Angli nullum in Scotia locum munient, nisi cum consensu Proregis & Procerum. Prorex omnem quam poterit opem & commeatum Anglis præstabit. Obsessi, Castro capto, reservabuntur, ut ex legibus in illos agatur, Regina tamen Angliæ prius consulta. Si qui Angli fuerint occisi, eorum uxoribus & liberis stipendia in duos annos è rebellium bonis numerabuntur. Si qui vulnerati, stipendia etiam numerabuntur donec curabuntur. Tormenta Anglica, si qua pereant, sulphureus pulvis, & globi expensi, ex regio in Castro apparatu, aut rebellium bonis resarcientur. Et obsides decem in Angliam mittentur, in securitatem de copiis & tormentis remittendis, nisi fors belli communis intervenerit.

Ex his legibus Guilielmus Drurius Præsidii Berwicensis Marefcallus, cum tormentis aliquot majoribus, & militibus mille quingentis (inter quos fuerunt nobiles volones Georgius Carius, Henricus Carius, Thomas Cecilius, Henricus Lexus, Guil. *Knolles*, Suttonus, Cottonus, Kelwaius, Guil. Killegreus, & alii) Scotiam ingressus auxiliari Scotorum manu adjuncta, Castrum obsidione incinxit, postquam semel atque iterum deditionem Regis nomine frustra imperasset. Primum è quinque molibus aggestis quatuor continuis diebus in arcem effulminatum, & maxime in *Turrim Davidis*, quæ post aliquot dies decidit. Impressione postea facta propugnaculum quod *Spurr* nominant, captum, dum qui ex altera parte eodem momento arcem aggressi, non sine cæde rejiciuntur. Postridie signo dato obsessi colloquium cum Drurio petierunt. Descendunt è castro funiculo demissi ipse Kircaldius, & Robertus Melvinus, Henrico Lexo & Flecco Scoto obsidibus in Castrum itidem acceptis. Postularunt ut vita & bonis libere fruerentur, ut Humius & Lidingtonius, ob privatas quorundam ini-

Anglorum
auxiliis ob-
fidetur.

1573. micitias, in Angliam secederent, ut Kircaldius in Scotia maneret, sin minus, bona cum venia discederet. Quum hæc non concederentur, sed tantum permetteretur, ut milites inermes cum impedimentis abirent; perendie ob paucitatem Præsidiariorum, qui inter se discordes, vulnerati, vigiliis & laboribus confecti, sine spe subsidii, necnon ob defectum aquæ (alter enim è fontibus ruinis maceræ fuit oppletus, alter tormentis majoribus expositus) se suaque Reginæ Angliæ & Drurio die obfessionis xxxiii. in fidem dederunt: qui litteris ex Anglia acceptis, Proregi in Regis usum Castrum cum omnibus dedititiis reddidit. E quibus Kircaldius, Jacobus ejus frater, Mosmanus & Cokius aurifabri, qui pecuniam in castro adulterarunt, suspendio sublati: etsi ad Kircaldii vitam redimendam centum è familia Kircaldia obtulerint se fore in perpetua Proregis clientela, annuam pensionem III M. *Marcarum*, xx M. librarum monetæ Scoticæ propediem numerandam, & cautionem præstandam quod ille in Regis obsequio jam inde fideliter persisteret. Humio, & ceteris in diversa castella dispersis, Elizabetha non sine clementiæ laude deprecante, parcitur. Lidingtonius Letham missus, vi morbi, nec sine suspicionem veneni exspiravit, vir inter Scotos maximo rerum usu, & ingenio splendidissimo, si minus versatili: quo nomine G. Buchananus æmulus eum viventem scripto quodam, cui *Chamæleon* titulum fecit, ut Chamæleonte mutabiliorem depinxit, necnon ut Regis aviæ, matri, Moravio, ipsique Regi & Patriæ hostem versicolorem asperrime perstrinxit. Jam inde à bello intestino Scotia respiravit, & tam partium Duces, quam milites in Sueciam, Galliam, & Belgium profecti magnam bellicæ virtutis laudem retulerunt.

Deditur.

Grangius
suspenditur.

Lidingtonius
mori-
tur.

Pax Scotiæ
parata.

Ut Anglia etiam ab internis (pro Regina Scotorum)
molitionibus securior esset, Joannes Leshæus Episcopus
Rossensis,

Roffensis, qui spectata fide, sed cum nonnullorum pernicie, & plurium periculo, Reginæ suæ inservierat, è custodia liberatus, & ex Anglia exire jussus, in Galliam se recepit, male sibi metuens à Southamptonio, quem in vitæ periculum suo indicio vocaverat, & ab Henrico Howardo Ducis Norfolciæ fratre, ad cujus iram leniendam, Apologiam pro se scripsit. Vix dum ille discesserat, quum occultus illius tabellio H. Cokinus apprehensus, & ejus indicio Morganus detectus, qui ad occulta pro Regina Scotorum consilia erectus & agendi percupidus, mox aufugit. Atflous Pontificiorum archiater, Goodus, Medicinæ Doctores, & Fran. Bertius, quod clandestina litterarum commercia cum ea habuerint, aliquot menses in carcere erant detenti, & eadem de causâ Henricus Godierus & Richardus Louderus in suspicionem vocati.

1573.
Roffensis
Episcopus
ex Anglia
expellitur.

Roffensis interea nullum erga Scotorum Reginam fidelissimi subditi officium apud Imperatorem, Pontificem Romanum, Gallum, & Germaniæ Principes Pontificios, prætermisit, qui singuli spem fecerunt, nihil tamen prorsus præstiterunt. Sed hac in re incommodissime accidisse querebatur, quod Albanus, in quo spem maximam collocarat, jam è Belgio discessurus erat, honesta missione impetrata, sub fucata incommodæ valetudinis reparandæ specie. Verum enimvero illum ad victoriam crudeliter progredientem, Hollandia fere universa in potestatem redacta, revocarat Hispanus, persuasus à Granvellano Cardinale, & Roderico Gomezio de Sylva, hominis potentiam nimio plus invalescere, nomenque supra Principis attolli, & violenti imperii asperitate Belgas ad defectionem, imo desperationem adigi. Etsi sanguinarii nonnulli in Hispania non alium magis idoneum ad hoc bellum conficiendum, & Belgium in Provinciæ formam subjugandum reperiri potuisse censerent. Qui, homines immites, misereri Regis videbantur, si, Aurasio-

Abfens res
novas mo-
litur.

Albanus è
Belgio re-
vocatur.

1573. nensem & foederatos obfirmatis animis ad libertatem retinendam pervicaces, ab opibus firmos, & locorum situtos, in ordinem mansuetudine redigi posse speraret. Successor datus Lodovicus Zuniga Requesenius, Magnus *Castiliae Commendator*, vir mitiori ingenio, qui omnibus officiis Elizabetham demerendi cupidus, suis intentus, rebus Scoticis aut Anglicis se immiscere noluit.

Requesenius succedit.

Burchettus morte afficitur.

Jus Castrense sive Militare.

Vesanam Petri Burchetti opinionem, qui sibi persuaserat, licitum esse Evangelicæ veritati adversantes occidere, nescio an memorem. Eo usque hominem hujus opinionis error abripuerat, ut Hawkinsum, classiarium illum celebrem, in publico pugione aggressus fauciarit, ratus Hattonum esse gratia tunc temporis apud Reginam florentem, & ab intimis consiliis, quem novatoribus adversari audiverat. Regina ad hoc facinus supra quam solebat, ita excanduit, ut in hominem ex Jure Militari sive Castrensi, protinus animadverti jufferit; donec à prudentibus fuisset edocta, jus illud non nisi in castris, aut temporibus turbulentis adhibendum; domi autem & in pace *ex processus judicarii formula* agendum. In judicium itaque vocatus affirmavit, quod fecerat, litteris sacris consonum esse, ideoque licitum. Unde hæreticæ pravitatis damnandus, opinionem renunciare promisit, tergiversatus tamen noluit. Deinde in Arcem Londinensem conjectus, alterum è custodibus ligno è foco arrepto & in cerebrum impacto occidit, homicidique damnatus, dextra præcisa & ad patibulum affixa, reluctans, & silens, suspenditur.

Guil. Baro Howardus Effinghamius obiit.

Principio hujus anni supremum spiritum edidit Guilielmus Baro *Howard Effinghamius*, privati Sigilli Custos, Thomæ Howardi, bellicosi illius Norfolciæ Ducis è secunda uxore Agnete Tilneia filius, vir fidei spectatissimæ & animi invicti, qui primum Caleti Præfectus, in Baronum numerum à Regina Maria adscitus, & Magnus Angliæ adm-
admi-

admirallus constitutus. Cui postea Cubicularius erat, ut ^{1573.} etiam Elizabethæ, donec ætate fractus, Suffexio paucis ante obitum mensibus cesserit, privati Sigilli Custos factus, qui in Anglia quartus est, ut dixi, honoris gradus. Successit in Baronix honore Carolus filius, qui postea Reginx Cubicularius & Magnus itidem Angliæ Admirallus.

Obiit etiam haud ita post Reginaldus Greius, Comes ^{Reginaldus} Cantii, quem Regina, ante annum, è privato in honorem Comitis Cantii evocaverat, postquam ille titulus à morte Richardi Greii Comitis Cantii, qui patrimonium profligarat, majorque frater hujus avi erat, annos quinquaginta jacuisset : successit vero in eo honore Henricus frater. ^{item Comes Cantii.} Obiit etiam Edmundus Bruges Baro Chandos, Eques Ordinis Garterii, cui successit Ægidius filius ex Dorothea, una heredum Baronis Braii.

Nec tacendus Joannes Caius Medicus celebris, patria ^{Caius Medicus.} Norwicensis, educatione Cantabrigensis & Patavinus, hisce diebus defunctus, qui multa ² Galeni Latine convertendo, Celso emendando, & plura commentando, assiduam operam rei medicæ, & universas opes Reipub. litterariæ contulit, adjungendo novum Collegium veteri *Gonwelli Aulae* Cantabrigiæ, & xxiii. studiosos perpetuo alendos. Unde Gonwelli & Caii nominibus in ^{Gonwelli & Caii Collegium.} unum Collegium coäluerunt, in quo ille tumulatur cum hac Epigraphe, FUI CAIUS.

In Hibernia *O-Conori* & *O-Mori*, familiæ quietis impatientes, contractis prædatoriis turmis, atrociter grafsati, Athlonum ad Sineum flumen diripuerunt, & incenderunt. Sed quo minus copias cum rebellibus in Momonia conjungerent, obstitit Jo. Perottus Momoniæ Præses, ^{Turbæ in Hibernia.} qui Jacobum *Fitz-Moris* & *Fitz-Edmunds* Imokelliæ Seneschallum rebellantes ita assiduis incurfibus exagi- ^{Perottus rebelles coërcet.}

1. Defunt in Edd. prioribus usque ad, Nec tacendus &c. 2. Galeni, Celso emendando, Latine convertendo, & plura in Edd. Belgicis.

1573. tavit, pluribus cæsis, & Castello Maino cum præfidiariis Gallis expugnato, ut adigeret in templo ad Kilmalocum, id est, *S. Malachiae Cellam*, criminum gratiam submississime exposcere. Eodemque tempore Comes Desmonia cum Joanne fratre, qui rebellionis illius auctores, in Hiberniam ab Edwardo Fittono ex Anglia reducti, in carcerem Dublinia conjiciuntur, è quo tamen brevi eruperunt.

Comes Desmonia è carcere evadit.

Comitis Effexia in Hiberniam expeditio.

In Ultonia Brianus *Mac-Pbelimus*, qui magnam partem regionis Clandeboia usurpaverat, oppidum *Knock-Fergus*, i. *Fergusii rupem*, incendit; & alii eo tractu tumultuari coeperunt. Contra hos *Walterus D'evereux* (quem Elizabetha nuper Effexia Comitem crearat) expeditionem postulat; illis usus consultoribus, qui eum longius abesse, & in pericula, specie honoris, præcipitare primis votis habuerunt. Quod illum haudquaquam latuit. Verum vir impiger, & qui animum ab ineunte ætate bellicis studiis imbuerat, propositi tenax cum Regina transigit, ut, quibusdam cautionibus, pars altera Clandeboia, si rebelles submoveret, sibi & suis comilitonibus cederet: ad quam tuendam Equites cc. Pedites cccc. suis sumptibus aleret; & in belli apparatus decem millia librarum monetæ Anglicæ à Regina, prædiis in Effexia oppignoratis, mutuo sumit. Guilielmus *Fitz-Williams*, Hibernia Prorex, veritus ne tanti Comitis splendor suo in Hibernia lumini officeret, Regiam monet ne mittatur, nescio quam universæ Ultonia defectionem sibi comminiscens. Veruntamen Effexius mittitur, atque ut Proregi suus honos & auctoritas constaret, Diploma à Prorege accipere jubetur, quo Ultonia fieret Gubernator, quod serius, nec sine importunis efflagitationibus impetravit.

Ad *Knock-Fergus* gravi tempestate jactatus, præcipiti Augusto appulit cum Darcio & Richo Baronibus, Henrico *Knolles*,

Knolles, & quatuor ejus fratribus, Michaële & Joanne ^{1573.}
¹ *Cariis*, Guilielmo, Joanne, & Henrico *Norrifis*, &
 tumultuaria militum manu. Priusquam appulerat, Bri-
 nus *Mac-Phelimus* armenta, opes scilicet suas, in in-
 teriora abegerat (pecorum enim, præter oves & porcos,
 triginta millia numerabat.) Appulso gratulatur, & omne
 studium benignissime defert, uti etiam *Mac-Gilespicus*,
Mac-Guilus, Hugo Baro *Dunganoni*, alique Dynastæ
 circumvicini. Ille *Mac-Phelimo* rebellionis crimen con-
 donare promittit, & beneficentia astringere studet. Ve-
 rum iste mox deficit, & ad Turloghum *Leinigh* se cum
 suis subducit; inde velitationes assiduæ adversus An-
 glos. Baro Richus privatis negotiis avocatus in Angliam
 post mensem rediit, Henricus item *Knolles* ob valetu-
 dinem affectam, pluresque in dies alia atque alia caus-
 santes, ex inculta illa regione se sensim subduxerunt.
 Effexius graviter apud Reginam & amicos litteris con-
 queritur, commilitones nobiliores languescere, expedi-
 tionem sero fuisse susceptam, annonam serius advectam,
 eamque corruptam, gregarios milites inconsiderate de-
 lectos, eorum plures periisse, *Mac-Phelimum* defecisse,
 idque Pierfii Angli militum ductoris (qui prius in hac
 parte inter Hibernicos dominatus erat) versutia, imo
 perfidia. Se belli expensis imparem esse, Proregem non-
 dum Diploma misisse, adeo ut nullam auctoritatem in
 finitimas gentes posset exercere. Reginam itaque pre-
 catur, ut rem suo ipsius nomine & imperio susciperet,
 quamvis ille alteram expensarum partem refunderet.

A suis de-
 feritur.

Difficulta-
 tibus affli-
 gitur.

Postea Suffexium, Leicestrium, & Burghleium obse-
 crat, ut apud Reginam intercederent, ut illa c. Equiti-

I. Sic in ipso Codice Camdeniano, quem sequor. Male proinde in Ed.
 Londinensi, Cariis, Henrico, Guilielmo, & Joanne Norrifis, &c.
 Perperam etiam in Edit. Belgicis, Cariis, Henrico, Guilielmo, Joanne
 & Henrico Norrifis, &c.

bus,

1573. bus, & dc. peditibus stipendia numeraret, & *Maiam* peninsulam sibi concederet. Quumque Regina eum ex Ultonia revocare apud animum statueret, tumultibus in Momonia emergentibus, Leicestrius & alii pervicerunt ne revocaretur. Jussitque Prorex, ut dum ipse in Desmonium, è custodia contra fidem datam elapsus, moveret, Essexius ad limites Ultoniæ accederet. Quod etiamsi grave erat, qui jam in *Clandeboiæ* munitionibus firmandis totus erat, paruit tamen, imo & in Momoniam profectus cum Kildario Desmonium ad pacem colendam persuasit, qui haud multo post se submitit.

Jam Essexius auctoritatis Diplomate accepto, in Turloghum *Leinigh* longum suscepit iter, & *O-Donellus* se adjunxit. Cono autem *O-Donello* Turloghi genero, qui sub illo merere noluit, Lifferum castrum abstulit, & Hugoni *O-Donello* concessit, Turlogho interim tempus colloquiis protrahente, donec Essexio necessario fuerit redeundum. Qui ut corpus laboribus & curis tota æstate fregerat, ita jam hieme ingruente, altius cum animo reputat, qua ratione Ultonia tam diu neglecta, & efferrata ad humanitatem revocaretur. Et re mature deliberata docuit, si tria oppida Regiæ expensis, & decem propugnacula collatitia commilitonum pecunia in locis opportunis, quæ designaverat, construerentur, supra septem millia librarum monetæ Anglicæ quotannis colligi posse, nec post biennium regio præsidio opus fore.

Mac-Phelimum capit.

Dum his & hujusmodi de re annonaria salutaribus studiis totus vacat, parum aberat, quin ab Hibernicis opprimeretur. Brianus enim *Mac-Phelimus*, qui Morum Anglum militum ductorem ex insidiis nuper peremerat, cum Turlogho & Hebridianis Scotis in ejus perniciem conjuraverat. Quod ubi primum ei innotuit, illos non exspectare, sed adoriri consultissimum ratus, tam animose aggressus est, ut, ducentis Hibernicorum cæsis, Brianum,

anum, Rorium *Oge* fratrem ejus uterinum, & Briani uxorem ceperit. His negotiis in Hibernia annus, nullius bono, sed magno Effexii damno, protruditur: necnon insigni detrimento Chatertoni, nobilis Angli, qui certis quibusdam cum Regina conditionibus colonias Anglorum in *Fues*, & *O-Hanlani* territorium vicinum deducere infeliciter in se receperat.

1573.
Chatertoni
irritus co-
natus.

M. D. LXXIV.

PRIMO anni mense Franciscus Alenconius per literas amoris plenissimas & Maveifeirum Galli Legatum, vehementius quam ante agitat, ut fide publica in Angliam veniret, & Elizabetham, quam absens omni amore & honore prosequeretur, præsens salutaret. Illa efflagitationibus evicta cessit, licet aliud submoneret; fideque interposita concessit, ut quodcumque libuerit ante xx. Maii veniret, nec quicquam humanitatis desideraturum quod ab amantissima Principe expectari posset, prolixè promisit. Certe ardentiori amore & benevolentia jam prosecuta est, postquam illum infensiori animo in Guisios juratos sibi hostes explorete comperisset. Verum priusquam hoc responsum Alenconio relatum, Valentinus Dalus Legum D. in Gallia Legatus (qui Walsinghamio jam Secretario successit) significavit, Alenconium & Navarrum rerum novandarum suspectos teneri. Regina enim parens, vasti animi femina, suspicari cœperat, illum cum Navarro, Momorantio, & aliis occulte moliri, ut si quid humanitus Regi accideret, ipsam à rerum administratione amoverent; suspicionemque auxerunt Guisii suggerentes, Alenconium filium non ita pridem Colinio Protestantium in Gallia antesignano intimo amico clam usum fuisse. Alenconius interrogatus, inter alia ultro confessus est, se jam aliquandiu nuptias cum Regina Angliæ ambiisse, ad quas

Alenconius
Elizabetham
invitere petit.

Illam annuit.

Ille domi
suspectus.

Pars II.

O o

quum

1574. quum Colinii amicitiam usui futuram existimaret, subinde de iisdem, & bello Belgico, cum ea verba habuisse. Nihilominus ei & Navarro custodes appositi. Thomas autem Wilkesius, Dalo ab Epistolis, clandestinè utrumque accessit, Reginæque nomine consolatus spondit eam nullam illos levandi juvandique occasionem prætermitturam. Quod mox sagax illa vetula deprehendit, Wilkesiumque ita exagitavit, ut necessario in Angliam se subduxerit, querulisque litteris ita persecuta, ut remitteretur in Galliam, & culpam supplex deprecaretur. Hujus consolationis Navarrus non immemor, quum jam Rex Galliarum post xxv. annos eum in Normannia videret, dignitate equestri exornavit. Deinde Thomam Randolphum Elizabetha in Galliam ad Reginam matrem legavit, ut, si fieri posset, Alenconium filium & Navarrum in pristinam gratiam reconciliaret. Sed priusquam ille in Galliam appulit, Carolus Rex 1 diem obiit, cui exsequiarum justa in Templo Paulino Londini summo cum honore perfoluta.

Custodiæ datur.

Illæ solatur.

Carolus IX. moritur.

Baronis Northi ad Henr. III. Legatio.

Ille & mater Alenconium Angliæ commendant.

Ubi primum Henricus ejus nominis Tertius, Rex Galliarum è Polonia in Galliam successor rediisset, Rogerus Baro Northus in Galliam mittitur qui Regnum & reditum novo Regi congratularetur, Galliarum intestinis bellis convulsæ condoleret, pacem & edictorum observationem suaderet, Alenconium in gratiam reduceret, odium in Momorantium & Cossæum leniret, & beneficentiam in Charlotam Borboniam, Monpensierani Ducis filiam, quæ in Germaniam religionis causa se subduxerat, excitaret. Verum ille nihil effecit, quum Gallia, quasi fato impulsæ, in bellum funestum præceps rueret. Nihilominus Rex & mater junctis litteris Gardam in Angliam mittunt, qui matrimonii negotium pro Alenconio filio prosequeretur. Illum enim jam excandescen-

1. Diem obiit ultimam, in Edict. prioribus.

tem, quod indigne tanquam captivus à matre circumducatur, & arcana consilia cum Politicis in Gallia confociantem, in Angliam ablegare spe nuptiarum cogitarunt, ut juvenis animum à belli & partium studiis diverterent. 1574.

Interea tamen nihil non clandestinis artibus in Scotia egerunt, ut tenellus Rex in Galliam transmitteretur, & Mortonius Prorex de gradu dejiceretur; Scotis è Gallico satellitio ad hæc in Scotiam submissis. Et hoc Scotorum Regina percipiit, persuasa, si filius extra periculum in Gallia esset, secum & Catholicis in Anglia mitius actum iri. Hinc enim illa futurum putavit, ut Anglica in Scotia factio, regii nominis auctoritate hæcenus subnixæ, protinus labasceret: & Angli tam è Gallia, quam è Scotia indies ab eo, ut magis magisque adolesceret, timerent. Nec minus Galli hoc exoptarunt, subveriti ne Scotiæ Prorex Anglis devotissimus antiquum illud inter Gallos & Scotos fœdus dissolveret. Nihilominus quum ille efflagitaret, ut fœdus mutæ defensionis inter Angliam & Scotiam contra externos iniretur, minime exauditus erat; forsitan quod simul efflagitaverit, ut annua pensio sibi & quibusdam Scotis assignaretur. Illi autem exauditi sunt qui tenui suspitione perstrinxerunt Reginam Scotorum, Salopiæ Comitissam, & etiam ipsum Salopiæ Comitem, quasi nuptias inter Carolum Regis Scotorum patrum (cui Rex Lenoxiæ Comitatum nuper in Parlamento confirmaverat) & Elizabetham Candisham, Comitissæ Salopiæ ex priore marito filiam, Regina inconsulta, confecissent. Quo nomine utriusque mater, alique in custodia aliquantisper detenti, & in Scotorum Reginam culpa omnis conjicitur.

Scotiæ tamen Regi-
næ contra
Proregem
favent.

Angli eum
negligit.

Delatoribus
contra Sco-
tam credit.

Quo tenderent hæc nuptiæ, quum variæ enascerentur suspiciones, Henricus Comes Huntingdoniæ Præses Concilii in partibus Septentrionalibus cum novis documentis,

Comes
Hunting-
doniæ Præ-
ses Concilii
Septentrio-
nalis.

1574. & arcanis ad hanc rem, constituitur. Hic Magistratus qui jam honoris plenus, ex tenui origine ad tantam magnitudinem brevi emicuit. Ut enim libero brevique digressu, quæ accepi, posteris tradam : Quum regnante Henrico Octavo, post Septentrionalium de Monasteriis subvertendis rebellionem consopitam, Dux Norfolciæ his partibus hæreret, multæque querelæ de injuriis in rebellionem deferrentur ; ipse alias composuit, aliasque sub sigillo suo viris prudentibus componendas commendavit. Quod quum Rex comperisset, peculiare sigillum quo in his causis uteretur, misit ; idemque Duce revocato, Tunstallo Episcopo Dunelmensi commisit, atque *Assessores* constituit cum auctoritate *ad audiendum & terminandum pauperum querelas*. Ille tum primus omnium *Præses* nominatus, successorumque auctoritas jam inde plurimum invaluit.

Hujus Concilii origo.

Vestium luxus coercitus.

Summus vestium luxus his temporibus in Angliam se infuderat, & patrius cultus peculiari gentis imitatrix vitio ita fordescebat, ut homines nova vestium forma, & apparatu nimis splendido, animorum deformitatem & insolentiam quandam proderent, dum sericati auro & argento, vel intexto, vel bracteato rutilantes passim volitarent. In hunc luxum quum Regina observasset magnam vim pecuniæ ad sericum & alias exoticas merces quotannis è Regno, publico Reipublicæ incommodo, evehi ; & plures ex nobilitate, qui usui essent Reip. aliosque, ut nobiles viderentur, privato damno non solum patrimonia profundere, sed etiam ita æs alienum conflare, doloque malo uti, ut necessario in laqueos legum inciderent, & rebus novis studerent, quum sua prodegissent ; licet ex legibus Henrici VIII. & Mariæ in hos agere posset, & inde magnam pecuniam exigere, ex imperio tamen agere maluit. Edicto itaque imperat, ut quilibet intra XIV. dies vestitum ad præscriptam rationem

tionem conformaret, ne severitatem legum evocarent; & ipsa in aula incepit. Sed temporis malignitate, & hoc edictum, & leges superbo huic luxui paulatim cesserunt, qui semper insolentior renascebatur; unaque convivorum luxuria irrepsit, & ædificiorum splendor. Plures enim & Nobilium & privatorum villæ, elegantia, laxitate, & cultu conspicuæ, jam passim in Anglia surgere cœperunt, quam alio quovis seculo, magno sane regni ornamento, verum hospitalis gloriæ detrimento.

Anglia ædificiis ornatur.

Anglis, qui sub Edwardo Chestero & Gainsfordo in Hollandia militabant, hoc anno aliis virtus, aliis successus defuit. Qui enim ad Valkenburgum in præsidio erant, stationem deseruerunt, & postea hosti se dediderunt. Quibus tamen parcitum est, ne Elizabetha classi Hispanicæ, Belgium per Mare Britannicum petenti, receptum & comeatum negaret. Alii ad Goudæ Sculsam sive Emissarium, quum post acre certamen Hispanos animose repulissent, ex improvise ab hoste, qui flumen transfatarat, oppressi, & de præsidio deturbati, ducentis cæsis & tribus signis captis.

Angli in Hollandia fusi.

¹ Ecclesia Anglicana hoc anno amisit Matthæum Parkerum Archiepiscopum Cantuariensem, septuagenario majorem, cujus memoria æterna recordatione colenda, ob præclara in Rempublicam Ecclesiasticam & litterariam merita. Etenim ut Scholam fundatam, Collegia ornata & ditata, bibliothecas instructas taceam, illius diligentia debemus *Ecclesiæ Anglicanæ Antiquitates*, & quamplurimos veteres Scriptores è situ vindicatos, quorum alios impressit, alios in Bibliotheca Corporis Christi

Obitus Matthæi Parkeri,

1. *Desunt omnia in Editt. prioribus usque ad, Nescio an operæ pretium sit &c. Horum autem loco in Codice, quem mihi commodavit Amicus doctissimus Thomas Rawlinsonus, Armiger, ista tantum habemus: Non alium è vivis hoc tempore ereptum magis luxit Anglia quam Robertum Catelinum, primum in Regio Tribunali Justitiarum, admodum [laudatum,] cui successit Christophorus Wraius.*

1574. Cantabrigiæ reposuit. Successit Edmundus Grindallus à sede Eboracensi translatus.

Roberti
Catelini,

Respublica etiam Anglica hoc tempore desideravit Robertum Catelinum, primarium in Regio Tribunali Justitiarium, admodum laudatum, cui successit Christophorus Wraius.

Et Baronis
Winfesforæ.

In Italia vero Venetiis obiit Edwardus Baro Windesforus, qui Romanæ religioni devotus, & forensium concertationum cum Oxoniæ Comite pertæsus, sponte solum vertit.

Ministri
illusi.

Nescio an operæ pretium sit hæc minutiora memorare; Piam quorundam ministrorum Londinensium credulitatem hoc anno à puella illusam, quæ se à Dæmone obsessam simulabat; Vastum Cete ad littora Taneti Insulæ aquis destitutum, cujus longitudo xx. ulnis nostratibus, latitudo à ventre ad spinam dorsi xiii. pedibus, interstitium inter oculos xi. pedibus mensurabatur; Tamisim fl. æstu bis intra unam horam accedente refluxisse, fumantes igne nubes Mense Novembri à Septentrione in Meridiem glomerasse, & nocte insequente cælum ardere visum, flammis ab Horizonte in verticale punctum undique concurrentibus. Hæc brevi digressionem pauculis memorasse mihi non sit culpæ, quum etiam historicorum gravissimi hujusmodi pluribus memorarint.

Cete ejetum.

Tamisim
fluxus in-
solitus.

Cælum ar-
dere visum.

M. D. LXXV.

Fœdus Gal-
licum re-
novatur.

HENRICUS III. Rex Galliarum è Polonia reversus, & jam Rhemis inauguratus, nihil prius habuit, quam fœdus Blæsense, inter Carolum fratrem & Elizabetham anno M.D.LXXII. initum, Sacramento & subscriptione confirmare, & Valentino Dalo Legato ordinario tradere: quod itidem illa ratum habuit ad S. Jacobi prope Westmonasterium. Paulo tamen post ille litteris per-

percunctatus, an *mutua defensio contra omnes* in illo 1575.
 fœdere memorata, causam Religionis comprehendat?
 Cui quum illa diserte respondisset, comprehendere, &
 se præsto futuram ad mutuam defensionem contra omnes,
 etiam in causa religionis, si ex lege fœderis requiratur:
 Ille ad bella contra Protestantes se accinxit, & Alenconio Bellum in
 Gallia ac-
 censum.
 in adversas partes tracto, altum & diuturnum de nuptiis
 subsecutum est silentium. In Alenconii tamen gratiam
 Elizabetha grandem pecuniam Casimiro ad Equites Ger-
 manos in Galliam ducendos contra publicæ quietis per-
 turbatores subministravit.

His Gallicis dum illa intenta, intervenerunt Belgicæ.
 Lodovicus Zuniga Requesenius, qui Albano successit, to-
 tus erat ut maritima, si posset, recuperaret, quæ Albanus,
 insigni in tanto Duce errore, neglexerat; unde bellum
 Belgicum tot annos protractum. Quum autem à re clas-
 siaria minus esset instructus (naves enim Hispanicæ, quæ
 Anglorum auxilio in Flandriam paullo ante eo consilio
 erant perductæ, foeda tempestate laceratæ perierant)
 Boisshotum in Angliam misit, ut cum bona Reginæ ve- Requesenius
 naves ex
 Anglia fru-
 stra petit.
 nia naves & classarios contra Hollandos & Zelandos
 conscriberet, quod non impetravit. Noluit enim Re-
 gina suas naves & classarios aliena in causa periculis
 objicere; publiceque vetuit, ne quis naves armaret, nisi
 ipsius obtenta licentia, nec classarii Angli sub aliis Prin-
 cipibus mererent. Rogavit itaque Boisshotus, ut non
 inique ferret, si Angli in Belgio exsules navali bello
 contra Hollandos Hispano militarent, utque iisdem An-
 gliæ portus libere accedere, & comneatum numerata
 pecunia accipere liceret. Illa haudquaquam probavit, ut
 Angli isti rebelles (sic enim vocavit, quos ille exsules)
 Hispano militarent, imo nec Requesenium illos gratia
 prosequi speravit, certe ne prosequeretur, rogavit, nomi-
 natim vero Thomam Coplæium. Hunc enim titulis
Magni

1575. *Magni Magistri Mosæ, Domini de Gatten & Roughtey,* oneratum, ad Anglos & Belgas deprædandum Hispani emittere cogitarunt. Portus autem suos rebellibus & juratis hostibus aperire, nihil aliud nisi extremæ esse dementiæ. Boisshotus ut æquiora ferret, Hispani nomine postulavit, ut Belgæ Hispano rebelles ex Anglia ejicerentur. Abnuit illa, quandoquidem quos ille rebelles appellabat, nullius essent notæ, tenues & miselli quidam, qui nihil moliti erant, sed belli terrore patria & patrimonio spoliati in Angliam confugerant, quos tortori in manus tradere inhumanum plane esset, & contra jus hospitii. Atque illi in memoriam revocavit quam perniciosum fuerit rebus Hispanicis in Belgio, quum, rogante Albano, Belgas Anglia excedere anno M.D.LXXII. jufferit. Tunc enim Marcanus Comes cum aliis ex Anglia solvere jussi, Brielam ceperunt, & bellum illud suscitaverunt. Veruntamen ne ab antiquo Burgundico fœdere recedere videretur, (quod Hispanus cum illa tamen confirmare abnuerat) publicato programme imperavit, ne armatæ Belgarum naves Angliæ portibus egrederentur, neve Belgæ, qui arma in Hispanum induerant, Angliæ portus ingrederentur, expresse Princeps Aurasionensis & qui ex ejus familia, Comites Culenbergius, Berghanus, Marchanus, & quinquaginta alii ex ea factione nominatissimi. Et hoc quidem libentius, quandoquidem Requesenius, Wilsono Legato Anglico intercedente, Westmorlandiæ Comitem, & alios Anglos ex Belgicis Hispani ditionibus emovisset, atque Anglorum Duaci Seminarium dissolvisset, pro quo alterum Rhemis Guisii curante Gregorio XIII. Pontifice Romano statuerunt.

Imperat ne
Fœderati
Belgæ in
Angliæ por-
tus admit-
tantur.

Anglos re-
belles è Bel-
gio movet.

Seminari-
um dissol-
vit.

Aurasionen-
sis ad Gallo-
rum fidem
confugere
cogitat.

Aurasionensis, quum se Hispani viribus imparem sentiret, & ex Anglia nihil boni speraret, consilium cum suis instituit, ad cujus fidem se conferrent. Quumque oculos animumque ad Gallum conjicere Elizabetha accepisset,

cepisset, primo Daniele Rogerium misit, qui dissua-
 deret. Quod quum non posset (cum Colinio enim Gal-
 liæ Admirallo, & Gallo prius hac de re egerat) Hen-
 ricum Cobhamum, Baronis Cobhami fratrem, ad Hispa-
 num mittit, qui edoceret, quanti sit discriminis si Hol-
 landia & Zelandia ab ipso ad Gallum deficerent, suade-
 retque quantis poterat rationum momentis, ut bellum
 pace mutaret. Qui adnuere visus est; simulque Reque-
 senio per Robertum Corbettum eadem significat. Nec
 destitit Aurasionensem ab incepto demovere per Joan-
 nem Hastinum. sed Villerio Gallo Ecclesiaste obni-
 tente, nihil perfecit. qui pauperculus obtrita lacerna in
 Angliam venerat, sciens dico, & collatitia stipe ex præ-
 lectione Theologica ditatus, veritus ne Aurasionensis
 Anglos respiceret, inter alia asseruit, quod & scripto
 prodidit, Elizabetham, virum militarem, cujus virtuti &
 fidei exercitum committeret, præter Suffexium habere
 neminem; & eum Protestantium religioni minus bene-
 volum. Inculcavit etiam, quod à Colinio audiverat,
 Anglos, si pedem in Belgio figerent, pristinum in Gallos
 odium resumpturos.

1575.
 Angla dis-
 suadet.

Villerius
 suadet.

Veruntamen intestina apud Gallos bella omnem spem
 auxiliorum è Gallia Aurasionensi & Belgis præciderunt.
 Unde ad cujus fidem & auxilium confugerent, novam
 instituunt deliberationem. Principes Germaniæ ab Hispa-
 nis jam animo esse averso noverant. sed in commune
 non consulere, pecuniam parce dispensare, cum Belgis
 in Religione non undiquaque convenire, & Imperato-
 rem Hispano agnatum impedimenta objecturum. Gallos
 bello domestico ita implicatos viderunt, ut nullum finem
 prospicere possent; præterea inveteratas inter Belgas &
 Gallos similtates intercedere; Brabantos, Flandros, &
 vicinos populos Gallis, quantum potuerint, obstituros:
 eorum Imperium esse acerbum non minus ac Hispano-

Fœderati dē
 Protectore
 deliberant.

1575. rum; Galliaëque portus Belgarum navigationi minus opportunos. Anglos vero quasi sub eodem Parallelo, ejusdem cum illis esse ingenii, religionem plane eandem, linguam haudquaquam diversam, Regionem esse vicinam, portuosam, navigationi commodam, mercimoniis copiosam; Reginam terra marique præpotentem, mittem, benignam, immunitates conservaturam, ejusque Imperium temperatum, nec exactionibus grave futurum, differuerunt.

Ad Anglam
confugiunt.

Mittuntur itaque in Angliam Philippus Marnixius à Sancta Aldegonda, Janus Douza à Nortwico, Guilielmus Nivellus, Paulus Bafius, & D. Melfenus, qui splendida legatione & disertâ oratione Reginaë Hollandiam & Zelandiam vel possidendas, vel protegendas offerunt, utique Principi ex Hollandiæ Principibus prognatæ, per Philippam Edwardi III. uxorem, filiam Guilielmi Bavari tertii, Hannoniæ & Hollandiæ Comitum, per cujus alteram sororem hereditarium jus illarum Provinciarum ad Hispanum devenerat. Illa hæc libenter & perattente audit, primumque causam quam contra Regem & Dominum susceperant, Hispani inimicitias, Galli æmulationes, expensas belli ingentes & casus ancipites; nec non quanta in offensa sit hujusmodi exempli insolentia, animo deliberate perpendit. Tum dubitavit, an jus sibi per Bavaricum genus in Hollandiam & Zelandiam competeret, atque an cum alterius Principis subditis protectionis foedus inire liceret. An etiam illi hoc jure possent, sine Cæsaris consensu qui *supremus Feudi Dominus*. Deinde haud credidit, quod nonnulli auribus inculcarunt, regiones illas ex subditorum electione, non jure hereditario Hispani majoribus obvenisse. Denique, re mature deliberata, respondit, postquam de perspecta Aurasionensis & ipsorum benevolentia gratias egisset, nihil sibi antiquius esse, quam fidem cum honore conjunctam

Illâ de re
meditato
deliberat.

Rejicit.

junctam & Principe dignam tueri; necdum sibi constare, quo modo salvo honore & conscientia integra, posset Provincias illas oblatas in protectionem, multo minus in possessionem accipere. Ceterum apud Hispanum sedulo acturam, ut pax feliciter coalesceret. 1575.

Joannes Perenottus Champignius Cardinalis Granvelani frater, iisdem diebus à Requesenio ad Elizabetham advenerat, qui eam de fœdere inter Angliam & Burgundiam observando modeste monet, & ne se rebus Belgicis interponeret, obsecrat. Illa, etsi fœdus illud Hispanus confirmare abnuerit, se servaturam promisit: suam tamen honori & incolumitati consulturam, si pristina Imperii Burgundici forma immutetur, & externi milites in dies in vicinam provinciam tanto numero admittantur. Champignii Legatio.

Priusquam Champignius domum rediisset, Requesenius diem obierat, & confusa rerum facies in Belgio mox visa; militibus ferro & flamma ubique grassantibus, & Brabantia, Flandria, &c. Ordinibus pristinam in Republica administranda auctoritatem resumentibus. Requesenius moritur. Quam Hispanus etiam ex necessitate illis confirmavit, donec Joannes Austriacus, quem Governatorem destinaverat, adveniret. Ad hos Elizabetha Guilielmum Davisonum legat, qui ad studia pacis diligentissime hortaretur, sedulo sollicita, ne quid incommodi Hispanus pateretur, utque Belgicas provincias factas tectas eidem, quantum posset, conservaret. Verum Hispano milite atrociter tumultuante, nihil effectum. Angla res Belgicas componere studet.

In Anglia placida erat toto hoc anno quies, nisi quod in medio limite Scotiam versus, fortuitus acciderit inter collimitaneos, mense Julio, hac occasione conflictus. Tumultus in Scotiae limite. Joannes Forsterus, vir equestris Ordinis, Medii Limitis Præfectus, necnon hoc tempore Berwici Governator, infra dignitatem descendit in colloquium ad *Redsquirm* montem cum J. Carmichello, Liddisdalia in Scotia

1575. Custode. Nec enim Præfecti nisi cum Præfectis, & Custodes cum Custodibus, ut dignitate pares, convenire solebant. Utrumque comitabantur, præter quosdam nobiles, armata multitudo prædonum & maleficorum ex utroque limite, plerique inveteratis & capitalibus inter se odiis dissidentes. Hi ex more equis circumquaque ad pabulum dimissis, circumfundunt Præfectum & Custodem: quos quum de prædonibus redhibendis in verba asperiora prorumpere audirent, & ipsi quibus nullum jus nisi in armis, dum singuli male conscii redhiberi timerent, rixa de calcari surrepto exorta, ad arma tumultuario proruperunt, & quisque in hostem peculiarem, quem oderat, involavit, aut equos in prædam rapuit. Scotus an Anglus inceperit, incertum est. Primo congressu Angli Scotos repulerunt & Carmichellum ceperunt: sed quum securi ad prædam & nugivendulos diripiendos se converterent, auxiliari Scotorum manu è Jedburgo adveniente, Carmichellus evasit, Angli fugati, Georgius Heronus vir Ordine Equestri, Tindaliæ & Rhedaldaliæ Custos, aliique occisi. Ipse Præfectus Forsterus, Franciscus Russellus Comitis Bedfordiæ filius & Forsteri gener, Cuthbertus Collinwoodus, Jacobus Oglus, Henricus Fenwickus, & plures alii capti, atque in Scotiam usque ad Dalkeitham, ubi Prorex egit, abducti, qui eos omni humanitate excepit. Sed aliquantisper detinuit, veritus ne mox dimissi, sanguine ob recentem amicorum cædem jam ebulliente, in ultionem exarderent, & belli incendia inter regna excitarent. Nec dimisit, nisi fide chirographis data, se ad diem statum in Scotia sistendi.

Heronus occiditur.

Angli captivi abducti.

Anglia fert indignissime.

Ut certis nunciis Elizabetha hæc intellexit, illa si unquam alias ira & stomacho plena, indignissime tulit, Scotos, qui (ut ipsa dixit) sibi & Anglis libertatem & tranquillitatem debebant, pace violata, Anglos in Anglia

glia invasisse, occidisse, Limitis Medii Præfectum, eundemque Berwici Governatorem, & alios cepisse, in Scotiam captivos abduxisse, nec dimisisse priusquam de reditu chirographis cavissent. Hæc singula ut in Anglici nominis, & sui honoris contumeliam summa cum injuria facta accepit. Eoque magis quod Prorex constituisset, ut de hac re intra Scotiæ limites inquireretur, & proposuisset an Delegati convenirent armati. Hoc vero animi hostilis, illud ambitiosi videbatur, scilicet ut Prorex Scotiæ, Reginæ Angliæ locum conveniendi præscriberet, quum illa Moravio Proregi non ita pridem locum conveniendi apud Eboracum præscripsisset. Nec Prorex territus satisfacere poterat, donec inermis ad *Bondenrod* in ipso regnorum collimitio Huntingdonium Angliæ Delegatum conveniret, conceptissimis verbis cicatricem hanc optimis officiis obducere promitteret, & ad Anglici nominis honorem refarciendum, Carmichelum sibi charissimum in Angliam transmitteret, qui Eboraci aliquamdiu in libera custodia detentus, & postea domum cum honore, nec sine donis remissus. Culpam enim in Forstero refoedisse deprehensum erat, dum ille insigni malefico plus nimio patrocigaretur. Ita reintegrata inter Reginam & Proregem gratia, nec jam inde ejus in amicitia constantia unquam defuit, qui utriusque regni commodo limitaneos prædones magna cum laude coercuit.

1575.

Res componitur.

Obiit hoc anno nobilioris notæ in Anglia nullus, sed in Scotia longe nobilissimus Jacobus Hamiltonius Dux Castri-Heraldi, & Comes Araniæ, qui Jacobi secundi Scotorum Regis è filia pronepos, tutor Mariæ Reginæ Scotorum datus erat, regni que Governator & heres designatus, dum illa in ætate tenella. Deinde quum illam Gallis tradidisset, Dux Castri-Heraldi in Gallia factus; postea primus è tribus Scotiæ Præfectis à Maria captiva

Dux Castri-Heraldi moritur.

1575. captiva constitutus. Cujus causam dum constantissime tueretur, vir apertus & placidissimo ingenio, turbidorum injuriis insidiosissime fuit exagitatus.

Effexii in
Hibernia
angustiæ.

Effexius in Hibernia Turloghi & Baronis Dunganoni insidiis petitus, & plurimis ex Anglia difficultatibus objectis conflictatus, audito deliberatum esse ut revocaretur, miserias, in quas per summam injuriam incidit, tacitus deplorat, perditam suam & suorum fortunam conqueritur, Hiberniam eluget, quam in ordinem cum bis mille militibus redigi posse sibi persuadet; iterum atque iterum petit, ut rem cum Turlogho pro dignitate componeret. Quumque jam suum in Ultonia imperium Proregi redhibuisset, quia parva illa militum manu, quam Prorex assignavit, inceptum persequi non valeret, jussus est ut resumeret. Vix autem resumpserat, & in Turloghum moverat, quum litteræ intervenirent, ut à bello omnino desisteret, & quam posset honorifice, pacem iniret. Qua mox inita, in Scotos Hebridianos, qui *Clandeboiam* occupant, perrexit, in latebras coniecit, Guil. Norrisii auspiciis Rachlinam Insulam adortus, cccc. Insulanis cæsis, castrum expugnavit, & præsidium imposuit. Jamque in medio victoriæ cursu, iterum præter opinionem jussus est auctoritate cedere, & quasi gregarius Ductor trecentis militibus præficitur: planeque nihil abstrusis in Aula artibus omittitur, ut molestiarum assiduitate mitissimus ejus animus contabesceret.

Sidneius
tertio Hi-
berniciæ
Prorex.
Hiberniam
peragrat.

Henricus Sidneius jam tertio Prorex in Hiberniam mittitur, quum pestis Insulam late popularetur. Ille tamen Ultoniam adiit, pluresque occurrunt supplices & fidem implorantes, *Mac-Mahonus* scilicet, *Mac-Guirus*, Turloghus *Leinigh*, & alii; itidem in Lagenia *O-Conori*, & *O-Mori* seditiosæ familiæ, quæ in *Leisa* & *Ophalia* avita patrimonia, quibus ex lege erant exuti, vi & armis denuo

denuo occuparunt. Quum in Momoniam pervenisset, 1575.
 Petri Carewi Equitis sane nobilis & spectatæ virtutis Petri Carewi obitus.
 (qui Stephanidæ & Reimundi Crassi primorum Hiberniæ
 debellatorum, & *Baroniæ Ydroniæ* heres, partem patri-
 monii postliminio recuperaverat) funeri honoris ergo
 atratus interfuit. Corcagii Desmonius Comes eum in-
 visens, promptissima quæque obsequia magna cum ob-
 servantia detulit. In Connachtiam inde profectus, re-
 belles Comitis *Clan-Richardi* filios demississime in Ec-
 clesia Gallwaiæ delictorum veniam implorantes in fidem
 accepit, & magna cum laude Provinciam administravit.

M. D. LXXVI.

Novo anno auspicante, de matrimonio cum Alen- Galli nu-
ptias Eliza-
betha pro-
ponunt.
 conio pararii illi duo, Mota-Fenellonus & Porta,
 amatoris illecebris Elizabethæ aures iterum mulcere
 cœperunt: quibus responsum est, alienum tunc tempus
 esse, quum Alenconius advenire non posset, Gallia bellis
 civilibus flagrante, & Alenconio in iis occupatissimo.
 Unus tamen & alter in Galliam mittitur ad fraternum illa pacem.
 inter Regem & Alenconium amorem redintegrandum,
 atque ad dehortandum à rebus Belgicis, ne Hispanus A Belgio
Gallos a-
vertere
studet.
 novum bellorum incendium per Gallias excitaret. Quam
 facile vero illi fuerit, qui jam à bellico apparatu in Ita-
 lia sit instructissimus, vel Saluzias occupare, aut copiis
 in *Provinciam* expositis, ora Mediterranei Maris potiri,
 Gallia ita opibus exhausta, & id genus alia admonet ad
 Gallum à Belgio deterrendum.

Aurasionensis enim Gallos ob suas privatas rationes, Zelandi
Anglos
infestant.
 & spe Principatus Aurasionensis, qui in Gallia situs, reti-
 nendi, non destitit Gallos in Belgium evocare, permi-
 sitque Zelandis & Hollandis, qui quasi innati mari cir-
 cumquaque piraticis myoparonibus maria infestant,
 mercatorias Anglorum naves deprædari, quos caussaban-
 tur

1576. tur hostibus Dunkerkanis annonam subvehere, Antwerpiensium, aliorumque merces in Hispaniam sub fucatis nominibus convehere, quas illi suo cum fructu exportare soliti, & jam defectionis sibi male conscii non aucoërcentur. debant. Ad hos cohibendos Holstockus iterum armatis cum navibus missus, supra ducentos piratas cepit, & in carceres per oram maritimam dedit. Ad res vero repetendas in Zelandiam ablegati sunt Guilielmus Winterus ex Ordine Equestri, & Robertus Bealus Regio Consilio ab Epistolis, ut lites æstimarent, & res pactis conditionibus restituerent. Sed ex Anglorum mercatorum avaritia & Zelandorum insolentia lites iterum recruduerunt, quæ utriusque gentis damno brevi consopitæ.

In Belgio confusio.

Antwerpia diripitur.

Elizabetha Belgica componere studet.

In Belgio jam omnia confusissima, dum Hispani sine imperio aliquot Consiliarios Ordinum in carcerem contrudunt, & in incolas ita direptionibus & omni injuriarum genere grassantur, ut Ordines arma necessario sumerent, & protinus nunciis circumquaque missis, per Obignium has injurias & causas arma sumendi Elizabethæ significarent. Illa per D. Wilsonum, & Ordines & Hispanos ut ab armis discedant, obnixè hortatur, causasque cur Consilarii Ordinum in custodiam raperentur studiose investigat. Interea Antwerpia urbium ocellus, quæ inter florentissima Europæ Emporia vix secundis acquievit, miserum in modum ab Hispanis diripitur, Anglorum mercatorum domus expilatur, & illi, etsi nullius culpæ conscii, coacti sunt redemptionis nomine magnam vim auri militibus dependere. Obignius hac occasione arrepta, ingentem pecuniam mutuam ad hujusmodi Hispanorum insolentiam coërcendam importunius ab Elizabetha Ordinum nomine efflagitat. Illa, quæ eos opem à Gallo prius petiisse certo acceperat, negat, pro pace vero quamprimum apud Hispanum diligentissime intercessuram pollicita. Eoque nomine Joannem Smithum, Regis

Regis Edwardi Sexti consobrinum, virum Hispanico gestu, & Hispano bene notum in Hispaniam mittit, qui à Rege benignissime exceptus contumeliosas Gasp. Quirogæ Archiepiscopi Toletani in Reginam injurias ex religionis odio, & Inquisitorum Hispalensium, qui attributum *Defensoris fidei*, in Reginæ titulo non admiserunt, tanta prudentia retorsit, ut gratias ab Hispano retulerit; qui Archiepiscopo offensior, Legatum, ut apud Reginam dissimularet, rogavit; & attributum illud admitti severe imperavit. Reginæ enim consilium suis rebus expedire novit, etsi minime secutus, Belgii fato (si ita loqui liceat) aliorum impellente.

Venerat his diebus in Belgium cum summo Imperio Joannes Austriacus, Caroli Quinti Imperatoris filius naturalis; ad quem Regina itidem Edwardum Horseium, Vectæ Insulæ Præfectum, amandat; ut adventui congratularetur, & opem deferret, si modo Ordines Gallos in Belgium vocarent: verum Swevinghamo pro Ordinibus importunissime interpellante xx. m. librarum monetæ Anglicæ ad eos transmittit, ea lege, ut nec religionem, nec Principem mutarent, nec Gallum in Belgium admitterent, nec pacem abnuerent, si Joannes Austriacus ad æquas pacis condiciones descenderet. Sin pacem ille amplecteretur, ut Hispano militi de stipendiis non numeratis tumultuanti dependerentur. Adeo erat illa studiosa nutantes provincias in Hispani fide & obsequio retinendi, ut nullam bene merendi, & pacis conservandæ prætermitteret occasionem.

In Anglia passim his temporibus læta quies, & negotiatio inter Anglos & Lusitanos iterum reclusa, quæ ex privata quorundam avaritia nuper fuerat interclusa: permiffumque Anglis in Lusitania, Algarbia, Insulis Madera & Azoris, & Lusitanis in Anglia & Hibernia mutuam exercere mercaturam in triennium. Quo tempore

Joannes Austriacus in Belgium venit.

Ordinibus pecuniam suppeditat.

Ut Belgas in obsequio Regis contineret.

Commercium inter Anglos & Lusitanos restitutum.

1576. de mercium detentionibus lites disceptarentur. Et hoc publica præconis voce promulgatum.

Via in Cathaiam per Occidentalem Oceanum quaerita. Qua probabilitate.

Erudita etiam ingenia accensa honesto studio disjunctissimas orbis terrarum regiones & Oceani secreta explorandi, excitarunt bene nummatos habendi cupiditate non minus inflammatos ad detegendum si quod esset fretum in Septentrionali Americæ parte, quo ad opulentam Cathaiam navigaretur, & Orientis Occidentisque opes mutuo commercio conjungerentur. Eruditi illi probabiliter differuerunt, ex ea parte fretum patere, pro concessio assumentes. Quo propius ad littus acceditur, eo minorem esse aquarum altitudinem, sed ab occiduo Islandiæ littore navigantibus, experientia teste, mare altius occurrere, ut continuum Mari illi, quod *del Sur* nautæ vocant, ex altera Americæ parte videatur. Deinde quod quum Oceanus diurno primi Mobilis motu feratur, Americæ objectu repercussus, Septentriones petat ad *Cabo Fredo*, id est, *Promontorium Frigidum*, ubi loci per fretum aliquod in *Mare del Sur* exoneretur, sin minus, eadem violentia in Lappiam & Finmarchiam reverberaretur, qua in Australi mundi plaga à Freto Magellanico insuloso & tantæ molis aquarum incapaci ob insulosas freti angustias, per Orientalia Americæ littora ad *Cabo Fredo* repercutitur. Testes adhibent Antonium Jenkensonum Anglum, quo non alter Septentrionalem mundi plagam plenius novit, qui docuit, molem aquarum ex Mari Cronio in *Mare del Sur* necessario effundi, Bernardum item *Le Torr* Hispanum, qui affirmavit, se à Moluccis in Americam revertentem, supra Æquatorem Septentriones versus vi aquarum ab Aquilone in navem irruente in Moluccas fuisse rejectum, aliaque producant ut hoc comprobarent. Quibus illi nummati persuasi, Martinum Forbisherum ut hoc fretum detegeret cum tribus aphractis mittunt, qui Harwico solvens

Forbisherii ad fretum detegendum navigationes.

solvens XVIII. Junii, ad IX. Augusti vel sinum vel fretum intravit sub latitudine LXIII. grad. ubi homines invenit capillitio nigro, facie lata, naso simo, colore subfusco, phocarum pellibus vestitos, mulieres circa oculos & per genas cœruleo colore, ut prisca Britanni, depictas. Sed quum omnia glacie mense Augusto ita contracta essent, ut inceptum cursum persequi non posset, reversus VIII. Kalend. Octobris in Anglia appulit, quinque nautis desideratis, quos Barbari interceperant. Annis tamen duobus sequentibus ut inceptum perficeret, in eadem littora navigavit, sed glaciales conglomerationes instar montium ubique occurrentes penitus in sinum ingredi prohibuerunt. Tempestatibus igitur, nivibus, ventisque subinde vertentibus hinc inde agitatus, collecta magna lapidum copia, quos *Minerales* esse putabat, vela vertit, è quibus quum nihil auri, nec argenti, nec cujusvis alterius metalli elici potuisset, ad vias muniendas projici vidimus. Sed hæc fuscè descripta publice profant.

Maximilianus Augustus his diebus vitam cum morte commutavit, Princeps prudens, justus, Imperio salutaris & de Elizabetha atque Anglis bene meritus. Quod simul ac illa certo acceperat, summo dolore affecta, Philippum Sidneium ad Rodolphum Regem Romanorum legat, qui & de patris morte dolorem, & de ejus successione gaudium officiosissime declararet. Necnon, ut in itinere filiis Electoris Palatini de morte patris Frederici III. condoleret, & Casimirum de pecunia, quam illa in bello Gallico expenderat, obiter submoneret. Bello enim illo pax Galliæ reddita, Alenconio Ducatus Andium, Turonum, & Biturigum in *Apennagium*, quod vocant, assignati, undecim decies centena millia Francorum ad Germanorum Equitum stipendia Casimiro promissa, ex Regiæ Galliæ monilibus pignori ad aureo-

Maximiliani Imp. morti Eliz. condoler.

Et Frederici Elect. Palatini.

1576. rum trecenta millia data. Verum Elizabethæ nihil omnino repensum, quæ tamen quod bene bona causa impensum fuerat, cumulate repensum existimavit. Casimirus ingenue Germanica sinceritate respondit, Gallum promissis defuisse, nec per se stetisse, quo minus pecunia repensa fuerit.

Walteri Comitis Essexiæ mors suspecta.

Ut in Germania Maximilianus Imperator, & Palatinus Elector, Principes Christiana virtute, & singulari moderatione, magnum sui desiderium reliquerunt; ita non minus in Anglia & Hibernia reliquit *Walterus Devereux* Essexiæ Comes, etsi loco longe inferior. Vir certe præcellens, in quo morum probitas cum natalium claritate certavit, quæ tamen invidiæ obsistere non poterant. Etenim postquam laudabili in Hibernia instituto desistere adactus fuerit, patrimonio admodum immunito, in Angliam reversus, aperte Leicestrio minaretur, quem injuriarum suspectum habuit; aulicis ejusdem artibus qui ab illo timuit, & peculiari aulæ mysterio homines per honores ferendi & evertendi, in Hiberniam cum inani *Comitis Marescalli Hiberniæ* titulo remissus erat. Ubi mœrore contabescens ex dysenteria cum gravissimis torminibus animam Christo pie reddidit, postquam adstantes rogasset, ut filium vix tunc decennem monerent, tricesimum sextum ætatis annum sibi semper ob oculos proponere, tanquam vitæ metam supremam, quam nec ille nec pater superarunt, & filius quidem ne attigit, ut suo loco dicemus. Hæc nobilissimi viri mors veneni suspitione non caruit apud vulgus (qui semper quos charos habent, veneno extinctos suspicantur) etsi Sidneius Hiberniæ Prorex, diligenti facta inquisitione, ad Consiliarios in Anglia scripserit, Comitem quum primum decumberet, sæpius dixisse, hoc sibi peculiare esse, ut quoties animo gravius ægresceret, dysenteria laboraret, nec illum quicquam de veneno suspicatum.

tum. Eundem corpori colorem in morbo, qui valetudine fuit integerrima, perstitisse; nullam labem, nullam tabem, nullum pilorum, nullum unguium defluvium, exenterato nullum veneni vestigium. Medicis autem male inter se convenisse, nihil tamen contra vim veneni abhibuisse, Pocillatorem vero de in aqua intincto, vinoque admisto, falso fuisse insimulatum. Vidimus tamen, hominem tanquam venenarium, digito publice demonstrari. Suspicionem auxit, quod Leicestrius mox Douglassiam Shefeldiam (amasiam an uxorem non dixero) pecunia & ingentibus promissis amoverit, è qua filium procreaverat, & amorem in Lætitiæ Effexiæ viduam apertius præ se tulerit, cui postea iteratis nuptiis se conjunxit. Quamvis enim secreto illam in uxorem duxisse perhiberetur, Franciscus tamen *Knolles*, Lætitiæ pater, qui Leicestrii vagos amores noverat, credere noluit, veritus ne filiæ illuderet, nisi ipse præsens cum paucis testibus, & Notario publico matrimonii foedus conjungi videret. Sed hæc post unum & alterum annum.

Hoc tempore vitam in Anglia clausit Antonius Cocus septuagenarius, vir Equestri dignitate, antiqua severitate, & doctrina multiplici, institutor pueritiæ Regis Edwardi Sexti, felix filiabus, quas Græce & Latine supra sexum eruditas clarissimis viris Guilielmo Cecilio qui Angliæ Thesaurarius, Nicholao Bacono Magni Sigilli Custodi, Thomæ Hobeio qui Legatus in Gallia obiit, Radulpho Rouletto, & Henrico *Killegrew* elocaverat.

*Antonii
Coci obitus.*

Ante Effexii obitum, ut paullulum regrediar, Comitum *Clan-Richard* filii, qui vix ante duos menses rebellionis gratiam à Prorege consecuti erant, rursus collecta nefariorum colluvie per Connacthiam immaniter latrocinia & prædas agitarunt, Athenriam, quam jam incolæ instauraturi erant, succenderunt, & opifices trucidarunt

*Tumultus
in Hibernia.*

1576. ex barbaro in incolas odio qui leges & humanitatem colere cœperant. Prorege autem adveniente, prædatoriæ turmæ dissipatæ in latibula suo more convolarunt, & Comes ipse *Clan-Richardi*, eorum pater, quasi scelerum conscius, in carcerem Dubliniæ truditur. Prorege reverso, ipsi è latibulis emergentes *Balla-Reogh* castrum, primariam patris sedem, cui præsidium sub Thoma Strangio impositum, frustra suorum clade obsederunt, & *Mac-Williami Eughter*, i. junioris terras, Scotis Insulanis sibi adjunctis devastarunt. Sed adventu Proregis iterum disparuerunt, lustris se occultantes.

Guil. Drurius Momoniæ Præfectus.

Maleficos persequitur.

Ceas quid.

Hibernici de exactio- nibus queruntur.

Guilielmus Drurius, qui nuper Berwici Marescallus, Momoniæ jam recens Præfectus, prudentia, & fortitudine provinciam omnem ad legum cultum & obsequium perduxit, præter Kerriam Chersonesum & Comitatum Palatinum, quo quasi in sentinam plures malefici, prædones, obærat, rerumque capitalium suspecti conflue- rant, ex immunitate loci, impunitate quadam insole- scentes. Concesserat enim Rex Edwardus Tertius Desmonia Comitibus *omnes Regales libertates, quas Reges Angliæ in illo Comitatu habuerunt, exceptis incendio, raptu, forstallo, & thesauro invento*. Præfectus tamen, qui libertates illas ad justitiæ cultum, non ad scelerum impunitatem concessas judicavit, ingressus, lectissimas perditorum cohortes, quas Desmonius in insidiis locaverat, fortiter profligavit, per Kerriam maleficos undique indagavit, atque in plures severe animadvertit, fremente Desmonio, & contra Drurium apud Proregem gravis- sime tum de hoc, tum de pensitatione quam *Ceas* vo- cant, quiritante. Pensitatio illa est exactio rei annonariæ certo pretio (qualis Canon glebæ apud priscos) ad alen- dam Proregis familiam, militesque præsidiarios. De hac non solum ille, sed in Lagenia cultiore Insulæ parte Vice- Comes Baltinglaffus, Delvinus, Hothius, Trimlestonius Barones,

Barones, & quique nobiliores conquerentes solvere ab-
nuerunt, quasi non exigenda nisi ex auctoritate Parla-
mentaria. Qui hoc nomine in Angliam ab iis delegati
à Regni Consiliariis auditi, atque in custodiam dati, &
itidem in Hibernia qui delegarunt, donec se submise-
rint, quum antiquitus institutam fuisse ex Regni tabu-
lariis constiterit, & jus quoddam esse Majestatis (*Præro-
gativam Regiam* vocitant) quæ legibus non subjicitur,
nec tamen legibus adversatur, ut Jurisprudentes judicant.
Regina autem jussit ut Prorex temperamentum in hujus-
modi exactionibus adhiberet, veteri verbo, se velle *suos,
dum tondeantur, non deglubi*. Et dixisse perhibetur: *Ab!
quam male metuo, ne quod de Dalmaticis motibus à
Batone olim Tiberio, nobis de Hibernicis objiciatur. Vos,
vos in culpa estis, qui greges non pastoribus, sed lupis
commisistis.*

Regina mi-
seretur.

M. D. LXXVII.

JOANNES AUSTRIACUS quum se imparem sentiret
Belgii Ordinibus à viribus instructissimis, & vicino-
rum Principum amicitia firmatis, Castellum ad Eliza-
betham misit, qui gratias haberet de auxiliis contra Gal-
los oblatis, & propensum ad pacem studium explicaret.
Illa per Edwardum Horseium jam denuo missum, pacis
studium laudat, simulque agit ut Anglorum bona Ant-
werpia detenta restituerentur. Lente respondetur, quia
ille aliis curis, ut præ se tulit, distentissimus, *Edicto
pacis perpetuo*, ut vocarunt, quod tamen vix annum
erat, totus intendit. Elizabetha pacis serio cupidissima
Thomam Leightonum ad Aurasionensem mittit, ut sua-
deret ne quid contra pacem moliretur, donec Joannes
Smithus ad pacem conciliandam ad Hispanum missus,
rediret. Aurasionensis, qui perpetuum illud edictum ex
animo damnavit, jam opportune audierat, Joannem Au-
striacum

Austriacus
ad pacem
propendet.

Elizabetha
ad hanc
suadet.

Aurasio-
nensis eam
divertit.

1577. Austriacum meditari nuptias cum Scotorum Regina. quod libens arripuit, & per Famierum Elizabetham protinus edocet, ut animum à pace detorqueret. Illa tamen quasi nescia, Austriaco per Danielelem Rogerium de perpetuo pacis edicto gratulatur, licet jam certo comperisset, Austriacum Comitum Westmorlandiæ & Profugorum Anglorum suafu, pronoque Pontificis Rom. & Guisiorum favore nuptias illas, & una Angliæ & Scotiæ regna spe devorasse; jamque constituiffe Manniam Insulam in mari Hibernico occupare, ut opportunam ad Anglam invadendam ex Hibernia, & occidua Scotiæ ora, qua Regina Scotorum plurimos habuit sibi devotos, uti etiam in opposita Angliæ parte, Northwallia, Cumbriæ, Lancastriæ, Cestriæque Comitatus, ubi incolæ plerique omnes Pontificiæ religioni erant addictissimi.

Austriacus
nuptias
cum Scota
ambit.

Et per eam
regnum
Angliæ.

Et certe Austriacus (ut è Peresio, qui Hispano à secretis didicimus) jam ante ambitione abreptus, quum Tunetani regni spe excidisset, de Elizabetha deturbanda, Scotorum Regina in uxorem ducenda, & Anglia debellanda apud Pontificem Romanum clam egerat, & in scio Philippo, pervicerat, ut Pontifex, quasi ex publici boni studio, Philippum ad bellum Anglicum excitaret; ipseque Austriacus in Belgium profecturus hoc ipsum in Hispania persecutus erat; & postea per Escovedum è Belgio missum petierat, ut sibi portus in Biscaia concederetur, unde classe Angliam invaderet. Verum Philippus, consilia hæc averfatus, hominem, ut nimio plus ambitiosum, negligere cœpit. Nec hæc plene intellexit Elizabetha, donec, ut dixi, Aurasionensis edocuisse.

Suspicione etiam non caruit, quod Thomas Copleius è primariis inter profugos Anglos, à Vaulxio Austriaci amanuensi Gallo commendatus, dignitatem Equestrem & Baronis titulum acceperat. Copleius tamen suspicionem depellere conatus est protestando obsequium erga Principem,

Copleius à
Gallo fa-
ctus Baro.

Principem,

Principem, nec alio consilio titulum accepisse, quam ut major honos uxori exilii consorti, & pensio auctior sibi ab Hispano accederet, quandoquidem nobiles *cum titulo*, potiori sint apud Hispanos loco; Baronisque titulum sibi jure competere putaret, cui avia erat filia natu maxima Baronis *Hoo*, & proavia primogenita & una heredum Baronis *Welles*. 1577.

Austriacus interim has nuptias clandestino persequitur, simulque ad rem obvelandam, Vicecomitem Gandavensem ad Elizabetham legat, qui pacis leges demonstraret, & laxiorem diem ad pecuniam quam Ordines mutuo sumpserant, dissolvendam postularet. Hoc illa lubens concessit, & per Wilsonum cum illo denuo agit, ut damna Anglis mercatoribus in Antwerpiana direptione illata resarcirentur. Ille eludit, & dum *Perpetuo pacis edicto* vacare videretur, in bellum prorumpit, urbes & castra versute intercipit, & ad Hispanum scribit, consultissimum esse prius Insulas Zelandicas quam Provincias interiores oppugnare, Angliamque in suam spem pronus facilius quam Zelandiam expugnari posse, per Escovedum, qui ab Epistolis, persuadere conatur. Austriaci diffimulatio. Bellum redintegrat.

Hinc quum omnia in Belgio ad bellum spectarent, Ordines Marchionem Haureum, & Adolphum Metkerum ad Elizabetham legant, ut c. librarum sterlingarum millia ad VIII. menses utenda daret, quibus illa respondet, si aliunde mutuo sumere possent, se & Civitatem Londinum cautionem libentissime interposituras, modo civitates Belgii quas nominaverit, syngraphis obligarentur ad pecuniam intra annum renumerandam. Foedus etiam mutui auxilii terra marique cum Ordinibus in has leges paciscitur. *Regina Equitum mille, perditum quinque millia Ordinibus auxilio mittet, quibus tertio postquam naves conscenderint mense, stipendium & expensas Londini Ordines persolvent, belloque confecto* Ordines pecuniam mutuam ex Anglia petunt. Elizabetha cum Ordinibus foedus.

1577. *suis sumptibus in Angliam remittent. Hujus exercitus imperator natione Anglus in Ordinum consilium admit-
tetur. Nihil quod ad bellum aut pacem spectet, Regina
aut illo inconsultis, statuetur. Nullum foedus cum quo-
cunque inibunt nisi illa approbante; & in eodem, si velit,
comprehendetur. Si quis Princeps contra Reginam, aut
regnum Angliæ quocunque prætextu aliquid hostile mo-
liatur, Ordines quantum poterunt resistent, & eodem
numero & iisdem legibus auxiliares ad Reginam mittent.
Si qua inter Ordines discordia oboriatur, Reginae arbi-
trio permittetur. Si classis contra hostes à Regina sit
apparanda, Ordines XL. naves justæ magnitudinis cum
nautis & singulis necessariis instruent, quæ Angliæ Ad-
mirallo parebunt, & Reginae sumptibus merebunt. Or-
dines neutiquam intra Belgium admittent Anglos quos
Regina rebelles declaraverit. Si pacem cum Hispano
confecerint, curabunt, ut hi Articuli simul, aut seorsim
pro Reginae arbitrio confirmantur.*

Illa Hispanum
causas
edocet.

Statim atque hoc foedus initum, Regina, ne in ca-
lumniam raperetur quasi rebellionem in Belgio foveret,
Thomam Wilkesium ad Hispanum misit, qui hæc edoce-
ret. Quandoquidem male feriati non desunt qui amici-
tias inter Principes malis artibus dissuere, labeculamque
existimationi aspergere iniquis suggillationibus student,
quasi illa faces Belgico incendio subjecerit, primum Re-
gem & Belgii Governatores rogat, ut in mentem revo-
carent, quoties & quantopere de malis Belgio impenden-
tibus amice jampridem præmonuerit, deinde quum de-
fectionem cogitarent, quam studiose operam dederit cre-
bris ad Aurasionensem & Ordines missitationibus, ut in
officio & Regis obsequio contineret. Imo quum opulen-
tissima illæ Provinciæ in possessionem delatæ fuerint,
quam sincere, ne in protectionem quidem susceperit.
Postremo quum nuper omnia essent deploratissima, quam
large

large pecuniam suppeditaverit, ne Ordines alteri Principi, 1577.
urgente necessitate, se subderent, & pacis nuperrime pro-
positæ consilium turbarent. Quum vero accepisset, Au-
rasionensem nolle pacem initam amplecti, se non solum
ut amplecteretur monuisse, sed etiam interpositis minis
quodammodo imperasse, sanctissime protestatur. Si hæc
Christiana Principe, pacis studiosa, & bene merendi de
confœderato Hispano cupidissima sint indigna, ipse Hispanus
orbisque Christiani Principes judicaverint. Ut bella
autem consopirentur, & ille Belgas haberet obsequentis-
simos, admonet, ut afflictum populum in pristinam gra-
tiam reciperet, privilegia restitueret, postremæ pacis le-
ges servaret, alium Governatorem è sua familia substi-
tueret. Quæ fieri neutiquam posse innuit, nisi Austriacus
submoveatur, cui Ordines odio plusquam hostili & impla-
cabili diffidunt; quemque ipsa ex occultis cum Scotorum
Regina machinationibus sibi infestissimum explore no-
vit. Adeo ut nihil nisi certa pericula ex Belgio expectare
possit, dum ille Belgio præfuerit. Jam vero quum cer-
neret quantas copias Austriacus conscripserit, & quot
Gallorum auxiliares cohortes in procinctu, profitetur, se
ad Belgium Hispano conservandum, & periculum ab
Anglia propulsandum opem Ordinibus promississe. Qui
reciprocè promiserant, se in Regis obsequio perstituros,
& in religione nihil novaturos. Quod si Regem hæc nolle
senferit, sed, privilegiorum & juris repagulis abruptis,
miseras Provincias, quasi jure belli captas, in servitutem
trahere statuisse; se non posse & vicinorum defensionem, &
sua securitati deesse. Sin autem Ordines fidem erga Re-
ges exuent, & quid contra ac promiserint, molientur, in
ipso protinus signa conversuram.

Hæc haud lubens audit. Veruntamen quum in Eli- Hispanus
iniquè au-
divit.
zabetha plurimum momenti inesse noverit ad res Belgicas
vel componendas, vel disturbandas, & certo sciverit il-

1577. lam Austriaci insidiis peti, dissimulavit; simulque rogavit, ut consilium pacis constituendæ persequeretur, nec temere crederet rumoribus falso sparsis, aut se quicquam moliri Principe amico indignum.

Dum hæc Wilkesius in Hispania explicat, Joannes Austriacus apud Elizabetham, quam simul verebatur & periiisse optabat, misso Gastello Ordines graviter accusat & foeda criminum labe aspergit, causasque cur suos iterum armaverit, fuse explicat. Ita illa quasi Heroïna, & honoraria arbitra inter Hispanos, Gallos, & Ordines fedit, ut illud patris usurpare potuerit: CUI ADHÆREO, PRÆEST. Et verum sit quod ille scripsit, *Galliam & Hispaniam esse quasi lances in Europæ libra, & Angliam lingulam, sive libripendem.*

Anglia libripens in Europa.

Pestilens ex pædore morbus.

Iisdem diebus, dum Judices ad *Assisas* Oxoniæ sederent, & Roulandus Jenkus, procacis linguæ bibliopola, de probrosis in Principem verbis in judicium vocaretur; venenoso & pestilenti halitu, sive ex pædore incarceratorum, sive ex solo, ita correpti sunt plerique omnes qui aderant, ut intra quadraginta plus minus dies fere singuli, præter mulieres & pueros, obierint, nec contagione alii tacti. Inter hos fuere Robertus *Bellus* primarius Fisci Baro, vir gravis & juris scientia clarus, Robertus *D'oilius*, Guilielmus Babingtonius ex ordine Equestri, *D'oilius* Comitatus Oxoniensis Vicecomes, Harcourtus, Wenemanus, Pheteplacius, viri in hoc tractu clarissimi, Barhamus jurisprudens insignis, *Jurati*, quos vocant, fere omnes, & alii plus minus tercenti.

Cometes.

¹ Effulsit die sexto Novembris in occasu Cometes, in M circa gradum XIV. Latitudinis Australis magna cum hominum admiratione & timore ex minaci comarum prolixitate per xxx. plus minus gradus exporrectâ. Proserpsit suo motu in Latitudinem ab Ecliptica XXVII. grad. & x. die

I. *Deest tota hæc Sectio in Edit. prioribus.*

Januarii

1577.

Januarii languens, verticalis factus regno Fessano in Barbaria evanuit: ubi Augusto sequente tres Reges, Sebastianus Lusitaniæ, Abdel Melec, & Mahomet uno proelio perierunt. De hoc phænomeno multi & docti & indocti disputarunt, an fuerit Elementare ex exhalatione calida, sicca, & viscosa virtute astrorum elevata & accensa. An ex Chaldæorum sententia, (quam Stobæus in Eclogis memorat,) ex stellis, quæ aliquamdiu latent, quoniam à nobis remotissimæ, nonnunquam inferius delatæ apparent, & evanescere videntur, quum in suam regionem in ætheris profundum veluti in maris fundum retrahantur. An ex Platoniorum opinione, quam Marsilius Ficinus in epistolis habet, sint in aëre sublimi legiones Dæmonum beneficorum, qui felicibus Principum animis illuc evoluturis congratulantur tonitru, fulminibus, flammis, & Cometis. Sed hæc missa faciamus, qui quum de divinis operibus agatur, verecundiores esse debemus.

Hactenus serena tranquillitas Pontificiis in Anglia affulsit, qui quadam misericordi conniventia sua sacra inter privatos parietes, licet illa legibus interdicta, pecuniaria mulcta inflicta, quodammodo impune celebrarant; nec Regina vim conscientiaæ afferendam censuit. Verum postquam illud fulmen Excommunicationis Romæ in Reginam fuisset ejaculatum, in nubes & tempestates serenitas illa paullatim abiit, legemque elicuit anno M. D. LXXI. contra eos qui ejusmodi *Bullas, Agnos Dei, & Grana benedicta*, Papalis obsequii tesseras, in Regnum intulerint, aut aliquem Romanæ Ecclesiæ reconciliarint, ut diximus. Toto tamen sexennio in neminem ex ea lege actum, etsi nonnulli deprehensi qui contra commiserant. Primus hac lege tenebatur Cuthbertus *Mainus* sacerdos, qui Pontificiæ contra Principem potentiaæ assertor pervicax, ad *Fanum Stephani* (*Launston* vulgo vocant)

1577. vocant) in Cornwallia supplicio affectus, & Trugionus nobilis, qui eum hospitio acceperat, fortunis everfus, perpetuoque carceri adjudicatus. Sed hæc & hujusmodi Ecclesiastica leviter perstringam, quum alii Ecclesiasticam horum temporum historiam moliantur, & fide, spero, optima, licet ab exulceratis animis in hoc religionis discidio vix sperandum.

Baronis
Latimeri
obitus.

Hoc anno titulus Baronis *Latimeri*, quum in Nevillorum familia ab Henrici Sexti temporibus magno honore & opibus florisset, extinctus est in Joanne Nevillo, qui, nulla prole mascula suscepta, opimam hereditatem quatuor filiabus reliquit; quarum prima Henrico Comiti Northumbriæ, secunda Thomæ Cecilio qui postea Exoniæ Comes, tertia Guilielmo Cornwallio, & quarta Joanni Daversio nupta, è quibus numerosa soboles propagata.

Tho. Smithi
Secretarii
obitus.

Thomas etiam *Smithus*, alter è Regiis Secretariis, hoc anno sibi Climacterico fati ex Atrophia concessit, vitæ ob multiplicem eruditionem, & prudentiam in multis Legationibus, memorandus. Natus ille parentibus honestis * *Waldenæ* à croco denominatæ in Effexia, educatus in Collegio Reginæ Margaretæ Cantabrigiæ, annis maturior selectus ut in Italiam Regiis impensis mitteretur. (Ad nostra enim tempora nonnulli adolescentes optimæ spei ex utraque Academia, ad uberiores ingenii cultum Regum sumptibus in exteris Regionibus alebantur.) Inde titulo Doctoris Juris Civilis auctus rediit, eamque apud Ducem Somersætti Edwardi VI. Protectorem gratiam invenit, ut alter à Cecilio factus fuerit Regi Secretarius, rei Stannariæ Seneschallus, Decanus Carloliensis, & Ætonensis Collegii Præpositus, de quo optime meruit. Maria Regina his dignitatibus eum exuit, pensione annua centum librarum ad vitam assignata, ea

* *Saffron*
Walden.

1. Non Trugionis, ut in *Edd. Belg.*

tamen

tamen lege, ne regno excederet. Quamprimum Elizabetha sceptro potita, ad Rempub. revocatus, adfuit cum Theologis Liturgiæ Anglicæ emendandæ; Legationes deinde quas suis locis dixi, cum laude obivit. Anno M.D.LXXI. factus alter Reginae Secretarius filium naturalem, quem unicum habuit, ad deducendam coloniam in *Ardes* Hiberniæ Chersonesum misit, qui infeliciter (ut retuli) ibi occubuit. Reipub. litterariæ in Anglia lege annonaria ¹ pro studiosorum Collegiis, quam primus rogavit, imprimis consuluit; & magis sane quam scriptis, licet reliquerit imperfectum opus de Republica Anglorum, librum singularem de Linguae Anglicæ Orthographia, alium de Græcæ pronunciatione; & accuratum de re nummaria Commentarium, dignissimum qui lucem aspiciat. In Secretarii Regii munere illi suffectus Thomas Wilsonus Legum D. Sanctæ Catharinæ prope Londinum Præfectus, qui intra quatuor annos è vita emigravit.

In Hibernia *O-Mori*, *O-Conori*, & alii, quorum majores Suffexius Prorex, Maria regnante, patrimonio in *Leisa* & *Ophalia* ob maleficia exuerat, nec alium in quo viverent locum assignaverat, in rebellionem *Rorio Oge*, In Hibernia rebellio. id est, Roderico juniore, duce proruperunt; *Naasum* oppidulum incenderunt, *Lachliniam* adorti, fortitudine *Georgii Carew* Præfecti repulsi, Henricum Harringtonium, & Alexandrum Cosbeium insidioso colloquio interceperunt; quos quum Harpolus militum ductor recuperaturus tuguriolum noctu aggressus esset, in quo Rorius cum illis ad postem vinctis egit, Rorius tumultu excitatus, Harringtonium & Cosbeium repetitis ictibus in tenebris fauciat, & audacia præceps, per medios milites qui illum circumfederant, noctis beneficio evasit. Rorius Oge.

1. 18. Eliz. c. 6. in margine Codicis quem mutuo sumpsit ab Amico clarif. Thoma Rawlinsone.

1577. Sed post aliquot dies quum infidias Baroni *Offeria Superioris* posuisset, ipse interceptus, & cæsim trucidatus vicinos formidine liberavit.

M. D. LXXVIII.

*Elizabetha
de Belgis
solicita.*

QUANQUAM Hispanus quæ Wilkesius proposuit, auribus minus æquis acceperit, & dissimulaverit, ut modo dixi, Elizabetha tamen serio miserta Belgarum, quorum provinciæ magna situs opportunitate, & mutua necessitudine, Angliæ, quasi maritali amore conjugatæ, pluribus seculis adhæserant; ideoque impatiens, ut Galli patrocinium earum suscipiendo sibi arriperent, eundem Wilkesium ex Hispania reducem ad Austriacum mittit, ut submoneret Andium Ducem (ita jam dictus qui prius Alenconius) cum Gallorum exercitu ab Ordinibus esse evocatum; & proinde tutissimum esse inducias pacisci, ne præsentis discrimini provincias objiceret. Ille autem igneo & bellico ingenio, atque secundo ad Gemblacum contra Ordines prælio tumidus, uno verbo respondit, *se nec inducias cogitare, nec Gallos formidare*: Nihilominus illa, in suam rem & Belgii attenda, Edwardum Staffordum in Galliam misit, ut exploraret, siquid in Galliæ limite Belgium versus aggrederentur, & qui militum delectus haberentur.

*Angli in
Belgium
profecti.*

Ex Anglia jam trajecerant J. Northus Baronis Northi primogenitus, J. Norrisius filius Baronis Norrisii secundus, Henricus Cavendishus, & Thomas Morganus Chiliarchæ cum plurimis volonibus, ut prima militiæ rudimenta ponerent. Casimirus etiam, Palatini Electoris filius, Germanorum equitum & peditum exercitum in Belgium magnis Regiæ expensis trahebat. Austriacus Ordinum castra ad Rimenantum adoriri, aut ad pugnam laceffere ardens, priusquam universa auxilia è Gallia & Germania convenirent, expectato celerius advolat, quumque

quumque excubitores equites protinus recessissent, quasi victoria certus involat: Sed illi mox animis resumptis Austriacos repulerunt. Qui conversi, sepimenta & senticeta, ubi Angli & Scoti volones dispositi, perrumpere conati, haudquaquam potuere, fortissime excepti ab Anglis & Scotis, qui, vestibus fervente æstu abjectis, induis inter femora innodatis pugnarunt. Norrisio, Anglorum ductori, acerrime pugnantem tres equi transfossi, magnamque hoc prælio bellicæ virtutis laudem retulit, uti etiam Stuartus Scotus, Binghamus Cavendishi *Locumtenens*, & Guilielmus Markhamus.

Fortiter pugnant.

Ut his bellis intestinis afflictæ & jacentes Provinciæ Belgicæ erigerentur, venerunt in Belgium ab Imperatore Comes Swartzenbergius, à Gallo Pomponius Bellieur, ab Elizabetha Baro Cobhamus, & Walsinghamus, ad pacis rationes procurandas. Sed re infecta, singuli redierunt, quum Austriacus religionem reformatam admittere, & Aurasionensis in Hollandiam redire plane recusaret.

Legatio ad pacem Belgicam irrita.

Sub id tempus, Egremondius Ratcliffus, filius Henrici Comitis Suffexiæ ex uxore secunda, vir turbido ingenio, & in rebellionem Septentrionali inter primarios, qui sub Austriaco meruit, à profugis Anglis accusatus quasi percussor ad Austriacum tollendum submissus; in castris ad Namurcum cum Greio Anglo, ut consilii non ignaro, capitur, & ambo morte afficiuntur. Prodeunt Hispani, Ratcliffum supremis verbis sponte confessum, se ex arce Londinensi liberatum, magnisque Walsinghami promissis ad hoc patrandum excitatum fuisse. Angli qui aderant confessum fuisse negant, etsi profugi, ut hujusmodi confessionem extorquerent, nihil non fecerunt. Sed diffidentes in religione animi, & probitatis, & veritatis lumini nimio plus utrinque officunt, & profugos ex odio & obtrectandi studio multa comminisci quis ignorat?

Egremondius Ratcliffus & socius morte puniti.

1578. Eodem ipso momento, Austriacus ætatis flore, vi pestis, aut, ut alii volunt, mœrore, qui à Rege fratre neglectus, stolidam ambitionem cum vita exuit; postquam primum regno Tunetano, unde Guleta in Africa amissa, deinde Anglico inhiaffet; & clam Gallo, Hispanoque, de utriusque Coronæ defensione occultum fœdus cum Guisiis pepigisset.

Austriacus
moritur.

Andinus
nuptias
cum Angla
persequitur.

Andinus interea nuptias, quas, dum Alenconius erat, cum Elizabetha ambire cœperat, persequitur, licet bello Belgico intentus, ut ostenderet, se & bellicis, & amatoris posse simul vacare. Bachervilius primum hac de causa missus Elizabetham accedit ad Melfordam Cordalli ædes in Suffolcia rusticantem, mox à Gallo Ramboulettus, & demum post mensem ab Andino Simierus aulicus lectissimus, amatoris levitatibus, facetiis, & aulicis illecebris exquisite eruditus, multis è nobilitate Gallica comitatus, quos ad Richmondiam adeo amanter accepit Regina, ut Leicestrius jam fremeret longa spe nuptiarum omnino excussus. Equidem paullo antea quum Astleia à Reginæ cubiculo tectè Leicestrium in maritum commendaret, illa commotior, *Itane, inquit, me mei dissimilem & reginæ majestatis immemorem putas, ut servulum, quem ego ipsa extuli, maximis Orbis Christiani Principibus mariti honore anteponerem?*

Leicestrius
hinc fremit.

Comitissa
Lenoxiæ
moritur.

Eodem fere tempore Margareta Douglassa, Comitissa Lenoxiæ, Henrici VIII. è sorore natu majore neptis, Matthæi Comitissæ Lenoxiæ vidua, Jacobi Regis Magnæ Britanniæ avia, octo quos suscepit liberis superstes, in cœlestem patriam anno Climacterico emigravit, magnifico funere Reginæ expensis Westmonasterii elata. Matriona eximiæ pietatis, patientiæ, & pudicitæ, quæ ter in carcerem conjecta, quod ex ipsa audivi, non ob aliquod Majestatis crimen, sed ob amatoria. Primum quum Thomas Howardus, Thomæ Howardi ejus nominis
primi

primi Norfolciæ Ducis filius, ipsius amore captus, in arce Londinensi periret, deinde ob amorem Henrici Darlii filii in Mariam Reginam Scotorum, postremo ob amorem Caroli filii junioris in Elizabetham Candisham matrem Arbellæ, quacum nuptias conciliaffe Scotorum Regina infimulabatur, ut jam ante dixi. 1578.

Ut Scotica jam libemus : Sub hujus anni initium Thomas Randolphus in Scotiam ab Elizabetha missus erat, ut exploraret quo statu res Scoticæ erant, Regi de progressu in bonis litteris (quem ex indole eximia & felicissima memoria fecerat sane supra ætatem, maximum) gratularetur, animumque ejus propositis Reginæ in illum beneficiis, & materno affectu, Anglis conciliaret. Utque cum Argathelio ageret, ne Hebridiani opem rebellibus in Hibernia ferrent, & Mortonio Proregi persuaderet, ut susceptas cum Argathelio, Atholio, & aliis inimicitias quamprimum deponeret, ne Procerum odia in ipsum intenderet, & Reginæ animum omnino abalienaret. Ille jam prudentiæ & fortitudinis laudes avaritiæ sordibus inquinasse subaccusabatur. Et brevi communi odio ita laboravit, ut Ordinum unanimi consensu rerum administratio ab illo in Regem, licet præ ætate minus capacem, (vix duodennis enim jam erat) translata fuerit; atque duodecim è primariis proceribus, qui terni singulis tribus mensibus alternatim Regi consilio adessent, nominati, & inter eos ipse Mortonius, ut hominem deducere, non dejicere viderentur.

Res Scoticæ.

Mortonius Prorex loco movetur.

Rex regni administratione suscepta, illico per Dunfermilinium ¹ Elizabethæ beneficia gratissima recordatione agnoscit, ut profecta non tam à sanguinis conjunctione, quam communi veræ religionis professione. Rogat, ut foedus Edenburgense inter regna anno M.D.LIX. initum rati haberetur, ad limitaneorum deprædationes

Rex Legatum in Angliam mittit.

Legationis summa.

1. Elizabethæ in ipsum beneficia in *Edd. prioribus.*

1578. felicius cohibendas, & veræ religioni adversantium molitiones prævertendas, justitia inter utriusque regni incolas ex æquo administraretur, piratice ablata plene restituerentur, & avitum in Anglia patrimonium (sc. latifundia Matthæo avo, & Margaretæ aviæ concessa) sibi heredi proximo in manus traderetur; utique pecunia jam opus esse, rebus regni Scotici accisis, ad familiam & satellitium pro regia dignitate apparandum.

Reginæ responsum.

Regina priora illa prompte promisit, ad illud de patrimonio, difficiliorem se præbuit. Nec tamen eos audire voluit, qui Arbella à Carolo regis patruo in Anglia natam, proximam heredem ad prædia in Anglia asseruerunt, nec Legatum, qui ex historiarum fide docuit, Scotorum Reges in Scotia natos, hereditario jure in Comitatu Huntingdonensi in Anglia sine quæstione olim successisse, & obnixè rogavit, ut civium jus, quod sæpe ignotis alienigenis indulserat, Principi proximo cognato non denegaret. Illa autem reditus à latifundiis illis à Burghleio pupillorum curatore sequestrari jubet, monetque, ut ex bonis Comitis Lenoxiæ in Scotia Rex aviæ creditoribus satisfaceret. Inique enim tulit, quod Rex *infeofamentum* Comitatus Lenoxiæ Carolo patruo & heredibus factum, post Caroli mortem revocasset, in præjudicium, ut suggerebatur, Arbellæ, licet ex regio Scotorum jure, donationes regno damnosas, & in ætate minori factas, semper licuerit revocare.

Anglorum postulata.

Consiliiarii Angliæ foedus illud Edenburgense confirmandum non censuerunt, ut quod adhuc ratum firmumque consisteret. Postularunt, ut Legatus aliquid proponeret quod aliqua ex parte Reginæ in Regem beneficia (quæ Anglorum sanguini in Rege tutando non pepercerat) compensaret, & amicitiam consolidaret. Hinc ille à documentis proposuit, ut foedus non *Offensionis*, sed *Defensionis mutuique auxilii* contra Pontificem Rom.

Rom. & confœderatos, & contra utriusque regni inva-
fores & rebelles religionis nomine, certis legibus inire-
tur. Præter hæc Angli æquum censuerunt, quandoqui-
dem Regina nihil omisit, nec omittet ad Regis defensio-
nem, eaque de caussa in magna sit apud multos of-
fensa, ut Ordines regni Scotiæ cautionem interpone-
rent, ne Rex, dum in minori esset ætate, foedus aliquod
cum quovis faceret, aut renovaret, matrimonium con-
traheret, aut è Scotia transmitteretur, Regina incon-
sulta. Hæc autem ut magni momenti accurate & cir-
cumspecte consideranda in aliud tempus à Scotis reji-
ciuntur.

Interea Mortonius ingenio (quod sane erat acerri-
mum) longo rerum usu, & numerosa clientela fretus,
dum nihil recte factum, nisi quod ipse faceret, putaret,
& eundem non esse qui fuerat, ferre non posset; re-
rum administrationem Collegis neglectis, & præscripta
administrandi ratione posthabita, ad se retraxit, Regem
in potestate sua in Sterlinii Castro detinuit, & quos vo-
luit pro arbitrio vel exclusit, vel admisit. Unde Pro-
ceres irritati Comitem Atholiæ sibi in Ducem præficiunt,
& regis nomine edicunt, ut quotquot ex ephebis ex-
cesserant, & sexagenariis minores, cum armis & com-
meatu ad xv. dies ad regem liberandum convenirent.
Convenerunt sane plures, & signis explicatis ad *Faw-*
kirk processerunt, ubi Mortonius cum suis se objecit.
Sed Robertus *Bowes*, Legatus Anglicus, intercedendo,
& æquas condiciones interponendo à pugna continuit.
Mortoniufque statim, quasi rerum pertæsus, se domum
subduxit, Atholiæque Comes non sine veneni suspici-
one mox fati concessit. Quod incensi contra Morto-
nium animi inter alia in invidiam rapuerunt, nec per-
sequi destiterunt, ut dicemus, donec in exitium præci-
pitassent.

*Mortoni-
us administra-
tionem re-
sumit.*

*Proceres
in eum
insurgunt.*

1578. In Hibernia nihil hoc anno memoratu dignum, verum de Hibernia & Anglia simul invadenda, & Elizabetha, quæ firmissimum erat religionis reformatæ præsidium, deturbanda Hispanus, & Gregorius XIII. Pontifex Romanus clandestina habuerunt consilia, suis rationibus sub religionis restaurandæ larva inservientes. Pontifex, ut Jacobo *Boncampagno* filio, quem *Vineolæ* Marchionem fecerat, Regnum Hiberniæ acquireret. Hispanus, ut rebelles Hibernicos occulte sublevaret, perinde ac Elizabetha Belgas, dum amicitia verbis utrinque coleretur. Etiam ut Angliæ regno, si fieri posset, Pontificis auctoritate potiretur, indeque Belgas confœderatos facilius in ordinem redigeret. Quod desperavit, nisi mari dominaretur; & hoc non posse viderat, nisi prius Angliæ dominaretur. Nec dubium quin ut ille regna Neapolis, Siciliæ, & Navarræ Pontificum beneficentiæ debet, ita etiam Angliam ut beneficiarius, libentissime vellet debere.

Thomas Stucleius bellum in patriam suscipit.

His, qui norant maximum Angliæ firmamentum in classe esse regia, & in onerariis mercatorum navibus quæ ad belli usum fabricatæ & instructæ, visum est, ut mercatores Itali & Belgæ plerasque harum onerariarum alio atque alio quæsito colore, in longinquas navigationes conducerent, dumque hæ peregre abessent, illa regia classis majore classe opprimeretur, eodemque tempore Thomas Stucleius transfuga Anglus, de quo anno M.D. LXX. supra dixi, rebellibus in Hibernia cum copiis se conjungeret. Ille veterator insignis magnificentissime se ostentando, & regnum Hiberniæ Pontificis filio notho pollicitando, eam gratiam apud ambitiosum senem inierat, ut eum titulis *Marchionis Lageniæ, Comitæ Wexfordiæ, & Caterlaugiæ, Vicecomitis Moroughæ, & Baronis Rossæ* (insignia hæc sunt in Hibernia loca) ornaverit, & DCCC. Italis Hispani stipendiis conscriptis in bellum

bellum Hibernicum præfecerit: quibuscum ille è * *Cen-* 1578.
tum Cellis solvens, tandem in Lusitania ad Tagi ostium * *Civita*
 appulit, ubi divini consilii vis potentior hæc in Angliam *Vecchia.*
 & Hiberniam destinata difflavit.

Sebastianus enim Lusitaniæ Rex, cui summa hujus expeditionis in Angliam commissa erat, (quandoquidem ille, juvenili ardore & ambitione tumidus, omnem suam operam Pontifici Romano contra Mahometanos & Protestantes jampridem condixisset) à Mahomete Abdallæ filio Fessæ Rege magnis promissis in Africanum bellum illectus, cum Stucleio egit, ut prius cum Italis illis in Mauritaniam una proficisceretur. Ille facile persuasus (quandoquidem Hispanus, Pontificis filium Hiberniæ Regem designari dedignatus, non abnuerit) cum Sebastiano in Mauritaniam profectus, memorabili illo prælio quo tres Reges, Sebastianus ille, Mahometes, & *Bello Afri-*
 Abdal-Melechus occubuerunt, solutioris vitæ fabulam *cano oc-*
 honesta catastrophe peregit. *cumbit.*

Nisi hoc Sebastiani fatum Hispani animum ab Anglia invadenda ad Regni Lusitaniæ spem deflexisset, maxima belli tempestas (si qua fides profugis Anglis) in Angliam incubuisset. Produnt enim illi, ingentes copias, quas in Angliam effundendas Hispanus ex Italia jam conscribere cœperat, ad Lusitaniam occupandam detentas fuisse. Nec adduci poterat, ad Lusitaniam occupandam totus intentus, ut de Anglia cogitaret, etsi profugi Angli maximopere urgerent, & Pontifex Romanus *Cruciatam* ad hoc, tanquam in bellum sacrum, polliceretur. Ceterum quum certis nunciis compertum esset, Stucleium Italosque in Mauritania periisse, & Hispanum nihil nisi Lusitaniam cogitare; classis Anglica, quæ Stucleium in Hiberniæ ora præstolabatur, revocatur; & Provinciam Guilielmo Drurio, Momoniæ Præsidi, Henricus Sidneius tradidit, quum annos plus minus xi. divis

Guil. Drurius Hiberniæ Prorex.
Hen. Sidneius Hiberniæ valedicit.

1578. visis temporibus Prorex præfuisset : navemque conscen-
surus Hiberniæ versiculo è Psalmis valedixit, *In exitu*
Israël de Agypto, & domus Jacob è populo barbaro.
Vir sane ille eximius & inter laudatissimos Hiberniæ Pro-
reges, cujus prudentiæ & fortitudini plurimum se debere
Hibernia non potest non agnoscere, etsi de Proregibus
plerumque querula.

M. D. LXXIX.

Casimirus
Pal. in An-
gliam ve-
nit.

Ejus exer-
citus solu-
tus.

Elizabetha
Ordines
pecunia
juvat.

JOANNES CASIMIRUS, Frederici III. Electoris
Palatini filius, qui numerosum Germanorum exer-
citurum in Belgium magnis Ordinum & Elizabethæ im-
pensis superiori anno serius duxerat, & nihil præstiterat,
à tumultuante plebe Gandavenfi in partes allectus, mense
Januario acri hieme & nivosa in Angliam venit, ut,
irritæ expeditionis culpa in Gallos conjecta, se excusaret.
Ubi splendidissime exceptus in urbem Londinum funa-
libus magna pompa à Senatu populoque deductus in
Regiam à primariis nobilibus; hastiludiis, monoma-
chiis, conviviis opiparis oblectatus; ordine Sancti Geor-
gii, ipsa Regina Periscelidem tibiæ astringente, ornatus;
annua pensione & plurimis honorariis donis oneratus;
medio Februario in Belgium regia nave revedtus, mer-
cenarium illum exerciturum solutum invenit. Quum enim
Alexander Farnesius Princeps Parmensis, qui ad Belgii
gubernaculum ab Hispano admotus, Germanis immi-
neret, & stipendia non repræsentarentur, parva clade
affecti, pecuniam ab illo, ut è Belgio discederent, postu-
larunt: à quibus quum ille pecuniam, ut salva vita
discederent, imperiose sed false quidem repostularet;
illi, accepta securitate contenti, domum non sine famæ
dispendio, sed majori Ordinibus detrimento propera-
runt. Ordinibus tamen Elizabetha non defuit, sed ma-
gnam pecuniam suppeditavit, pro qua Guilielmus Davi-
sonus,

sonus, ad Gandavensium motus componendos (qui in Ecclesias & Ecclesiasticos sævierunt) jampridem missus, antiqua monilia & vasa pretiosa familiæ Burgundicæ pignori à Matthia Austriaco & Ordinibus opposita in Angliam attulit. 1579.

Simierus interim Elizabetham de nuptiis cum Andino Duce amatorie interpellare non cessat, & quamvis illa summopere nuptias deprecaretur, eo tamen pertraxit, ut Leicestrius, qui nuptiis ex animo adversabatur, & alii illum philtris & illicitis artibus Reginæ animo adrepssisse, & in amorem Andini pellexisse, rumores sparserint. Et ille contra ut Leicestrium de gradu & gratia apud Reginam dejiceret, nihil non fecit, detectis ejus cum Effexii vidua nuptiis : unde Regina ita iracundia effervit, ut Leicestrium in Castellulo *Greenwici* se continere juberet, & in arcem Londinensem conjicere cogitaret, quod æmuli percuperunt. Sed Suffexius, licet æmulum primus & infensissimus, qui totus erat in nuptiis cum Andino promovendis, dissuasit, dum ex recto judicio & innata nobili animo generositate, ne mini molestiam ob legitimas nuptias, quæ apud omnes semper honestæ & honoratæ, exhibendam censeret : gavivus tamen, eum his nuptiis omni spe nuptiarum cum Regina excussum jacere. Nihilominus Leicestrius ita hinc irritatus, ut ad acceptam injuriam ulciscendam incumberet. Nec defuerunt qui eum insimularunt, quasi Teuderium è Regio satellitio ficarium ad tollendum Simierum subornasset. Certe Regina edito programmate jussit, ne quis dicto factove Simierum, comites, aut famulos injuria afficeret. Quo tempore accidit, ut dum illa cum Simiero, Lincolnæ Comite, Hattono Procamerario in phaselo per Tamisim juxta *Greenewicum* a-

Simierus Andini nuptias promovet. Leicestrius cum periculo se opponit.

Bombardula in Regi- næ phaselum exonerata.

i. Nuptias diu deprecaretur, in *Edd. prioribus.*

1579. effulminata, brachia remigis in Reginæ phaselo glante trajecerit. qui mox captus, & ad patibulum in terrorem ductus. Quum autem imprudenter se fecisse & nihil malitiose cogitasse religiose affirmasset, dimissus. Nec Reginæ credere libuit, quod quidam infufurrarunt, illum compositò in ipsam vel Simierum subornatum fuisse. Tantum aberat ut suspitioni contra suos locum daret, ut subinde dicere soleret, *se nihil de suis credere posse, quod de liberis parentes credere nolunt.*

Andinus in Angliam venit.

Pericula ex ejus nuptiis.

Commoda.

Post pauculos dies in Angliam uno & altero comitatus clam venit ipse Andinus, & ad Reginam ne opinantem quidem ad Regiam *Greenewicum* accessit. ubi sua clausa inter se consilia remotis arbitris habuerunt, quæ indagare non lubet (quum arcana Principum sit Labyrinthus inextricabilis) & paucis conspectus rediit. Verum post unum & alterum mensem illa jussit, ut Burghleius Thesaurarius, Suffexius, Leicestrius, Hattonus, & Walsinghamus, periculis & commodis, quæ ex nuptiis cum eo emergant, serio perpensis, de tabulis matrimonialibus cum Simiero consultarent. Pericula videbantur, ne ille quid contra religionem receptam moliretur, regni possessionem vel sibi ex Papæ donatione invaderet, vel Scotæ in manus traderet, eandemque, Regina mortua, duceret; aut, fratre defuncto, in Galliam rediret, Angliæque Proregem imponeret, quod Angli minime ferant. Præterea ne Anglos externis bellis involveret, Scoti, antiquo cum Gallis fœdere freti, majores animos in Anglos fumerent, Hispanus tantæ potentiaë se opponeret: postremo ne populus, pensitationibus ad ejus magnificentiam tuendam oppressus, seditiones concitaret. Commoda vero videbantur: firma cum Gallis confœderatio stabiliretur, Pontificiorum rebelliones, si quæ fuerint, facilius comprimerentur, omnes spes Scotæ, & omnium, qui ejus nuptias ambiunt, eique favent,

favent, intercluderentur, Hispanus ad rem Belgicam componendam & fœdus Burgundicum confirmandum perduceretur, & Anglia solida & læta securitate ex Reginae liberis toties optatis tandem perfrueretur. Sin hæ nuptiæ negligerentur, verebantur ne Galli irritarentur, Scoti abalienarentur, Andinus nuptias cum Hispani filia contraheret, quacum Belgicas Provincias in dotem acciperet, Gallus & Hispanus Scotam adjutarent, Scotorum Regem in suas partes pertraherent, eidem uxorem in rem suam procurarent, religionem reformatam excinderent, & Angli, quum nullam liberorum ex Regina spem viderent, Orientem Solem adorarent. Unde illa non poterat non animo ad mortem usque discrucitari, & contabescere.

Incommo-
da si negli-
gantur.

1579.

Ut hisce diebus religionis mutationem ab Andino Angli nonnulli timuerunt, ita & Scoti ab altero Gallo, *Amato*, sive *Esmaeo Stuardo Aubignio*, qui hoc tempore in Scotiam ad cognatum Regem invifendum venerat. (Ille enim Joannis Stuardi, fratris Matthæi Comitis Lenoxiæ, qui Regis avus, filius erat, & *Aubignius* ab *Aubignio* in Biturigibus cognominatus, quod Carolus Septimus Rex Galliarum olim largitus erat Joanni Stuardo è familia Lenoxia, qui exercitus Scotorum in Gallia Constabularius, Anglos ad Baugium profligavit, ab iis postea in proelio *des Harrancs* occisus; & jam inde ad juniores ex ea familia spectavit.) Hunc Rex singulari benevolentia complexus opimis prædiis donavit, intimis consiliis adhibuit, Scotiæ Camerarium, Castri Dunbritonii Præfectum constituit, (& postquam rite in Ordinum conventu honorarias litteras, quibus, pupillari ætate, Robertum Episcopum Cathanessæ, fratrem avi tertio genitum Lenoxiæ Comitem creaverat, revocasset, & Marchiæ Comitatu compensasset) primum Lenoxiæ Comitem, & deinde Ducem creavit. Florentissima hæc apud Regem

Amatus
Stewartus
Aubignius
in Scotiam
venit.

Aubignius
unde dictus.

Ad honores
evectus.

1579.
Protestan-
tibus su-
spectus.

Hamiltonii
dejecti.

Proscripti.
Ab Eliza-
betha sub-
levati.

Turcica
mercato-
rum socie-
tas.

gratia invidiam apud multos conflavit, qui illum Guis & Romanæ religioni devotum, ad veram religionem subvertendam in Scotiam missum obmurmuravit. Suspicionem auxit quod Mortonii adversariis se applicaret, & de revocando Tho. Carro Fernihurstio Scottorum Reginae, si quis alius, addictissimo intercederet, frustra obnitente Mortonio, cujus potentia jam aperte divergebat, (etsi Hamiltoniis profligatis, & Castro Hamiltonio & Daffranio captis, præclare mereri videretur.) Erant qui hoc tempore Hamiltoniis odium apud Regem concitarunt maximum, eorum nomen quasi terculamentum objectando, & ita exagitando, ut ad necessariam sui defensionem contra Regem castra illa propugnaverint; sed ad deditonem coacti, & Parliamentaria auctoritate cædis tam Moravii, quam Lenoxii Proregum rei peracti, & proscripti. Horum nonnulli in Angliam confugerunt. pro quibus Elizabetha per Eringtonium tam ex honore, quam justitiæ ratione, sedulo interposuit, quum illa anno M. D. LXXIII. ad quietem fundandam fidem obligasset, illos in quæstionem, eas ob causas, nisi ipsa consentiente, non devocandos.

Illa etiam sub hoc tempus in altera Orbis parte intercedente, *Amurathes Cham*, sive Sultanus Turcarum, opera Guilielmi Harbourni Angli & Mustaphæ *Beg Bassæ* Turcici, concessit, ut mercatores Angli *perinde ac Galli, Veneti, Poloni, Rex Germanorum, & aliæ vicinæ gentes mercaturam per omne ejus imperium libere facerent.* Unde illi regia auctoritate in societatem coaluerunt, quæ *Turcica* dicta, quæstuosissimam jam inde mercaturam Constantinopoli, Angoriæ, Chio, *Petrazzo*, Alexandria, Ægypto, Cypro, & alibi in Asia exercuerunt, pro Aromatibus, Cotoneis, Serico impexo, Tapetis, Indica tinctura, uvis Corinthiacis, sive *Curantz*, Sapone, &c.

Exsecranda Matthæi Hamonti impietas, quæ in Deum 1579.
Christumque ejus Norwici hoc tempore palam debac-
chata est, & cum illius vivicomburio, ut spero, extincta, Hamonti
impietas.
oblivione potius est obruenda, quam memoranda. Nec
ego cum illis juxta sentio, qui publice interesse existi-
mant, ut singula vitia, venena, & impietates propalen-
tur: quum parum absit à docente qui hujusmodi narrat.

Hic annus supremus erat Nicholao Bacono, Magni N. Baconus
obiit.
Sigilli Angliæ Custodi, sub quo nomine, honore & au-
ctoritate Cancellarii Angliæ ex Parlamentario decreto
usus erat. Vir præpinguis, ingenio acerrimo, singulari Tho. Brom-
leius succe-
dit.
prudencia, summa eloquentia, tenaci memoria, & sacri
consilii alterum columnen, cui Thomas Bromleius Cancel-
larii Angliæ titulo suffectus erat.

Baconum secutus est Thomas Greshamus civis Lon- Greshamus
obit.
dinenfis, Mercator Regius, & ex ordine Equestri, Ri-
chardi Greshami ex eodem ordine filius, qui patriæ or-
namento, & Mercatorum usui Peristylum pulcherrimum
(*Excambium Regium* Elizabetha nominavit) Londini Ejus Lon-
dini Colle-
gium.
extruxit: & ædes, quas in urbe habuit amplissimas,
bonarum litterarum professioni dicavit, constitutis in iis-
dem Sacræ Theologiæ, Juris Civilis, Medicinæ, Astrono-
miæ, Geometriæ, Musicæ, & Rhetoricæ prælectionibus
cum honestis salariis.

In Momonia, Hiberniæ provincia, novam rebellionis Rebellio
Ja. Fitz-
Moris in
Hibernia.
flammam accendit Jacobus *Fitz-Moris*, ille qui antea
Perotto, Momoniæ Præsidi, ad genua advolutus, lugubri
ejulatu & supplici oratione veniam precatus fidem ob-
sequiumque Regiæ sanctissime voverat. Ille (inquam
cui nulla nisi in turbis quies) in Galliam se subduserat,
Regi pollicitus, si suppetias ferret, se Hiberniam uni-
versam Gallico sceptro adjuncturum, & Romanam re-
ligionem in insula restauraturum. Verum dilationibus
fatigatus, & demum irrisus, è Gallia in Hispaniam pro-
fectus,

1579. fechtus, eadem Regi Catholico promisit. Ille ad Romanum Pontificem transmisit, à quo (Nicholao Sandero Presbytero Anglo, & Alano Hibernico Thologiæ Doctoribus maximopere procurantibus) pauxillum pecuniæ, Legatinam Sandero auctoritatem, consecratum vexillum, & commendatitias ad Hispanum litteras consecutus, in Hispaniam rediit. Et inde cum illis Theologis, tribusque navibus & exigua militum manu ad *Santa Mariæ vicum* (*Smerwic* contracte vocant Hibernici) in Kerria Hiberniæ Chersoneso circa Kalendas Julii appulit, ubi, loco rite à Sacerdotibus consecrato, munimentum erigit, & juxta naves subducit, quas Thomas Courtneius nobilis Anglus, qui cum bellica nave in statione propinqua forte hæsit, mox aggressus cepit & abduxit, marisque beneficio Hispanos exclusit. Joannes & Jacobus fratres Comitum Desmonia, paucis Hibernicis contractis, affini *Fitz-Moris* se protinus adjungunt, Comes autem ipse, qui impense causæ favit, simulate suos convocat, quasi obstiturus, Comitem *Clancaria* selecta militum manu contra hostes & rebelles ad eum accedentem subdole amolitus.

A Papa & Hispano excitata.

Desmonius favet.

Davilius in lecto occisus.

Prorex ut hostes appulso certis nunciis accepisset, per Henricum Davilium Anglum virum nobilem & fortem Desmoniiisque perfamiliarem, Desmonia Comiti & fratribus conjunctim imperat, ut munimentum quamprimum adorirentur. Quod quum illi tergiversati abnuerint, tanquam periculi plenum, Davilium discedentem subsequitur Joannes Desmonius. Ad *Trallium* oppidulum assequitur diversantem in publico hospicio, nocteque intempesta, hospite corrupto, cum sicariis in cubiculum strictis gladiis irrumpit, ubi Davilius secure cum Arthuro Cartero Protribuno Momonia veterano fortissimo altum dormivit; sed tumultu excitatus, quum Joannem Desmonium stricto gladio in cubiculo conspexisset,

fet, se levans, Quid rei (inquit) mi fili? (ita enim illum familiariter compellare solitus.) *Non amplius jam ego tibi filius* (inquit ille) *nec tu mihi pater; morieris.* Simulque & eum, & qui una dormivit Carterum, multis vulneribus confossos trucidarunt, postquam Davilii puer pedisequus objectu nudi corporis dominum quantum poterat aliquantisper defendisset, & vulnera excepisset. Mox Davilii famulos, qui hinc inde dispersi cubarunt, interfecit singulos, reversusque cruentatus, apud Hispanos de cæde gloriatur. *Et hoc, inquit, sit vobis pignus mea in vos & hanc causam fidei.* Hoc Sanderus ut Sanderus eadem approbat. *suave coram Deo sacrificium laudavit.* Jacobus *Fitz-Moris* cædis rationem improbavit, qui factum in via potius quam in lecto maluit. Comes ut audivit, toto animo detestatus damnavit.

Hispani quum pauculos Hibernicos, eosque inermes & misellos se conjungere viderent, contra ac *Fitz-Moris* promiserat, diffidere, se periisse inclamare, & fortunam deplorare suam, quum nec mari, nec terra effugium viderent ullum. Ut patienter exspectarent, *Fitz-Moris* adhortatur, magnas copias auxiliares adventare affirmat, ipseque simulate iter suscepit ad *Sanctam Crucem Tipporariæ*, obtentu votum, quod in Hispania fecerat, solvendi, re vera ut seditiosos ex Connachtia & Ultonia contraheret.

Dum ille cum pauculis equitibus & XII. peditibus iter habet per terras Guilielmi à *Burgo* affinis (qui in superiori rebellione ipsi conjuratus) & jumentis jam deficientibus, equos ab aratris juxta viam abripit, Agricolaë, clamore sublato, viciniam ad equos recuperandos convocant. inter quos filii Guilielmi de *Burgo* juvenes animosi conscensis equis, adeo acriter persequuntur, ut anteverterent. *Fitz-Moris* conspicatus Theobaldum de *Burgo* & fratres, qui jam pridem una secum fuerant rebelles,

1579. belles, amice affatus, *Cognati*, inquit, *de uno & altero equo strigoso ne concertemus. non dubito quin caussa, cur ego in Hiberniam redierim, cognita, vosmet mihi comites adjunxeritis.* Respondet Theobaldus, Prioris rebellionis & me, & patrem, & meos vehementer poenitet, fidem & obsequium benignissimæ Principi quæ vitam indulsit juravimus, & fidem præstabimus. Itaque redde jumenta, aut ut reddas adigam; simulque hasta contorta in illum irruit. Pugnatum est aliquandiu. Theobaldus, & alter è fratribus cum nonnullis suorum occubuerunt, simulque *Fitz-Moris* ipse hasta transfixus, & caput plumbea glande transfossus cum plerisque suorum cecidit. Cadaveri caput amputatum, corpus membratim dissectum: membra palis suffiguntur ad portas *Kilmaloci*, ubi prius fidem Principi in Ecclesia coram *Perotto*, ut diximus, magnis obtestationibus astrinxerat.

Fitz-Moris
occiditur.

Guil. à Burgo
factus Baro.

Præ gaudio
moritur.

Desmonius
fidem si-
mulat.

J. Desmo-
nus Anglos
cædit.

Regina *Guilielmum à Burgo* litteris dolore & amore plenissimis de filiis amissis consolata titulo Baronis *Castri Conelli* ornavit, & annua pensione muneravit, unde senex inopino gaudio perfusus, haud multo post exspiravit.

Drurius Prorex prope *Kilmalocum* jam advenerat, Comitemque *Desmonium* accersit, qui coram advenit, fidemque & obsequium in Principem pollicitus, etiam jurejurando interposito, se cum suis contra rebelles militaturum obligat. Unde dimissus ut suos colligeret, & ad Proregem rediret. *Joannes Desmonius*, Comitis frater, qui in *Fitz-Moris* locum inter rebelles suffectus, ex insidiis *Herbertum* & *Prisium* Anglos cum cohortibus quas duxerunt interceptit, & occidit, ipse in facie fauciat. Numeros vero sexcenti milites è *Devonia* supplerunt, *Perottusque* cum sex bellicis navibus ad oram tuendam ex *Anglia* missus.

Quo tempore Prorex, morbo vehementius indies afflictatus, necessario Waterfordiam, ad valetudinem curandam, recessit, & Nicholaum Malbeium, Connachtiae Præfectum, veteranæ militiæ gloria clarum, bello & Momoniæ præfecit. Recedenti Desmonii uxor supplex filium unicum & heredem obtulit in obsidem pro patre. Nam postquam ille Kilmaloco discesserat, non comparuit, etsi Malbeius subinde officii & promissi per litteras admoneret, qui nihil cunctandum ratus in *Conilo* Silvestrem regiunculam contra rebelles movit: ubi Joannes Desmonius acie disposita, & sacro Romani Pontificis vexillo explicato, illum excepit, signisque collatis acerrime utrinque dimicatum. Quum virtuti Anglorum fortuna tandem faveret, Joannes primus fugam cepisset & suos occidioni reliquit; inter quos repertus est Alanus ille Theologus, qui victoria promissa animos ad prælium incitaverat.

1579.

Nich. Malbeius Momoniæ præficitur.

Rebelles fundit.

Ea nocte Comes Desmonius, qui spectator è propinquo colle aderat, victoriam Præfecto per litteras simulate congratulatur, monetque sub amicitiae specie, ut inde castra moveret. Malbeius nuncio remisso per litteras Comitem jubet ut accederet, viresque conjungeret, quem quum quatrimum ibi frustra expectasset, ad *Rekelium*, Desmoniae oppidulum, promovet. Jam Comes, qui tam diu vultu & verbis simulationem egregie sustinuerat, personam deponit, & rebellem animum aperte induit, eademque nocte rebelles Malbeii castra per tenebras aggrediuntur, quæ tamen ita munita invenerunt, ut re infecta recesserint. Præfectus, quum locus ille ad disjungendas rebellium copias opportunus videretur, præsidium ibi imposuit, indeque ad *Askettenum* tendit, castrum Comitum in rupe, *Asketteno* flumine circumfusum, & militari manu armatum. Priusquam tamen aggrediretur, litteras ad Desmonium iterum dedit, eumque

Desmonius aperte rebellat.

1579. hortatur, proposita Reginæ benignitate, prisca familiæ Desmonix dignitate, majorum gloria, & apud posteros infamia, ut rebellionis maculam non subiret, sed ad officium rediret. Ille contra, ut animum pervicacia, ita & castra advenarum Hispanorum & Hibernicorum præfidiis circumquaque obfirmat. Quo tempore, ineunte Octobre, Drurius, Prorex Waterfordiæ, exspiravit, vir sane spectatæ virtutis & bellicis studiis ab ineunte ætate in Gallia, Scotia & Hibernia innutritus.

Drurius
Prorex
obit.

Rebelles
inde erecti-
ores.

Prorege mortuo, intermoritur una Malbeii in Momonia auctoritas, qui, militibus per præfidia dispositis, in Connachtiam suam provinciam recessit. Rebelles ex Proregis morte animos sumunt, & quo modo ab Anglorum imperio se penitus eximerent, deliberant, consultissimumque visum præfidiarios undique circumfidere, & fame premere. Jacobus igitur Desmonius *Adarum*, ubi Guilielmus Stanleius, & Georgius Carewus stationem habuerunt, obsidet. Sed præfidiarii famem, extremum malorum, metuentes, obsessores tam crebris eruptionibus fatigarunt, ut obsidionem solverint, & libertatem prædandi in agro vicino reliquerint; quod gnaviter & fortiter fecerunt, ipso Jacobo vulnerato.

Guil. Pelhamus fit Hi-
bernix Ju-
stitiarius.

Interea Consiliarii Regni Guilielmum Pelhamum in Justitiarium Hiberniæ cum Proregis auctoritate, donec Prorex crearetur, elegerunt, & Ormondix Comitem Momoniæ præfecerunt, qui Desmonii filium, quem penes se obsidem habuit, Dubliniam custodiendum misit. Pelhamus Justitiarius in Momoniam pergit, Desmoniumque accersit: sed ille, missis per uxorem litteris, se excusat. Mittitur itaque Ormondus, qui illum moneret, ut Sanderum Theologum, milites extraneos, castella *Carigo-Foylum*, & *Askettenum*, Justitiario in manus traderet, absolute se submitteret, viresque suas contra fratres & ceteros rebelles converteret: quæ si fecerit, rebellionis gratiam

Desmoni-
um officii
moer.

gratiam consequeretur, sin minus, patriæ proditor & hostis declarandus. Quum ille tergiversatione hæc eluderet, proditor & læsæ Majestatis reus ineunte Novembri declaratur, quod de patria debellanda & subvertenda cum externis Principibus egisset, Sanderum & Jacobum *Fitz-Moris* rebelles sustentasset, Hispanos è munimento ad *Smerwick* delapsos fovisset, fideles subditos suspendio sustulisset, Pontificis Romani vexillum contra Reginam explicasset, & exteros in regnum induxisset. Hoc promulgato, Justitiarius Ormondio bellum persequendum commisit, Desmonius in aliam Momoniæ partem conversus, *Toghaliam*, oppidum maritimum satis munitum, nemine resistente, ex improvise occupat & diripit. Ormondus per *Conilo*, unicum rebellium per-
Ormondus rebelles persequitur.
 fugium, omnia longe lateque vastat, armenta abigit, & in prædam militibus concedit, Prætorem *Toghalie*, quod præsidium Anglorum admittere recusasset, suspendi pro foribus jubet, præsidioque oppidum firmat. Deinde Hispanos in *Strangicallia* obsidere parat. Illi autem se prius periculo subdlexerant, Angli tamen persequentes ad unum interemerunt, rebellesque ubique per Momoniam gravissime exagitarunt. Desmonius vero & fratres, etsi latitantes, Justitiario litteris prolixis significant, se suscepisse Catholicæ fidei in Hibernia patrocinium, idque Pontificis Romani auctoritate & Regis Catholici auspiciis, ideoque illum blande submonent, ut in causa tam pia & *meritoria* ad animæ salutem se socium adjungeret.

M. D. LXXX.

JUSTITIARIUS hæc suaviter irridens in Momoniam reversus, nobiles convocatos prudenter apud se detinet, nec dimittit, nisi, obsidibus datis, promitterent operam contra rebelles cum ipso & Ormondio na-
Justitiarius & Ormondus rebelles exagitant.

1580.

vare. Qui mox divisis cohortibus, rebelles indagant, Baronem *Lixnawum* ad deditioem adigunt, *Carigofoylum* castrum obsidione incingunt, quod Julius Italus cum paucis Hispanis defendit, macerieque moenium, vi majorum tormentorum disjecta, irrumpunt, præfidiariis cæsis vel suspensis una cum Julio. Deinde castrum *Baliloghbum*, à præfidiariis, quum Anglos adventare viderent, incensum & derelictum; uti etiam *Askettenum*, cui cum novo Anglorum præsidio Petrus *Carew* & Georgius frater præficiuntur. *Mac-Aulei* territorium devastatur, & inde per uliginosum montem *Slewlongher* in *Kerriam* Justitiarius ingreditur, magnam vim pecorum abigit, rebellesque plurimos perimit. Jacobus *Desmonius*, Comitis frater, *Muskeroyam* regiunculam *Cormaci Mac-Teg* (quem Justitiarius ea lege dimiserat, ut de patria contra rebelles bene mereretur) deprædatus, incidit in *Donellum*, *Cormaci* fratrem, qui prædam, pluribus cæsis, recuperavit, Jacobum, vulnere lethali fauciatum, cepit, *Warhamoque Sancto Legero* Marescallo *Momonix*, & *Waltero Raleigho* (qui nunc primum ordines duxit) tradidit. Illi in judicium vocarunt, & Majestatis reum peractum usitato proditorum supplicio affecerunt, capite *Corcagii* portæ in spectaculum præfixo. *Desmonius* ipse omnibus miseriis afflictissimus nusquam tutus, loca subinde mutat, uxorem ad Justitiarium mittit, ad veniam exposcendam, & cum *Wintero*, qui armata classe Hispanos illa ora expectavit, per suos sedulo agit, ut in Angliam transveheretur, ad *Reginæ* misericordiam implorandam.

Fac. Desmonius
captus
& morte
affectus.

Desmonius
miseriis
oppressus.

Arthurus
Baro Greius
Hiberniæ
Prorex.

Jam Justitiarius certior factus *Arthurum* Baronem *Greium* *Hiberniæ* Proregem designatum in *Hibernia* appulisse, *Momonix* exercitum *Georgio Burchiero*, *Joannis secundi Comitis Bathoniæ* filio, committit, ipseque *Dubliniam* modicis itineribus, ut *Provinciam* successori traderet,

traderet, revertitur. Græius ubi primum appulerat, antequam gladium & Imperii insignia accepisset, audito rebelles quosdam sub ductu *Fitz-Eustatii*, & *Pheogi Mac-Hugh* principis numerosæ familiæ *O-Brinorum* latrocinia agitare, & perfugium sibi in *Glandilough* vicesimo quinto à Dublinia milliari ad Austrum habere; ut famæ instaret, & acrioribus initiis terrorem incuteret, iussit ordinum ductores, qui salutatum hinc inde venerunt, ut, contracta militum manu, contra rebelles cum ipso pergerent. Isti illico in *Glandilough* se recipiunt. Vallis illa est graminosa, faginandis pecoribus idonea, & magna ex parte subuvida, saxosa crepidine, & declivi præcipitio, arboribus arbutisque densis undique circumfita; tramites vero vix incolis cogniti. Quum ad locum ventum, Cosbeius, Hibernicorum peditum expeditorum (quos *Kernes* vocant) Ductor, qui penitus loca novit, monuit reliquos quanti periculi esset vallem illam, insidiis opportunam, ingredi; audendum tamen virili animo suadet, ipseque septuagenario major præit, ceteri subsequuntur. Simul ac in vallem descendissent, ex arbutisque, glandium quasi grandine à rebellibus circumquaque dispositis, quos ne viderunt quidem, obruuntur. Pars longe maxima cecidit, ceteri per crepidines impedimentissimis viis eluctati, ægre ad Protegem evaserunt, eventum in colle expectantem cum Comite *Kildariæ*, & *Jacobo Wingfeldio* machinarum præfecto, qui non ignarus periculi, *Georgium Carew* alterum nepotem apud se detinuit invitum, ad majores honores reservatum. Desiderati fuerunt *Petrus Carew junior*, *Georgius Morus*, *Audleius*, & ipse *Cosbeius*, viri militari laude florentes.

In rebelles
movet.

Angli cæsi.

Brevi tempore interjecto, appulerunt ad *Smerwicum* in *Kerria* sub Imperio *San-Josephi* Itali septingenti plus minus Itali & Hispani à Pontifice Romano & Hispano submissi, specie Romanæ religionis restituendæ, re vera

Itali & Hispani in
Hibernia
appellunt.

ut

1580. ut Elizabethæ vires diducerent, & animum à rebus Belgicis retraherent. Terram nemine prohibente conscenderunt. Winterus enim, qui in illa ora eos cum armatis navibus aliquandiu præstolatus erat, in Angliam, Æquinoctio Autumnali jam præterito, redierat. Illi locum munitionibus firmant, & *Fort del Or* nominant. Sed simul ac Ormondium, Momoniæ Præfectum, accedere nunciatum, Hibernicorum suasu, munimentum reliquerunt, & in *Glaningelliam* vallem præruptis montibus & silvis conclusam se receperunt. Nonnullos Præfectus interceptit, qui interrogati de numero & suscepto consilio, fassi sunt septingentos advenisse, arma vero quæ quinque millibus sufficerent attulisse, pluresque ex Hispania indies expectari; Pontificem & Hispanum statuisse Anglos ex Hibernia exturbare: ad eam rem grandem pecuniam misisse, quam Sanderò Pontificis *Nuncio*, Comiti Desmondæ, & Joanni ejus fratri in manus traderant. Eadem nocte Itali & Hispani, quo se verterent ignari, quum lustris latitare nescirent, per tenebras ad munimentum repedarunt, juxtaque castrametatus est Ormondus. Sed à machinis, & ceteris ad oppugnationem necessariis, destitutus, Proregis adventum expectat. Ille brevi advenit comitatus Zouchæo, Raleigho, Denio, Mac-wortho, Achino, & aliis militum ductoribus, eodemque tempore Winterus cum bellicis navibus ex Anglia non inculpatus redierat.

Munimentum erigunt.

Obsidentur.

Prorex tubicinem ad munimentum misit percunctatum quinam essent, quid rei illis in Hibernia, quis miserat, cur munimentum in Elizabethæ Regno posuerant? simulque imperaret, ut quamprimum abscederent. Illi responderunt, alios à sanctissimo Patre Pontifice Romano, alios ab Hispano Rege Catholico missos esse, cui Pontifex Romanus Hiberniam donaverat, quandoquidem jure in Hiberniam Elizabetha ob hæresim justè exciderat. Ita-
que

que se velle parta tueri, necnon plura si potuerint quærere. Quum de ratione obsidionis inter Proregem & Winterum consultatum esset, classarii *Colubrina* quædam è navibus nocte silente educunt, aggereque juxta littus perfosso, compendiò pertrahunt, & disponunt. Milites itidem ex altera parte muralia tormenta librant, simulque infesta pulsatione in munimentum quatuor continuis diebus effulminant. Hispani semel atque iterum suo damno erumpunt, ex Anglis vero ne unus quidem periit, præter Joannem Checum juvenem speciosum & animosum, Joannis Checi Equitis eruditissimi filium.

San-Josephus, qui munimento præerat, homo imbellis, assidua pulsatione territus, statim de deditioe cogitavit, quumque Hercules Pifanus, & alii Ductores enixe dissuaderent ut viris militaribus indignum, instarentque ut ad defensionem se pararent, ne sua ignavia animos Hibernicis, qui jam opem laturo, minuerent; Ille insigni ignavia per suos, militum animos tentavit, effecitque, vi seditiose ductoribus intentata, ut deditioe adsentirent. Unde die quinto, quum nihil subsidii neque ex Hispania, neque à Desmonio viderent, candido sublato vexillo, colloquium petierunt. Quod negatum quia cum rebellibus se conjunxerant, quibuscum non fas sit aliquod colloquium habere. Petierunt deinde ut cum impedimentis liceret discedere; nec hoc concessum. Postea, ut Præfecto & primariis quibusdam viris hoc permetteretur; nec hoc maximopere rogantibus datum. Jussitque Prorex (asperrime in Pontificem Rom. in-
vectus) ut nulla adjecta conditione se dederent. Quum-
que nihil aliud exorare possent, sublato iterum candido
vexillo, *Misericordia, Misericordia* conclamitarunt, & se Proregis misericordiæ absolute submiserunt, qui illico quid de illis ageretur suos consulit. Quum autem deditioe

1580. dititii Anglos numero æquarent, periculum à rebellibus, qui plures quam mille quingenti, immineret, Angli victu & vestitu ita destituerentur ut tumultuaturi essent nisi ex munimento spoliis hostilibus sublevarentur, navesque deessent quibus hostes aveherentur : in hanc sententiam, Prorege invito & lacrimante, itum est ; ut, servatis ductoribus, reliqui in terrorem promiscue occiderentur, Hibernici autem suspenderentur, quod mox factum. Infectum tamen maluit Regina, sævitiam etsi necessariam in dedititios ex animo averfata, & rationes cædis commissæ ægre admisit. Hæc in Hibernia, quæ conjunxi, ne series narrationis interrumperetur, licet alia pro temporis ratione prius memoranda intervenerint.

Plures
morte affi-
ciuntur.

Consultatio
de mittendis
Melitenfibus in
Hiberniam.

1 Dum hæc in Hibernia geruntur, Pontifex Romanus & Hispanus, qui nihil in Anglia tentandum censuerant, priusquam firmum in Hibernia pedem fixerant, de nova in Hiberniam expeditione, quam *Sacram* Pontifex dici voluit, sub Joannitis Melitenfibus, occulte consultari Romæ jussit inter Cardinalem Ferrariensem à Pontifice delegatum, Hispani Legatum, H. Scotum, & S. Ægidii Commendatarium à magno Magistro Melitenfium designatum. Per quem Melitenfes omne officium & studium erga Ecclesiam professi, se vitam & sanguinem in Hibernico bello ad Catholicæ Ecclesiæ bonum libentissime profufuros voverunt. Hoc enim Pontifici supremo eorum capiti, & Hispano Melitæ insulæ Domino Proprietario & Patrono optime merito se debere agnoverunt. Proposuerunt tamen hæc perpendenda : an Melitenfes cælo molli, ubi exposita rerum omnium copia, educati, commode in Hibernia vivere possent, regione inculta, frigida, & humida ubi magna cœli gravitas : an concordia inter milites ex diversis gentibus contractos sub eorum ductu speranda ? Postularunt, ut

I. *Deest tota hæc Sectio in Edd. prioribus.*

proximo

proximo anno aliquos è suis in Hiberniam soli cœlique naturam exploratum mitterent, & interim Pontifex & Hispanus naves ad formam Anglicam exstruendas curarent; quandoquidem triremes, quibus in mari Mediterraneo militent, validis Anglorum navibus in Oceano non objiciendas censuerunt. Hæc Pontifex & Hispani Legatus comprobarunt, & ad naves exstruendas pecunia assignata. Verum fama de Italis & Hispanis in Hibernia profligatis, & apparatus Andini in Belgium, hæc discusserunt.

In Anglia, hoc anno inchoante, collaria ornamenta, quæ supra modum ampla erant & involucris voluminosa, palliaque ad talos fere usque promissa, non minus indecora quam magnæ impensæ, edicto coërcentur. Vestium luxus coërcetur. Gladii item ad III. pedum, pugiones ad XII. pollicum extra manubrium, & cuspides ex parmarum umbone prominentes, ad duorum pollicum longitudinem revocantur. Itidem, quum, populosa multitudine ad Londinum undique conflente, urbs & suburbia ædificiis plus justo jam adeo intumuisent (dum reliquæ Angliæ urbes & oppida contabescerent) ut, nisi tempestive occurreretur, nec ordinarii Magistratus regendæ multitudini, nec circumvicini agri pascendæ sufficere viderentur; & epidemica contagio, si qua acciderit, latius & gravius per ædes condensas, & inquilinis refertissimas serperet; Regina edicto vetuit, ne qua ædificia ad habitationem intra tria millia pass. ab urbis portis de novo exstruerentur, sub pœna incarcerationis & materiæ ad exstruendum convectæ amissionis, nec plures quam singulæ familiæ singulas ædes incolerent. Et nova in Londini suburbiis ædificia.

In Belgio Joannes Norrisius Præfectus Anglis, & Olivierus Templeus cum aliquot Belgarum cohortibus Mechliniam opulentam Brabantiaë urbem scalis primo diluculo admotis, multa civium & religiosorum strage ceperunt;

1580.
Angli fa-
crilegi.

runt; aliqua sane fortitudinis laude, sed quam foeda rapacitatis & sacrilegii macula inquinaverunt. Etenim non solum civium opes omni prædandi insolentia diripuerunt, sed etiam in templa, sacra, & sepulchra sævierunt, vim mortuis inferentes. Vidimus enim (pudet dicere) plures sepulchrales lapides inde in Angliam transmissos, & venum expositos, ut impietatis publice prostant argumenta.

Terræ-
motus.

Terræ-motus, qui iisdem diebus acciderunt, non alienum videatur memorare, quum in Anglia admodum raro accidant, & hi sane potius Terræ-tremores dicendi. Octavo Idus Aprilis hora post meridiem sexta, cœlo sereno & tranquillo, Anglia citra Eboracum & Belgium Coloniam fere usque, quasi momento ita tremuit, ut lapides ex ædificiis alicubi dilaberentur, campanæ in sacris turribus agitatæ sonitum darent, ipsumque mare tunc placidissimum vehementius succuteretur. Nocte subsequente semel atque iterum terra in Cantio contremuit; ut etiam denuo Calendis Maii nocte intempesta. An hoc factum vi ventorum terræ hiatus subeuntium, an aquarum subter terram undantium, aut aliunde, viderint Physici. Motus vero subsequutus est in Pontificios per Angliam, sed ab ipsis excitatus his initiis.

Pontificio-
rum affli-
ctionis
principi-
um.

Seminario-
rum Angli-
corum ini-
tium.

Sacerdotes Angli, qui in Belgium profugerant, anno M.D.LXVIII. curante Guilielmo Alano Oxoniense inter eos doctissimo, Duaci convenerunt, & ad Collegii rationem in disciplinam communem se tradiderunt, quibus Pontifex Romanus pensionem annuam assignavit. Belgio deinde tumultibus agitato, & Anglis profugis jussu Requesenii Belgio eliminatis, alia ejusmodi juventuti Anglicæ Rhemis à Guisiis Reginæ Scotorum cognatis, & Romæ à Gregotio XIII. instituta. Quæ, quum dies Pontificios Sacerdotes in Anglia absumeret, semper novos suppeditarunt, qui Romanæ religionis semina in Anglia sparge-

spargerent. Unde *Seminaria* dicta, & qui in iis educati vulgo *Seminarii*. 1586.

In his, dum inter alia de potestate Ecclesiastica & Politica disputaretur, Zelus in Pontificem fundatorem, odium in Reginam, & spes religionem Romanam per Scotorum Reginam restaurandi, nonnullos eo abripuerunt, ut sibi ad veritatem persuaserint, & definierint Pontificem Rom. jure divino *plenitudinem potestatis* in univrsam Orbem terrarum tam in Ecclesiasticis, quam Politicis habere, eumque ex hac *potestatis plenitudine* posse Reges excommunicare, & excommunicatos (subditis à fidelitatis sacramento absolutis) folio detutbare. Hinc anno M.D.LXIX. *Bulla* illa *Declaratoria* Pii v. publicata, & ex illa rebellio in Boreali Angliæ parte, & ista Hibernica, quam modo dixi, exarserunt: plures à receptis sacris, quæ antea sine scrupulo frequentarant, abstinuerunt: Hanfius, Nelsonus, Maius Sacerdotes, Sherwoodusque Reginam Schismaticam & hæreticam esse, ideoque abdicandam, obfirmate docuerunt; quod morte luerunt.

Ex his *Seminariis* primum pauci juvenes, mox plures, ut succreverunt, sacris præpropere initiati, & hujusmodi dogmatibus instructi, in diversas Angliæ & Hiberniæ partes emissi, ut ipsi præ se tulerunt ad Romanæ religionis sacramenta administranda, & conciones habendas. Regina autem & Consilarii deprehenderunt, submissos fuisse ad subditos à debita erga Principem fide & obsequio abstrahendos, eosdem ad Pontificis mandata præstanda per *Reconciliationem* obstringendos, intestinas seditiones sub *Confessionis Sigillo* concitandas, & plane ad sententiam Pii Quinti contra Reginam exsequendam. Quo via præmuniretur Papæ & Hispano jampridem Angliæ expugnationem cogitantibus.

Quo consilio Seminarii in Angliam missi.

1580.

Jesuitæ in
Angliam
subrepunt.
In Semina-
rios & Je-
suitas edi-
ctum.

Ad hæc *Seminaria* quum pueri & adolescentuli pluri-
rimi omnis generis à Pontificiis, spreta legum auctori-
tate, ex Anglia indies submitterentur, in eadem voto re-
deundi suscepto admitterentur, atque inde alii clancu-
lum in Angliam irreperent, pluresque cum Jesuitis (qui
hoc tempore primum Angliam ingressi) expectarentur,
prodiit mense Junio Edictum, ut quicumque liberos, pu-
pillos, cognatos, aut alios in transmarinis partibus ha-
bent, post decem dies eorum nomina Ordinario exhibe-
rent, & infra quatuor menses domum revocarent, re-
versos Ordinario statim significarent, non revertentibus
pecuniam directe aut indirecte non suppeditarent, Sa-
cerdotes ex *Seminariis* emissos, & Jesuitas nemo hospi-
tio exciperet, foveret, aut sublevaret; Qui secus fecerit,
rebellium & seditiosorum fautor habeatur, & Regni le-
gibus teneatur.

Personius
& Campia-
nus Jesuitæ
in Angliam
veniunt.

Facultas
Pontificiis
concessa.

Priusquam hoc promulgatum, Pontificii se incom-
moda ex Bulla illa sero perspexisse, emissamque æger-
rime ferre simularunt. Defensionem ejusdem, à Nic.
Sandro conscriptam, versute (ut exitus docuit) sup-
prefferunt, & quæstionem de Pontificis Rom. in excom-
municandis & deponendis Principibus potestate, in dis-
putationibus agitari vetuerunt; quæ tamen in vetitum
nitendo (ita natura comparatum est) magis magisque
indies inter eos exarsit. Robertus item *Personius*, &
Edmundus Campianus Angli è societate Jesu, ad rem
Romanam in Anglia promovendam jam adventuri, ad
temperandam asperam illam Bullam, *Facultatem* à Gre-
gorio XIII. Pontifice Rom. impetrarunt, in hæc verba:
*Petatur à summo Domino nostro explicatio Bullæ De-
claratoriae per Pium Quintum, contra Elizabetham, &
ei adhærentes. Quam Catholici cupiunt intelligi hoc mo-
do, ut obliget semper illam & Hæreticos, Catholicos
vero nullo modo, rebus sic stantibus. Sed tum demum
quando*

quando publica ejusdem Bullæ exsecutio fieri poterit. 1580.
 Has prædictas gratias concessit Summus Pontifex Pa-
 tri Roberto Personio, & Edmundo Campiano in Angliam
 profecturis, die XIII. Aprilis M.D.LXXX. præfente patre
 Oliverio Manareo assistente.

Personius ille erat Somersettensis, vehemens, ferox ^{Quales hi}
 natura, & moribus incultioribus; Campianus Londinen- ^{Jesuitæ.}
 sis, vir suavis & politissimus; ambo educatione Oxoni-
 enses, quos æqualis istorum temporum in Academia
 novi. Hic è Collegio Sancti Joannis, Procuratoris Aca-
 demix munere anno M.D.LXVIII. perfunctus, Protestan-
 tium religionem Diaconus factus simulavit, donec se ex
 Anglia subduxerit. Ille è Collegio Balliolensi, in quo
 Protestantium religionem palam professus, donec ob im-
 probitatem cum ignominia expulsus, in Pontificiorum
 castra profugit. Hi clam in Angliam ingressi ementito
 nunc militum, nunc nobilium, nunc Ministrorum verbi,
 nunc apparitorum habitu, per rura, & Pontificiorum no-
 bilium ædes occulte perambularunt, quæ in mandatis
 habuerunt, strenue verbis & scriptis peragentes. Perso-
 nius, qui *Superior* constitutus, seditioso & turbulento
 ingenio, audacia armatus, eo usque prorupit inter Pon-
 tificios, de Regina deturbanda, ut nonnulli (ex ipsorum
 fide loquor) eum Magistratui in manus tradere cogita-
 rint. Campianus etsi modestior, scripto tamen proposito
 Ministros Ecclesiæ Anglicanæ ad disputationis certamen
 provocavit, & librum *Decem rationum* tersum & poli-
 tulum ad Rom. Ecclesiæ doctrinam afferendam Latine
 edidit, ut Personius alium Anglice virulentum in Char-
 cum; qui sobrie contra Campiani provocationem scri-
 pserat. Sed Campiani rationibus Whitakerus solide re-
 spondit; & ille post annum captus, equuleo admotus,
 & postea ad disputandum productus, expectationem
 concitatam ægre sustinuit.

Nec

1580.

Profugi
exteros in
patriam
concitant.In eos edi-
ctum.

Nec defuere alii ex Pontificia factione (Religio enim jam in factionem transierat) qui omnes nervos contenderant Romæ, & alibi per Principum aulas, bellum in patriam concitare: imo & typis publicarant, Pontificem Romanum & Hispanum conspirasse ad Angliam debellandam, prædæque exponendam. Et consulto quidem, ut suis animos augerent, ceteros à fide in Principem & patriam deterrerent. Regina jam palam his Pontificis, Hispanique & armis & artibus impetita, scripto edito (postquam divini numinis bonitatem agnoscendo prædicasset) declarat, *se nihil in quemcunque Principem tentasse, nisi ad suum regnum conservandum, nec alterius cujuscunque provincias invasisse, etsi subinde fuerit & injuriis laceffita, & opportunitate invitata. Si qui Principes oppugnaverint, non dubitare, quin (numine favente) suos propugnare valeat; eoque consilio vires terrarumque lustrasse, & contra hostiles insultus jam apparasse. Subditos fideles hortatur, ut fide & officio erga Deum & Principem Dei ministrum immoti persistant. Ceteris qui charitatem in patriam & obsequium in Principem exuerant, imperat ut modeste se gerant, nec justitiæ severitatem irritent, se etenim nolle amplius committere, ut parcendo malis in se & bonos cives sit crudelis.*

Sectarii ex
Hollandia.

Nec solum hi perfidi cives, sed etiam advenæ ex Hollandia (feraci Hæreticorum Provincia) per id temporis, pacem Ecclesiæ & Reipublicæ Anglicanæ turbare cœperunt; qui in imperitum vulgus singularis integritatis & sanctitatis specie se insinuarunt, & deinde damnatas hærefes fidei Christianæ aperte adversantes in animos instillarunt, portentoso & novo loquendi genere, à Christiana professione alienissimo, quod homines potius mirarentur, quam intelligerent. Hi è *familia Amoris*, sive *Domicilio Charitatis* se nominarunt. Sectatoribus persuaserunt, solos in illam familiam adscitos e-

Familia
Amoris.

lectos

lectos esse & salvandos, reliquos omnes reprobos & 1580.
 damnandos; illisque licitum esse negare jurejurando
 quicquid lubet coram Magistratu, aut quovis alio, qui
 non sit ex ipsorum familia. Hujus fanaticæ vanitatis
 libellos è lingua Belgica in Anglicam conversos inter
 sectatores disperferunt, quibus titulos fecerunt *Evange-*
lium Regni, Sententias Documentales, Prophetiam Spiritus
Amoris, Pacis supra terram publicationem, Auctore
H. N. Nomen auctoris ut efferrent, induci non pote-
 rant; fuisse tamen Henricum Nicholai è Lugduno Ba-
 tavorum postea compertum, qui *se Dei, Deumque suæ*
humanitatis esse participem blasphemio ore prædicavit.
 Ad hos mature ex lege comprimendos edixit Regina, ^{In eos}
 quandoquidem Religio sit prima Principum cura, ut ^{edictum.} ci-
 viles Magistratus Ecclesiasticis adessent, & libri isti igni
 traderentur.

Sub id tempus in Angliam rediit Franciscus Dracus ^{Fr. Dracus.}
 magnis opibus, & majori gloria circumfluens, orbe ter-
 rarum feliciter circumnavigato, omnium utique si non
 primus qui hanc gloriam sibi asserat, certe primus à Ma-
 gellano, quem in medio cursu fata præripuerunt. Hic,
 ut non alia referam, quam quæ ab ipso audivi, natus est
 loco mediocri in Comitatu Devonix, è sacro lavaero à ^{Ejus origo.}
 Francisco Ruffellio, postea Bedfordix Comite, susceptus,
 qui prænomen pro more indidit. Dum adhuc in annis
 teneris, pater Protestantium doctrinam amplexus, ex lege
Sex Articularum ab Henrico Octavo contra Protestantes
 lata in quæstionem vocatus, solum vertit, & in Cantium
 se subduxit. Henrico demortuo, apud Classarios in
 classe regia locum invenit, ut preces prælegeret, & mox
 Diaconus ordinatus, factusque Vicarius Ecclesiæ *Upnoræ*
 ad *Medweagum* flumen (ubi classis statio) præ pauper-
 tate filium nauclero vicino tradidit, qui navicula, qua ^{Educatio.}
 oram legit, & nonnunquam in Zelandiam & Galliam
 merces

1580. merces devexit, illum ad nautica officia duriter exercuit. Juvenis gnavus & sedulus ita seni industriam probavit, ut cœlebs moriens illi naviculam testamento legaverit. E qua quum pauxillum nummorum corrasisset, & accepisset Joannem Hawkinsum naves aliquot Plimouthæ apparare, atque Americam, quam *Novum orbem* vocarunt, cogitare, navicula divendita, eo cum strenuis quibusdam nautis è Cantio profectus, anno M.D.LXVII. operam & fortunas Hawkinso in ea expeditione infeliciter contulit. Anglis enim in portu *S. Joannis de Ullua* ab Hispanis, ut dixi, oppressis, ille, fortunis amissis, ægre evasit. Quinto post anno, scilicet M.D.LXXII. quum ex opera nautica & piratica pecuniam satis magnam corrogasset, ut acceptum ab Hispanis damnum refarciret (quod licere Theologus classiarius facile persuaserat) cum nave bellica quam *Draconem* nominavit, & duabus Liburnicis in Americam iterum, fociis tantum conficiis, navigavit, *Nombre de Dios* oppidum in Isthmo Darienæ cepit & mox amisit. Postea à Nigritis transfugis (*Cimarones* vocant) edoctus, magnam vim auri & argenti à mulionibus *Panama* devehendam, eos in via deprædatus, aurum ad naves detulit, argentum, quum per montes asportare commode non posset, reliquit, & partem sub terra occultavit. Inde opulentum mercium receptaculum ad *Chiragium* flumen (*Cruz* vocatur) incendit. Dumque aliquantisper per vicina loca grassabatur, è montibus *Mare Australe* conspexit. Hinc homo, gloriæ opumque cupiditate inflammatus, navigandi mare illud tanto flagravat ardore, ut eo loci in genua procumbens, divinam opem imploraret ad Mare illud aliquando navigandum & explorandum, & ad hoc voti religione se obstrinxit. Jam inde noctes diesque quasi stimulis concitabatur animus, ut votum solveret.

Expeditio
in Americam
prima.

Dum

Dum ille abunde jam dives his curis tacite incubuit, 1580.
 Joannes Oxenhamus, qui superioribus navigationibus Oxenhamus in Americam navigat.
 miles, nauta, & cocus sub eo meruerat, *Capitanei* no-
 men inter nautas, ob fortitudinem & opes quas clam
 comparaverat, assecutus, ut præverteret, & miliones de-
 prædando, & illud Australe mare navigando, cum unica
 nave & nautis septuaginta ad eadem loca anno M.D.LXXV.
 navigat, reque cum Nigritis communicata, quum intel-
 ligeret, miliones jam cum militari præsidio opes à Pa-
 nama convehere, navem in terram subducit, in secessu
 avio & nemoroso frondibus obtegit, majora tormenta &
 rem annonariam sub terra sepelit, cumque suis omnibus,
 & sex Nigritis ducibus, ad flumen, quod Australe Mare
 influit, profectus, arbores succidit, phaseloque fabricata,
 ad *Insulam margaritiferam* in Mari Australi parum di-
 stantem trajecit. In qua naves ex *Peru* adventantes x. Ista de Perlas.
 dies præstolatus, unam cum LX. pondo auri, alteram
 cum c. pondo argenti interceptit, & ad flumen cum
 captis navibus regreditur. Re jam divulgata per Hispa-
 nos quos dimiserat, Joannes Ortega Hispanus cum c.
 militibus persequitur, quumque triplex esset fluminis
 ostium, qua sequeretur dubius substitit, donec plumæ
 volatilium quæ Angli comederant flumine delatæ viam
 ostenderent. Qua Hispani insistentes, aurum inter ar-
 busta, & Anglos de præda partienda discordes repere-
 runt. qui tamen in commune consulentes in Hispanos
 numero multo superiores insiluerunt; sed plurimi cæsi,
 alii capti, & inter eos Oxenhamus, qui *Limam* du-
 ctus & interrogatus an ex Reginæ auctoritate Regis
 Hispani ditiones fuerit ingressus, quum nullam aucto-
 ritatem exhibere potuisset, ut pirata, generisque hu-
 mani communis hostis, supplicio una cum nauclero
 & aliis affectus, magno sane ausu & memorando ex-
 cidit. Magno ex- cidit ausu.

1580.
Draci se-
cunda ex-
peditio.

Dracus, quid de Oxenhamo factum nescius, anno M.D.LXXVII. Decembris die XIII. è *Plimoutha*, ut Mare illud Australe, quod animo semper obversabatur, navigaret, & fortunarum aleam jaceret, cum quinque navibus solvit, & classariis CLXIII. quorum vix unus & alter facienda scivit; quod in expeditionibus turissimum. Die vicesimo quinto Cantinum Barbariæ promontorium pervenit. inde in *Mai* Insula amœna, suavissimis uvis feracissima, se refecit. Ad *San-Jacobinam*, navem Lusitanam vino onustam cepit, quam nautis dimissis abduxit cum Nonnio Sylva Navarcho, qui usui esset ad stationes, & aquationes in Brasiliæ littore, quas apprime novit. Inde prætervectus est Insulam *Fogo*, sulphureas flammæ evomentem, & *Bravam*, sub qua mare esse altissimum nautæ perhibent. Jam prope Æquatorem, Dracus suorum salutem impense fovens, singulis in classe ipse venam secuit, magnamque ibi maris malaciam inter crebra tonitrua & fulgura expertus, tres fere septimanas nihil aut parum promovit, totosque quinquaginta quinque dies terram conspexit nullam, donec *Brasilia* se oculis obtulerit.

Die XXVI. Aprilis, ostium fluminis *Platæ* ingressus, infinitam Phocarum copiam conspexit. Inde in Portum *Sancti Juliani* delatus patibulum invenit, à Magellano (ut creditur) erectum, quum seditiosos quosdam puniret.

Doughteium
morte af-
ficit.

Hoc eodem loco Joannes Doughteius, vir gnavus & animosus, & ab ipso secundus, in crimen concitatæ in classe seditionis vocatus, à XII. viris more Anglorum reus peractus, & ad mortem damnatus est, quam intrepide capite abscisso subiit, postquam una cum Draco in sacra Synaxi participasset. Tumultuosius sane illum egisse, æquiores in classe judicarunt, Dracumque quasi suæ gloriæ æmulum amovisse, dum aspexit non tam quos navali laude superaret, quam qui ipsum æquarent.

Non

Non deerant tamen qui nasutiores sibi visi, ferebant, **1580.**
 Dracum in mandatis habuisse à Leicestrio, ut Dough-
 teium, quia Esflexium Leicestrii artibus sublatum dicti-
 tarat, quovis quæsito colore, è medio tolleret.

Vicesimo die Augusti, cum tribus navibus (nam duas Magellani
fretum
transit. minores armamentis & viris in alias translatis jam ante
 undis reliquerat) ad *Fretum Magellanicum*, quod vo-
 cant, pervenit, Mare scilicet insulis refertum & editis
 montibus conclusum, coelo nivoso, & frigore rigenti,
 Sexto Septembris Freto superato, in apertum mare Au-
 strale (quod *Pacificum* vocant) ingressus, turbidum vero
 supra modum expertus est; horridaque tempestas classem
 in Occasum plus minus c. leucas abripuit & disjuxit.

Quo tempore observavit deliquium Lunare xv. Septem- Eclipsim
Lunæ ob-
servat.bris hora vi. post meridiem, (in Mathematicorum gra-
 tiam noto.) Observavit etiam, contra quam alii prodi-
 derant, partem coeli Austrino Polo proximam pauculis,

iisque minoris magnitudinis stellis ornari, tresque tan- Stellasque
Austrinas.tum primæ magnitudinis in illo Hemisphærio conspici
 quas Anglia non vidit: ¹ nubeculas etiam duas ejusdem

cum *Via Lactea* coloris à Polo non admodum remotas, Et Magellani
nubeculas. quas nostri *Magellani nubeculas* vocarunt.

Ex abreptis tempestate navibus, altera, cui Joan. Win- Jo. Winterus
primus om-
nium per
Fretum
rediiit.terus præfectus, per Fretum revedta, in Angliam rediit
 incolumis, primaque omnium per Fretum illud remeavit.
 Ipse Dracus jam cum sua sola nave ad lv. Grad. Au-
 stralis Latitudinis jaçtatus, ad Freti Latitudinem ægre
 eluctatus, littus legit, deprehenditque, littora, contra
 quam in Tabulis depinguntur, in Orientalem plagam
 magno recessu retroagi.

Ad *Moucham* Insulam littori vicinam pridie Calen-
 das Decembris appulsus, è nautis quos aqutum mi-
 serat, unus & alter ab incolis intercepti. Hinc sol-

1. Nubeculas autem duas in *Edd. prioribus.*

1580. vens incidit in barbarum cymbula piscantem, qui nostros Hispanos ratus, significavit, magnam navem Hispanicam onustam in statione ad *Villa Parizo* subsistere, & eo direxit. Nautæ Hispani Anglos accedentes suos esse rati, tympano pulsato, & vino Chilino deprompto plenis poculis invitant. Illi autem navem ingressi, Hispanos infra foros illico detrudunt, oppidulum *Sancti Jacobi* adjacens diripiunt, una cum Sacello, cujus præda Fletcherero, classario verbi Ministro, cessit. Hispanis in terram expositis (qui non plures quam octo cum duobus Nigritis) Navarchum natione Græcum, & navem secum abduxit, in qua cccc. pondo auri Baldivii, ita à loco dicti, quod vere obrizum.

Dracus terra marique prædatur.

In opes fortuito incidit.

Ad *Taurapasam* deinde terram conscendit, ubi Hispanum secure dormientem in littore reperit, & juxta, XIII. *barras* sive massas argenti ad cccc. m. Ducatorum valorem, quas auferri jussit, homine ne experrecto quidem. *Portum Aricæ* postea ingressus, tria ibidem navigia nautis vacua reperit, & in iis præter alias merces, LVII. lateres argenteos, quorum singuli xx. pondo pendebant. Hinc *Limam* delatus, naves XII. in statione offendit, armamentis in terram subductis, & in illis magnam vim serici, & arculam signata pecunia plenam, sed ne puerulum quidem; tanta erat in illa ora securitas, ut à piratis disjunctissima locorum intercapedine, & mari incognito, haudquaquam timerent. Nec sane alius post Magellanum, mare illud ante Dracum, præter Hispanos navigaverat, qui quotquot habent in illo littore navigia, ibidem construxerunt. His navibus Oceano commissis, *Cacofogam* navem opulentissimam, quam inde *Panamam* versus solvisse intellexit, omnibus velis persecutus, obvium habuit myoparonem inermem, è quo LXXX. pondo auri, Crucifixum aureum, smaragdos nonnullos digitali longitudine, & armamenta nonnulla rapuit.

Cacofogam capit.

puit. Calendis Martii affecutus est *Cacofogam* illam, & anteriori malo vi majoris tormenti dejecto, adortus facile cepit, atque in ea præter gemmas, LXXX. pondo auri, XIII. arcas signato argento refertas, argenti autem vim tantam, quanta navi in saburram sufficeret. Quæ quum in suam navem transtulisset, *Cacofogam* illam dimisit, cujus Navarchus valedicens lepide dixisse fertur, Nostræ navis nomen tuæ resignamus, sit tua *Cacofoga*, id est, *Ignicaca*, nostra *Cacoplata*, id est, *Argentacaca*. Deinceps nulla præda opima obvenit: vascula Chinensia cum Aquila aurea, & bella Nigrita ab Hispano, cujus navi pepercerat, donata, & *Aguatulcum* exiguum viculum direptum prætermitto.

Jam se abunde ditatum, & privatæ Hispanorum in se injuriæ ad portum Sancti Joannis de *Ullua* satisfactum existimans, de reditu cogitavit. Per *Magellanicum Fretum* redire plane periculosum videbatur, tum ob tempestates creberrimas, & breviam incerta, tum ne Hispani illum redeuntem ibidem in insidiis præstolarentur. Et certe Franciscus Toletanus, Pervixæ Prorex, Petrum Sarmientum cum duabus navibus eo miserat, ut redeuntem interciperet, & Freti angustias, si quæ essent, communiret. Cursum itaque in Septentriones ad Latitudinem XLII. Grad. tenuit, ut exploraret si quod fretum esset in illa parte, per quod compendiò domum rediret. Verum quum nihil nisi spissas nebulas, frigus intensum, littora aperta & nive canescentia videret, ad XXXVIII. Grad. descendit, commodamque nactus stationem, ibi aliquamdiu mansit. Incolæ erant nudi, lepidissimi, assidue in orbem saltantes, sacrificia adolentes, quique suis indiciis Dracum in Regem eligere longa oratione videbantur; nec suspicari ille poterat, Hispanos huc usque unquam pertigisse. Regionem hanc uberi gleba, damis & cuniculis refertissimam, NOVAM ALBION placuit nominare,

De reditu cogitat.

Novam Albion detegit.

1580. nominare, inscriptione posti infixæ, quæ annum Domini, nomen Elizabethæ Reginae, & eorum appulsum notaret, nummo argenteo Elizabethæ subfixo.

Ad Molucas venit.

Periclitatur.

Caput Bonæ Spei superat.

In Angliam redit.

Navis quasi consecratur.

Hinc oram solvens mense Novembri ad *Moluccas* Insulas delatus, à Rege insulæ *Ternatæ* gratanter exceptus. Inde insulosum & scopulosum illud mare fulcanti, die IX. Januarii navis scopulo aquis oblecto illata, horas XXVII. hæsit, pro deplorata ab omnibus habita, qui in preces jam devote effusi, quasi certo perituri cum congestis tanto labore opibus. Verum quum manum admovissent, & tormenta VIII. mercesque aliquot in mare projecissent, ventus ferens à latere quasi divinitus incubuit, & scopulo amovit. Appulit deinde *Javam majorem* Venerea lue graviter afflictam, quam in aprico contra Solem ad malignum humorem exsiccandum sedentes, curant. Ubi magnam Reguli humanitatem expertus, ad *Bonæ Spei* promontorium cursum tenuit, quod ut longe spectatissimum nautæ Angli, qui jam primum conspexerant, celebrant. Ad occidentum ejus latus, aquatum terram conscendit, sed fontem invenit nullum; jamque aquæ dulcis defectu laboratum esset, nisi provide aquam pluviam vas exceptam reservasset. Sed hunc defectum ad *Rio grande* tandem supplevit. Unde vento secundo in Angliam rediit III. Novembris M.D.LXXX. ad Portum *Plimoutham* è quo solverat, orbe terrarum tribus plus minus annis circumnavigato cum magna omnium admiratione, nec alia adversariorum criminatione, quam quod Doughteium supplicio affecisset, Lusitanum, quem in Africæ ora ceperat, ad *Aguatulum*, Hispanorum crudelitati reliquisset, & Nigritam illam puellam in nave gravidatam in insulam inhumane exposuisset.

Regina benigne excepit, opes, ut præsto essent, si Hispanus repeteret, sequestrando seposuit, navem in monumentum orbis tam feliciter circumnavigati, subduci juxta

juxta Depfordiam ad Tamisim jussit, (ubi ejus cadaver adhuc cernitur) & in ea insigni cærimonia memoriæ sacrata, epulata, Dracum equestri dignitate ornavit. Quo tempore pons contabulatus, quo in navem ascendebatur, multitudini cessit, & simul cum c. hominibus cecidit, qui omnes tamen illæsi, ut navis illa salutari fiderum conspiratione constructa videatur. In Draci vero laudem hi die illo inter alios affixi erant malo versiculi, à Wintoniensis Scholæ alumnis conscripti.

Ille Ordine
Equestri
donatur.

PLUS ULTRA, *Herculeis inscribas, DRACE, Columnis,*
Et magno, dicas, Hercule major ero.

DRACE, *pererrati quem novit terminus orbis;*
Quemque simul mundi vidit uterque Polus ;
Si taceant homines, facient te sidera notum.
Sol nescit comitis non memor esse sui.

Digna ratis quæ stet radiantibus inclyta stellis ;
Supremo cæli vertice digna ratis.

Sed hæc puerilia & ex vano hausta videantur, nec pro Historiæ gravitate. Nihil vero Dracum jam reversum magis sollicitum habuit, quam quod primarii aliquot in Aula viri oblatum ab eo aurum respuerint quasi scelere piratico quæsitum. Vulgus hominum nihilominus admiratione & laudibus celebrarunt, qui non minus gloriosum existimarunt, Anglicæ laudis terminos, quam Imperii promovisse.

Bernardinus Mendoza Hispani in Anglia Legatus, fremens, res à Regina vehementius repetiit, Oceanum Indicum ab Anglis navigari conquestus. Responsum tulit, *Hispanos iniquitate in Anglos, quos commercio contra jus gentium prohibuerunt, hæc sibi mala accersisse. Dracum* Hispanus bona ablata repetit.
præsto Respondetur.

1580. *præsto futurum ut in jure respondeat, si quid contra jus egisse certis indiciis & testimoniis convincatur. Opes illas eo consilio sepositas esse, ut Hispano satisfiat, licet Regina grandiore pecuniam, quam Dracus intulerit, contra rebelles, quos Hispanus in Hibernia & Anglia excitarat, profuderit. Præterea illam non intelligere, cur sui & aliorum Principum subditi ab Indiis prohiberentur, quas Hispanici juris esse persuadere sibi non posset ex Pontificis Romani donatione, in quo prærogativam in ejusmodi causis agnovit nullam, nedum auctoritatem, ut Principes obligaret, qui nullam ei obedientiam debent; aut Hispanum Novo illo Orbe quasi infeudaret, & possessione investiret. Nec alio quopiam jure quam quod Hispani hinc illinc appulerint, casulas posuerint, flumen aut Promontorium denominaverint, quæ proprietatem acquirere non possunt. Ut hæc rei alienæ donatio quæ ex jure nibili est, & imaginaria hæc proprietas obstare non debeat, quo minus ceteri Principes commercia in illis regionibus exerceant, & Colonias ubi Hispani non incolunt, jure gentium nequaquam violato, deducant, quum præscriptio sine possessione haud valeat; necnon Oceanum illum vastum libere navigent, quum maris & aëris usus omnibus sit communis. Nec jus in Oceanum populo, aut privato cuiquam possit competere, quum nec natura, nec usus publici ratio occupationem permittat.*

Quæ Hispano in America proprietas.

Aliquantum Hispano rependitur.

Navigatio per Mare ad Indiam quærendam.

Nihilominus Petro Seburæ Hispano (qui se procuratorem pro auro & argento recuperando gessit, etsi litteras procuratorias habuerit nullas) grandis pecunia postea numerata erat. Quam illum non proprietariis rependisse, sed contra Reginam, & in usum Hispanorum in Belgio militantium convertisse fero fuit deprehensum.

Dum Dracus orbem terrarum tam prospere circumnavigaret, *Jacmanus & Pettus* insignes naucleri cum duabus

duabus navibus à Londinensibus emissi, viam compendiariam in Indiam Orientalem per Mare Cronium successu minus prospero quæsierunt. Insulas enim *Vaigatz* ad paucas leucas prætervectis, tam incerti æstus, tot brevibus, & tanta glacies conglomerata occurrerunt, ut ulterius eluctari non potuerint, & difficillime redierint.

Sub principium hujus anni animam Deo reddidit Henricus *Fitz-Alanus* Comes Arundeliæ, in quo nobilissimæ familiæ cognomen desit, quæ hoc honore annos tercentos & amplius floruerat, à Richardo *Fitz-Alano*, qui ab *Albaneis* antiquis Arundeliæ & Sufflexiæ Comitibus ortus (regnante Edwardo primo) *ratione possessionis Castri & Domini Arundeliæ absque creatione*, Comitum titulum acceperat. Hic plenus honorum, à Sanctioribus fuit consiliis omnibus Regibus sub quibus vixit, summisque muneribus perfunctus. Henrico VIII. Præfectus Caleti, Marescallus exercitus in obsidione Bononiæ, & Cameraarius, Edwardo Sexto in inauguratione Angliæ Marescallus, Mariæ itidem in inauguratione Constabularius, postea Regiæ Seneschallus, Sanctiorisque Consilii Præses: & Elizabethæ iterum Seneschallus, cujus nuptias annis vergens ambivit, minusque charus postquam Ducis Norfolciæ rebus se immiscuisset, & jam nuptiis cum Andino se palam opponeret. Ille enim homo apertus plane profitebatur, Gallos sibi minime placere, dictitans se à patre in Suffexia Gallis vicina nato edoctum, ne Gallis crederet. Liberos ex uxore Catharina, filia Thomæ Greii Marchionis Dorsettiæ, tres suscepit, quibus erat superstes, Henricum qui juvenis optimæ spei Bruxellis obiit, Joannam uxorem Baronis Lumlei, & Mariam quæ enupta Thomæ Howardo Duci Norfolciæ peperit Philippum Arundeliæ Comitem, de quo suo loco.

Comes Arundeliæ obiit, qui rhedarum quas **Coches** dicimus usum in Angliam induxit.

Arthurus Baro Greius Hiberniæ Prorex contra *O-Coronos* in Ophallia res novas molientes profectus, Hugonem

Greius rebelles in Hibernia coercet.

1580. nem *O-Moloyum* virum seditiosum ex lege morte afficit, regionem illam, etiam *Magobiganorum* & *O-Caroli*, pacat, conjurationemque maximam pullulantem in principio comprimit. Nonnulli enim ex claris in Lagenia familiis, & plerique Anglicæ originis, partim ex Romanæ religionis studio, partim ex odio recentium Anglorum (qui eos tanquam mere Hibernicos præfecturis & Magistratibus contra legis latæ sententiam subinde excluderant) conspirare cœperant, ad Proregem cum familia opprimendum, Castrum Dublinense (ubi omnis apparatus bellicus) ex improvise intercipiendum, & Anglos in Hibernia ad unum è medio tollendos. Adeoque tegenda conspiratione obscuri erant, ut nunquam nisi bini sermones inter se hac de re confererent. Verum inter tot conscios in lucem prodiit, paucorumque supplicio extincta, è quibus nominatissimus erat J. Nogensis Fisci Baro, vir vita, famaue egregius, æmulatorum fraude (ut perhibent Hibernici) circumventus. Qui innocentia conscientia tutus, quum Prorex vitam, si se fontem profiteretur, sancte promitteret, maluit infons infame supplicium subire, quam innocentiam pro dendo, infamem vivere. Quomodocunque veritas hac in re se habet, certe ob horum supplicium magna in offensa apud Reginam Greius fuit, quam Sufflexius infensor excitavit (rarus enim inter magnos Duces amor) quasi sævitia pridem in dedititios Hispanos, & nunc in cives, & Principis gloriam minuerit, & inimicorum numerum auxerit. Prorex nihilominus Turloghum *Leinigh*, qui in Ultonia tumultuari cœperat, ad pacis conditiones terrore pertrahit. Unde etiam *O-Brini*, *O-Mori*, & *Cavenagbi* in Lagenia rebelles, obsidibus oblatis, pacem humillime petierunt. Hæc Hibernica, etsi tempore nonnihil disjuncta, ut ad memoriam magis valerent, conjungenda existimavi.

Et conjurationem comprimit.

Innocentiam certum fo-lamen.

Rebelles coërciti.

In

In Scotia quum nonnulli verbi divini Ministri, Pro-
 cereſque animadverterent Lenoxium, de quo dixi, vim
 maximam in amicitia Regis habere; primum æmulum
 in eum excitarunt Jacobum Stuartum è familia *Ochiltræa*
 Satellitii Præfectum, & Arraniæ Comitem. (hunc enim
 titulum occupaverat, ex nescio qua cessione Jacobi Ha-
 miltonii Comitis Arraniæ, cui mentis impoti ille tutor
 datus.) Verum Rex inter eos gratiam brevi composuit.
 Quum hoc non succederet, & odium quantum pote-
 rant, domi conſarunt, & gravioribus verbis apud Regi-
 nam Angliæ accuſarunt, quaſi à Guifis ſubmiſſum, ad
 religionem labefactandam, captivæ Reginæ libertatem
 procurandam, & amicitiam inter Angliæ & Scotiæ regna
 diffociandam. His facile creditur, & hac de re ſeria
 in Anglia inſtituitur deliberatio, licet ille litteris ſe apud
 Reginam purgaverit, & Proteſtantium religionem palam
 profeſſus fuerit.

1580.

Lenoxiæ
 Duci Scoti
 æmulantur.

In Anglia
 accuſant.

Timuerunt enim Conſiliarii in Anglia, ne Scotos An-
 glis amiciffimos opprimeret, excuſiones in limitibus fo-
 veret, & Regem Scotorum ad nuptias in Gallia vel alibi
 clam Anglis pelliceret: quibus juvenis fretus, negotium
 Angliæ faceſſeret, & ætate maturior Regni Angliæ titu-
 lum, ut jam antea mater, ſibi aſſumeret. Quod ſi fieret,
 majus quam à matre periculum immineret, quando-
 quidem ad ſpem certam utriuſque Regni natus, plures
 ſibi conciliaret fautores, & Scoti bellis internis & Bel-
 gicis innutriti, ad bellica munia jam eſſent exercitati-
 ores. Hinc viſum eſt Lenoxii gratiam & auctoritatem
 quovis modo apud Regem infringere, aut eum Scotia
 exturbare; idque nulla mora interpoſita. Quandoqui-
 dem rumores ferebantur, illum cum ad opprimendum
 Mortonium, Balfourium è Gallia (qui nescio quam Mor-
 tonii ſyngrapham naſtus erat, qua Mortonium regicidii
 in Regis patrem, convinci poſſe ſperabatur) accerſiſſe,

In eum
 conſultatur.

Rumoribus
 traducitur.

1580. tum Præfecturam Castrum Dunbritonii obtinuisse non alio consilio, quam ad externas copias in Britanniam admittendas, vel ad Scotorum Regem inde in Galliam tranvehendum. Ferebatur etiam, illum Regi suavissime, ut Regnum matri cederet, quasi illa injuste, & pessimo exemplo à subditis fuisset abdicata, fide accepta, ut ab illa legitima resignatione mox reciperet, qua regnum sibi solidissime confirmaret, & factionibus extinctis, Rex legitimus ab omnibus agnosceretur.

Rob. Bowes
ad eum ac-
cusandum
missus, non
admissus.

Hinc Robertus *Bowes*, Berwicensis præsidii Quæstor, in Scotiam mittitur, qui de his Lenoxium coram Rege & Consiliariis postularet, & de malis impendentibus moneret. Statim atque ille admissus, rogavit ut Lenoxius tantisper loco amoveretur. Hoc Consilarii omnino negarunt, utique novum & inauditum esse, ut Consiliarius regius (indicta causa) consilio amoveretur. Dubitarunt etiam, an Regina hæc expresse mandaverit, & documenta ad fidem faciendam exhibere jusserunt. Ille nisi Regi, & uni aut alteri exhibere abnuit. Unde non auditus, statim domum revocatur, & Regi ne opinanti quidem valedixit, conquestus salutaria Reginæ bene meritæ monita esse rejecta.

Scoti se ex-
cusant.
Eorum Le-
gatus non
admissus.
Burghlæi
ad eum
monita.

Mox è Scotia missus est Alexander Humius, qui hæc excusaret, & impendentia illa mala edisceret. verum ad Reginam ille non admissus, sed ad Burghleium Thesaurarium remissus, qui senili oratione, gravi & brevi significavit: *Non visum esse Reginæ illum coram admittere, non quod illum negligeret, quem veræ religionis, Principis, patriæ, & utriusque regni pacis studiosissimum experta erat; sed ex justo dolore, quod ejus Majestas negligentius & Legati fides contemptius sit habita, qui intra præscriptos Legationis limites se continuerat; & tamen (quod inauditum) Legationis documenta exhibere jussus. Culpam omnem in Consiliarios novos, & minus consultos confert,*

*confert, Regem ex ætate nondum usu edocta excusat, 1580.
optatque ut ille sanis & salubribus Reginae Consiliis, quæ
animo in illum vere materno, auscultet, & non eam post-
habeat cognato Gallico, Regis Gallorum subdito, Gallicæ
mulieris connubio implicato, religione Pontificio; & qui
forsan ambit (Hamiltoniis jam exsultantibus) ut secun-
dus à Rege designetur. Meminerit (inquit) Rex, non a-
lium esse affectum ambitione flagrantiorum, & memi-
nerint Scoti quas turbas Galli in Scotia dedissent, nisi
Regina prudentia ac potentia prævertisset.*

Ita Humius in Scotiam remissus, & hæc omnia com-
positò ad terrorem Regi incutiendum, & fidem facien-
dam Lenoxium perniciosam in Regem & regnum consilia
suscepisse. Nihilominus non ita post, Mortonius Anglis
addictissimus, ab Arranio læsæ Majestatis accusatus, in
carcerem conjicitur.

*Mortonius
incarceratur.*

ELIZA-

ELIZABETHA
 ANGLIÆ, &c.
 REGINA.
 PARS TERTIA.

M. D. LXXXI.

*Randolphus
 pro Mortonio
 & contra
 Lenoxium
 intercedit.*

INC Januario ineunte, Thomas Randolphus, Equorum dispositorem Præfectus, in Scotiam mittitur cum mandatis, ut ad Religionem & amicitiam cum Anglis conservandam, nihil non ageret, ne qua vis Mortonio inferretur, Lenoxius è Scotia submoveretur, & Proceres Anglicæ factionis ad spem erigerentur. Ille deprecatorum diligenter pro Mortonio agit, ex hominis erga Regem meritis, ex Elizabethæ honore, ne illa tam bene merita repulsam in tam justa causa pateretur, & ex delatorum invidia. Rex respondet, se pro munere regio non posse hominem Majestatis postulatum non judicio subicere, se autem Reginæ exploratam benevolentiam agnoscere, nec velle quicquam committere, quod quovis modo offensionem juste concitare poterit.

Postea

Postea Randolphus in Ordinum conventum admissus, 1581. enumeratis Elizabethæ in Scotiam & ipsum Regem beneficiis, scilicet, *Regnum à Gallis Anglorum sanguine liberaſſe, religionem, Regemque propugnasse, de eodem subducendo (quod falso perhibetur) vel de jugere terræ in Scotia occupando, ne semel quidem cogitaſſe; quum tamen occasiones non defuerint Scotiam debellandi, Rege in cunis vagiente, matre in Anglia captiva, & Proceribus inter se discordantibus. Verum contra, illam omnem curam impendiſſe, ut Regem cum regno, qui sibi arctissimis sanguinis, vicinitatis & religionis vinculis erat conjunctissimus, conſervaret incolumem: cujus amorem, ut omnium Proregum, habuit perſpectiſſimum, priuſquam Aubignius ille Lenoxius in Scotiam veniſſet. Jam inde illum in Regem imperium exercuiſſe, animum ab Anglorum amicitia ad Gallos avertiſſe, qui ipsum ne Regem quidem hæcenus agnoverant: fidiſſimos Regi ſubditos amoviſſe, alios minus fidos induxiſſe, cum exteris de Anglia invadenda per litteras (quas protulit) egiſſe, Miniſtris verbi divini odium apud Regem tanquam turbulentis & conviciatoribus concitaſſe, nec de juſtitia inter Limitaneos adminiſtranda curaſſe. Quæ Elizabetha non poterat non ægerrime ferre, quum tantæ virtutis Principem, eundemque neceſſitudine conjunctiſſimum, malis artibus abreptum & abalienatum videret. Nihil tamen tunc effectum vel pro Mortonio, vel contra Lenoxium, in quem crimina falſa, & litteras prolatas ementitas fuiſſe, plerique ſuſpicabantur.*

Ad alias igitur artes Randolphus ſe convertit. Apud Lenoxii æmulos & Mortonii amicos, infelicem Scotiæ conditionem deplorat, pericula Regi, Reipub. & iſtis impendentia proponit, Regiſſæ Angliæ interceſſionem ingrate neglectam conqueritur, utque armis experirentur,

¹ Turbas excitare ſtudet.

1. Seditionem pro turbas in Edit. prioribus.

quod

1581. quod aliis rationibus non possent, clam submonet; & copias, & pecuniam ex Anglia pollicitus. Et certe Argathelium, Montrossium, Angusium Mortonii ex fratre nepotem, Martium, Glencarnium, Ruthuenum, Lindseium, & alios in partes pertraxerat. Verum illi statim dissentientibus inter se animis, quum viderent Regem in Lenoxium prono favore totum propendere, nec Anglorum copiis ad limitem terreri, qui etiam suas opposuerat: plerique regiam Majestatem etiam in adolescente reveriti nihil in Lenoxium audebant, satisque putabant Mortonii misereri. Angusius tamen & Marrius cum Randolpho occulte pro Mortonio, & contra Lenoxium moliebantur. quod quum Regi per Wittinghamum innotuisset, Angusius jussus est ultra *Speam* flumen secedere, Marrius Sterlinium Castrum protinus Regi reddere. Randolphus sibi male metuens, Berwicum se clam subduxit, monuitque Angusium & Marrium, rebus jam deploratis, ut sibi consulerent, vel Regis gratiam conciliando, vel ad Reginae Angliae patrocinium confugiendo. Copiae vero Anglicae jam à limite revocatae, & non ita post Mortonii conscius caedis in Regis patrem patratae convictus obruncatur. Confessus enim erat, ut perhibent, Bothwellium & Archibaldum Douglasium consilium tollendi Regem impertivisse, se vero tempore tam ambiguo non ausum aperire. Nec diffiteri poterat, se (caede peracta) Douglasium regicidam inter intimos habuisse, fidemque chirographo dedisse ad Bothwellium defendendum, si quis regicidii accusaret. Angusius & alii, qui Mortonio studebant, in Angliam mox confugerunt.

Se à Scotia subducit.

Mortonius obruncatur.

Amici in Angliam fugiunt.

Norrisius in Frisia vincit.

In Belgicis Provinciis contra Comitem Renebergium, pleno gradu victoriis pro Hispano progredientem, & Steenwicam Frisiae arcte obsidentem, Ordines confederati Norrisium Castrorum praefectum cum Anglis, & aliis mise-

miserunt. Qui fortiter & feliciter commeatum semel 1581.
 atque iterum intulit, Renebergicos profligavit, & obli-
 dionem solvit. Sed postea conferto cum Verdugo Hi-
 spano proelio ad Northornam, quum victoria jam esset vincitur.
 in manibus, hostium turmis à Rogero *Williams* fugatis,
 mutata Martis alea, profligatur, ipse vulneratur, plurimi
 cæduntur, & inter eos, ut alios taceam, Cottonus, *Fitz-*
Williamus, & Bishopus strenui ductores. Quo modo Duellum
 Thomas Epirotarum ductor Norrisium ad singulare cer- ridiculum.
 tamen hoc tempore provocavit, & Rogerus *Williams*
 ejus Vicarius conditionem accepit, quum ipsi supremo
 duci per leges militares non liceret, nescio an memo-
 randum : quum tantummodo, utroque exercitu spectante,
 aliquandiu conflixerint, & neutro læso, haustis plenis
 poculis comiter discesserint. Hoc tamen non præter- Ebrietatis
 eundum, Anglos, qui ex omnibus Septentrionalibus gen- vitium è
 tibus minime fuerant bibaces, & ob sobrietatem laudati, Belgio in
 ex his Belgicis bellis didicisse immodico potu se pro- Angliam
 luere, & aliorum saluti propinando suam affligere. Ad- deductum.
 eoque jam inde ebrietatis vitium per universam gentem
 proserpsit, ut legum severitate nostro tempore primum
 fuerit cohibitum.

Dum de oppidulis in Belgio inter Ordines & Hispa- Hispanus
 num decertatur, ille opulentum Lusitaniæ regnum sibi Lusitaniam
 arripuit. Anno enim superiori Henricus Rex Lusitaniæ occupat.
 ætate devexa fatum complebat, pluresque *Competitores*
 regnum vendicarunt, & inter eos Philippus Hispaniarum
 Rex è sore Regis Henrici primogenita natus, si non
 jure, armis potior. Nec sine specie juris, quod ex om- Quo jure.
 nibus *Competitoribus* defuncto Regi fuerit genere proxi-
 mior, ætate major, & sexu virili, ideoque femellis, ætate
 minoribus, & genere remotioribus in regni successione
 præponendus sibi & suis videbatur : Sabauda excluso,
 quod è sore natu minore procreatus; Rainutio item

1581. Farnesio Principis Parmensis filio, qui ex prima Edwardi fratris Henrici Regis filia natus, & Catharina Braccantia altera ejusdem Edwardi filia; quandoquidem beneficio *Repræsentationis* solummodo innitebantur. Quæ quum nihil aliud sit quam fictio, veritatem perimere non posse contenderunt Hispani. Antonius vero *Prior Crati*, filius Lodovici alterius fratris Regis Henrici quasi illegitimus, plane rejectus. Hæc tamen Hispanus Theologis & Jurisconsultis semel atque iterum discutienda proposuit, per Deum & Fidem obtestatus, ut libere quid sibi Juris dicerent. Quumque omnes uno ore affirmarent, misso Albano invasit, Antonium à populo electum fugavit, & LXX. diebus Lusitaniam totam subjugavit. Jus autem quod Catharina Medicea, Franciæ Regina, in Lusitania ab Alphonso Tertio per Bononiæ Comites ante annos CCCXX. sibi asseruit, tanquam obsoletum, ab Etandri matre repetitum, & tot Lusitanæ jam inde Regibus, ut malæ fidei possessoribus injuriosum, ab Hispanis & Lusitanis quodammodo erat explosum. Unde illa commotior, & crescentem Hispani potentiam, Lusitanæ, Indiæ Orientalis, & Insularum plurium accessione tam longe lateque locupletatam ægre intuens, sibi ac suis posteris metuens, tum alios Principes, tum Elizabetham commonefecit de ejus ambitione cum potentia nimio plus se diffundente intra terminos tempestive coercenda. Nec illa quidem, sibi & subditis consultrix, quæ præviderat quam periculosa sit immodica Principum vicinorum potentia, aversis auribus audivit. Sed Antonium, è Lusitania in Galliam fugatum, indeque in Angliam postea transmissum & commendatum benigne sublevavit, quod citra offensionem fore existimavit, quum illum è regio Anglorum sanguine & stirpe Lancastria agnosceret cognatum, & nullo unquam inter Hispanos

Titulus Regiæ Franciæ ad Lusitaniam explosus.

Elizabetham recte contra Hisp. concitat.

Antonium Lusitania ejectum in Angliam mittit.

1. Deest postea in Edd. prioribus.

&

& Anglos foedere de Lusitanis in Angliam non admit- 1581.
tendis cautum fuisset.

Simulque Regina illa Franciæ & Rex filius in majoris amicitiae cum Elizabetha firmamentum, nuptias cum filio Andium Duce vehementiori quam hactenus studio persequuntur. Ad quas procurandas missi sunt in Angliam honorificentissima legatione, Franciscus Borbonius Princeps Delphinatum, Arthurus Cossæus Comes Segondinus Marecallus Franciæ, Lodovicus Lusignianus, S. Gelasii, Dominus à *Lansac*, Tanergius Venator Carcongius, Bertrandus Salignacus à Mota-Fenellonum, Michaël à Castello-novo Dominus *Mauvissier*, Barnabas Brissonius à Granela Senatus Parisiensis Præses (litteratæ hominum nationis Princeps, ¹ qui me suæ amicitiae honore dignatus est) Claudius Pinarus primus Baro Valefiorum, Petrus Clausius, Curatiarum & Marcho-montis Dominus, & Jacobus Uraius ærarii Ducis Andium Secretarius. Hi viri honoratissimi, summo honore excepti, opiparis conviviis, in ampla domo, huic usui Westmonasterii subitario opere exstructa, & regio apparatu instructissima, hastiludiis à Philippo Comite Arundeliæ, Frederico Barone Windesoro, Ph. Sidneio, & Fulcone Grevillo contra omnes promulgatis, & profuso sumptu celebratis, ut alia aulica oblectamenta, quæ Historici non est memorare, taceam.

Ad nuptias cum Andino quosdam delegat.

Qui cum his de matrimonio conferrent delegati sunt ^{Et Elizabetha alios.} Guilielmus Cecilius Baro Burghleius summus Angliæ Thesaurarius, Edwardus Clintonus Comes Lincolnæ Angliæ Admirallus, Thomas Ratcliffus Comes Suffexiæ, Franciscus Russellius Comes Bedfordiæ, Robertus Dudleyus Comes Leicestriæ, Christophorus Hattonus, & Franciscus Walsinghamus Secretarius. Inter hos in ma-

1. *Desunt* qui me s. a. h. d. est in Edd. prioribus, in quibus & Pinarus pro Pinarus habemus.

1581. trimonialibus tabulis in hæc fere verba conventum est :

Matrimonii
pacta.

Dux Andinus & Regina Angliæ infra sex hebdomadas post ratificationem harum conventionum matrimonium de præfenti in Anglia contrahent. Dux & sui modo non sint nativi Angliæ subditi, suam religionem libere exerceant, in constituto aliquo loco in suis ædibus sine impedimento. Ille nihil mutabit in religione jam in Anglia recepta. Post matrimonium consummatum gaudebit titulo & honore regio, sed omnimodam rerum dispositionem Regiæ integram relinquet. Quod petiit, ut statim à matrimonio Rex coronetur, & gaudeat eo honore, tam constante, quam soluto matrimonio, durante gubernatione regni in minoritate liberorum suorum; Regina promittit, se petitionem Regni Ordinibus in primo Parlamento, quod infra xv. dies post ratificationem convocabit, proposituram, & quantum potest promoturam. Litteræ Patentis & cetera utriusque nomine emanabunt, ut tempore Philippi & Mariæ. Regina ordinabit annuam pensionem Duci ex auctoritate Parlamenti, sed quanta illa fuerit, suo arbitrio relinquetur, & efficiet ut Parlamentum ei pecuniam notabilem annuam assignet, si Regiæ supervixerit. Constituet ille Regiæ dotem ad annum valorem XLII. Coronatorum solarium, ex Ducatu Bituricensi, & mittet eam in possessionem statim. Quod de liberis in Angliæ Parlamento statuetur, in acta redigetur in Parliamentis Franciæ, ad hunc modum: Masculi sive feminae in maternam Angliæ hereditatem succedent. Si duo fuerint masculi, primogenitus succedet in regno Franciæ, secundogenitus in hereditate materna. Si unus masculus, si ad utrasque coronas pervenerit, morabitur in Anglia singulis bienniis VIII. menses, & si Dux non pervenerit ad jus regni Franciæ, liberi in Appanagium succedent. Si supervixerit Regiæ, habebit tutelam liberorum, si masculi non exceßerint XVIII. annum, & feminae

*minæ xv. Si antea Dux moriatur, tutela relinquetur auctori-
tati Parlamenti. Dux nullum extraneum ad ali-
quod officium in Anglia promovebit. Nihil in jure mu-
tabit, sed omnes consuetudines conservabit. Non abducat
Reginam nec liberos extra fines regni Angliæ, nisi ipsius
& Magnatum regni consensu. Si nullis relictis liberis
Regina moriatur, Dux nullam sibi proprietatem vindi-
cabit in regno Angliæ. Focalia Regalia ex regno non
transportabit; loca singula, & regna per nativos Anglos
custodiri faciet, nec inde apparatus bellicum amovebit.
Non miscebit Angliam aliquo externo bello. Pacem inter
Angliam & alia regna curabit. Regina solummodo gau-
debit superioritate, absque omni titulo qui obvenire pote-
rit Duci, tanquam tenenti per Angliæ consuetudinem.
Dux hoc matrimonio non intendit præjudicium facere
juri suo in successione Regni Franciæ. Præsens contractus
legetur, promulgabitur, & in acta referetur in omnibus
Curis Franciæ & Angliæ, post vi. menses à die matri-
monii, accedente auctoritate Regis Christianissimi pro ra-
tificatione horum articulorum.*

*Fiet tractatus separatus de fœdere & liga inter An-
gliam & Franciam. Hæc omnia ratificabuntur intra
duos menses in fide ex parte Regis Galliæ & medio
juramento pro se & heredibus, &c. ac quamprimum po-
terit, litteras Ratificationis tradet, quibus cavebitur, quod
hic conclusa bona fide conservabuntur. Reservatio etiam
seorsim addita fuit omnium delegatorum Chirographis
consignata; Elizabetham vero non obligari ad nuptias
consummandas, donec illa & dux Andinus in quibusdam
rebus sibi invicem explicate satisfecerint, & de iisdem
intra sex septimanas Regem Galliæ scripto certio-
rem reddiderint.*

*Reservatio
addita.*

*Priusquam sex illæ septimanæ expletæ, missus est hac
de re in Galliam J. Somerus sacri consilii ab Epistolis.*

*Gallus nu-
ptias urget.*

Rex

1581. Rex audire abnuit, urget ut nuptiæ jam contractæ actum celebrentur, nec quicquam aliud jam superesse. Somerus contra *Fœdus defensivum & offensivum* prius ineundum ex tabulis demonstrat, Gallus reclamatur, Walsinghamus ad hæc componenda amandatur, qui junctim cum Henrico Cobhamo ordinario in Gallia Legato, & Somero, hæc & hujusmodi doceat.

Elizabetha differt.

Differendi causæ.

Quamvis vulgus hominum nuptias protelatas minus æque interpretaretur, Elizabetham tamen non alio consilio ad nuptias propendisse, quam ut populo suo impertune, ut nuberet, suadenti satisfaceret, ad certam in suis liberis successionem firmandam. Andinum autem Ducem nuptias ambientem, ob virtutem & Regii generis splendorem ceteris omnibus merito in amore prætulisse, quem adhuc erga ipsum profitetur esse summum. In connubio tamen paciscendo eo usque assensum cobibere, donec populo suo rem gratam esse persentisceret, ne sero sapere videretur. Multa enim intervenisse impedimenta; scilicet internum illud in Gallia bellum; afflictas Andini fortunas, qui Regis gratia immerito exciderat; in Anglia optimi cujusque animum ab hujusmodi nuptiis esse aversum, ut hinc fuerint dilata: quum tamen Reginae in eum amor idem constet. Gallum nuptias in præsentiarum consummandas intempestive urgere, quum ab Andino jam bellum in Hispanum fuerit susceptum, quod sine honoris macula, & utriusque Regni Gallia & Anglia incommodo, Belgique pernicie, deponere neutiquam poterat, Hispani potentia nimio plus indies augecente. Ad hæc quum populus Anglicus nihil majus in votis habeat, quam regnum per has nuptias tranquilla pace conservari, in funestum bellum è lætissima pace præcipitatum iri, quum Regina mariti bello necessario implicaretur. Quare de nuptiis non agendum ulterius, donec Andinus bello suscepto explicaretur, & Fœdus mutuæ defensionis & offensionis

sionis inter Angliam & Galliam sanciretur. Quod Elizabetha sane in primis optavit. Gallus mutuæ defensionis Fœdus se lubenter initurum promisit, de *offensivo fœdere*, priusquam nuptiæ celebrarentur, plura audire plane recusavit. 1581.

Haud multo post in Angliam venit ipse Andinus, (qui Belgii Gubernator ab Ordinibus designatus) postquam Cameraci obsidionem Elizabethæ pecunia feliciter solvisset. Grandem enim pecuniam illa per Henricum Seimorum, Palavicinum, & Bexium Gallum clam suppeditaverat. Spe ille certus erat, si nuptias præfens non conficeret, saltem efficeret, ut, Elizabethæ gratia subnixus, Belgis, qui illam tanquam Divam sospitam colebant, gravior esset. Exceptus erat humanitate quam sperare poterat maxima, nullaque erant honoris & amoris argumenta, quæ illa non exhibuit cumulatissime. Usque adeo, ut mense Novembri quamprimum regni anniversaria magnifice celebrasset, vis pudici amoris inter amatoria colloquia eo provexerit, ut anulum suo digito detractum Andini imposuerit, certis quibusdam legibus inter ipsos adhibitis. Adstantes nuptias sponsione jam contractas interpretabantur. Inter quos Aldegondius, urbis Antwerpianæ Præfectus, missis illico in Belgium nunciis hoc significavit. Antwerpiaque festis ignibus, tormentorumque tonitru publicam lætitiâ testata est. Aulicorum animos domi varii affectus occuparunt, alii lætitiâ gestierunt, alii obstupuerunt, alii mœrore dejecti. Leicestrius, qui ad nuptias impediendas conjurationem clandestinam inire cœperat, Hattonus Vicecamerarius, & Walsinghamus, quasi de regno, de Regina, de religione jam conclamatum, fremuerunt. Mulierculæ, quibus Regina familiariter utebatur, ejularunt, animumque objectis terroribus ita angoribus implicarunt, ut illa ancipiti cura noctem infomnem inter suas flebilibus

Andinus iterum in Angliam venit.

Illi anulum tradit Regina.

Varii animorum in Aula habitus.

Regina animi anceps.

1581. flebilibus modis concinentes traxerit. Postridie Andinum convenit, arbitrisque remotis, longos conferunt sermones. Ille tandem in cubiculum se recipiens, projecto annulo illo, & mox resumpto, uno & altero dictorio muliebrem levitatem, & insularium inconstantiam perstrinxit.

Incommoda ex nuptiis neglectis cogitat.

Illam anxiam animo recoluit, quæ à Burghleio & Suffexio audiverat: nisi Andino nuberet, offensionis fœdus à Gallo non posse sperari, Hispani magnitudini solam & solitariam, imparem esse; qui, filia Scotorum Regi in nuptias oblata, omnes in Anglia Pontificios, profugos, rebelles, rerum præsentium pertæsos, & perdita fide homines, quorum magnus ubique numerus, in Scoti partes facile pertraheret; Spem bonorum, qui sobolem regiam ex his nuptiis sperarunt, infractum iri, qui, ipsa posthabita, jam in *Competitorum* aliquem oculos conjicerent. Præterea ipsam in maximam offensionem apud Gallum Andinumque non posse non incurrere, qui tanto tempore tot consultationibus habitis, tam honorificis legationibus missis, & tanta pecunia effusa, eludi ægerime ferant; utcunque simulatione obtegant, quo sibi consulant, vel consequendo pecuniam præsentem Andino in bellum Belgicum, vel annuam in futurum pensionem. Nec minor hæsit in animo scrupulus, si Andinus neglectus uxorem ex Hispania assumeret, quod aliqui insufurrarunt: tunc periculum utrinque è Gallia & Hispania imminere, illa præfagiit.

Cur cælibatum nuptiis prætulit.

Inter difficillimas has de nuptiis cogitationes, in quas temporum ratio ex quadam¹ necessitate subinde conjecerat, illam apud animum certo constituisse opinati sunt nonnulli, quod cælibatu magis quam nuptiis, & Reipub. & suæ gloriæ posset consulere. Utrique prævidit, si subdito nuberet, sibi ex disparitate dedecus contracturam,

1. Necessitate eam subinde in *Edd. prioribus*.

& ad domesticas similtates & turbas faces accensuram; si extero, & se & populum externo jugo subjecturam, religionemque in periculum devocaturam: non oblita quam infelix fuerit Mariæ sororis cum Philippo extero connubium, & quam infaustum illud proavi Edwardi III. qui primus Regum Angliæ à Normannica victoria, subditam in uxorem acceperat. Gloriam etiam, quæ sibi innuptæ integra & indelibata mansit, in maritum nuptiis transcribendam timuit. Præterea pericula ex conceptione & puerperio à medicis & mulierculis ex abditis¹ causis jam antea suggesta, quæ sæpe animo obversabantur, admodum deterruerunt.

Urebat insuper animum liber stilo aculeato contra has nuptias, ex formidine ne religio immutaretur, editus & inscriptus, *Vorago qua Anglia Gallico connubio absorbenda*. In quo Consiliarii qui nuptiis faverunt, quasi ingrati in patriam & Principem fugillantur, ipsa Regina, inter medias adulationes, quasi sui dissimilis, obliqua insectatione perstringitur, Andinus convitiis indignis dilaceratur, Gallica natio odiose proscinditur. Ipsæ nuptiæ ob religionis discrepantiam (ut filiæ Dei cum filio Antichristi) tanquam profanæ, Ecclesiæ exitiosæ, & Reip. perniciosæ è sacris litteris misere detortis virulentis verbis damnantur. Nec persuaderi voluit Regina, auctorem libri sibi aliud proposuisse, quam ut subditorum odium in ipsam concitaret (quæ semper non minorem amoris apud populum, quam auctoritatis rationem habuit, quodque Principes solent, præcipuam curam ad famam direxit) & viam occulte aperiret ad aliquam prodigiosam innovationem: quum ad securitatem Reginæ & Regno præstandam, & pericula propulsanda, ne verbum quidem scriptor ille addiderit; & regni Ordines jam antea nuptias, ut certissimum contra impendentia

Liber contra nuptias editus.

1. Causis objecta, quæ sæpe in Edd. priorib.

1581. mala remedium, maximopere efflagitassent. Hæc publico scripto declarat, in quo, libelli auctore, ut seditionis præcone, damnato, propensum Andini in se & Protestantium religionem animum prædicavit, tantam injuriam tanto Principi & optime merenti, qui nihil vel in republica vel in religione immutari postulaverat, illatam doluit: simulque Simierum Andini administrum, quem calumniis nonnulli onerarent, ob prudentiam & modestiam collaudavit; populum autem monuit, libellum illum nihil aliud esse quam commentum proditorum, ad concitandam foris invidiam, domique seditionem, & coram Magistratu igne absumi jussit.

Auctori libri
deprehen-
sus.

Et disper-
sor.

Jam inde Puritanis, sive Novatoribus paullo infensior esse coepit, à quibus hæc profluxisse facile credidit; & post pauculos dies, Joannes Stubbus ex Lincolnienſis Juris Collegio fervidus religionis professor (cujus forem Thomas Cartwrightus inter Puritanos antesignanus duxerat) hujus libelli auctor, Guilielmus Pageus qui exemplaria disperſit, & Singletonus Typographus apprehenſi. In hos ſententia lata, ut dextræ præciderentur, ex lege Philippi & Mariæ *contra ſeditioſorum ſcriptorum auctores & diſſeminatores*. Quamvis ſententiam fuiſſe erroneam & irritam ex falſa notatione temporis quo lex illa lata, legemque fuiſſe temporariam & (Maria moriente) una interiſſe, Jurisperiti nonnulli obmurmurent. E quibus Daltonus qui hoc clamitabat, in carcerem datus, & Monſonus in *Communium Placitorum* foro Judex ita verbis aſperis exagitatus, ut loco ceſſerit; quum Wraius ſummus Angliæ Juſtitiarius in temporis notatione errorem fuiſſe nullum, & ex legis verbis docuiſſet, legem in eos qui Regem ſeditioſo ſcripto violabunt, ſancitam eſſe, Regemque Angliæ nunquam intermori: imo legem illam anno primo Elizabethæ ad ejus vitam & heredum ex ejus corpore revocatam fuiſſe.

Inde

Inde ad pegma in rerum venalium foro Westmonasterii 1581. Stubbo & Pageo dextræ cultro lanuario, vi mallei in Dextræ præciduntur. carpum adacto, præciduntur. Typographo autem par-
citur. Memini qui præsens aderam, quum Stubbus, dex-
tra abscissa, sinistra caput nudaret, & clara voce dice-
ret, *Vivat Regina*; multitudo circumfusa omnino obti-
cuit, sive ex hujus novi & inusitati supplicii horrore, sive
ex commiseratione in hominem famæ integerrimæ, sive
ex odio nuptiarum quas religioni exitiosas futuras pleri-
que prælagierunt.

Hæc primis diebus post Andini in Angliam adven-
tum, dumque hîc hæreret, Regina, ut formidinem de-
meret quæ multorum animos occuparat, religionem im-
mutatum iri, & Pontificios tolerandos, importunis pre-
cibus evicta permisit, ut Edmundus Campianus, quem Edm. Cam-
pianus & Je-
suitæ morte
affecti. dixi, è Societate Jesu, Radulphus Sherwinus, Lucas
Kirbius, Alexander Briantus Sacerdotes iudicio sisterentur.
qui accusati ex lege Majestatis xxv. Edwardi III. Regi-
næ Regnoque perniciem struxisse, Pontifici Romano Re-
ginæ hosti adhæsisse, ad res novandas, viresque colligen-
das in Angliam venisse: capitis damnati erant. Quum-
que pervicaciter Papalem contra Reginam auctoritatem
defenderent, extremo supplicio affecti. Campianus enim
jam damnatus, interrogatus primum an Elizabetha esset
Regina *legitima, & de jure*, respondere abnuit, deinde
an à Regina vel Papa staret si ille copias contra Regi-
nam miserit, à Papa se statutum palam professus est, &
chirographo testatus. Postea & alii nonnulli morte iis-
dem de causis mulctati; quum toto decennio à rebel-
lione, de quinque tantum Pontificiis supplicium sum-
ptum fuisset. Sed hæc Historiæ Ecclesiasticæ scriptori
relinquo. Liceat tamen mihi bona cum ejus venia pau-
cula quæ cum Repub. colligata summatim hîc adnotare.
Ejusmodi certe hæc tempora fuerunt, ut Regina, quæ

1581. vim conscientii afferendam nunquam censuit, subinde quereretur se ad hæc necessario adactam fuisse, nisi sub quæsito conscientiæ & Catholicæ religionis prætextu sibi & subditis perniciem inferri maluisset. Plerosque tamen ex misellis his sacerdotibus exitii in patriam conflandi conscios fuisse non credidit. *Superiores* autem hos ut sceleris instrumenta habuisse, quandoquidem, qui mittebantur, plenam ac liberam sui dispositionem *Superioribus* relinquerent. Quum enim qui nunc, & postea deprehensi, interrogati essent, *An ex auctoritate Bullæ Pii v. P. R. subditi à Sacramento fidei erga Reginam ita solverentur, ut arma in Principem induerent? An illam legitimam Reginam esse censerent? An Sanderi & Bristolii sententiæ de Bullæ illius auctoritate subscriberent? An si Pontifex Romanus in Reginam bellum moveret, hujus vel illius partibus se adjungerent?* Responderunt alii adeo ambigue, alii adeo ferociter; nonnulli prævaricando, aut silendo ita eluserunt, ut eos aliquid perfidiæ alere nonnulli ingenui Catholici suspicari cœperint; & J. Bishopus Pontifici Rom. devotus contra hos scripserit, & solide docuerit Constitutionem illam Concilii Laterani nomine obtrusam, ex qua tota subditos à fidelitate absolvendi, & abdicandi Principes auctoritas fundatur, nihil aliud esse quam Papæ Innocentii III. decretum, nec unquam in Anglia admissum; imo Concilium illud plane nullum fuisse, nec quicquam omnino à Patribus ibi decretum.

Necessaria hæc in Catholicos animadvertio.

Suspicio in eos aucta.

Tergiversando.

Suspiciones etiam, magis magisque excitatæ, ex majore numero Sacerdotum indies in Angliam subrepentium, qui hominum animos clam tentarunt. Principes excommunicatos deturbandos prædicarunt, Romanam religionem non profitentes titulo regiaque auctoritate excidisse, sacris initiatos Ecclesiastica quadam libertate ab omni Principum jurisdictione liberos esse, nec eorum legibus

legibus teneri, aut majestatem revereri debere miffita- 1581.
 runt ; Pontificem autem Rom. summum imperium & Perniciofa
 pleniffimam potestatem in univerfum orbem, etiam in dogmata
 Politicis habere, Angliæ vero Magistratus, minime esse profemi-
 legitimos: ideoque pro Magistratibus neququam ha- nando.
 bendos. Imo quæcunque Regiæ auctoritate acta fuerint,
 ex quo *Bulla Declaratoria Pii v.* publicata, jure divino
 & humano omnino irrita esse & instar nihili existiman-
 da. Nec diffimularunt eorum nonnulli, se non alio
 consilio in Angliam rediisse, quam perinde ut *Bulla* ista
 omnes semel simulque generatim, ita illi singulos seor-
 sim ab *omni fidelitatis & obsequii erga Reginam Sacra-*
mento, reconciliando inter confitendum absolverent : &
 hoc factu facilius videbatur, quum ab omni mortali pec-
 cato simul absolutionem promitterent, & tutius, quia
 occultius, & sub *Sigillo Confessionis*.

1 Inter hæc fato functi sunt Robertus Baro Richus, Quorundam
 Thomas Baro Darcus de Chich, Guilielmus Stanleius Baro & Comitum
 Montaquilius, & Henricus Wriothesleius comes Southam- Southam-
 ptoniæ, Romanæ religioni & Scotorum Regiæ, si quis alius, proniæ
 devotus, quod & Principis indignatione & carcere luit. mors.
 Ille filius erat Thomæ Wriothesleii, (quem ob spectatam
 virtutem Henricus Octavus ad honorem Baronis Wri-
 othesley de Tichfield, ordinem Periscelidis, summam Can-
 cellarii Angliæ amplitudinem provexit, & inter supremi
 testamenti Curatores constituit : Edwardusque Sextus ad
 honorem Comitum Southamptoniæ extulit.) Reliquit ex
 uxore, filia Anthonii Vicecomitis Montis-Acuti, Henri-
 cum filium unicum successorem, & filiam Thomæ Baroni
 Arundello de *Wardour* enuptam.

1. *Hæc Sectio in Edd. prioribus hoc modo se habet* : Fato etiam fun- Comitum
 ctus est Henricus Wriothesleius Comes Southamptoniæ, Romanæ Southam-
 religioni, & Scotorum Regiæ, si quis alius, devotus, quod & proniæ obi-
 Principis indignatione & carcere luit. Ille filius erat Thomæ tus.
 Wriothesleii, (quem ob spectatam virtutem Henricus Octavus ad
 digni-

M. D. LXXXII.

Novæ in
Pontificios
leges.

MENSE Januario regni Ordines Westmonasterii convenerunt, à quibus nova Pontificiorum dogmata, quæ modo dixi, novas & severiores in eos leges elicuerunt. Quibus *Majestatis rei declarantur, quicunque subditos ab obsequio in Principem & à religione in Anglia constituta dissuaserint, aut Rom. Ecclesiæ reconciliaverint; necnon qui ita dissuasi, aut reconciliati fuerint. Qui Missam celebrabunt, ducentis Marcis, & incarceratione per annum, & amplius donec persoluerint, mulctantur: qui Missæ sponte intererunt, centum Marcis & incarceratione itidem per annum: quique sacra in suis Parochiis adire recusabunt, viginti libris in singulos menses.* Quod de Lunaribus mensibus inique interpretatum clamitarunt Pontificii, qui hætenus absentiam diebus Dominicis & Festis uno solido in egenorum usum redemerant. Sed Ecclesiasticus historicus hæc fusius persequatur.

Andinus in
Belgium
navigat.

Andinus, postquam tres totos menses in Anglia hæssisset, mense Februario in Belgium iter suscepit. Ipsa Regina Cantuariam usque honoris ergo deduxit, Comitumque Leicestrium, Carolum Howardum, Hunsdonium, Willoughbeium, Windsorium, Sheffeldium Barones, Philippum Sidneium, Franciscum Russellium, Georgium

dignitatem Baronis *Wriothesley de Tichfield*, Ordinem Periscelidis, summam Cancellarii Angliæ amplitudinem provexit; & inter supremi testamenti curatores constituit: Edwardusque Sextus ad honorem Comitis Southamptoniæ extulit.) Reliquit vero ex uxore filia Anthonii Vicecomitis *Montis-acuti* Henricum filium unicum successorem, & filiam Thomæ Baroni Arundello *de Wardour* enuptam. *Quin & in Edd. illis male collocatur sub anno M.D.LXXXIII.*

I. Hæc & hujusmodi extorserunt à Regni Ordinibus qui Westmonasterii mense Januario convenerunt, novas & severiores in Pontificios leges, quibus Majestatis rei declarantur, *in Edd. priorib.*

Bourchie-

Bourchierum, aliosque nonnullos ex equestri ordine clarissimos Antwerpiam usque comitari jussit: ubi in Ducem Brabantiae, Limburgi, Lotharingiae, &c. inauguratur. Ordines enim foederatorum Belgarum Hispanum ob leges violatas Principatu excidisse jam antea pronuntiaverant, sigilla fregerant, Insignia ubique dejecerant, & fidei sacramento populum ita absolverant, ut liberum esset alium Principem sibi deligere. Ille Romanae religionis cultum omnibus qui sibi fidei jusjurandum praestarent, & Hispanum ejurarent, permisit. Deinde bello se accinxit, Aldenardam amisit, Alostum cepit; sexcenti Angli imperiosam Norrisii severitatem caussati, ab illo ad Hispanos Thoma Norrisio, Barneio, Cornisho, & Gibsono ductoribus transfugerunt, qui omnibus periculis expositi & contemptissime habiti, sera poenitentia & infinitis miseriis perfidiae poenas solverunt. Norrisius tamen cum trecentis Equitibus & cohortibus reliquis singularem & fortitudinis & militaris scientiae laudem apud omnes retulit, Parmensem majoribus copiis irruentem animose excipiendo, & considerate ad moenia Gandavi se recipiendo, Andino & Aurasionense è moenibus virtutem militarem admirantibus. Sed quid his immoror? Andinus quum ingentem pecuniam ex Anglia suppeditatam nullo successu in Belgio profudisset, & deprehendisset umbratiles titulos sibi tantum delatos, rerum summam penes Ordines esse, praecipiti consilio Antwerpiam, aliasque urbes armata manu frustra, non sine suorum caede, tentavit, & brevi inglorius Belgium reliquit.

Brabantiae
Dux, &c.
inauguratur.

Angli aliquot ab eo deficiunt.

Norrisius strenue se gerit.

Andinus inglorius è Belgio discedit.

Cometam mense Maio in XII. Geminorum Gradu prope *Capellam* conspectum, radiante cauda supra & ultra *Humerum dextrum Erichthonii* projecta, & horrendam in Norfolcia tempestatem crebro fulmine, tonitru, impetuoso ventorum furore, & densissima grandine trium

Cometa.

1582. trium pollicum crassitudine, stellarum in calcaribus figura efferatam, satis sit vel verbo memorasse.

Rex Daniæ
fit Eques
Garterii.

Elizabetha, ut se foras firmaret contra Hispanum, quem ex subsidiaria illa pecunia Andino subministrata exacerbatum noverat, Fredericum secundum Daniæ Regem, jam olim sibi charissimum, in Georgiani Ordinis societatem cooptavit, & Peregrinum Bertium, quem illa, in deferendis honoribus admodum parca, ad honorem Baronis *Willoughbei de Eresby* ægre admisit priusquam virtutis specimen dedisset, (etsi mater ejus Ducissa Suffolciæ unica esset filia & heres Baronis *Willoughbei*) ad eum legavit, qui insignibus investiret. Danus torque rosato collum circumdari, & periscelide tibiam substringi lætanter admisit; cetera insignia repouenda accepit. Induere vero quia exotica, & juramentum præstare omnino recusavit, quum idem jam antea fecisset, quando in S. Michaëlis Ordinem à Gallo conscriberetur. Willoughbeius dum in Dania ageret, Mercatorum Anglorum querelas Regi proponit. Graviter enim illi conquesti erant, vectigalia fuisse nimio plus adaucta, quum olim in transitu Freti Danici sive *Oresundi* pro singulis navibus *Rosatum Nobilem*, sc. quartam partem uncie auri, dependerint, & tantundem pro mercibus, cum pauculis nummis in nocturnos ignes, ad cursum dirigendum, & doliola ad brevia & tæniæ denotanda. Egit etiam Mercatorum nomine, ut pensitationem, *Lastgelt*, remitteret, qua tricesima pars omnium mercium mutui nomine, ardente inter Danum & Suecum bello, exacta fuit, cum promisso, ut bello finito refunderetur. Sed hæc ut magni momenti in aliud tempus rejecta fuere. Principes enim vectigalia, quæ semel intenderunt, vix unquam relaxant, qui hujusmodi *Regalia* (ut vocant) ad cujusque regni jus & libertatem spectare, nec externæ moderationi subjacere, judicant.

Mercatorum
Anglorum
querelas
negligit.

Illa

Illam etiam ut domi securior esset, cum Scotorum Regina rem componere per Walterum Mildmaium cogitavit. Verum deprehenso, Guisium ad eam liberandam consilia arcana cum quibusdam profugis Anglis agitare, & copias contrahere, specie quidem, ut Andino in Belgio militarent, re vera ut in Angliam ex *Auco* sive *Ew*, obscuro portu Guisiani juris in Normannia, transmittentur; (quod Gallus primus edocuit, & pro suo erga Elizabetham amore impedivit) res in aliud tempus rejicitur, & illa negligitur.

Tractatus cum Scota in aliud tempus rejicitur.

Veruntamen, ut Guisii molitionibus in Scotia obviam iretur, qui Lenoxii opera, ad avertendum Scotorum Regem ab Anglis, abuti credebatur, Guilielmus Ruthuenus, quem Rex nuperrime Gouriæ Comitem creaverat, turbas dedit. Ille, ne à patre degeneraret, qui infesto erat in Regis matrem animo, & alii conjurati, omnes ingenii vires in hoc contulerunt, ut Lenoxium & Arranium à Rege amoverent, sub obtentu ut religioni, Regis securitati, & amicitia cum Anglia caveretur; & hac techna usi. Lenoxio, qui Scotiæ Camerarius constitutus, persuadetur, ut obsoletam Camerarii jurisdictionem rigide exerceret; nec alio consilio, quam ut ille odium sibi imprudens apud multitudinem accenderet, verbi divini Ministri idem inflammarent, declamitando è suggestu contra eum tanquam Pontificium, Guisianum, & rigidum juris exactorem, exitiumque palam prædicerent. Quum itaque Lenoxius à Pertho, ubi Rex tunc egit, Edenburgum profectus esset, ad Jurisdictionem illam exercendam, & Arranius peregre abesset; Gourius, Marrius, Lindeseius, & alii, arrepta opportunitate, Regem ad Castrum Ruthuenum invitarunt, ibique invitum detinuerunt, nec in agros exspatiari, terrore injecto, permiserunt. Fidissimum quemque ex ministris amoverunt, Arranium in custodiam abriperunt, Regemque adegerunt,

Gourius & alii turbas in Scotia excitant.

Regem interceptiunt.

1582.

Lenoxium
è Scotia
emoveat.

runt, ut, Angliæ ¹ Regina intercedente, Angustum exultantem domum revocaret, ² & Lenoxium in Galliam remitteret, qui homo ingenio placidissimo ut publicæ quieti consuleretur, (Regis suafu ex eorum impulsu) Dunbritonio, quod facile defendere poterat, cessit, & in Galliam redire non abnuit. Nec his contenti, Regem invitum compulerunt, hanc sui interceptionem litteris ad Reginam Angliæ comprobare, & Convantum Ordinum ab istis indictum, justum esse decernere. Buchanatum tamen inducere non poterant, ut hoc eorum factum vel scripto libello, vel persuasione per nuncium approbaret, qui se factiosorum causam contra Principes jam antea suscepisse, dolenter ingemuit, & paullo post obiit. Vir qui *nec cælo, nec solo, nec seculo erudito*, ut ille cecinit, *natus*; ad summum tamen Poëticæ facultatis culmen tam feliciter ascendit, ut Poëtarum hujus seculi Princeps merito habeatur.

Gallus ad
Regem li-
berandum
mittit.

Quum hæc Gallus certis nunciis comperisset, *Motta-Fenellonum* per Angliam & *Manninguillum* per mare cum iisdem documentis in Scotiam amandat, scilicet, ut rationes liberandi Regem quovis modo expedirent, factionem Gallicam confirmarent, Regis animum in Gallorum amicitiam pellicerent, & gratulantes significarent, Reginam matrem ejus ex materna pietate regium titulum ei indulgere, atque in regni societatem jam libentissime admittere, scilicet, ut verus & legitimus Rex à Christiani Orbis Principibus, Scotisque omnibus agnosceretur, & partium studia penitus tollerentur. Illa interim tota suspenso & sollicito animo, miseriis oppressa,

1. Regina (quæ à consilio non aliena) intercedente, in prima Editione. Et ita etiam calamo adaugetur in Cod. Rawlinsoniano. At in ipso primæ Editionis Codice, quem possideo, Camdeniano, verba ista, quæ à consilio non aliena, expunguntur, idque à Camdeni manu. 2. Deest & in Edd. prioribus.

& diuturni carceris calamitate sine ulla libertatis spe intabescens, grave suum fatum, afflictissimamque filii conditionem longis litteris Gallice conscriptis, quas maternus amor & animi anxietas extorserunt, apud Elizabetham deplorat, in hanc sententiam, ut ex ipso Autographo in pauca contraham.

Quum certò acceperim, filium meum à rebellibus interceptum, (sicut & ipsa ante aliquot annos) ex justo timore, ne communem mecum infelicitatis sortem subeat, non possum luctuosas meas querimonias non egerere, & easdem in tua, si fieri posset, conscientia insculpere; ut mea apud posteros constet innocentia, & eorum ignominia, quorum iniquitate in has miseras indignissime fui coniecta. Verum quum istorum artes & machinationes (quantumvis nefariæ) hæcenus plus apud te valuerint, quam querelæ meæ justissimæ, potentiæ tuæ jus & æquum jam cedant, visque veritatem apud homines opprimat; ad Deum immortalem provocabo, cujus solius in nos pari jure & honore Principis Imperium agnosco. Eundemque invocabo, (apud quem, nec furo, nec fraudi locus erit) ut novissimo die, pro nostris inter nos meritis retribuatur, quomodocunque adversarii mei insidiosas versutias apud homines (& forsam apud te) obvelare norunt. In ejus igitur nomine, & quasi pro ejus Tribunali, tibi in memoriam revoco, quibus artibus quidam tuo nomine emissarii Scotos mihi subditos in rebellionem contra me, dum in Scotia agerem, traxerunt, & omnia mala quæ jam inde ibi acciderunt, concitarunt. Quod (ut alia taceam) certò constat ex testimoniis prolatis & confessione ex Mortonii ipsius ore, qui eo nomine ad honores evehctus. In quem si ex jure egissem, & tu opem rebellibus non tulisses, contra me & meos haudquaquam tam diu subsistere potuerant.

Scota filii interceptionem, & suam conditionem deplorat.

Dum in carcere, in Lacu-Levino detinerer, Nicholaus

1582. *Throcmortonus tuo nomine mihi auctor fuit, ut, signato Diplomate, regno cederem (quod irritum futurum ille asseveravit, irritumque orbis univrsus habuit) donec tu prono favore & armata manu istius Diplomatis auctoribus auxilium tuleris. Et dicas bona fide, an ejusmodi subditorum tuorum in te auctoritatem & potestatem agnoscas? Inde tamen mea Regia auctoritas tuo consilio & auxilio mihi ablata, & Regnum in filiolum per ætatem incapacem translatum. Quumque ipsa non ita pridem Regnum illi legitime confirmare statuerim, à nonnullis proditoribus vi abreptus est, qui illum, perinde ac meipsam Regno spoliare, si non etiam & vita proculdubio destinarunt. Postquam ego è Lacu-Levino elapsa, & jam rebelles prælio aggressura, opem tuam imploravi, adamante illo remisso, quem à te in amoris pignus jam antea acceperam, cum proluxa auxilii contra rebelles pollicitatione subinde repetita; etiam fide data, ut si me ad te reciperem, te ad limites accessuram & in persona adjuturam: Ego hac tua pollicitatione toties iterata freta (etsi tui mihi sæpe verba dederint) ad te tanquam ad Anchoram sacram in adversis confugere statui. Et confugissem sane, si tam facilis aditus mihi patuisset, ac contra me rebellicantibus semper patuit. Verum priusquam accedere potuerim, intercepta fui, custodibus stipata, in loca munita conclusa, & ipsa morte graviora jam inde perpeffa.*

Scio te objecturam quod mihi cum Norfolciæ Duce intercessit. Illud tamen tibi, aut regno tuo fraudi fuisse pernego. A primariis enim Regni Angliæ Consiliariis fuit approbatum, & eorum subscriptionibus, quæ proferri possunt, confirmatum, qui etiam tuum assensum affirmative promiserunt. Et qui (quæso) potuerunt tanti viri assensum tuum ad illud promittere, quod te vita, honore, & Diademate spoliaret? hoc tamen tu ab omnibus credi velis.

Ceterum

*Ceterum quum nonnulli ex illorum rebellium numero
 fera pœnitentia resipiscerent, & plenius perspicerent è
 colloquio inter Delegatos nostros Eboraci, quam inique
 mecum egerint, illi statim tuis copiis in Castro Edenbur-
 gensi obsessi, & è primariis alter veneno, alter suspendio* Lidingtonius
& Grangius.
*misere sublatus. Et hoc quidem postquam tuo rogatu
 effecerim, ut semel atque iterum arma posuerint spe pa-
 cis, quam, Deus norit, an adversarii mei unquam co-
 gitaverint.*

*Jam inde mihi deliberatum erat experiri, an patientia
 rigorem emollirem, perferendo singula quæ captivæ im-
 perata. Omne tamen colloquium cum filio per litteras
 aut internuncios hoc anno jam vertente penitus interclu-
 sum erat, ut filius à matre tristissima animorum dis-
 junctiōe, si fieri posset, divelleretur.*

*Conditiones pacis & concordie inter nos ineundæ sæpe
 proposui, Chatesworthiæ ante annos undecim, cum De-
 legatis, atque tecum per Legatos Regis Christianissimi,
 & meos; & superiori hieme cum Bealo sincere egi. Sed
 conditiones illæ semper rejectæ, moræ quæsitæ, & inter-
 positæ, consilia mea suspecta, & omnes animi mei sin-
 cერი affectus semper damnati. Nec alium ego fructum
 ex diuturna patientia tuli, quam quod præscriptione
 quadam invaluerit, ut asperius indies tractarer; nec qui-
 dem ut captiva, sed ut infimæ conditionis servula. Certe
 hæc diutius perferre non potero, & quomodocunque res
 cadat, si moriar, mortis meæ auctores manifestabo; sin
 vivam, efficiam spero ut nefariæ in me molitiones & ca-
 lumniæ intermorianur, ut majore tranquillitate, quod
 vitæ reliquum sit, transigam.*

*Quare ad tollendas omnes inter nos offensiones, profe-
 rantur Hispanoram, qui in Hibernia nuper capti, in me
 testimonia, producantur Jesuitarum examinationes, per-
 mittatur cuilibet licentia me publice accusandi, modo iti-
 dem*

1582. *dem & mihi me defendendi libertas concedatur, nec inaudita condemner. Malefici & incarcerati vilissimi, ad sui defensionem admittantur, & accusatores coram fistantur. Cur non ita mecum agitur, quæ Regina inuncta, tibi cognatione proxima, & Regni heres post te legitima? At hoc postremum illud est, quod adversarios meos, qui nos inter nos committere student, imprimis angit, uritque. Hei mihi, non est cur hoc eos angat, Deum & Honorem meum testor, me non aliud regnum quam cæleste illud, jam diu cogitasse. Tu tamen religione obligaris, officii & justitiæ ratione teneris, ne post mortem meam certissimum filii mei jus inturbes, nec illorum occultas molitiones promoveas, qui cum in Anglia, tum in Scotia graviter in meam filiique perniciem incumbunt. Quod satis superque elucet ex documentis nunciatorum tuorum in Scotia, qui seditiosissime egerunt, te proculdubio ignorante, sed Huntingdonio diligenter satagente.*

*Hocine æquum, ut ego mater prohibear non solum filio oppresso consulere, sed etiam quo in statu sit intelligere? Si missi fuissent filii bono, forsitan consilio meorumi, illi gratiores eo nomine advenissent, certe tu me tibi arctius obstrinxisses. Nec erat cur profectorem tantopere celares, aut mihi tunc temporis libertatem omnem plane adimeres. Ut libere tamen loquar, obsecro ut ejusmodi administris in rebus Scoticis non amplius utaris. Et si enim credam, * Carium nihil se & suo honore indignum suscepturum, de Huntingdonio tamen, propter mala in me merita, nihil boni mihi promittere possum.*

* Hun(d)onium.

Per necessitudinem igitur inter nos conjunctissimam magnopere rogo, ut filii saluti serio prospicias, ut Scoticis rebus, me inconsulta, aut Rege Gallia, non amplius te interponas; eos qui filium in custodia detinent, & quo volunt, invitum cogunt, non alio quam proditorum loco habeas.

habeas. Denique per Christi redemptoris Crucem & Passionem obtestor, ut æquis legibus post tot annos libertati restituta, alicubi extra Angliam, tantillo vitæ tempore quod supererit, post diuturnum carceris squalorem, corpus extenuatum refocillem. Ita me & meos, & imprimis filium in æternum tibi devincies. Nec hoc omni contentione petere cessabo, donec annueris. Ut tantopere petam, afflictissima valetudo cogit. Efficias igitur ut humanius jam inde mecum agatur, alias perpeti plane non potero: nec me ad alterius cujuscumque quam tuum ipsius arbitratum remittas. Quæcunque vel bona vel mala posthac mihi obtigerint, tibi uni accepta referam. Hoc me dignere favore, ut quæ velis, à te vel per litterulam, vel Legatum Gallicum intelligam. Acquiescere in illis quæ Salopiensis mihi significat non possum, quandoquidem indices immutentur. Quum ad tuos Consiliarios nuperime scripserim, jussisti ut tibi uni res meas impertirem. (Illis vero tantam auctoritatem ad me affligendam detulisse haud æquum erat.) Hinc tamen non possum non vereri, nonnullos ex illis mihi adversantes hoc procurasse, ne ceteri, postquam justissimas meas querimonias exaudierint, se tam pro ratione tui honoris, quam sui erga te officii, opponerent. Jam mihi restat imprimis efflagitandum, ut alteram vitam cogitans, aliquem reverendum Sacerdotem Catholicum habeam, qui me in mea religione ad animæ salutem dirigat. Hoc supremum officium nec misellis infimæ conditionis denegandum. Tu exterorum Principum Legatis suam religionis cultum permittis, & ego meis subditis diversæ religionis ultro permisi. Si hoc mihi negetur, apud Deum me excusatum iri spero, & adversarios non impune laturos timeo. Certe exemplo erit aliis Orbis Christiani Principibus, ejusmodi in suos diversæ religionis severitatem exercere, si hæc exerceatur in me Principem absolutam & cognatam proximam. Ita enim

1582. *enim sum, atque tibi ita ero dum vixero, velint nolint adversarii, & quantumvis stomachentur. Familiam augeri non expeto, duas autem famulas, quæ mihi in hac valetudinis imbecillitate sint usui, ex quadam necessitate peto: nec liceat adversariis suam in me crudelitatem in tantillo humanitatis officio explere. Quod à Salopiensi subaccusor, me contra ac Bealo promiserim egisse cum filio de meo in Scotia jure in eum transferendo, te inconsulta: Ne Beali suggestionibus credas velim, nihil nisi sub certis conditionibus promisi, quibus non obstringor, nisi à vobis præstentur. Jam inde responsum accepi nullum, altumque de illis subsecutum est silentium; sed machinationes in Scotia in mei filiique exitium non cessarunt. Silentium illud tam diuturnum nihil nisi repulsam interpretari potui; quod tibi & Consiliariis per litteras significavi. Quæ Gallus & ejus mater mihi impertierunt, ego tibi candide impertii, & consilium exquisivi; sed à te ne verbum quidem. Consilio tuo de rebus meis & mea de patria, priusquam quale illud sit noverim, me submittere ne cogitavi quidem. Hoc enim extremæ imprudentiæ videretur. Quos triumphos de me & captivo filio adversarii mei in Scotia agunt, non te latet. Ego nihil ibi tentavi quod tibi sit fraudi, sed ad solidam pacem in illo regno conciliandam, quod mihi non minori sit curæ quam tuis Consiliariis; quandoquidem hoc mea multo magis quam illorum intersit. Filio meo Regis titulum gratificari, & confirmare, & discordias conssepelire ex animo percupii. Hoccine est filio Diadema detrahere? Verum adversarii mei & meæ familiæ confirmari nolunt. Hoc illi invident, dum suum contra se testem in pectore gerunt, & male conscii male sibi metuunt.*

Ne liceat istis & aliis meis adversariis tibi oculos ita perstringere, ut te vivente videnteque proximis cognatis funus ducant, & utramque Coronam subruant; eoque consilio,

consilio, scelera contra me, contra filium meum, & forte contra temet ipsam concipiunt. Poteritne tibi bono, vel honori esse, ut illorum artibus ego, & filius, & nos inter nos tam diu secludamur? Te ad innatam lenitatem revoca, te tibi obliga, Princepsque quum sis, animum ad deponendam omnem offensionem erga me Principem sanguine conjunctissimam, & tui amantissimam, placabilitate emollias, ut, rebus inter nos compositis, placidius ex hac vita emigrem, & afflictissimæ animæ meæ gemitus & suspiria ad Deum non penetrent. Cujus numini assiduas preces offero, ut hæc justissimæ meæ querelæ & luctuosa lamenta locum apud te jam tandem aliquando inveniant.
Sheffeldiæ die VIII. Novemb. M.D.LXXXII.

Subscripsit :

Vostre tresdésolée plus proche parente

& affectionée seure

MARIE R.

¹ E vita hoc anno migrarunt Olivarus Baro St. John de Bletnesho Reginae percharus, Thomas Vicecomes Howard de Bindon multa prole ex tribus uxoribus relicta, Jacobus Bluntus Baro Montjoius abstrusioribus studiis ab omni rei faciendæ cura abductus, & Jacobus Dierus in communi Placitorum Tribunali Justitiarius primarius, qui animo semper placido & sereno omnes Judicis æquissimi partes implevit, & Juris nostri prudentiam commentariis illustravit.

M. D. LXXXIII.

¹ ELIZABETHA litteris quas modo dixi varie commota (postquam Mot-Fenellonum Galli Legatum una cum Davisono suo Legato in Scotiam proficisci per-

1. Dæst hæc Sectio in Edd. prioribus. 2. His litteris Elizabetha varie commota in Edd. priorib.

1583. misisset, observato tempore ex composito, ut Lenoxium è Scotia redeuntem ille præter opinionem obvium haberet, & ipsa Lenoxium benigne exceptum leniter de erroribus in rebus Scoticis culpasset) ad Scotorum Regnam Robertum Bealum Sacri Consilii ab Epistolis, ¹ hominem austere acerbum misit; qui de querulis illis litteris acrius expostularet, junctimque cum Salopiæ Comite de illa liberanda ageret, quandoquidem jam pridem etiam atque etiam aliis litteris rogaverat, ut, præstita Elizabethæ securitate, libertate tandem aliquando frueretur, & cum filio in Scotia administranda consociaretur.

Lenoxius
per Angli-
am redit.

De Scota
liberanda
consultatur.

His de rebus serio in sacro Angliæ consistorio deliberatur, & plerisque placuit ut his legibus liberaretur. *Si illa & filius sponderent, se nihil molituros quod Regina Elizabethæ, aut Regno Angliæ sit fraudi, si illa quæcumque à Francisco II. Rege Galliæ marito contra Elizabetham facta fuerant, se invita facta fuisse fateretur, eademque ut injusta omnino improbaret, confirmando fœdus Edenburgense, ceterasque jam inde machinationes ingenue renunciando damnaret. Si obligaret, se nihil directe aut indirecte contra regni Angliæ administrationem in Ecclesiasticis aut Civilibus machinaturam, aut facturam, sed quovis modo machinaturis, tanquam publicis hostibus obstituram; jus nullum in Angliæ regno sibi Elizabetha superstate arrogaturam, & postea jus successionis judicio Ordinum Angliæ subjecturam. Ne prævaricationi sit locus, & si captivam & coactam in has conditiones descendisse postea causaretur, non solum ipsa in eas juraret, sed etiam curaret ut Ordines Scotiæ easdem publica auctoritate confirmarent, Rex ipse jurejurando & scripto ratas haberet, obsidesque darentur. Quod ad consociationem cum filio in rerum administratione, non*

1. Hominem vehementem & austere acerbum in Edd. priorib.

visum est ut Angliæ Regina se interponeret. Hoc ad 1583.
 ipsum Scotorum Regem & Scotiæ Ordines retulerunt.
 Si vero confociarentur, ut junctim cum illis de foedere
 ageretur; sin minus, seorsim.

Hæc deliberata fuerunt, sed nullo successu, quum Scoti <sup>Anglo-
Scoti se</sup>
 Angliæ factionis prorsus rejicerent, clamitantes, Scotos ^{opponunt.}
 nonnullos, Anglico nomini hostes infestissimos, Reginæ
 Scotorum consilio è Gallia esse revocatos, & Holtum è
 Societate Jesuitica Anglum, ad ineundam rationem An-
 gliam invadendi, in Scotiam submissum.

Certabatur jam in Scotia inter Mot-Fenellonum, &
 Maninguillum Gallicos, *Bowes, Davisonumque* Angli- <sup>Angli &
Galli Scoto</sup>
 cos Legatos, quis penitus Regis animum in amorem suæ <sup>se infinu-
ant.</sup>
 nationis insinuando alliceret, pluresque in suas partes
 ambiendo attraheret, dum utrinque consilia consiliis
 transversis solerter exciperent. Rex se medium gessit,
 nec factionum fluctibus, quos componere studuit, se
 commiscuit, gnarus utilia honestis temperare, nec interim
 religioni aut Reipub. deesse. Ministri autem verbi in <sup>Angli per
partiaros
prævalent.</sup>
 Scotia ita contra Gallos zelo quodam excanduerunt, ut
 quo die Mot-Fenellonus à civibus Edenburgensibus ad
 convivium invitabatur, illi jejunium indixerint, & tota
 die Gallum Guisum, & Legatos convitiis 'è suggestu
 lacerarint; parumque abfuerit, quin omnes convivas ex-
 communicaverint. Sicut Ministri aperte, ita & Proceres
 nonnulli Anglorum partiarii tecte Gallicos Legatos per-
 sequi non destiterunt, donec primum Mot-Fenellonus
 & postea Maninguillus discesserint, discordiæ tamen se-
 minibus inter Regis interceptores subdole sparsis.

Statim atque discesserint, Rex per Guilielmum Stuar- <sup>Rex Eliza-
betha se ap-
plicat.</sup>
 tum Chiliarcham, & J. Colvilium omne studium Re-

1. Ex ambone in *Ed. prima*. Hinc etiam eadem lectio scribitur inter
 lineas in *Cod. Rawlinsoniano*. At, ut edidimus, ab ipso *Camdeno* in *Cod.*
nostro egregio corrigitur. Nec aliter quidem in *Edd. Elzevirianis*.

1583. ginæ Angliæ detulit, consiliumque turbas componendi & matrimonium contrahendi quæsit. Jam, qui Regem interceperant, Gallicis Legatis è Scotia amotis, magnos animos sumpserunt, & mox majores Lenoxii morte audita. Ille enim quum apud Gallum intestinis malis implicatum parum solatii inveniret, & Elizabethæ obsequio se occulte applicaret, Lutetiæ obiit, & in mortis articulo, ut antea, Protestantium religionem palam professus, eorum malitiam, qui eum ut Papicolam falso sugillarant, confutavit.

Lenoxius obiit.

Rex se liberat.

Ex hujus morte, dum interceptores, quasi certi & securi de Rege in potestate retinendō, exsultarent, ecce, illis ne opinantibus quidem, Rex, etsi XVIII. ætatis annum vix compleisset, dedignatus, quum Rex esset absolutus, trium Comitum imperio subesse; ut tempori prudenter antea cesserat, ita tempus nactus opportunum, se in libertatem vindicavit, & in Castrum Andræopolis cum paucis selectis subduxit. Occasione arrepta ex rumore nobiles animis inter se infestissimis, armatas cohortes in eas partes ad Conventum quem indixerat, trahere; atque ex justo inde timore ne inter tumultuantes periculo exponeretur. Et in hanc sane sententiam litteras ad Elizabetham dedit, quibus etiam promisit, se in amicitia cum ipsa colenda constantissime perman-
 furum, & consilia in rebus constituendis amplexurum. Hoc autem ita ex inopinato accidisse, ut illam nullo modo consulere potuerit. Postea nonnullos, à quibus interceptus erat, bonis verbis & benigno vultu ex Aula ad turbas vitandas secedere monuit, veniamque, si modo rogarent, promisit. Solus autem Gourius rogavit, & se submit, distinctiuncula usus, se non *materia*, sed *forma* peccasse. Deinde Arranium ad Aulam revocavit, & inter intimos habuit; operamque ad amicitiam inter no-

Cum interceptoribus leniter agit.

Suos in aulam revocat.

x. Vultu ad turbas vitandas ex Aula secedere in Edd. priorib.

biles

biles componendam, & regnum domumque intestinis discordiis purgandam diligenter adhibuit. 1583.

Dum his curis ille assiduus, intervenit Franciscus Walsinghamus à Regina Angliæ missus ex amore sollicito, ne utriusque regni damno ab Anglorum amicitia malefanis consiliis in ipso ætatis flexu averteretur. Ille Regem flore nobilitatis stipatum, & aliam quam putarat rerum faciem in Scotia invenit. Admissus, eadem quæ Regina litteris prius ex Isocrate paucis monuerat, (scilicet, *Imperantis esse ita veritatem colere, ut plus fidei ejus affirmationi, quam aliorum dejectioni habeatur*) utque à malis consultoribus provide caveret, & sibi constaret, pluribus admonuit. Rex cordate respondit. *Quod si alias scripserit quam senserit, invitum, recusantem, & à coactoribus impulsus scripsisse. Se liberum Principem in has angustias non redigendum, ut alii sibi Consiliarios quos nolit imponant; Nihil fecisse nisi quod sibi honori & securitati. Amicitia suæ primitias charissimæ sorori Regiæ Angliæ pridem vovisse, jam libens merito offerre; & uberiores amicitia fructus proferre posse, quum omnes proceres sibi paruerint, quam quum ipse uni & alteri pareret, & quasi precario imperaret.*

Walsinghamus in Scotiam venit.

Cui Rex libere respondet.

Egit deinceps cum eo Walsinghamus, ut quæ modo in Scotia acciderant, Elizabethæ non imputaret: ostendit quam salutaris ei & utrique Regno amicitia hactenus fuerit, & in posterum futura sit, modo non negligatur; & quæ solide firmaretur, si lites inter Scotiæ proceres *Amnestia* quadam ex auctoritate Parliamentaria obliterarentur, nobiles ab Aula amoti in gratiam reciperentur, religio facta tecta conservaretur, & firmum deinde foedus inter Regna sanciretur. Nec deerat Walsinghamo pecunia inter Regis administratos, ut hæc efficerent, distribuenda. Rex modeste, *se amicitiam cum Anglia amplexurum, in nullo erga Reginam officio defuturum,*

Walsinghami monita.

1583. *turam, & religionem receptam constantissime defensurum, respondit.* Walsinghamum deinde, etsi sibi matrique iniquiorem esse putaret, benigne dimisit, rebusque suis supra ætatem provide intentus, magna cum clementiæ laude veniale rescriptum proposuit singulis qui interceperant, si intra tempus præscriptum veniam exposcerent. Verum tantum aberat ut exposcerent, ut occulta consilia de eodem denuo intercipiendo inirent. Hinc intra statum tempus regno excedere iussi, è quibus Marrius, Glamius, Commendatarii Driburgius, Pasletensis, & alii in Hiberniam, Boidius, Zester-Wemius, Lochelvinus in Belgium, Dunfermelinius in Galliam se contulerunt. Angustus intra limites præscriptos in Angusia se continere jubetur. Solus Gourius nova parturiens, ultra præfixum tempus, suo, ut dicemus, exitio substitit.

Interceptoribus veniam offert. Recusantibus regno exire imperat.

Ita qui Lenoxium invitum expulerunt, anno vertente, ipsi inviti è Scotia expulsi. Rex ut Lenoxium viventem amore, ita mortuum grata memoria prosecutus, famam ejus à malevolis obfuscatam, libellis famosis suppressis, in integrum restituit, liberos è Gallia evocavit, Lodovicum filium in paterno honore successorem constituit, filiasque suo tempore Huntleio & Marrio matrimonio elocavit. Utque se Regem ostenderet, Regiamque auctoritatem tempestive exerceret, quum conjurati isti in Conventu ipsorum auctoritate convocato, hanc Regis interceptionem justam fuisse decrevisset, & in acta publica retulissent; ille contra, eandem proditoriam fuisse frequenti Ordinum conventu declaravit. Etsi Ministri, quasi supremi in Regno Judices, in Synodo sua auctoritate convocata, justissimam esse pronunciarent, & non approbantes, excommunicandos censerent.

Ministri Regis auctoritati se opponunt.

His diebus, quod oblivione minime tegendum, bello inter Moscum & Suecum sub Climate Arctoo exardente,

Joannes

Joannes Rex Suecorum, tanti Imperatoris potentiaē impar, Ericum Wisimbrugensem cognatum suum, Andream Richeum Consiliarium, & Raschium Secretarium insigni Legatione ad Elizabetham misit, & per litteras rogavit, ut per Legatum de pace cum Mosco intercederet. Quod quidem nulla mora interposita præstitit; & Moscum ad pacem æquis conditionibus induxit. Ille enim de fœdere, cujus subinde memini, cum Regina, perugioque in Anglia, si quid adversi sibi acciderit, jam de-
Elizabetha pacem Sueco à Mosco impetrat.
 nuo egit, & uxorem ex Anglia sibi ambivit. His de rebus *Hieronymus Bowes* ex ordine Equestri Legatus missus ægre satisfacere poterat, quum Moscus fœdus absolutum suis ipsius verbis descriptum importunius exigeret, atque audire nollet, Christiani non esse, nec jure gentium licere indictas inimicitias exercere, & bellum gerere priusquam ille, à quo injuria sit orta, moneatur illatam injuriam resarcire, & ab injuria absistere. In uxorem Regina A. sororem Comitis Huntingdoniæ destinavit: sed quum certo comperisset, illi licitum esse ex patriis legibus uxores pro arbitrio repudiare, excusavit, per virginis invaletudinem, fratris amorem, qui sororis absentiam in disjunctissima Regione ferre non poterat, quodque sibi nulla esset potestas subditorum filias in matrimonium elocandi, nisi cum parentum consensu. Nihilominus Legatus effecit, ut Mercatorum privilegia constabilire annuerit: sed mors ejus anno insequente intervenit, simulque res Anglorum in Russia paullatim conversæ: & Legatus remissus non sine vitæ periculo rediit, cum laude à Regina exceptus: primusque (si rem tantillam historico bona cum venia memorare liceat) *Machlin*
Machlis animal.
 animal non prius in Anglia visum Alci simile, sed nullo propaginum flexu velocissimum; damasque nonnullas mirandæ velocitatis, quæ jugatæ hominem in traha sedentem concitato impetu trahebant, in Angliam intulit.

Succesfit

1583.

*Theodorus
Moscos An-
glorum Mo-
nopolium
in Russia
improbat.*

Successit (ut Moscovitica jungam) in vasto illo Imperio Theodorus Joannides, Joannis Basilidis filius, Princeps ingenio tardiori, qui tamen recta consulentibus parere novit. Ille omnibus omnium gentium mercatoribus liberum in Russiam aditum aperuit : sæpiusque à Regina interpellatus, ut privilegia à patre Moscoviticæ Anglorum societati concessa confirmaret, scilicet, ut nulli præter Anglos ex illa societate ad Septentrionalia Russiæ littora appellerent, & Mercaturam exercerent, idque sine vectigalibus, quandoquidem primi viam per mare aperuissent; ille subinde rogavit, ut omnibus Anglis per illam liceret in Russia Mercaturam facere. Iniquum enim esse alios permittere, alios inhibere. Principibus jus æquabile inter cives conservandum, & commercium, quod jure gentium omnibus commune esse debet, non in Monopolium & privatum pauculorum quæstum convertendum. Quod ad vectigalia, promisit se altera parte minora à societate illa, quam à ceteris exacturum, quandoquidem primi viam per mare aperuerint. In ceteris, privilegia priora confirmavit, & paucula adjecit in Reginæ gratiam, non aliquo societatis, ut dixit, merito, è qua multos mala fide cum suis egisse deprehenderat. Nec aliud responsum retulit Ægidius Fletcherus Legum Doctor hoc nomine postea Legatus, qui de Politeia sive Tyrannide Russica libellum, in quo plurima observanda, edidit; sed qui mox interdictus, ne offensam Principi amico crearet.

*Albertus
Alasco Po-
lonus in
Angliam
venit.*

E Polonia Russiæ vicina hac æstate venit in Angliam, ut Reginam inviseret, Albertus *Alasco* Palatinus Siradiensis, vir eruditus, corporis lineamentis, barba promississima, vestitu decoro & pervenusto, qui perbenigne ab ipsa, nobilibusque magno honore & lautitiis, & ab Academia Oxoniensi eruditis oblectationibus, atque variis spectaculis exceptus, post quatuor menses ære alieno oppressus clam recessit.

† A Rege

1 A Rege Daniæ interim impetravit Regina per Joannem Herbertum Legatum, ut Moscoviticis Angliæ mercatoribus, dum hæc & ille in vivis essent, liceret per Mare Septentrionale Moscoviam versus ad portum S. Nicholai tuto navigare, ire, redire, tempestatibus etiam aliave caussa coactis tam Norwagica quam Islandica littora subire, etiam in quibuscunque portibus, prioribus pactis prohibitis, naves applicare, subsistere, ac suo tempore recedere. Hoc reservato, ne sine licentia Dani in illis portibus negotientur, neve incolis contra hospitalitatis jura molesti sint, ac malefici. Ne hæc vero benevolentia fraudi sit, neve hæc navigatio exemplo aliis serviat, dicti mercatores Anglici in recognitionem hujus concessionis C. nobiles Rosatos pendente concessionis termino quotannis dependerent. Quod si quando Dano cum Mosco hostiles inimicitæ intercederent, vel apertum bellum, tum prætextu hujus navigationis non erit licitum bellicum apparatus ad Moscum deportare. Qui contra fecerint, ipsorum & naves & bona confiscarentur. Atque hæc pacta inviolate servarentur, dum utrinque hi Principes in vivis erant: ab obitu vero alterutrius eorum tam diu quam id cuique eorum vel Successoribus expedire videretur. Ceteroquin si deinde quisquam ab his pactis discedere volet, id absque ulla alterius offensione & inveteratæ regnorum fidei benevolentiaque mutua violatione utrique liberum esset. Quod ad telonium Lastgelt, professus est se nihil remissurum, & novas vectigalium tabulas promulgavit Hadeslabiæ, quæ post XIII. annum contra Anglos executioni mandatæ.

Non minus ostentum in Comitatu Dorsettensi hoc anno visum, quam M.D.LXXI. in Herefordensi. Ager enim trium jugerum in *Blackmore* cum arboribus & sepimentis è suo loco emotus, super alium transgressus est,

Terræ-
motus.

1. Dæst hæc Sectio in Edd. priorib.

1583. hiatu ingenti relicto, & via publica, qua ad *Cernam* itur, interclusa. An hoc factum ex ejusmodi subterraneo turbine, quo Seneca Deorum capita in Jovis lectisternio in contrarias partes conversa fuisse prodidit; an ex multo humore, fontibus uberius scaturientibus, quum ager ille in declivi fuerit positus, alii investigarint.

Obitus Comitis Suffexiæ.

Ultimus fuit hic annus Thomæ Ratcliffo tertio ex hac familia Suffexiæ Comiti, viro eximia animi & consilii magnitudine, fide erga patriam singulari, magno generis splendore, utique cui mater filia Ducis Norfolciæ, avia filia Henrici Ducis Buckinghamiæ Constabularii Angliæ. Qui summis decursis honoribus, Legatus à Maria Regina ad Carolum Quintum Augustum de connubio cum Principe Philippo contrahendo in Germaniam missus, postea in Hispaniam ad Philippum de ejusdem pactis ratihabendis, & ad Miximilianum Augustum de nuptiis Elizabethæ cum Carolo Austriaco; Hiberniæ *Locumtenens*, Præses Provinciarum Septentrionalium Angliæ, Camerarius regius, *Protoforestarius* Angliæ ultra Trentam flumen, clarus victoriis contra Hebridianos, & Scotos qui limites infestarunt, diuturno morbo conflictatus, Londini sine prole obiit, etsi duas uxores duxerit, Elizabetham Wriothesleiam, & Franciscam Sidneiam; fratremque Henricum habuit ¹ successorem.

Humfredus Gilbertus demersus.

Iisdem fere diebus Oceano absorptus est Humfredus Gilbertus Eques auratus, vir acer & alacer, belli pacifque artibus clarus, in reditu ex parte Boreali Americæ, quam *Newfound-land* dicimus, quo paullo ante patrimonio divendito, spe Coloniam collocandi, cum quinque navibus navigarat. Verum postquam regionem illam Anglici juris esse voce præconis publicasset (Sebastianus enim Cabota, auspiciis Henrici VII. anno M.CCCC.XCVII.

1. In Edd. prioribus hic inferuntur nonnulla de morte Henrici Wriothesleii, que nos, uti jussit Camdenus, ad annum 1581. transferenda curavimus.

primus aperuerat) & terras fociis viritim assignasset; naufragiis & rerum defectu afflictus, incepto desistere coactus, fero didicit, & alios doceat, majoris esse difficultatis, Colonias privatorum opibus in disjunctas regiones deducere, quam ipse & alii, credulo errore, & suo damno, sibi persuaserunt.

Coloniæ in regiones remotas à privatis ægre deducuntur.

Exspiravit quoque sub id tempus Edmundus Grindallus Archiepiscopus Cantuariensis, Metropolitanus, & totius Angliæ Primas, cæcus & sexagenario major. Vir pius & gravis, qui ex exilio sub Maria reversus, primum Londinensis Episcopus, postea Eboracensis Archiepiscopus, & tandem Cantuariensis, summa apud Reginam gratia diu floruit, donec subdolis artibus omnino excidit, quasi turbulentorum Ministrorum conventiculis, & *Prophetiis* (quas vocarunt) favisset; re vera quod Julii medici Itali illicitas cum alterius uxore nuptias, Leicesterio frustra obnitente, damnasset. Opes quas paravit tenues, ad Scholam apud * *S. Begæ* in Cumberlandia, ubi natus, fundandam, & bonas litteras in utraque Academia promovendas contulit. Ejusque curæ (si rem tantillam memorare liceat) *Tamaricem* Angli debent, quam induratum lienis passionem eximie juvare expertus, primus in Angliam transtulit.

Grindalli Archiepiscopi Cantuariensis mors.

* *S. Bee.*

Tamaricum in Angliam primum translatum.

Successit Joannes Whitgiftus, à Sede Wigornienſi translatus, vir optimus & eruditissimus, qui & justitia in Walliæ Propræfectura; & doctrina in Ecclesiastica Angliæ politeia propugnanda singularem laudem consecutus; quam fortitudine, prudentia, & patientia indies adauxit. Huic Regina (quæ ut in Politicis, ita & in legibus Ecclesiasticis nihil unquam laxandum censuit) mandavit, ut ante omnia disciplinam Ecclesiæ Anglicanæ & uniformitatem in sacris auctoritate Parliamentaria sancitam restauraret, quæ Præſulum conniventia, novatorum pervicacia, & nobilium quorundam

J. Whitgiftus Archiepiscopus Cantuariensis.

1583. potentia luxata jacuit, dum quidam è Ministris regiam in Ecclesiasticis auctoritatem tecte impugnarent, Sacramentorum administrationem à verbi prædicatione sejungerent, novos ritus pro arbitrio in privatis ædibus usurparent; Liturgiam, Sacramentorum administrationem constitutam, ut sacris litteris in quibusdam contraria, & Episcoporum vocationem omnino damnarent; ideoque templa adire recusarent, & plane schisma facerent, Pontificiis plaudentibus, multosque in suas partes pertrahentibus, quasi nulla esset in Ecclesia Anglicana unitas. Ad hæc tollenda, & unitatem reducendam ille hos articulos à Ministris subscribendos proposuit. Primum, *Reginam summam & supremam potestatem in omnes intra sua regna natos cujuscunque sunt conditionis habere, nec alium quempiam Principem exterum aut Præsulem, ullam potestatem Civilem aut Ecclesiasticam in ejusdem regnis aut Dominiis habere, aut habere debere.* Secundum, *Librum precum publicarum, & alterum de Episcopis, & Sacerdotibus ordinandis, nihil verbo Dei contrarium continere, sed posse legitime usurpari; quodque illa, & non alia vel precum, vel Sacramentorum administrandi formula uterentur.* Tertium, *Articulos Synodi Londinensis M.D.LXII. Regia auctoritate publicatos approbarent, & eosdem verbo Dei consonos crederent.* Incredibile est quantum hinc controversiarum, & disputationum exortum, quantum ille odium, quantum convitiis à Ministris factiosis, & quantum molestiarum imo & injuriarum à nobilibus, qui promovendo minus idoneos in Ecclesia rem fecerunt, aut in Ecclesiæ bona spem extenderant, pertulerit. Constantia tamen, fortitudine, & patientia tandem evicit, & Ecclesiæ pacem restituit, ut non temere pro Symbolo usurpasse videretur, **VINCIT QUI PATITUR.**

Unitatem
in Ecclesiam
Angl. indu-
cere cona-
tur.

Nec hi solum domi Ecclesiam exagitarunt, sed etiam
foras

foras qui ex his prodierunt, Robertus Brownus Cantabrigensis in Theologia tiro, à quo novi sectarii *Brownista* dicti, & Richardus Harrisonus è trivio pædagogus. Hi enim ex suo spiritu de re religionis judicare ausi, libris hac tempestate in Zelandia editis, & per Angliam dispersis, Ecclesiam Anglicanam quasi nullam damnarunt, multosque novi schismatis laqueis irretierunt; quamvis eorum libri Regia auctoritate prohibiti, & ab eruditis nervose confutati, unusque & alter è sectariis ad *S. Edmundi* extremo supplicio affecti.

1583.

Brownista
Schismatici.

Ex altera parte Pontificiorum quorundam contra Reginam & Principes excommunicatos libelli, nonnullos Papalis potentiaæ admiratores ab obsequio abstraxerunt, & inter alios, Somervillum nobilem ita dementarunt, ut iter clam ad Regiam arriperet, & nihil nisi sanguinem contra Protestantes spirans, unum & alterum in via stricto gladio furenter aggrediretur. Apprehensus, professus est se Reginam sua manu occisurum. Unde ille, & ex illius indicio, Edwardus Ardernus focer, vir antiquissimæ in agro Warwicensi nobilitatis, Arderni uxor, eorum filia Somervilla, & Hallus Sacerdos, in iudicium rapti & damnati quasi conscii. Post triduum Somervillus in carcere strangulatus reperitur, Ardernus damnatus postridie ad patibulum suspenditur & membratim dissectatur; mulieribus & Sacerdoti parcitur. Tristis hic exitus nobilis viri, qui Sacerdotis insidiis illectus, & ejusdem testimonio perculsus, Leicestrii invidiae vulgo vertebatur. Certum enim est, illum Leicestrii invidiam, nec immerito incurrisse, cui in omnibus quibus poterat se temere objecerat, quasi adultero obtrexerat, & ut homini novo detraxerat.

Somervillus
se strangulat.

Ardernus
suspenditur.

Hæc domi. Foras vero postremo hujus anni mense, Angli qui in præsidio erant Alosti Flandriae oppido, neglecti, stipendiis non solutis, nec re annonaria subministrata,

Angli Alostum
Hispano-product.

1583. ministrata, in eas angustias redacti erant, ut Pigottus qui præfuit & ceteri Centuriones fide violata oppidum pacta pecunia Hispanis prodiderint; & infamiam apud suos veriti se Parmensi conjunxerint; à quo tamen, quum nullam fidem invenerint, sensim diffugerunt. Singuli autem proditoris auctores infelicem exitum sortiti, Pigottus in Hispaniam spe præmii profectus, irrisus, in Belgium reversus à suis captus, & in Angliam remissus, in carcere miser exspiravit, Daltonus ex proditore factus pirata suspendio in Anglia, & Vincentius in Brabantia sublatus, Taylorus à Comite Westmorlandiæ transfossus, & Walslus mille miseris jactatus in Gallia occisus. Ita proditores ultor à tergo Deus insequitur. Quod exemplis illustrioribus Hibernia hoc anno vidit.

Proditorum
infelix exitus.

Desmonia
Comes trucidatur.

Famosus enim ille rebellis & patriæ Proditor Giral-
dus *Fitz-Girald* sive *Giraldides*, undecimus ex hac familia Desmonia Comes, suis ferro & fame absumptis (qui barbare voverant, se prius Deum ejuratos quam illum deserturos) quum incertis latibulis victores Anglos toto fere biennio frustratus esset, nunc à gregario milite in casula deprehensus & ignotus, donec abscisso fere brachio se prodidisset, multis vulneribus confossus trucidatur. Caput in Angliam transmissum, & palo ad pontem Londinensem affixum.

Hunc vitæ finem habuit vir in Hibernia præpotens, qui genus à Mauritio filio *Giraldi à Windesora* Anglo inter primos Hiberniæ expugnatores anno M.C.LXX. celeberrimo deduxit, Latifundia, imo provincias integras, cum *Kerria* Comitatu Palatino, & plurima Castella, Clientelas magnas, & ex sua ipsius stirpe & cognomine quingentos plus minus nobiles ad nutum habuit. Quibus omnibus, & vita intra triennium spoliatus, pauculis è familia relictis, postquam fidem in Principem suasu Sacerdotum quorundam violasset. Inter quos facile primus

mus erat Nicholaus Sanderus Anglus, qui fame eodem 1583. fere momento miserrime periit, quum derelictus, & ex Nich. Sanderus fame perit. adverso rebellionis successu mente motus, per silvas, saltus, & montes errabundus nullum reperiret solatium. In ejus pera deprehensæ erant orationes quædam & Epistolæ ad rebelles confirmandos conscriptæ, amplis à Pontifice Rom. & Hispano promissis refertæ. Ita divina justitia (si fas judicare) os illud ad rebelliones concitandas & calumnias cum mendaciis eructandas semper apertum fame obstruxit. Ille enim primus omnium horrendum illud (ut alia taceam) contra matris Elizabethæ natales mendacium conflavit, quod nemo temporibus illis, recenti in eam Pontificiorum odio novit, Anglia totis quadraginta postea annis non audivit, temporum ratio falsitatis & vanitatis liquidissime convincit, & ipse sui immemor, quod mendacem non oportuit, plane coarguit. Sunt tamen malefani qui hoc tam impudenti mendacio chartas fœdare nondum erubescunt.

Infelici horum fato Jacobus *Fitz-Eustace*, id est, *Filius Eustachii*, Vicecomes Baltinglasius magnæ inter Hiberniæ Proceres existimationis, perterritus, in Hispaniam fugit, ubi miser mœrore contabuit. Qui zelo religionis Romanæ arma in Principem paullo ante cum rebellibus induerat, & obscura brevitate ad Comitem Ormondium vicinum (qui genus à S. Thomæ Cantuariensis forore trahit) ut idem pro religione Rom. faceret, inter alia his verbis false hortatus; *Nisi B. Thomas Cantuariensis pro Ecclesia Romana mortem oppetisset, ne tu quidem Comes Ormondia unquam existisses.* Ad expiandam enim Thomæ cædem ampla in Ormondia prædia ejus antecessoribus Henricus Secundus olim donaverat¹. Hæc in Hibernia.

1. Hic ad finem anni in Edd. prioribus quædam de Joanne Perotto, Hiberniæ Prorege, habentur; quæ ad annum 1585. transtulimus, Camdensi Codicem emendatum secuti.

1584.

M. D. LXXXIV.

Turbæ in
Scotia.

EX Hibernia autem primo vere Scoti quidam domum latenter redierunt ex pacto cum Gourio, qui de Rege rursus intercipiendo nova consilia cum nonnullis susceperat. Hi palam professi sunt, se nihil sibi proposuisse quam Dei gloriam, religionis veritatem, Regis, Regni, & amicitiae cum Anglis securitatem contra illos qui Regem ætate nondum firmata malis artibus transversum egerunt. Rex his auditis, protinus Chiliarchæ Stuardo mandat, ut ante omnia Gourium conjurationis architectum interciperet, qui simulanter ad Dundium portum quasi Regno abiturus se jam receperat. Ille male sibi conscius, spreta Regis auctoritate, obstinate restitit, ædesque pugnando defendit, sed post unam & alteram horam captus, in carcerem abducitur.

Comes
Gouris ca-
pitur.Conjurati
dissipantur.
Elizabetha
aliquos sub-
levat.Rex ex fœ-
dere repe-
tit.
Sed frustra.

Conjurati interim Sterlinium ex improvise irruptione, castrumque deditione capiunt, & mox relinquunt, quum Rex præsens in procinctu signa extulisset, pauciores quam Gourius promiserat, convenissent, frustra que opem ex Anglia expectassent. Et dum quisque trepide sibi consulit, Marrius, Glamius, Angustus qui se conjunxerat, & alii in Angliam per avia profugerunt, Reginae supplices, ut fortunam afflictam sublevaret & pro illis apud Regem intercederet, quandoquidem suis fortunis & Regis gratia, non alia de causa exciderint, quam quod ipsi Angliæque bono studuerint. Contra, Rex eos de atrocibus apud Reginam accusavit, & ex fœdere sibi in manus tradi postulavit. Sed erant in Aula, qui Reginae persuaserunt homines esse Regi obsequentissimos, ejusque salutis perquam studiosos, quandoquidem in Regem, dum in potestate haberent, nihil tentarint. Legem autem illam de rebellibus reddendis in fœderibus expressam jampridem inter Principes exolevisse. Hi etiam
Regi

Regi Scotorum persuadere conantur, ut cum tot tantisque viris mitius ageret, ne desperatione in pejora deturbarentur. Terrorem & violentiam infirma & infelicia esse potestatis vincula, tristibus ex historia Scotica exemplis repetitis, ipsiusque matre & Francisco marito laudatis, quod, civili bello Gallico exoriente, injurias & offensiones potentum conniventer præterierint.

Quum Walsinghamus, qui profugis impense favit, litteris datis jufferit, ut in * Lindisfarnensem sive *Sacram Insulam* in securitatem admitterentur, Hunsdonius, quo non alter Regi Scotorum amior, se opposuit. Nec locum munitum Scotis qui hostes esse possent, aperiendum, nec Secretario in hoc satisfaciendum, nisi Regina suis litteris expresse imperaverit, censuit; quum loci jurisdictio ad ipsum Orientalis limitis Præfectum jure spectaret. Hinc altercatio, an Secretarius ex sua auctoritate non posset Principis negotia in singulis locis sine speciali Principis mandato, & locorum Præfectis inconsultis, dirigere & exsequi? Quid determinatum, non comperi, certe illi in insulam non admissi. Visum tamen aliquo favore prosequi, ut adversæ in Scotia factioni opponerentur, quum Verbi Ministri passim rumores spargerent, Regem jamjam à religione defecturum, nec alio probabili argumento, (etiamsi plura finxerint) quam quod filiali amore in matrem totus propenderet, & eos, quos matri addictissimos novit, in intimam amicitiam admitteret.

Walsinghamus favet.
* *Holy Island.*
Hunsdonius adversatur.

De Secretarii auctoritate discutatur.

Gourius interea *Parium* judicio Sterlinii sistitur. Accusationis hæc erant capita. Quod quum Rex eum ad summos honores, opes, & munia extulisset, & in loco cognati habuisset, novam in Regem, quem antea in suis ædibus captivum detinuerat, conjurationem iniisset. Quod nocturna consilia cum famulis Angusii de Pertho & Sterlinio occupando contulisset, Regiæ auctoritati apud

Gourius reus sistitur.

1584. Dundeium vi & armis restitisset, conjurationem in Regis matrisque perniciem reticuisset, postremo *Macleanam* sagam consulisset. Ille innocentiam & sincerum in Regem animum professus, beneficia agnovit, Arranium Comitem ut adversarium & virum sanguinarium asperius perstrinxit, conquestus ejus artibus, quum jam discessurus, apprehensum esse; & vitæ veniæque spe proposita in fraudem illectum ut objecta confiteretur, quæ ex æquitate objici non debeant, quum dolo malo fuissent extorta. Se ideo restitisse dixit, quod codicillos de apprehensione Arranii manu conscriptos minoris momenti putarit, quam litteras quas habuit *protectionis* sub magno Regis Sigillo. Conjurationem in regem matremque tantisper reticuisse, non tam crimini vertendum, quam laudi, eandem aperuisse. Postremo Magos & Sagas ex animo odisse protestatus, palam dixit, si qui sint, se credere eos in Principum Aulis plerumque versari. ¹ *Pares* postquam rite jurassent, se non fuisse auctores Regio Advocato ut accusaret, reum læsæ Majestatis pronunciarent, vesperique capite obtruncatur, quod à suis corpori mox adsutum sepulturæ traditur.

Obtruncatur.

Fr. Throcmortoni
prodicio.

Quo tempore Scoti hæc contra suum Regem pro Elizabetha (ut præ se ferebant) tam adverso fato susceperunt, eodem Angli nonnulli non minora, nec meliori quidem successu, contra suam Reginam pro Scotorum Regina moliti sunt. E quibus primus erat Franciscus Throcmortonus, filius natu maximus Joannis Throcmortoni *Justitiarum Cestriæ*. qui non ita pridem Leicestrii artibus de gradu dejectus, & multatus eo quod (si in his Jurisperitorum non me fallo) *Finem*, sive transactionem judicalem ex Authentico sive *Originali* carie corrupto descriptam in quibusdam suppleisset, & non cum omnibus in eodem lacunis exhibuisset. Franciscus ille

1. Pares vero postquam in *Edd. priorib.*

in suspicionem inciderat ex litteris ad Scotorum Regi-
nam interceptis. Simul ac ille in custodiam datus quæ-
dam fateri cœperat, Th. Baro Pagettus, & Carolus A-
rundellus aulicus solum clam verterunt, & in Galliam se
subdlexerunt, qui cum aliis Romanæ religioni devotis
graviter ingemiscentes inter se conquerebantur, Reginam
malis Leicestrii & Walsinghamii artibus ab ipsis imme-
rito abalienari, se contumeliis & ignominiis indignis affici,
singularia fraudis genera excogitari, tendiculas occultas
poni, ut laqueis læsæ Majestatis, velint nolint, impro-
vidi irretirentur, nec domi spem salutis superesse ullam.
Et certe ad explorandos hominum animos subdolæ artes
fuere adhibitæ, litteræ e mentitæ sub Reginæ Scotorum
& profugorum nominibus clam submissæ, & in Pontifi-
ciorum ædibus relictæ, emissarii ubique ad colligendos
rumores & verba captanda dispersi, vana deferentes ad-
missi, plures in suspicionem vocati, & inter eos Hen-
ricus Comes Northumbriæ, & filius ejus Philippus Co-
mes Arundelliæ domi se continere jussus, ejus uxor
Th. Shirleio in custodiam data, Guilielmus Howardus Co-
mitis frater, & Henricus Howardus eorum patruus Ducis
Norfolciæ frater de litteris à Regina Scotorum, à Ca-
rolo Pagetto, & de *Mopo* quodam tunc ignoto sæpif-
sime examinatus, cui vix præsidio erat innocentia pru-
dens. Nec hujusmodi quidem artes, & prona credulitas
vana censenda, quum de Principis salute timeatur. Ne-
fanda sane Pontificiorum in Reginam jam proruperat
malitia. libris enim editis exhortati sunt Reginæ famu-
las idem in Reginam committere quod Juditha in Ho-
lofernem cum laude fecerat. Auctor non deprehensus,
suspicio incidit in Gregorium Martinum Oxoniensem,
virum Græce Latineque perquam eruditum, de Car-
tero librariolo qui imprimendos curavit, supplicium
sumptum.

Baro Pagettus in Galliam se subducit. Catholicorum querelæ.

Emissarii subornati.

Multi suspecti.

Pontificiorum in Reginam malitia.

1584.

Reginæ in
eos cle-
mentia.

Quumque isti Reginam ut crudelem passim traduce-
rent, illa, quæ prosperam sui memoriam relinquere in-
primis studuit, cognitoribus in Pontificiorum causis ut
efferate immanibus, & honori suo injuriosis indignanter
succensuit. Usque adeo, ut illis visum fuerit necessa-
rium, se scripto divulgato excusare. Quo protestati
sunt, *mitius cum Sacerdotibus quam pro meritis actum
fuisse, nullam de religione quæstionem factam, sed tan-
tummodo de perniciosis in patriam & Principem machi-
nationibus ex vehementi suspicione, argumentisque &
indiciis probabilibus. Campianum nunquam ita tortum
fuisse quin protinus ambulare & confessionibus subscri-
bere valuerit, Brianto vero pervicaciter detrectanti di-
cere aut scribere quisnam arcana apud eum deprebensa
scripserit, cibum negatum fuisse donec scripto peteret.*

Sacerdotes
relegati.

At hæc Reginæ minime satisfecerunt, quæ cognitores
tormentis & Judices supplicii abstinere jussit; & non
ita post septuaginta Sacerdotes, quorum aliqui capite
damnati & singuli legum periculis illaqueati, ex Anglia
deportari mandavit. Inter quos præcipui nominis erant
Gaspar Heywoodus insignis illius Epigrammatarii filius,
qui primus Jesuitarum Angliam ingressus, Jacobus Bos-
gravius etiam è Societate Jesu, Joannes Hartus præ ce-
teris doctissimus, & Edwardus Rishtonus ille qui impie
ingratus, in Principem cui vitam debuit, publicatis scri-
ptis malitiæ virus illico evomuit.

Profugi à
Gallo repe-
titi.

Baronem Pagettum & Arundellum in Gallia appulso
sedulo observavit Edw. Staffordus Reginæ apud Gallum
Legatus; quæ tamen moliebantur rimari non poterat.
Egit ille nihilominus cum Gallo ut illi, Morganus, &
alii Angli in Principem & patriam machinantes è Gallia

Gallus pro-
fugos sub-
movere re-
culat.

submoverentur. Responsum tulit, *Si quid in Gallia ma-
chinarentur, Regem ex jure in illos animadversurum,
sin in Anglia quid machinati fuerint, Regem non posse
de*

de iisdem cognoscere, & ex jure agere. Omnia regna profugis esse libera, Regum interesse ut sui quisque regni libertates tueatur, imo Elizabetham non ita pridem in suum regnum Montgomerium, Principem Condæum, & alios è gente Gallica admisisse, & hoc ipso tempore Segurium Navarri Legatum novis rebus in Gallum studentem in Anglia hærerere.

1584.

Dum hæc aguntur, Bernardinus Mendoza, Hispani in Anglia Legatus, latenter in Galliam trajecit, fremens furensque quasi, violato Legati jure, ex Anglia exturbatus fuerit, quum ipse homo violento & turbido ingenio, sacrosancto legationis jure ad prodicionem abusus, antiqua severitate igni & ferro (ut multis visum) persequendus, è regno excedere juberetur. Intermiscuit enim sceleratis machinationibus cum Throcmortono & aliis, ad exteros in Angliam inducendos, & Reginam deturbandam. Illisque de rebus leniter reprehensus, tantum abfuit ut modesta responsione objecta elueret, ut Reginam & Consiliarios recriminationibus de pecunia Genuensium detenta, suppetiis Belgii Ordinibus, Andino, & Antonio Lusitano latis, & Draci deprædationibus oneraverit. Veruntamen ne Hispanus non scelera Mendozæ vindicari, sed Legati jura violari existimaret, Guil. Waadus, Regio consilio ab Epistolis, missus est in Hispaniam, qui liquido edoceret, quam male legationis munus ille obierit; simulque significaret, ne Regina hunc relegando, antiquæ inter regna amicitix renunciare videretur, omnia humanitatis officia esse præstanda, si quem alium amicitix conservandæ studiosum legaret, modo eadem suo in Hispania Legato itidem exhibeantur. Quum autem Hispanus Waadum alloquio non dignaretur, sed ad Consiliarios rejiceret: Ille indigne ferens intrepidus declaravit, more receptissimum esse, etiam bello flagrante, ut Legati vel ab hostibus coram admitterentur,

Legatus Hispanicus ex Anglia dimissus.

waadus in Hispaniam missus & non admittus.

1584. terentur, Carolumque v. Augustum Hispani patrem coram admisisse facialem qui bellum à Gallo denunciavit ; & Legationis suæ mandata Consiliariis communicare plane abnuit. Quumque nulla versutia Idiocius Hispani Secretarius quænam essent expiscari posset, à Mendoza in Gallia latitante rem totam tandem accepit. Tunc ille, publica persona deposita, familiariter Waado significat, se indolere, quosdam esse qui vafre amicitiam inter Principes dissociare, & inimicitias fovere satagunt; injuriam ipsi Regi Catholico, non ejus Legatis, Dispensio jam antea, & nunc Mendozæ esse illatam ; nec esse cur Mendozam amplius apud Regem accuset, qui culpam, si quam admiserit, ignominiosa ex Anglia legatione jam satis luit ; aut conqueratur, se non admitti. Regem vero Catholicum nihil nisi par pari retulisse, quum Mendoza inauditus à Regina fuerit dimissus ; utque illa Mendozam ad Consiliarios rejecerat, Regem itidem eum ad Cardinalem Granvellanum rejicere. Quum Waadus responderet, plurimum interesse inter ipsum qui Regem Catholicum nunquam offenderat, & Mendozam qui in Reginam gravissime peccaverat, longo tempore ¹ accedere dedignatus, & Legato indigna patrauerat ; admitti tamen non poterat, inauditusque domum rediit. Crimina pleraque quæ in Mendozam objecturus erat, è Throcmortoni confessione deprompta fuerunt.

Etenim quum ille apprehendendus, arculam arcanorum ad Mendozam submiserat. Reliquis arculis excussis, inventi erant duo Catalogi, in quorum altero nomina portuum Angliæ, qui ad copias exponendas opportuni, altero nomina nobilium qui passim per Angliam, Romanam amplexabantur religionem, erant descripta. Hos ille ut prolatos vidit, supposititios esse nec sibi prius

1. Accedere insolenter dedignatus in *Edd. prioribus.*

vifos, & in ejus perniciem ingeftos clamitavit, etiam 1584.
 quum facta in eculeo quæftio. Iterum autem eculeo
 admotus, non abnuit ad interrogata quæ fciret respon-
 dere. Interrogatus de catalogis illis, & quo confilio Throcmer-
 confcripti, hujusmodi historicam contexuit narrationem, toni con-
fectio.

*Se ante paucos annos ad Spadanas aquas profectum cum
 Jenio & Fr. Englefeldio confilia instituisse, quo modo
 Anglia per exteros oppugnaretur, & Imperii forma im-
 mutaretur; eo confilio portuum & nobilium nomina de-
 fcripisse. Morganum per litteras ex Gallia sibi signifi-
 casse, deliberatum jam esse Catholicis Principibus, ut
 Anglia invaderetur, Scotorumque Regina in libertatem
 vindicaretur auspiciis Guisii, cui nihil deerat nisi pecu-
 nia, & auxiliaris in Anglia manus. Ad hæc procuranda
 Carolum Pagettum sub ementito Mopi nomine in Sus-
 sexiam, ubi Guisius terram conscendere statuit, submis-
 sum esse. Se rem Mendozæ communicasse, portuumque
 & nobilium nomina indicasse, qui à conjuratis hæc plene
 jam intellexerat; nec diffitetur, se suam operam promi-
 sisse, simulque monuisse Mendozam quibus cum nobili-
 bus de hac re ille publica persona tractaret, quod ipse
 privatus sine periculo non poterat: rationemque cum
 illo iniisse quo modo primarii aliquot viri Catholici simul
 ac externæ copiæ appellerent, milites Reginae nomine
 conscriberent, qui exteris se conjungerent. Hæc sponte
 falsus est.*

Pro tribunali tamen in Prætorio Londinensi de his Ab ea re-
 accusatus, singula præcise negavit, asseruitque vana esse cedit.
 ipsius commenta, ne eculeo denuo subjiceretur, Regi-
 namque crudelitatis, quæstiores falsitatis palam accusa-
 vit, effugium sibi comminiscens ex temporis intervallo, Effugium
 quod inter crimen admissum & judicium intercessit. quærit.
 Quandoquidem anno Elizabethæ XIII. quædam crimina
 læsæ Majestatis criminibus accensebantur, de quibus
 nemo

1584. nemo in iudicium vocaretur, nisi delinquens intra sex menses à crimine admisso postularetur, & crimen testimonio atque iurejurando duorum, aut spontanea confessione sine violentia probaretur. Hoc autem tempus jampridem elapsum, ideoque in iudicium se non vocandum. Iudices autem docuerunt crimina illi objecta non id genus esse, sed illum antiqua lege læsæ Majestatis regnante Edwardo III. lata teneri, quæ nullam temporis aut probationis circumscriptionem admittit; & ex ea funesta in eum pronunciata erat sententia. Persuasus postea ad Reginæ misericordiam confugit, scriptoque plenius omnia quodammodo quæ prius, denuo confessus est. quæ sibi parum constans ad patibulum iterum inficiari frustra cœpit.

Damnatus
plenius
confitetur.
Moriturus
inficiatur.

Novus cum
Scota tra-
ctatus.

Guilielmus Waadus ex Hispania reversus, ad Scotorum Reginam sub hoc tempus mittitur, de tractatu inter eam & Gualterum Mildmaium habendo, qui ante biennium propositus, & interruptus, ut jam dictum. Cui illa quam sincere de isto tractatu egerit multis protestatur asseverationibus, simulque se & omnem suam operam Reginæ devovet, & ex ipsa totam dependere spondet, si modo tanto amore & honore dignaretur: Ad hæc sancte promittit, modo ille tractatus procedat, se intercessuram, imo effecturam ut filius Angustum & ceteros nobiles Scotos in gratiam reciperet, tum ut Rossensis & Glascuensis episcopi, sui in Gallia administri, nihil contra Reginam aut Regnum Angliæ machinarentur, nec quicquam ipsis jam inde futurum cum Anglis rebellibus & patria profugis.

Hæc Elizabetha lætanter audivit. Quumque eodem fere momento Angustus, Marrius, J. Hamiltonius, & Glamius in Angliam fugissent, illa, oblata usa opportunitate, Bealum ad Scotorum Reginam misit, qui una cum Salopiæ Comite significaret, si in eadem persisteret senten-

sententia quam Waado impertierat, Mildmaium mox 1584.
 adventurum, & de ejus libertate tractaturum: deinde Propositi-
 ones ad
 eam factæ.
 cum illa ageret, ut interim apud filium Regem inter-
 cederet de Scotis profugis restituendis, eosque nihil con-
 tra Regem cogitasse doceret, sed contra violentos quos-
 dam Consiliarios qui eum pravis consiliis corrumpunt:
 denique ut Guisii conatus quantum posset, ex illa inve-
 stigaret. Illa prudens femina respondet. *Se percipere* Responſa.
ut tractatus ille procederet, idque ab Elizabetha, tan-
quam à sorore nata majore cui omnem defert honorem,
efflagitare. Nihil Waado nisi conditionibus circumscri-
ptum proposuisse; nec illum aliter dicturum, quem virum
ingenue probum credit. Ad Scotos vero restituendos, ope-
ram suam perquam necessariam fore; nec defuturam,
si quid boni sibi & filio inde proventurum certo sciret,
atque illi semet supplices Regi submitterent, & obseque-
rentur; sin minus, Regina non illis sed filio opem ferret
ut in ordinem redigerentur. Præterea non dissimulat;
Quum valetudinaria esset, se semet filiumque in Guisii
charissimi cognati fidem commisisse, de ejus conatibus ni-
hil omnino intelligere, nec si intelligeret, velle aperire,
nisi de libertate certa securitas præstaretur, quandoqui-
dem parum prudentis esset amicos certos spe incerta de-
serere. Rogavit, ut non inhumanius in ipsam Princi-
pem liberam ageretur, quam Maria quondam in Eliza-
betham tum subditam & incarceratam, & Gallus in
Navarrum etiam subditum armatum nuper egerint.
Petiit etiam, ut tractatus ad finem perduceretur, prius-
quam aliquis in Scotiam ea de re legaretur. Quum au-
tem Rex Christianissimus agnovisset ordinarium ejus Le-
gatum, & Setonum à filio in Galliam transmissum, tan-
quam Legatos à Principibus ejusdem auctoritatis, & as-
sociatis, eum Reginæ detulit honorem, ut illa hanc ipsius
& filii Associationem in Scotia publicaret, & ne eidem

Associatio-
 nem in re-
 gno cum
 filio petit.

1584. *præjudicaret*, obsecravit. Hæc audita, sed illico objectis terroribus elusa eorum opera qui odia inter infensas mulieres alere norunt, maxime ex indicio chartarum, quas Chreïctonus Scotus è societate Jesu in Scotiam navigans, à piratis Belgis interceptus laceravit. Laceræ autem schedulæ è nave projectæ, reflante vento in navem forte fortuna rejectæ non sine miraculo, (ut ipse Chreïctonus dixit) & à Waado multo labore & singulari artificio conglutinatæ, nova Papæ, Hispani, & Guisiorum consilia de Anglia oppugnanda detexerunt.

Terrores
tractatum
rumpunt.

*Associatio
in Anglia
inita.*

Hinc, & ingruentibus undique periculorum rumoribus, ut pravis seditiosorum consiliis insidiisque occurreretur, & Reginæ salutem, à quo & Regnum & religio dependit, consuleretur: plurimi, Leicestrio auctore, ex omni hominum ordine per Angliam ex communi charitate, dum non illam, sed de illa timuerunt, se *Associatione* quadam mutuis votis, subscriptionibus, & sigillis obstrinxerunt ad eos omnibus viribus ad mortem usque persequendos qui in Reginam aliquid attentaverint.

Scotorum Regina, quæ facile intellexit perniciem sibi hac *Associatione* præstrui, diuturnæ miseræ pertæsa, & graviora formidans, hæc per Navum Secretarium Reginæ & Consiliariis proponit. *Si libertas concederetur, & de sincero Elizabethæ animo & amore certo constaret, se velle arctissimam cum Regina amicitiam contrahere, eam præ ceteris orbis Christiani Principibus officiosissime colere & observare, offensas omnes obliterare, veram & justissimam Angliæ Reginam agnoscere, nullum jus ad Angliæ coronam, ea superstite, sibi assumere, nihil contra eam directè vel oblique moliri, titulo & Insignibus Angliæ, quæ jussu Francisci mariti arrogaverat, plane renunciare, necnon Bullæ Pontificiæ de illius abdicatione: imo & Associationem illam, ad Reginæ securitatem, & fœdus defensivum (salvo antiquo illo inter Galliam*

Hinc Propositiones à
Scota factæ.

Galliam & Scotiam fœdere) inire. Ita tamen, ut nihil fiat Regina vivente, aut mortua, quod fraudi sit sibi, filio, & heredibus in successione, priusquam in conventu Ordinum Angliæ audiantur. Ad hæc confirmanda, se in Anglia ad tempus tanquam obsidem permansuram: sin Anglia exire licuerit, obsides daturam. Porro in Scotia nihil immutaturam, modo sibi & familiæ suæ suis religionis cultus permittatur: injurias etiam omnes sibi in Scotia illatas oblivione deleturam, (ea tamen lege, ut quæ in ejus infamiam sancita, refigantur) Regi Consiliarios pacis cum Anglia studiosos commendaturam, eidem nobiles profugos, quantum posset, reconciliaturam, si culpam demisse agnoverint, & Regina fidem interposuerit, Regi contra illos opem ferre, si quando ab obsequio resilierint. De filii conjugio clam Regina nihil acturam; utque filio inconsulto nihil erat factura, ita postulat, ut filius in hoc tractatu jungatur, quo solidius confirmetur. Regem Galliæ velle intercedere non dubitat, & fidem una cum Lotharingicæ familiæ Principibus de pactis præstandis obligare. Ut his mature respondeatur obsecrat, ne qua interim interveniant incommoda. Postremo obtestatur ut laxiori habeatur custodia, quo Reginæ erga eam amor paullo clarius elucescat.

Ex his, ut multi & officii & honoris, Elizabetha voluptatem magnam capere videbatur; nec aliena tunc putabatur à consilio illam liberandi: quamvis non defuerint in Anglia qui novis terroribus propositis deteruerint. Verum rem propemodum explicatam maxime ^{Anglo-Scoti} perturbarunt & impedièrunt Scoti adversæ factionis, qui ^{adversantur.} clamitarunt, actum esse de Elizabethæ salute, si illa liberaretur, actum de utroque Regno si illa in consortium regni cum filio admitteretur, actum de vera religione in Britannia, si Romanæ religionis cultus vel intra Aulæ parietes ipsi permitteretur.

1584. Nec hoc contenti, Ministri nonnulli in Scotia, è pulpitis, & per circulos Reginam indignissimis calumniis infectati, ipsi Regi & Consiliariis asperrime obtrectarunt, & coram comparere jussi, fastidioso quodam contemptu abnuerunt, quasi Pulpita à Regum auctoritate essent exempta, & Ecclesiastici non Principis imperio, sed Presbyterio subessent; plane contra leges hoc anno in Ordinum conventu latas, quibus Regia auctoritas in omnes subditos tam Ecclesiasticos quam Laicos in perpetuum confirmata. Regem scilicet, & Consiliarios idoneos esse Judices in omnibus causis; qui autem judicium declinarent, læsæ Majestatis teneri. Presbyteriorum confessus (ut etiam Laicorum conventus) tam generales quam speciales prohibiti, qui infinitam auctoritatem & pro arbitrio, Rege inconsulto, conveniendi, & leges ipsi Regi & regno præscribendi, sibi arrogaverant, Popularis etiam Ministrorum æqualitas sublata, Episcopis sua dignitas & ¹jurisdictio postea restituta, quorum vocatorem ut Antichristianam Presbyteria condemnaverant. Et probrosa in Regem, ejus Matrem, & Consiliarios scripta, nominatim vero Georgii Buchanani Historia, & *De jure regni apud Scotos Dialogus*, interdicta, ut quæ multa culpanda & delenda contineant.

Ministro-
rum Scoti-
corum in-
solentia.

Contra
Leges.

Leges Ec-
clesiasticæ
in Scotia.

1593.

Buchanani
scripta im-
probata.

Hæc quidam è Ministris tam impatienter tulerunt, ut solum sponte verterint, & in Anglia omnia querimoniis complerint, quasi vera Christi religio è Scotia jam esset profligata. Sed Elizabetha hos ut novatores surda aure neglexit, nec in Anglia concionari permisit; eorum tamen opera subinde usa, ne religio in Scotia quid detrimenti caperet. Quinimo quum Arranius, qui summo loco & gratia apud Regem, operam suam cum omni observantia ad amicitiam cum Anglis conservandam

1. Jurisdictio restituta, absque postea & anni notatione marginali, in Edd. prioribus.

officiosissime detulisset; illa opportune uti cogitavit, ut nec Scoti profugi in Comitibus quæ instabant, proscriberentur, neque Rex ab Anglorum amicitia averteretur. Unde colloquium inter Arranium & Hunsdonium Berwici Præfectum in collimitio regnorum indicitur. At priusquam haberetur, profugi, & quotquot expeditioni Sterlinensi interfuerant, Comitibus festinatis, proscribuntur; eosque in colloquio quod statim subsecutum est, Arranius gravissimis criminibus oneravit, & inter alia perniciem Regi nuperrime struxisse. Ceterum sanctissime in se recepit nihil omisurum quo Reginæ satisfaciatur; nec quicquam facturum quod sit præjudicio, dum ille fuerit in fide & gratia apud Regem. Nihilominus intra mensem Scoti limitanei occultis Hispani artibus, qui Elizabetham à bello Belgico avertere satagit, in *Rhedesdaliam* immissi hostilem in modum sæviunt; injuriamque acceptam limitanei Angli haud multo post per *Liddesdaliam* cædibus & incendiis atrociter ulciscuntur.

Colloquium
simulatum.

Incurfiones
inter Scotos
& Anglos.

Jam venit Legatus è Scotia Patricius Graius heres familiaris, juvenis comptus, & qui par maximis negotiis, si non supra, sibi videbatur. Capita legationis erant, de incurfionibus utrinque cohibendis, bonis piratice ablati restituendis, & de profugis Scotis vel ex fœdere remittendis, vel longius à Scotiæ collimitio submovendis, quandoquidem nova in Regem consilia cum aliis in Scotia indies commiscerent. Ad hæc facilius consequenda, & Reginæ animum Regi plenius conciliandum, spem fecit occultas in Reginam molitiones manifestandi. Quæ voluit, ad primum & secundum caput retulit responsa. De Scotis remittendis, respondit Regina, *sibi esse persuasissimum, nobiles illos nihil mali vel cogitando concepisse. Quæ in Scotia nuper acciderunt, non ex aliqua in Regem malevolentia, sed ex mutuis inter nobiles dissidiis*

tenella

Patricii
Graii Le-
gatio.

1584. *tenella Regum ætate semper emergentibus profluxisse, quæ Regis interest quamprimum consopire, & subditos uno obsequii vinculo, factionibus suppressis, sibi devincire.* Ut tamen justæ Regis petitioni aliqua ex parte satisfaceret, & occultas illas, quas dixit, molitiones intelligeret, jussit ut Scoti profugi se longius à collimitio submoverent. Quæcunque ille manifestaverit, Regina præ se tulit singula prius rescisse; & plures Graium insimularunt, quasi pretio delentus nonnihil in Regis matrisque fraudem effutiisset; & impediisset quo minus conditiones illæ æquissimæ à Regis matre per Navum propositæ admitterentur.

Ille mala
fide agit.

Scotæ pati-
entia læsa.

Suspiciones
in illam
arreptæ.

Unde illa, patientia sæpius jam læsa, in dolorem & indignationem exardere coepit, & præ libertatis studio tam insidiosis adversariorum, quam perniciosis amicorum consiliis animum auresque aperuit. Eoque magis, quod, ut *Associationem* in suum caput initam fuisse sibi persuaserat, ita jam inaudierat, se quorundam artibus è custodia Salopienſis Comitis (qui homo rectus eorum coeptis minime favit) abducendam, novisque custodibus committendam. Quod ut speciosius fieret, & Salopienſis fides, quæ spectatissima erat, minime suspecta videretur; (nec enim visum est tanti viri existimationem palam lædere, quam tamen occultis calumniis ex importunæ uxoris criminationibus minuerant) suspiciones quasi consilium eam liberandi jam initum esset, arreptæ sunt, ex quibusdam Emblematis ad eam transmissis. Hæc erant: Argus multoculus, omnibus oculis consopitus, Mercurio tibias modulate inflante, cum hac sententiola, ELOQUIUM TOT LUMINA CLAUSIT: Mercurius Argo Ið custodienti caput obruncans. Surculus trunco insitus ligaminibusque constrictus, tamen efflorescens, & circumscriptus, PER VINCULA CRESCO. Palma oppressa sed resurgens, cum, PONDERIBUS VIRTUS IN-

NATA

NATA RESISTIT. Anagramma etiam VERITAS ARMATA 1584.
 ex ejus nomine MARIA STEVARTA, litteris transpositis,
 in pejorem partem acceptum. Præterea prolatae sunt
 litteræ quasi interceptæ, quibus amici captivæ Reginæ
 conquerebantur, omnem spem illam liberandi penitus
 præcisam esse, si modo illa in Puritanorum custodiam
 traderetur. Hoc quæsito colore, illa à Salopiensi qui
 hoc sæpius efflagitarat, abducta, Amicio Powletto, Dru-
 gonique Drurio custodienda committitur : & compositò,
 (ut aliqui opinabantur) ut in desperationem adacta,
 abruptis consiliis & insidiis esset opportunior. Salopi-
 ensis etenim totis quindecim annis tam cauta providen-
 tia custodierat, ut nullus locus fuerit insidiis ab illa, vel
 in illam. Jam autem & illa importunius egit cum Pon-
 tifice Rom. & Hispano per Fr. Inglefeldum, ut *inceptum*
primo quoque tempore maturarent, quicquid de ipsa
fieret, & Leicestrius (qui credebatur de prævertenda
 legitima successione cogitare) sicarios submisit (ut per-
 hibent nonnulli) qui illam è medio tollerent. Drurius
 autem recti honestique cultor scelus ex animo perosus,
 omni accessu prohibuit. Subreperunt tamen emissarii,
 & submissæ sunt tam fictæ quam veræ litteræ, quibus
 muliebris impotentia in perniciem impelleretur, ut postea
 dicemus.

Illa novis
custodibus
committi-
tur.

Libertatem
acrius quæ-
rit.

Insidiis
peritur.

Ut Elizabetham totam ab ea averterent, in aures su-
 furratur, Alanum pro Catholicis Angliæ Ecclesiasticis,
 Inglefeldum pro Laïcis, & Episcopum Rossensem pro
 Scotorum Regina communibus suffragiis cum Pontificis
 Rom. & Hispani consensu, decrevisse Elizabetham re-
 gno spoliandam, Scotorum Regem regno Angliæ exhe-
 redandum, ut hæreticæ pravitatis manifestos, Scotorum
 Reginam Catholico nobili Anglo enubendam, hunc ab
 Anglis Catholicis in Angliæ Regem eligendum, electi-
 onem à Pontifice Romano confirmandam; hujus ex
 Scotorum

Consultatio
inter Ca-
tholicos.

1584. Scotorum Regina liberos legitimos in regno successores declarandos; & hæc singula ex fide Harti Sacerdotis. Quis vero fuerit hic Anglus, sagacissime indagavit Walsinghamus, sed non invenit. Suspicio vero incidit in Henricum Howardum Ducis Norfolciæ fratrem, qui in primis nobilis, cælebs, summe Pontificius, & gratia apud Pontificios florentissimus.

Westmorlandiæ Comes obit.

Hujus anni curriculo, ¹ aut non multo post, vitam in misero exilio obscure clausit Carolus Nevillus, perfidus ille in Principem & patriam rebellis, postremus ex hac familia Westmorlandiæ Comes. E qua, nobilitatis fecunda, præter sex Westmorlandiæ Comites, effloruerunt duo ejusdem cognominis Comites Sarisburiae & Warwici, Comes Cantii, Marchio Montis-acuti, Dux Bedfordiæ, Baro *Ferrers de Ousley*, Barones Latimeri, Barones Abergevennæ, una Regina, quinque Ducissæ, ut Comitissas & Baronissas, Archiepiscopum Eboracensem, & numerosam nobilium propaginem omittam.

Plowdeni mors.

Et D. Caldwelli.

In Anglia ² non alii è vivis excefferunt memoria digniores quam Edmundus Plowdenus, qui ut in juris Anglici scientia, de qua scriptis bene meruit, facile primus: ita vitæ integritate inter homines suæ professionis nulli secundus. ³ Et Richardus Caldwellus Medicinæ D. è Collegio Ænei Nasi Oxoniæ, qui ut de Repub. bene mereretur, (adscito in partem honoris Barone Lumleio) lectionem Chirurgicam honesto Salario in Medicorum Collegio Londini à Thoma Linacro fundato instituit. Juxtaque ad Sancti Benedicti inhumatur, monumento laqueis,

1. *Desunt aut non multo post in Edd. prioribus.* 2. Nemo è vivis excessit memoria dignior in *Ed. prima.* At in *Cod. nostro propria sua manu correxit Camdenus.* Et quidem (incertum è quonam exemplari) emendarunt isem *Belgæ.* 3. *Hæc de Richardo Caldwello ponuntur sub anno 1585. in Edd. priorib. Inde Historia & Antiq. Univ. Oxon. consarcinator deceptus, & ipse etiam anno 1585. defunctum fuisse monuit. Neque aliter in Athenis Oxon.*

plintheis, & carchesiis, scamno Hippocratis, Glossocomiis, atque aliis Chirurgicis ex Oribasio & Galeno machinamentis exornato. 1584.

Ceterum in Gallia exstinctus est Franciscus Dux Andinus morbo ex animi angore contracto. Et in Hollandia Guil. Princeps Aurasionensis tribus è sclopeto glandibus à Balthasare Gerardo Burgundo insidiosè transfixus. Andinus moritur. Aurasionensis occiditur.

Ex gravi horum fato magnum dolorem percepit Elizabetha, misitque in Galliam B. qui Regi significaret quam acerbe Ducis Andini mortem tulerit, quem fidissimum & charissimum experta fuerat amicum : simulque moneret quam afflicta sit Belgarum conditio, Aurasionense sublato : & quam formidabilis Hispani potentia nimio plus invalescens, quum in Italia Principes singuli ejus nutum observent, Pontifex Romanus sit addictissimus, Cardinales quasi clientes, præstantissimi quique & belli & pacis studiis, ejus stipendiarii ; in Germania, familia Austriaca longe lateque diffusa, aliæque eidem connubiis conjunctæ quasi famulentur ; opes etiam & vires ex recenti Lusitanæ & Orientalis Indiæ accessione terra marique adeo augeantur, ut patre Carolo Quinto sit longe potentior & formidolosior, nihilque absit si Belgium in potestatem redegerit, quam ceteri orbis Christiani Principes ejus magnitudini necessario cedant, nisi tempestive occurratur. Hispani potentia formidata.

¹ Dum hæc in Anglia, Scotia, & alibi aguntur, Joannes Perottus ex ordine Equestri, qui Momoniæ cum laude præfuerat, venit æstate prope confecta in Hiberniam Prorex. Ille primum in Conachtiam profectus, controversias inter Dynastas composuit. Suspectis obsides imperavit, itidem in Momonia, cui Joannem Norrisium ob bellicam virtutem Regina præfecerat, fecit, & in La- Perottus Hiberniæ Prorex. Ejus per Hiberniam iter.

1. Tota hæc Sectio deest in Edd. priorib.

Pars II.

H h h

genia

1584. genia incepit. Sed certior factus, Turloghum Leinigh, qui O-Neali titulum gessit, occulta consilia cum aliis in Ultonia & alibi agitasse, & Mac-Alanum cum II M. Scotis Hebridianis in Tirconellia O-Donelli regione prædas agere, contractis copiis & ex Anglia auxiliis, eo contendit cum Comitibus Ormondiaë, Twomondiaë, & Joanne Norrisio: sed Hebridiani interim se domum optima cum præda receperant, priusquam Neuriam venerat. Ille itaque signis converfis, Surly-boium, qui cum Scotis partem Glinnarum & Rowti occuparat, legitimis possessoribus exterminatis, in latebras conjecit, Dunlufam munimentum ejus firmissimum, edita rupe situm & tenui isthmo terræ conjunctum, post vanam præfidiariorum jactationem, ad deditorem coëgit, Turloghum ipsum & alios in obsequium se demississime insinuantes, obsidibus acceptis, certis legibus in fidem recepit: & jam cælo hibernante quum viæ continuis pluviis fere inexplicabiles, & amnes inflati, Dubliniam rediit.

M. D. LXXXV.

Gallus in
ordinem
Garterii
adscitus.

E L I Z A B E T H A, ut firmiori amicitiaë vinculo sibi Gallum astringeret, quem superiori anno in Georgianæ periscelidis ordinem cooptaverat, Henricum Comitem Derbiæ cum insignibus in Galliam misit, qui eum rite investiret. Ille cum summo honore accepit, ad preces vespertinas investitus, (quum Angli Missæ interesse recusarint) sancteque promisit leges ejusdem Ordinis observare, quæ legibus *Ordinis S. Spiritus & S. Michaëlis*, in quas prius verbis conceptis jurarat, non adversantur.

Parrus pro
Jesuitis in-
tercedit.

Hoc tempore habebantur Comitæ Parliamentaria, & Guilielmus Parrus natione Wallus, loco obscuro, tenuisque ortus fortuna, titulo Juris Doctor, licet semidoctus, homo elate tumidus, comptus, & calamistratus, quum
in

in inferiori confellu lex contra Jefuitas rogaretur, folus 1585.
interceffit ; declamando, legem illam eſſe *ſevam, ſan-*
guinariam, deſperatione plenam, & Anglorum genti per-
nicioſam. Rogatus ut rationes redderet, obfirmate recu-
ſavit niſi coram Regiis Conſiliariis : unde in cuſtodiam
datus, ſed rationibus auditis, & ſubmiſſione facta, in
confeſſum iterum admiſſus. Mox idem delatus eſt ab Proditionis
Edmundo Nevillo (qui hereditatem Nevillorum Comi- accufatur.
tum Weſtmorlandiæ, titulumque Baronis *Latimeri*, ut
proximus heres maſculus vendicavit) arcana conſilia de
Regina è medio tollenda agitaffe.

Parrus iſte, ut rem altius repetam, ante biennium ex
Italia reverſus, ad gratiam apud Reginam aucupandam,
fidemque præſtruendam, clam indicaverat quæ Morga-
nus & alii profugi de ipſa nefarie tollenda tractarant,
præ ſe ferens non alio conſilio cum illis egiſſe, quam ut
occultos eorum conatus rimaretur, & Reginæ ſaluti
conſuleret. Hinc illa Nevillo delatori haud facile cre-
didit, juffit tamen ut Waſinghamus Parrium interroga-
ret, an tentandi gratia cum *aliquo inſenſo & ſuſpecto*
illa de re egerit. Ille plane negavit, nec vir alioquin per- Effugium
ſpicax, effugium vidit quod Reginæ lenitas aperuit. Si non videt.
enim vel inſuiſſet, ſe tentandi gratia cum Nevillo egiſſe,
quem *ſuſpectum & inſenſum* fuiſſe virum jam antea Re-
ginæ denunciarat, periculum proculdubio declinaſſet.
Sed ſcelus ſemel conceptum etiam perſpicaciſſimis ani-
mi aciem perſtringit. Quum autem Nevillus nullo teſte
niteretur, Parrus cum eo componitur, qui poſt aculeata
ultra citroque verba, paullo ſuccubuit, & in Arcem
Londinenſem conjeſtus, ſponte hæc confeſſus eſt quæ
paucis complectar.

Anno (inquit) M.D.LXX. inter Reginæ famulos jure- Ejus con-
jurando præſtito admiſſus, *Majeſtati ejus devotus per-* feſſio.
manſi ad annum M.D.LXXX. quo tempore in vitæ discrimen,

1585. *men, cum summa ignominia incidi. (Irruerat enim in cubiculum Hugonis Hari cujus in ære erat, illumque vulneraverat, unde ex lege damnatus; sed vitæ gratiam Regina fecerat.) Jam inde animo discruciatus vixi; licentia impetrata, in Galliam me recepi; nec animo quidem revertendi, quia Catholicæ religioni me addixeram.*

De Regina
perimenda
confuluit
Jesuitam.

Lutetiæ Parisiorum Romanæ Ecclesiæ reconciliatus, Venetiis cum Benedicto Palmio Jesuita de afflictis in Anglia Catholicis sermones contuli, & subinnui, me rationem illis subveniendi excogitasse, si Papa, vel aliqui eruditi Theologi licitam esse edocerent. Ille hoc ut pium laudavit,

Et Papæ
Nuncium.

Campegio Pontificis apud Venetos Nuncio me commendavit. Campegius Pontifici. Per litteras, ut Romam fide publica venirem, petii. Litteræ fidei publicæ ad me à Cardinale Comensi missæ, sed minus amplæ, & postea aliæ ampliores: Verum jam tum ego Lutetiam redieram.

Et Morga-
num.

Ibi in Morganum incidi, qui mihi significavit expectari à nonnullis ut egregiam aliquam operam Deo & Ecclesiæ Catholicæ navarem. Respondi, me paratissimum esse vel maximum Angliæ subditum trucidare. At, inquit ille, Cur non ipsam Reginam? Et hoc, inquam, facile fiet, modo licere constaret. Wattus enim Sacerdos

Et Sacer-
dotes.

(quocum de hoc personas reticens egi) minime licere asseruit. Et Chreitonus etiam Scotus Jesuita, docendo mala non perpetranda ut inde bonum proveniret, Deum magis Adverbiis, quam Nominibus delectari, magisque quod bene & legitime factum, quam bonum ei placere; nec unius exitio multas animas redimendas sine expresso Dei mandato. Nihilominus, mihi, qui fidem meam litteris & promissis in Italia obstrinxeram, ab incepto desistere piaculum visum, si modo Pontifex litteris approbaret, & plenariam indulgentiam mihi concederet; quam per Razazonium, Pontificis in Gallia nuncium, litteris ad Pontificem efflagitavi: ille inceptum laudavit, litterasque

Atque ip-
sum Papam.

Romam

Romam misit. In Angliam reversus accessum ad Regi-
nam mihi paravi, cui, remotis arbitris, conjurationem
totam explicavi, arte tamen quam potui maxima, obve-
latam. Audivit illa imperterrita, ego territus discessi;
nec oblivisci possum quod tum dixit, Catholicos nullos
de religione vel Pontificis Primatu in quæstionem vocan-
dos, dummodo se bonos cives præstent. Interea dum
Præfecturam S. Catharinæ assiduus in Aula ambirem,
litteras à Cardinali Comensi accepi, in quibus inceptum
laudatum, & ego Pontificis nomine absolutus. Has Re-
ginæ impertii. Quid apud illam effecerunt, nescio, mihi
sane animum addiderunt, & scrupulum omnem exem-
runt. Nec tamen in animo erat vim ullam afferre, si
qua ratione persuaderetur mitius cum Catholicis agere:
Ego autem ne cædem perpetrarem, pugionem deposui,
quotiescunque ad illam accesserim. Quum in ipsam &
virtutes vere regias intuerer, ancipiti cura distrahebar;
vota enim erant in cœlis, litteræ & promissa apud homi-
nes. Hæc tacitus apud me animo irrequieto volvebam.
De me nunquam bene merita est, vitam sane indulxit;
at in illa caussa vita spoliassè tyrannicum fuisset. Hinc
sorte mea minime contentus, ab Aula discessi. Incidi in
librum D. Alani contra Justitiam Britannicam, qui do-
cuit, Principes propter hæresim excommunicatos, regno
vitaque privandos, meque ad inceptum persequendum ve-
bementer excitavit. Hunc Nevillo, quem mensæ meæ
adhibui, prælegi, sex integros menses priusquam me de-
tulerit. Postea accessit, & audeamus, inquit ille, aliquid,
quum nihil à Regina consequamur; & quædam de Sco-
torum Regina liberanda in medium proposuit. Ego vero
interposui, Atqui majus quiddam in animo ego volvo, &
Ecclesiæ Catholicæ salutaris. Postridie accessit, & tactis
Bibliis juravit se velle reticere, & constanter persequi
quicquid Catholicæ religioni usui foret. ego itidem juravi.

1585.

Rem Regi-
næ aperit.Animo
fluctuat.Alani liber
animum
addit.Nevillus
operam
offert.

Consti-

1585. *Constituimus sane cum denis equitibus Reginam per campos obequitantem aggredi, & perimere. Quæ Nevillus ad hoc usque tempus reticuit. Nuncio autem accepto, Westmorlandiæ Comitem, cujus hereditatem spe devoraverat, obiisse, protinus jurejurando violato, in medium contra me protulit. Hæc confessus est coram Barone Hunsdonio, Christophoro Hattono, & Fr. Walsinghamo à sacris Consiliis, & etiam suis ad Reginam, Burghleium summum Thesaurarium, & Leicestrium litteris culpam agnoscendo deprecatus est.*

Et rem
prodit.

Parrius in
judicium
vocatur.

Paucis diebus interjectis, in Prætorio Westmonasteriensi judicio sistitur, capitibus accusationis perlectis, se reum agnovit. Quum ex hac confessione in acta relata, judicium contra reum fatentem postularetur, Hattonus operæ pretium existimavit, quo circumfusæ multitudini satisfaceret, ut crimen signate ex ipsius confessione explicaretur; quam ipse Parrius spontaneam agnovit, utque ipse prælegeret, Judices rogavit. Prælegit autem Actuarius in judiciis Coronæ, necnon litteras Cardinalis Comensis, & ipsius Parrii ad Reginam, Burghleium, & Leicestrium, quas ipsissimas esse fatebatur. Negavit tamen unquam sibi deliberatum fuisse Reginam tollere. Jussus ut jam diceret si quid haberet cur judicium in eum non feratur, perturbate quasi suscepti sceleris conscientia exagitatus respondit, *Mibi moriendum video, quia mihi ipsi parum constiterim.* Rogatus ut explicatius diceret quid vellet: *Sanguis, inquit, meus sit inter vos.* Sententia mortis pronunciata, Reginam furenter ad Dei Tribunal citavit. Quinto post die crati impositus per mediam urbem Westmonasterium trahitur. Ad patibulum quum jactantius ostentasset quam fidus fuerit Reginæ custos, dixit se nunquam animum induxisse ut Reginam vita privaret. Ita gloriosulus, ne verbo Deo se commendans, proditorum supplicio ex lege affectus erat in area majoris

Morte affi-
citur.

majoris Palatii Westmonasterii, ubi tunc frequentes Regni Ordines ad Parliamentum convenerant. 1585.

In hoc Parlamento quidam vel ex novandi vel reformandi studio, ordinem Ecclesiasticum, etsi Regina veterit, vehementer exagitarunt, leges rogando, ad Episcopalem jurisdictionem in *Facultatibus* concedendis, in sacris Ordinibus conferendis, in Censuris Ecclesiasticis, in *jurejurando ex officio* coërcendam: & novum juramentum Episcopis quod in Cancellaria & *Banco Regio* susciperent, proponendo, sc. ne Civili Angliæ juri contravenirent. *Residentiam* etiam Pastorum exigendo, ut singuli Pastores singulis Ecclesiis residerent, & declamando quasi Anglicana Ecclesia eruditis Pastoribus destituta jaceret, quæ jam proculdubio plures numeravit eruditos quam alia quævis ætas, vel alia reformata Ecclesia. Sed Regina, quæ Ecclesiasticis moderatis imprimis favit, novatores ut in deterius semper mutantes improbavit; & hæc ut ad suam *Prærogativam*, & summam in Ecclesiasticis auctoritatem sibi delatam subruendam excogitata, prorsus rejecit. Verum omnibus omnium suffragiis *Affociatio* illa quam dixi confirmatur. Et sancitur, ut *vincenti quatuor, aut plures è sanctiori Consilio & Proceribus regni Regio Diplomate selecti in eos inquirerent, qui regnum invadent, rebellionem concitabunt, aut Regiam personam ledere aut perdere attentabunt pro quocunque, vel per quemcunque, qui jus ad Angliæ Coronam vendicet. Ille autem pro quo, vel per quem attentabunt, Coronæ Angliæ omnino erit incapax, omni omnino jure privabitur, & ad mortem usque ab omnibus subditis exagitabitur; si ejusmodi invasionis, rebellionis, aut læsionis conscius ab illis xxiv. viris judicabitur, & publice declarabitur.*

In Parlamento contra Episcopos rogatur.

Et non Residentes.

Affociatio sancitur.

Leges etiam feruntur in Regiæ præsidium contra Jesuitas & Sacerdotes Pontificios, qui nefaria quidem ex Bulla

Leges contra Jesuitas & Sacerdotes.

1585. Bulla Pii Quinti architectabantur, scilicet, *Ut intra XL. dies regno abscederent. Qui in regnum deinceps advenierint, & manserint, læsæ Majestatis teneantur. Qui eos sciens prudensque receperit, aluerit, & foverit, Feloniæ teneatur* (ita omnia criminia capitalia infra læsam Majestatem vocant.) *Qui in Seminariis aluntur, si intra sex menses post denunciationem factam non redierint, & coram Episcopo vel duobus Justitiariis se Reginae non submiserint, læsæ Majestatis rei habeantur. Qui autem se submiserint, si intra decennium Aulam Regiam accesserint, vel propius quam x. mille passus, submissio sit irrita. Qui studiosis in Seminariis pecuniam quocunque modo submiserint, pœna Præmunire, id est, perpetuo exilio, & omnium bonorum amissione, plectantur. Si quis ex regni Paribus, id est, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Vicecomitibus, Baronibus Parlamentariis in has Leges deliquerit, Parium judicio subjiciatur. Qui ejusmodi Jesuitas & ceteros in regno latere noverint, & intra XII. dies non detexerint, pro Reginae arbitrio mulctentur, & in carcerem conjiciantur. Si quis suspectus fuerit è Jesuitarum vel Sacerdotum illorum numero esse, & examinationi se non submiserit, pro contemptu carcere concludatur donec submiserit. Qui liberos vel quoscunque alios ad Seminaria & Collegia Pontificiæ professionis miserit, c. libris monetæ Anglicæ mulctetur. Qui autem missi, in hereditate non succedant, nec bonis fruantur, quacunque ratione illis obtingant; ut etiam qui intra annum à Seminariis illis domum non revertantur, nisi Ecclesiæ Anglicanæ se confirmaverint. Si portuum custodes permittant alios præter nautas & negotiatores mare trajicere sine licentia Reginae, vel sex Consiliariorum, locis amoveantur; navarchi qui evehent, navigii & bonorum amissione, & carcere annum integrum luant.*

Harum

Harum Legum severitate, quæ tamen tempori neces-
 saria videbatur, admodum perterriti erant Pontificii in
 Anglia, & inter eos Philippus Howardus Arundeliæ
 Comes, Ducis Norfolciæ filius primogenitus, adeo ut,
 ne in eas committeret, solum vertere cogitaverit. Hic
 ante triennium Reginæ benignitate natalibus restitutus,
 & paulo post ejus gratia occultis præpotentium quorun-
 dam insimulationibus dejectus, religioni Pontificiæ se
 clam devoverat, vitam sane austeram amplexus. Hinc
 semel atque iterum in Regium consistorium vocatus, ob-
 jecta diluit; jussus tamen ut intra suos parietes se con-
 tineret. Post sex plus minus menses juris sui factus,
 Comitum Parlamentaria accessit, primo tamen die, dum
 concio haberetur, è cœtu se subduxit. Comitibus finitis,
 quasi certus abeundi, litteris ad Reginam scriptis, quas
 tamen post abitum tradi jussit, longam & luctuosam
 instituit querelam *de potentium adversariorum invidia,*
cui necessario cederet: quum de ejus innocentia trium-
phos agerent, infelicia majorum fata memorat, proavi
scilicet, qui indicta causa condemnatus, avi, qui de re-
bus levibus securi percussus, & patris, quem ab adver-
sariis circumventum, nunquam hostilem animum in
Principem vel patriam induisse asserit. Se vero ne pa-
ternæ infelicitatis heres succederet, ut Deo vacaret, ani-
mæque saluti consulere, patriam, at non fidem in Prin-
cipem deseruisse. Priusquam hæ litteræ traditæ, ille in
 Suffexiam profectus, jamque navigium in obscuro sinu
 conscensurus, suorum perfidia, & naucleri indicio com-
 prehensus erat, atque in Arcem Londinensem conditus.

1585.
 Arundeliæ
 Comes fu-
 gam cogi-
 tat.

Ad Regi-
 nam scri-
 bit.

Capitur.

In eadem Arce tunc temporis attinebatur Henricus
 Percius Northumbriæ Comes, vir vivido ingenio &
 animo, (frater Thomæ qui Eboraci capite plexus) su-
 spectus clandestini consilii cum Throcmortono, Barone
 Pagetto, & Guisii de Anglia invadenda & Scotorum

1585. Regina liberanda, cui semper impense studuerat. Ille mense Junio mortuus in lecto repertus, tribus juxta papillam sinistram glandibus trajectus, pessulo foribus intus obducto. * Quæsitores è vicinia ex more à Coronatore jurati, cadavere spectato, loco considerato, sclopeto cum nitrato pulvere in cubiculo invento, famulo qui sclopetum emerat, & venditore examinatis, Comitem sibi mortem conscivisse pronunciarunt. Tertio post die Proceres Regni frequentes in *Camera Stellata* convenerunt, ubi Thomas Bromleius Angliæ Cancellarius succincte declaravit, Comitem proditoria in Principem & patriam consilia iniisse, quæ quum jam dilucere comperisset, conscientia sceleris exterritum sibi vim intulisse. Ut vero multitudini, in pejus semper credulæ, satisfieret, jussit ut Regius Procurator sive *Attornatus* & Regii in jure Consiliarii, causas cur Comes in custodia detentus fuerit, & mortis rationem dilucide explicarent. Hinc Pophamus Procurator Primarius, exordio à rebellionem in Septentrionali parte ante annos xvi. ducto, ex Actis publicis edocet, *illum de rebellionem ista, & consilio liberandi Scotam in judicium vocatum fuisse, culpam agnovisse, Regiæ misericordiæ se submisisse, multamque illi quinque millium Marcarum inflictam fuisse. Regnam tamen, qua fuit clementia, ne assentem quidem exegisse; & post supplicium de fratre eodem de crimine sumptum, in Comitibus Northumbriæ honore confirmasse. Illum nihilominus nova consilia de Scota liberanda, Anglia expugnanda, religione & Regina extinguenda suscepisse, Mendozam Hispanum Throcorto significasse Carolum Pagettum sub Mopi nomine latenter de his cum illo in Suffexia egisse, Baronem Pagettum Throcorto fere eadem innuisse, ex Chreitonis Scoti Jesuitæ chartis eadem etiam constare, Carolumque Pagettum Guilielmo Shelleio quum redisset è Gallia, hæc indicasse.* Deinde Egerto-

Northumbriæ Comes mortuus repertus.

* Coronator's Enquest.

Causæ incarcerationis expositiæ.

Egertonus Procurator secundus (*Sollicitator* vulgo dicitur) Comitem horum reum fuisse, ex circumstantiis & anxia celandi cura acute arguit, scilicet, *Quod Comes, quum nemo in Anglia illam horum insimulare potuisset præter Baronem Pagettum, (quo Throcmortonus usus erat familiariter) Pagetto pauculis diebus post Throcmortonum interceptum per Shelleium navigium apparavit, quo ille in Galliam transmisit. Quum Throcmortonus quædam confiteri cœpisset, Comes Londino Petworthiam secessit, Shelleioque accersito significavit, se in medium vitæ & fortunarum discrimen devenisse; rogavit, ut rem reticeret, & conscios discessus Baronis Pagetti & adventus Caroli Pagetti amandaret, quod mox factum; ipseque famulum, quo apud Carolum Pagettum usus erat, procul amandavit. Addit Sollicitator, Illum jam in custodia cum Shelleio per corruptos custodes sæpius egisse, ut quæ & qualia confessus erat, intelligeret. Postquam per mulierculam, occultam inter ipsos internunciam, Shelleius significasset, se diutius reticere non posse, disparem esse eorum conditionem, se tormentis subjiciendum, Comitem pro loci & ordinis ratione nequaquam; & perscripsisset, quæ confessus fuerat: Comes ingemuit, subindeque dixit, quod Pantinus à cubiculo famulus factus est, ex Shelleii confessione jam actum de se esse.*

Post hæc ratio mortis ex testimonio juratorum, Præfecti Arcis, quorundam præfidiariorum, & Pantini enarratur, indeque conficitur, ipsum ex metu ne familia funditus subverteretur, & labes aspergeretur, in se sua manu sæviisse. Certe boni quamplurimi tum quod natura nobilitati faveant, tum quod præclaram fortitudinis laudem retulisset, tantum virum tam misera & miseranda morte periisse indoluerunt. Quæ suspicaces profugi de Ballivo quodam ex Hattoni famulis, qui paullo ante Comiti custos adhibitus, mussitarunt, ut parum comper-

1585. tum omitto, nec ex vanis auditionibus aliquid intexere visum est.

Fœdus cum
Germaniæ
Principibus
expeditum.

Unde hæc malorum semina in Anglia sparsa fuerunt, non latuit Elizabetham, quæ Guisios exitiosam in Protestantium religionem, Gallorum Regem, & ipsam conjurationem aperte jam fecisse viderat. Illa contra, ut fœdus à Protestantibus ad Religionem tuendam iniretur, Tho. Bodleium ad Danorum Regem, Electorem Palatinum, Duces Saxonix, Wirtembergæ, Brunswici, Luneburgæ, Marchionem Brandenburgi, & Landgravium Hessiæ mittit, jubetque, inter alia, ut Danorum Regem obiter moneret, ipsius inprimis interesse, Guisiorum conatibus occurrere, quum cognato Lotharingæ Duci, Daniæ Regnum asserere non dubitaverint, utique Christierni Secundi Regis Danorum è filia nepoti; nec ipsum Lotharingum hoc dissimulasse, quum Elizabethæ nuptias haud ita pridem ambiret.

Itidem cum
Scoto.

In Scotiam autem, ne quid periculi inde quasi per posticum in Angliam irrumperet, Edwardum Wottonum misit, qui Regi significaret quam gratum fuerit ejus erga ipsam studium, quod per Patricium Graium & Justitiarium Clericum jampridem declaraverat. Præterea ut ejus animum ad mutuæ offensionis & defensionis fœdus, propositis periculis Evangelicæ professioni jam imminentibus, alliceret, tantumque annuæ pecuniæ, quantum Henricus pater ipsi assignaverat, ei *tanquam filio* offerret, (Res enim Regni Protegum negligentia erant admodum accisæ) & nuptias cum Regis Daniæ filia commendaret. Item ut pro Scotis in Anglia exsulantibus Regi-næ nomine vehementius intercederet, quos illa, si vel minimi erga Regem criminis affines compererit, illico remittendos pollicetur. Wottonus propensum Regis ad hujusmodi fœdus animum perspicit, (quantumvis Arra-

1. Deest Henricus in Edd. priorib.

nus & Gallicæ factionis nonnulli obniterentur) Ordinesque Scotiæ, ut Religio facta tecta conservaretur, foederi tractando sub suis Chirographis assensum præbuerunt, dummodo Regina certam fidem faceret, Regis juri in Angliæ successione non præjudicaturam, quamdiu ille amicitia colenda firmus permanferit. Moram tamen & impedimentum huic negotio intulit cædes Francisci Russellii filii Comitis Bedfordiæ, qui postridie fati-^{Russelli cædes remoratur.} concessit.

Etenim quum J. Forsterus & Th. Carrus Fernihurstius, mediorum limitum inter Regna Angliæ & Scotiæ Præfecti, xxvii. Junii diem ad conventum de rebus repetendis dixissent, & *Securitas* utrinque de more jurejurando firmata esset, promulgatumque ne quis alterum *verbo, facto, aut vultu læderet*, (ita limitanei loquuntur) Scoti armati, acie instructa, vexillo explicato, tympano pulsato, contra morem & præter expectationem ad locum accesserunt numero plus minus III M. Angli haud plures quam trecenti aderant. Præfecti vix confederant querelas audituri, quum derepente, Anglo in furto deprehenso, exortus est tumultus. Scotique, glandium nimbo emisso, Russellum cum aliis occiderunt, Anglos in fugam dispulerunt, & IIII. miliaria in Angliam acerrime persecuti, nonnullos captivos abduxerunt. Quis cædis auctor, incertum. Angli in Arranium jam Regni Cancellarium, & Fernihurstium crimen conjiciunt. Regina ut homicidæ sibi in manus traderentur, per litteras & Delegatos urget, quandoquidem Henricus Septimus Rex Angliæ Guilielmum Heronum & septem Anglos, ob cædem Roberti Carri Cesfordii die conventus commissam, Jacobo Quarto Regi Scotorum in manus olim tradiderit; & Mortonium nuper Prorex Carmichelum Scotum ob cædem Georgii Heroni in Angliam miserit. Rex innocentiam suam protestatus, promisit in Angliam protinus

Quo modo patrata.

Qui suspecti.

1585. nus transmittere Fernihurstium, imo & Cancellarium, si præcogitate *Securitatem* violasse, vel cædem conscisse liquidis & legitimis probationibus convincerentur. Fenwicus Anglus Fernihurstium coram facti accusat, ille pernegando confutat, quum nullum Scotum testem citare posset. In Limitaneis enim his judiciis ex jure quodam inter Limitaneos rato, nullus nisi Scotus in Scotum, & nullus nisi Anglus in Anglum testis admittatur. Adeo, ut si singuli qui aderant Angli, homicidium factum suis oculis vidissent, eorum testimonium cassum caderet, nisi aliquis Scotus idem etiam testaretur. Arranius tamen se suis in ædibus continere jubetur, & Fernihurstius custodiæ apud Dundeiium committitur, ubi postea diem obiit, vir bellicosus, magnis ausis promptus, & qui ob immotam in Scotorum Reginam Regemque filium fidem, semel atque iterum omnibus bonis, patriæ complexu & liberorum conspectu ejectus, patienter exsilium tulit, totque adversis confluentibus, infractus, & sui similis semper perstitit.

Probationes
Limitaneæ.

Fernihur-
stius obiit.

Dum cædis quæstio comperendinatur, & leniter disceptatur, *An pecunia annua sub Aureorum nomine Regi oblata, ad rationem Anglicam, vel Gallicam numeranda:* Regina, quæ Russellii cædem, & *Securitatem* violatam indigne tulit, persuasa à Scotis Arranii æmulis, eum Jesuitas fovere, & in Gallia & Scotia summopere elaborare, ne fœdus cum Anglis contraheretur, conniventer permisit, ut profugi illi Scoti, Angustus, & qui illi ex communi exsilio reconciliati Joannes & Claudius Hamiltonii, Marrius, Glamius, & ceteri in Anglia exsulantes in Scotiam redirent, pecunia ad Arranium opprimendum suffulti.

Scoti pro-
fugi do-
mum re-
missi.

Jam antea Comes Bothwellius, Baro Humius, Humius Coldingknollius, & alii in Scotia auxilia illis polliciti erant; sed inprimis Maxwellius nuper factus Comes

Mor-

Mortonii, ex certa spe declinandi poenam rebellionis quam in Anandia concitarat, si Arranius semel opprimeretur. In ipsa etiam Aula Regia Patricius Graius acerrimus Arranii æmulus, Belendenus *Justitiarius Clericus*, & Maitlandus Secretarius in partes contra Arranium Wottoni solertia attracti sunt. 1585.

Illi Scotiam ingressi, verboso Programmate omnibus Regis nomine mandant, ut ad Evangelicam veritatem defendendam, Regem à pravis Consiliariis liberandum, & amicitiam cum Anglis conservandam opem conferrent; *Faw Kirkum* locum ad conveniendum edicunt, ubi ad VIII M. hominum recensebantur.

Arranius (qui apud *Keneil* ex Regis jussu ob suspicionem cædis Ruffelli se continuerat) his auditis, ad Regem advolat, & Graium, ut hujus machinationis architectum, accusat, qui se coram Rege ingeniose excusat. Dum Arranius omnia ad oppidi defensionem apparat, ecce, hostes aderant scalas mœnibus admoturi. Ille gnarus suum solius caput peti, & suorum fidem suspectam habens (plurimis enim exosus erat) cum unico famulo per pontem se latenter subduxit. Reliqui mox, oppido relicto, in Castrum ad Regem se receperunt, Profugi fororum occupant & adversus Castrum signa erigunt. Rex per Graium internuncium adventus causam sciscitatur. Respondent, *Ut se submitterent, & Regis manus demississime exoscularentur.* Ille bonorum omnium restitutionem si abscederent, offert. Illi bona ne tantilli præ Regis gratia se æstimare renunciant. Obsecrant ut coram admittantur. Annuit rex his legibus, *Ut nihil in ipsius personam, aut eorum vitam quos nominabit, attentarent; & nihil in rerum administratione innovarent.* Illi vitam pro Regis salute devovent, de innovatione ne cogitare quidem protestantur. Orant autem ut adversarii, & munimenta Regni ipsis in securitatem tradantur.

Sterlinium
occupant.

Hac

1585. Hac de re toto die deliberatur, urgente tamen necessitate, quum in Castro multitudo esset confertissima, & annona nulla, demum ad Regem admittuntur. Protinus Montrosius, Crawfordius, & Rothefius Comites, Stuartus Chiliarcha, Downius, Arranii frater & alii illis in manus traduntur, Arranius qui in Hebridis profugerat, ¹ edicto revocatur: illis, ut bonis civibus & bene de Rege meritis venia indulgetur. Dunbritonio Hamiltonius Arbrothius, Castro Edenburgensi Coldingknollius, Tomtallano Angustus, Sterlinio Marrius, & Regio satellitio Glamius præficitur.

Deinde quum fideli obsequio omnia criminose & suspiciose ab adversariis objecta ex animo Regis exemissent, in Ordinum conventu omnes omnium proscriptio-
 nes quibuscunque de causis à Regis inauguratione usque ad illum diem *Amnestia* obliterantur, (præter illas de cæde patris Regis, necnon contra Archiepiscopum Glas-cuensem, Episcopum Rossensem, & Dumblanensem) summaque animorum consensione auctoritas fœdus cum Regina Angliæ ineundi & delegatos assignandi Regi confirmatur. Solus Maxwellius hac singulari Regis clementia abusus est, qui *Amnestia* beneficio impunitatem cruentæ cædis & direptionis contra Ihonstonios affecutus, eo usque audaciæ prorupit, ut, sprete legum auctoritate, Missæ sacrificium, jam XIX. annos in Scotia non permissum, Dunfrisiæ celebrari iusserit. Quod per tres menses postea carcere luit.

Maxwellius
Missam e-
rigit.

² Joannes Perottus ex ordine Equestri, qui Momoniæ cum laude præfuerat, Hiberniæ Prorex sive *Deputatus*

1. Deest edicto in Edd. prioribus. 2. Tota hæc Sectio in Edd. prioribus sub ann. 1583 collocatur. Quinetiam in Edd. prioribus mox post, Quod per tres menses postea carcere luit, tres illas Sectiones habemus, in quibus de Bourkori in Hibernia rebellionem, &c. agitur, in hæc verba, Dynastis in Ultonia jampridem imposuerit, desinentes.

hoc anno constitutus, simul ac gladium accepisset, Ordines Regni ad Parlamentum evocavit, in quo leges nonnullæ sancitæ & Desmonius jampridem cæsus, læsæ Majestatis damnatus, & latifundia omnia, tam ejus quam aliorum rebellium in Momonia fisco addicta. Quæ quum Regina satis vili pretio locare constituisset, ut colonos eo invitaret, ne agri feracissimi inculti jacerent (rebellio enim ista miseram vastitatem intulerat) nonnulli eorum qui in rebellium possessiones inquirere jussi, & alii qui agros conduxerunt, fideles subditos possessionibus tanta violentia exturbare cœperunt, ut necessarium fuerit Reginæ istos edicto coërcere, ne violenta privatorum avaritia novam rebellionis flammam excitaret. Qua in re Prorex operam laudabilem navavit, licet subinde ab Anglis infimulatus, tanquam Hibernicis indulgentior, & Anglis durior. Verum ille jus æquabiliter distribuendo, & Hibernicos æque ac Anglos fovendo, pacem optatissimam provinciæ infudit, & incolarum immanissimos tranquilla potestate legibus subjecit, Scotos Hebridianos, qui in Hiberniam ex insulis irruerant, graviter exercuit. Donellum *Gormi*, id est, *Cæruleum*, & fratrem ejus Agnum *Mac-Conell*, qui *Glinnes* regiunculam occupant, & Surleium *Boy*, id est, *Flavum*, eorum patrum, qui *Rout* tractum vicinum juxta insulam RICNEAM, nunc *Racchlin*, invaserat, eo adegit, plurimis ex ea familia fortitudine Merimani Centurionis occisis, ut in Reginæ fidem jurarent, & precario quasdam terras in eo angulo ab ea acciperent, sub conditionibus, solis Regibus Angliæ militandi, nec aliis sine eorum licentia; aliquot Equites, & pedites in expeditiones mittendi, & certum numerum boum & accipitrum in singulos annos dependendi.

Coloni in Momoniam missi.

Perotti res gestæ.

1. Non possessiones, ut in Edd. prioribus.

1585. Interea Ordines in Belgio, rebus admodum afflictis, consultabant, an ad Galli vel Reginae Angliæ opem confugerent, uterque enim Hispano infensi sed sibi invicem suspecti. Nec Galli Anglos, nec Angli Gallos veteres hostes accessione Belgii potentiores fieri æquo animo ferre poterant. Prunæus, Gallicus apud Ordines Legatus, quo minus Anglos spectarent, diserebat, eos, *mari interfluente, situ esse disjunctiores, quam ut omni occasione adesse possent, eorum dominationem esse intolerandam, ideoque Gallia olim ejectos, & nunc in Hibernia periclitari; successionem in incerto, atque sive Maria Scotorum Regina, sive Jacobus filius succedat, & hunc & illam Belgium Hispano ad res suas firmandas redditurum. Apud Gallos autem esse vicinitatem opportunam, mitem dominationem, & certam in Navarro ejusdem cum illis professionis successionem.*

OrdinesBelgici de Protectore de- liberant.

Rationes pro Gallis.

Pro Anglis.

Qui Anglis favebant, contra disputarunt, Anglos non ita esse diffitos, quin commode, nemine prohibente, subvenire possent. Qualis fuerit Gallorum olim in Belgio dominatio, ex historiis constet, & qualis nuper, Dixmunda, Dunkirca, Teneramunda insidiosè intercepta, Brugæ, Alostum, Neoportus & Antwerpia furenter & perfide impetita: qualisque eorum fides, quæ edictis toties obstricta & semper violata, immanes per urbes lanienæ loquantur. Successionem in Anglia certam esse in Jacobo veræ religionis perquam studioso. Præterea Anglos ejusdem esse religionis, antiqui fœderis Burgundici observantissimos; eorum negotiationes immensas opes in Belgium intulisse, & portus Belgis longe commodissimos esse. Nihilominus Ordines splendida Legatione Galli opem implorant, à quo pavido quodam silentio excepti, & tam ex æmulatione in Anglos, quam odio in Hispanos, procrastinationibus diu delusi, domum tandem redierunt, & spe ex pristina Reginae Angliæ benevolentia

A Gallo rejecti.

con-

concepta, ad ejus patrociniū confugere statuerunt.

1585.

Hinc in Anglia etiam consultatur, an illi in patrociniū recipiendi? Erant qui protinus recipiendos, & suppetias ferendas, ne Hispanus, illis subjugatis, Angliam inde infestaret: erant qui rebellium loco habendos, & auxilio indignos, quasi fidem in Principem exuerant, censuerunt. *Imo Hispanum nullos Læti introitus articulos violasse, quod rebellionis & Principis abdicationi quasi color quæsitum. Sin violasset, non inde Principatum amittendi pœna teneri. Etsi vero aliqui putant, obedientiam ei tantisper denegandam, donec quod peccaverat, correxerit, alios tamen ex jure divino, cui humanum cedit, existimare, Principibus, ut Potestatibus à Deo ordinatis, simpliciter propter conscientiam obsequendum. Deum illis summam imperii dedisse, subditis obsequii gloriam reliquisse. Principes optimos exoptandos; qualescunque ferendos. Provincias illas Hispano non populi electione, sed jure hereditario à majoribus, & Imperatorum donatione obvenisse. Ad hæc ipsos Belgas privilegia quæ habent à Principibus accepisse, eademque læsæ Majestatis crimine amisisse, arma in ipsum jam antea sumendo; Qui jam patrociniū petituri, non esse Belgii Ordines, sed plerisque homines esse plebeios, qui Ordinum larvam induerant. Hi consultissimum judicarunt, Si Regina se Belgicis rebus non amplius intermisceret, suum autem regnum firmissime muniret, bonos innata benignitate indies arctius astringeret, malos coërceret, pecuniam coacervaret, classem ab omni apparatu instrueret, limites Scotiam versus præsidiis firmaret, & veterem militarem Anglorum disciplinam (quasi ea jam Belgico bello corrupta) conservaret: Ita Angliam futuram inexpugnabilem, illamque omni parte securissimam & hostibus formidandam. Hanc commodissimam esse belli avertendi rationem iis qui vicinos habent præpotentes. Neminem*

Angli, an
protegendis,
deliberant.

1585. enim eos provocaturum quos à pecunia & viribus instructos, subditorum benevolentia munitos, promptosque & paratos ad vindicandum viderit. Præposteræ igitur esse prudentiæ, pecuniam & viros militares, vitales belli spiritus, in aliena causa pro Principibus, aut populis egenis, iisdemque aliorum subditis prodigere: qui semper sunt sublevandi, aut præ inopia, aut ingratitude tandem in rem suam sibi consulent, & adjuutores negligent; quod Angli in Gallia olim in causa Burgundi, & non ita pridem in Protestantium defensione suo damno experti fuerunt. Sed qui in hac sententia, ut in Hispani partes propensiores, degeneres & ignavi, gravem offensionem apud viros militares incurrerunt.

Belgæ Reginæ se offerunt.

Ordinum delegati ubi primum Reginam accesserant, pluribus obtestantur, ut Confœderatarum Belgii Provinciarum dominium populumque Belgicum indignissime oppressum in protectionem & perpetuam clientelam susciperet. Illa benigne audit, dominium, & protectionem recusat. Ad obsidionem tamen Antwerpiae solvendam, quæ arctissime tum ¹ à Parmensi pressa, paciscitur, ut Sclusa cum machinis bellicis sibi in manus pignori tradita, IIII M. militum illico submitterentur. Verum dum hoc agitur, Antwerpia (Scaldi flumine admirandis operibus intercluso) deditioem fecit.

illa deliberat.

Postquam Reginæ curæ & cogitationes in hoc aliquandiu excubassent, ipsaque gravem Hispanorum in Belgas vicinos sævitiam, & odium in Angliam & religionem quam colit, perspexisset (Hispano enim persuasissimum erat, Belgium in ordinem redigi non posse nisi Anglia prius expugnata:) ne bellum domum attraheretur (Scotia adhuc nutante,) Hispani potentia plus nimio diffunderetur in regionibus fere contiguis quæ situ sunt percommo ad bellum in Angliam transferendum, ad

1. A Parmensi Principe pressa, in Edd. priorib.

mercatorum negotiationes, tam per mare, quam per Rhenum exercendas, & ad omnem nauticum apparatus ne ad hostes devehatur, prohibendum, præterea quæ à classe validissima & fortissimis classariis adeo instructæ, ut si Anglicæ classi conjungerentur, facile foret maris imperio potiri; adeoque opulentæ & potentes, ut insultantes hostes jam diu sine ope externa cohibuerint; necnon ne Gallorum fidei se permitterent: statuit & Christianæ pietatis esse, afflictis Belgis ejusdem religionis cultoribus subvenire, & prudentiæ, exitiosas hostium machinationes prævertendo, populi sibi commissi incolumitati consulere; idque non ex gloriæ cupiditate, sed quadam tuendæ salutis necessitate. Hinc Belgarum patrocini-
In patrocini-
 nium susci-
 pit.

In hujusmodi Leges inter eam & Ordines confœderatos conventum est: *Regina mittet fœderatis Provinciis auxiliares copias v. M. Peditum, & M. Equitum, sub Gubernatore Generali viro clarioris notæ, & durante bello stipendia solvet, quæ Ordines, pace restituta, rependent; nempe primo pacis anno, expensa in primo belli anno, reliqua quatuor annis subsequenter: in cautionem interim Flusinga, & arx Ramekana in Walachria & insula Briela cum urbe & duobus propugnaculis in Regiæ manus tradantur. Earum Præfecti nullam in incolas, sed tantum in præsidiarios exercent auctoritatem, qui canones & impositiones perinde ac incolæ solvant. Loca illa postquam pecuniæ fuerint repensæ, Ordinibus, non Hispano, aut cuicumque hosti, reddantur. Gubernator, & duo Angli quos Regina nominaverit, in Ordinum consilium admittantur, Ordines nullum fœdus, Regina inconsulta,*

1585. *sulta, ineant, nec ipsa Ordinibus inconsultis. Naves ad communem defensionem pari numero, sumptu communi, sub imperio Admiralli Angliæ instruantur. Portus utrinque pateant, &c. quæ typis excusa prostant.*

Causas
publicat.

In hujus memoriam Zelandi gaudio triumphantes nummos cuderunt cum Insignibus Zelandiæ, Leone scilicet è fluctibus emergente & inscriptione, LUCTOR, ET EMERGO, in altera parte cum Insignibus urbium Zelandiæ, &, AUCTORE DEO, FAVENTE REGINA. Illa edito libello docet, foedera & societatem olim inter Reges Angliæ, Belgii Principes & urbes seorsim fuisse contracta de mutua fide & defensione præstanda. Effera tam Hispanorum in misellos Belgas crudelitatem, nefarias ipsorum in se molitiones exponit, quæ tantopere pacem componere studuerat, & ne Belgæ omnino deficerent, effecerat. Nec aliud sibi propositum esse auxiliares copias mittendo, quam ut Belgæ pristina libertate, ipsa subditique securitate, & utraque natio commerciiis pacate gauderet.

Classem ut
Hispanum
diverteret,
emittit.

Simulque ne bellum domi expectaret, sed Hispano negotium foras facesleret, Franciscum Dracum rei navali, & Christophorum Carlilum terrestribus copiis Præfectum cum classe XXI. navium, in qua IIM. CCC. milites volones & nautæ, ad Indiam Occidentalem misit, qui in Insula *S. Jacobi* prope *Viride Promontorium*, oppidum *S. Jacobi* quod Insulæ nomen fecit, in depressa valle situm ex improvise occuparunt, anniversariumque inaugurationis Elizabethæ diem, sc. XVII. Novembris, tormentorum displisione celebrarunt. Oppido direpto, ne tantillum auri repererunt; farinæ, vini, & olei vim magnam, Decimoque quarto post die oram solverunt, multique qui sub dio excubarunt, morbo acuto correpti (*Calentura* vocitant) qui cælo isto insalubri familiaris est advenis sub dio vesperi agentibus, perierunt. Kalendis

Angli *S.*
Jacobi ca-
piant.

Calentura
morbo la-
borant.

Januarii

Januarii Hispaniolam appulerunt, ad decimum ab urbe **1585.**

S. Dominici milliare, milites loco tuto Hispani intercepti indicio, expositi, instructis ordinibus urbem versus progressi, CL. Hispanis Equitibus, qui se objecerunt, repulsis; & sclopetariis, qui in insidijs dispositi, fugatis, permixtim una cum illis, duabus quæ ad Occasum patent portis, in urbem irruerunt, simulque incolæ omnes ex urbe per portam Aquilonarem trepidi proruerunt.

Angli ad forum juxta Templum maximum agminatim *S. Dominici capiunt.* incedunt, quumque ad urbem amplam tuendam justo numero non essent, aggeribus communierunt, postea loca alia opportuna occuparunt, jamque urbe potiti integrum mensem ibi hæserunt. Quum vero cives pro urbe redimenda tantillam pecuniam offerrent, primum ædes suburbanas, deinde splendidissimas quasque in ipsa urbe incendere & demoliri cœperunt, donec cives xxv. milibus aureorum, quæ ægre confecerant, ædificia redemerint. Præda nisi ex bellicis machinis, farina, & saccharo, non magna: Ærei enim nummi, & vascula vitrea atque argillacea ex India Orientali solummodo ibi in usu. In Prætorio spectabantur inter alia, Insignia Regis Hispaniæ, Orbisque terrarum subjectus, è quo equus pedibus anterioribus extra projectis exsilit, cum hac Epigraphe, NON SUFFICIT ORBIS: Quod irrisum & arreptum in argumentum infinitæ avaritiæ & ambitionis Hispanorum, quasi nihil sufficeret.

Hinc in Continentem Americæ delati, ad quintum à *Cartagena* milliare terram conscendunt, compositumque agmen nocte silente per littus ducit Carlilus, dum Dracus portum, urbis propugnaculo & catena protensa communitum, frustra cum armatis actuariis aggreditur. Carlilo turma Equitum se ostendit, & mox recedit. Ille Cartagenam expugnant. insequitur, pervenitque ad isthmum inter stationem portus interioris & Oceanum lapideo muro munitam, uno tantum

1585. tantum aditu, qui vix plauftro pervius, doliis terra op-pletis & quinque tormentis majoribus firmatus; quæ directe in agminis frontem sæpius incaflum difpofa, dum Carlilus, periculi declinandi gnarus, beneficio tenebrarum, & captata opportunitate refluxus Oceani, fuos inferius per fabulum duxerit ad ipfum aditum; quem Angli animofe perruperunt, licet ex interiori illa portus ftatione binæ triremes undecim tormentis majoribus & trecentis fclopetariis in latus intonuerint. Deinde feptimenta ad singularum platearum introitum provide præftructa, fugatis Hispanis, & Indis, qui venenata tela fparferunt, facile superarunt: urbeque potiti fex feptimanas ibi egerunt, pacti pro urbis redemptione cxm. aureorum, quæ in præfentiarum foluta, & nautis & militibus maxime indigis viritim diftributa. Ceterum præda exilis obtigit. Cives enim ex Hispaniola præmoniti pretiofa quæque in remotiora loca jam antea tranftulerant. *Calentura* illa adhuc graffante, & numeros imminuente, confilium expugnandi *Nombre de Dios* abjectum, domumque verfus vela verterunt per Cubæ infulæ promontorium S. Anthonio facrum, ubi è puteis aqua pluviali aquarunt.

S. Anthonii
& S. Helene
incendunt.

Virginiam
adeunt.

Florida littora deinde legentes, duo oppidula *S. Anthonii* & *S. Helene* à præfidiariis Hispanis derelicta occuparunt, & incenderunt, demumque per lancinatum littus provecti, invenerunt Anglos qui VIRGINIAM, ita in honorem Elizabethæ virginis denominatam, infederunt, quos Walterus Raleighus, magna apud Elizabetham gratia florens, nunquam fatis laudato studio remotas Regiones detegendi, & navalem Angliæ gloriam promovendi, eo in coloniam jampridem miferat. Horum Præfecto Radulpho Lano Dracus omnia humanitatis officia detulit, unamque & alteram navem cum re annonaria virofque nonnullos, fi vifum ibi manere & inceptum

inceptum persequi; sin minus, in Angliam revehere. 1585.

Dum autem commeatus in illas naves transfertur, tempestas insolita abripuit, & universam classem ita dissipavit, ut non colligeretur priusquam in Angliam appellerent. Hinc Lanus & deductitii illi penuria conflictati, & omni spe commeatus ex Anglia dejecti, numeroque valde accisi, una voce à Draco efflagitarunt, ut in patriam reveheret, quod lubens fecit.

Colonos inde deducunt.

Et hi reduces Indicam illam plantam quam *Tabaccam* vocant & *Nicotiam*, qua contra cruditates, ab Indis edocti, usi erant, in Angliam primi, quod sciam, intulerunt. Ex illo sane tempore usu cœpit esse creberrimo, & magno pretio, dum quamplurimi grave-olentem illius fumum, alii lascivientes, alii valetudini consulentes, per tubulum testaceum inexplebili aviditate passim hauriunt & mox è naribus efflant; adeo ut tabernæ Tabaccanæ non minus quam cervisiaræ & vinariæ passim per oppida habeantur. Ut Anglorum corpora, (quod false ille dixit) qui hac planta tantopere delectantur, in Barbarorum naturam degenerasse videantur; quum iisdem quibus Barbari delectentur, & sanari se posse credant. Hac expeditione desiderati erant septingenti, omnes fere ex *Calentura*. Præda ad LXX. librarum monetæ Anglicæ æstimata, tormenta bellica ænea & ferrea CCXL. ab hoste relata.

Tabacca primum in Angliam inducta.

Præda relata.

Dum hæc sub *Zona Torrida* in America geruntur, Joannes Davisus cum duabus navibus, impensis Guilielmi Sanderfoni, de Geographicis studiis edendo Globos bene meriti, & aliorum Londinensium, viam sub *Zona Frigida* per superiorem Americæ partem ad Orientalem Indiam indagavit. Ille Septentrionem versus cursum tenuit, & ad quingentesimam à Notio Hiberniæ Promontorio leucam, primum aspexit *Groenlandiæ* littora montibus nive candescentibus edita, & glaciali quasi ante-

Via in Indiam quaesita.

1585. murali per duas à terra leucas ita obseptam ut adiri non posset. Hujus igitur tractum primum in Occasum, deinde in Septentrionem vergentem ad LXIV. Latitudinis Gradum secutus, glaciem prætervectus in virentes insulas incidit, incolasque reperit mediocri statura, oculis exiguis, imberbes, & mitiori quam plerique Septentrionales ingenio. Hinc in Caurum mari à glacie libero naviganti ad LXVI. Grad. Latitudinem littus se objecit, quod sensim in Occasum patuit, freto æquali latitudine: in quod quadraginta plus minus leucas ingressus, exeunte Augusto, spe plenus domum vela vertit. Insequenti anno in idem fretum ad LXXX. leucas penetravit, mare autem illud insulis hinc inde interstinctum deprehendit, & in reditu piscosissimum vidit. Hinc tertium repetita hæc navigatio cum duabus navibus ad piscandum, & altero ad transitum inveniendum, quo ille ad LXXXIII. Gradum in eodem freto quod XL. leucas patere observavit, delatus, rediit.

De glasto
Edictum.

Privatorum interim avaritiæ in Anglia edicto cavetur, qui arva & feracissima pascua ad ferendam Isatidem herbam (*Woad* vulgo vocant) in usum tinctorum converterant, non sine pannariorum, & colonorum damno qui lacticiniis vescuntur. Unde vetitum, ne herbam illam sererent intra VIII. milliaria ab ædibus Regiis, & IV. milliaria ab urbibus, oppidis Mercatoriis, & aliis ubicunque pannificium exercetur.

Barbarica
Mercato-
rum socie-
tas.

Ad pannos autem Anglicos quæstuosius distrahendos, licentia negotiandi in Mauritania Cæsariensi concessa Ambrosio Comiti Warwici, fratrique ejus Leicestrio, Thomæ Starkio, Gerardo Goro, & aliis quibusdam Mercatoribus Londinensibus in duodecennium, ad resarcienda damna quæ in Africa pertulerant, ceterique omnes prohibiti ne in illa ora negotiarentur. Et hos *Mulleius Hamet Xerifus* in suum patrocinium recepit.

Ineunte

Ineunte hoc anno diem obiit Edwardus Clintonus maris Præfectus sive *Admirallus*, qui Comes Lincolnia anno M.D.LXXII. ab Elizabetha creatus, Windesora sepultus, & *Fines* sepulchrali inscriptione falso cognominatus, (quod adnoto non ut arguam, sed ne ipse arguar.) Successit in dignitate Henricus filius, in maris Præfectura Carolus *Effinghamius* Reginae Camerarius. Illi autem eo in munere successit Baro Hunsdonius, Berwici Præfectus, ante aliquot annos Francisco Russello Comiti Bedfordia suffectus. Qui secundus ex hac stirpe Bedfordia Comes, religionis virtutisque verus cultor, quum tribus filiis, Edwardo, Joanni, & Francisco supervixisset, unicusque superesset filius Guilielmus Baro Russellus de *Thornhaugh*, & tres filia tribus Comitibus, Warwici, Bathonia, & Cumbria elocata, è gangræna obiit (postridie quam filius Franc. in limite Scotiae fuerit occisus, ut dixi) & Cheneia in agro Buckinghamiensi cum patre Joanne contumelatur. Successit Edwardus è Francisco tertio filio nepos ætate ¹ pupillari.

Obitus Comitum Lincolnia.

Et Comitum Bedfordia.

² Quum Parlamentum in Hibernia mense Aprili jam indictum, Hugo O-Neale Baro Dunganoni, Matthæi filius, Coni Comitum Tir-Oenia nepos, qui aliquandiu in Hibernia & Anglia in Nobilium clientela obscurus laterat, nuper contra rebellem Desmonium à Regina centum equitibus Præfectus, & pensione M. Marcarum do-

Parlamentum in Hibernia.

1. Mox post hanc vocem in Edd. prioribus ea sequuntur de morte cl. Caldwelli quæ jam supra sub anno 1584. Codicis Camdeniani auctoritate edidimus. 2. Ad initium hujus Sectionis perplura adjecit Camdenus in Edd. priorib. desiderata. Nam in illis hæc tantum habemus: Nec Hibernia vicina turbulento hoc tempore à rebellionis tempestate libera fuit. Quum enim reliquæ hujus insulae Provinciae altam pacem agerent, magna rebellio in Conachtia occidua Hibernia parte erupit, ex inquieta gentis indole, & odio in Richardum Binghamum Præfectum, quem Imperio acerbitatem adjungere querebantur. Ille, &c.

Bourkorum in Hibernia rebellio.

1585. natus, supplex petiit ut in avitum titulum & hereditatem admitteretur. Titulum libenter concessit Regina ex spe certa, quo dignitate celsior eo fide sinceriolem futurum. Sed de hereditate deliberandum censuit, quia Parliamentaria auctoritate M.D.LXVIII. fisco fuerat adjudicata. Hoc responsum ille instar maximi beneficii habuit & prædicavit, quasi gratissimus omnium, spe concepta, nec illa quidem vana, etiam hereditatem brevi consequendi. In hoc Parlamento de canone glebæ, quem **Ceasse** vocant, æqualiter per singulas provincias pro terræ fœcunditate & præsidiariorum numero imponendo, & de suspendenda Edwardi Poiningi lege, Henrico VII. regnante lata, ne quod Parlamentum in Hibernia haberetur nisi Acta prius in Anglia certioventur, varie disceptatur. Vicecomes Baltinglassus proscribitur, Laurentius De-la-Hyde in integrum restituitur, atque in annum sequentem Parlamentum prorogatur. Nec visum Reginae, animorum Hiberniæ prudenti, ut leges Anglicæ contra Recusantes ibi rogarentur, nec litteræ patentes & privilegia ad examen revocarentur, nec fidelitatis juramentum à clarioribus viris exigeretur, (quæ Prorex ex zelo percipiit) ne gens suo ingenio subinde rebellatrix, & religioni Romanæ deditissima, ad turbas dandas ab exteris excitata, exacerbaretur. Exacerbati tamen in Ultonia nonnulli qui se Scotis Hebridianis adjunxerunt : sed hi fortiter à Fr. Staffordo profligati. Eo tamen cum copiis profectus est Prorex ad novam consociationem, quam Episcopus Pontificius inchoaverat, dissolvendam, ad resistendum Alexandro Mac-Surly, i. Surleii filio, qui in Clandeboiam cum Scotis Hebridianis adventurus, ad Turloghi *Leinigh* O-Neali auctoritatem, qui præ senectute consilii inops, suffulciendam, & ad Shani O-Neali filios jam tumidiores intercipiendos, è quibus Arthurum *Oge*, obsides dare recusantem, in carcerem cum Henrico fratre

Hugo O-Neale Comes Tir-Oeniz.

vide 1576. sub finem.

tre coniecit. Ad eorum potentiam minuendam Turloghum, ut citeriorem Ultoniæ partem Hugoni Baroni Dunggannoni cederet, perduxit, & ad justitiam commodius administrandam sex novos instituit ibi comitatus. Hæc tamen profectio famam minus secundam apud Consiliarios in Anglia habuit, tum quia fuerat impendiosa, tum quia Scotorum expulsio non profutura, nisi ad eos arcendos castella in ora maritima disponantur, quod jam fieri non posset. Et quamvis totius Hiberniæ tranquillitas ex Ultoniæ tranquillitate dependeat, ille tamen jussus est ex temporis turbulenta iniquitate res ibi componere, & Surleio Glinnas honestis conditionibus incolendas permittere, ne graviolem attraheret tempestatem. Et certe per eos dies & Dunlufum prodicione Hibernicorum præfidiariorum, Georgio Cario præfecto occiso, Scoti illi recuperarunt, & magna rebellio in Conachtia, occidua Hiberniæ parte, quæ nec anno extincta, erupit, ex inquieta gentis indole, & odio in Richardum Binghamum Præfectum, quem imperio acerbitem adjungere querebantur. Ille quum videret Dynaftas Hibernicos adeo gravem in mifellum populum exercere tyrannidem, ut non alium Principem quam ipsos agnoscerent: ut hanc coërceret, & Regiam auctoritatem confirmaret, nihil non omisit, quamvis odiofe apud Reginam & Proregem crudelitatis subinde accusatus. Thomas *Roe-Barke*, ex nobiliffima Anglica familia *De Burgo*, primus se opposuit: accersitus ad juridicum conventum in comitatu *Maio* venire noluit. Præfectus rem aliquantisper simulavit, postea illum unumque & alterum turbulentum ex illa familia intercipi jubet, ne in rebellionem prorumperent. Thomas priusquam interciperetur, inter pugnandum occubuit, Meilerius & Theobaldus à *Burgo* capti sunt & suspensi, ipsaque rebellio jam primum erumpens compressa fuisset, nisi Angli quidam Præfecto infesti submonuiffent reliquos

Bourkorum
in Hibernia
rebellio.

ex

1585. ex illa familia ut à Præfecto provide caverent, nec illum quovis modo accederent. Illi ita animati *Joiis & Clandonellis*, qui eo tractu clientelis præpotentes, persuaserunt, Præfectum non mitius cum illis acturum, sed paulatim eorum potentiam labefacturum. Effeceruntque per amicos ut Prorex Præfecto imperaverit, ne quid asperius jam inde in familiam nobilem, etsi degenerem, se inconsulto, ageret.

Interea Præfecto in Twomundia absente, ubi Mahonum *O-Brean* tumultuantem, Castro capto, occidit, filii Edmundi à *Burgo de Castro Barrio*, & Richardus filius Richardi, qui ob scelera *Hamus Diaboli* ab Hibernicis cognominatus, contracta perditorum multitudine duo Castra in Lacu *Mascio* occuparunt & communierunt, è quibus Præfectus eos facile in silvas, & montes expulit, Richardum à *Burgo Thomæ* fratrem, qui supplex accesserat, quasi insidiatorem suspendi jussit. Quumque ceteros per silvas palantes ita persecutus esset, ut vix comparerent, jussit Prorex ne ulterius persequeretur, sed obsidibus acceptis in tutelam reciperet. Brevi tempore interjecto, dum Præfectus Dubliniæ ageret, & delectus per Hiberniam in bellum Belgicum haberetur, denuo rebellionis signa sustulerunt, & plures qui Belgicam militiam detrectarunt, *Clan-Gibboni, Clandonelli, & Joi* magno numero se confociarunt. Jam numero & robore auctiores palam profitentur se velle avito more suum habere *Mac-William*, id est, Dynastam populari electione è stirpe illa de *Burgo* qui regioni præsit, vel alium quempiam ex Hispania evocatos; se nolle Vicecomitem admittere, aut juri in conventibus se sistere. Nec in ordinem redire voluerunt etsi Archiepiscopus Tuamensis, Birminghamus Baro Atheniæ, & Dillonus à Præfecto delegati æquissimas proposuerint conditiones: sed ex improvviso in viculos rusticanos in campestri planitie igne & rapinis sævire

Mac-William.

ſævire atque munimenta ſubruere cœperunt. Ad Scotos 1585.
 Hebridianos, J. *Itcleavum*, & Walterum *Kittagh* à Scoti He-
Burgo ſubmiferunt, ut Connachtiam cum auxiliariſibus co- bridiani in
 piis ingrederentur, dum pauci jam eſſent per provinciam Hiberniam
 præſidarii; latifundiis promiſſis, ſi Anglos ejicerent, & vocati.
 rebelles defenderent.

Prorex his auditis, tandem Præfectum rebelles perfe-
 qui juſſit, qui copiis contractis miſit Comitem *Clan-*
Richard principem familiæ de *Burgo* & Birminghamum
 qui de pace tractarent,quam quum omnino abnuerent,ob-
 ſides morte afficit. Et nulla mora interpoſita, quum lento
 bello nihil Anglis damnofius, nihil Hibernicis commo-
 dius nōrit, ipſe & Comes *Clan-Richard* cum equitatu
 campeſtria ab injuriis rebellium defendit, Joannes Bing-
 hamus frater Præfecti cum peditibus ſilvas ingreſſus eos
 veſtigiis inſecutus ita exagitavit, pecorum plus minus
 quinque millibus abactis (quorum pars maxima militibus
 viritim ex more regionis diſtributa) ut poſt XL. plus mi-
 nus dies, fame graviffima quodammodo conſecti, è la-
 tibulis vix de facie inter ſe noti, prodierint, & demiffi-
 ſime obſidibus datis, ſe ſubmiferint. Soli filii Edmundi
 à *Burgo de Caſtro Barrio* (quem *Mac-William* creare
 deſtinarent) rebelles perſtiterunt, donec pater captus &
 ex lege reus peractus quod liberos ad rebellionem exci-
 taſſet, ſupplicio eſſet affectus, latifundiis fiſco adjudi-
 catis. Quo quidem tempore Præfectus certis nunciis ac-
 cepit III. Scotorum Hebridianorum Kittagho, & It-
 cleavo à *Burgo* ductantibus, jamjam in Connachtiam ir-
 rupturos. Hos ille tumultuario conſcripto milite, & præ-
 ſidariis convocatis ſedulo per avia & invia nocte dieque
 indefeſſo labore indagat, dum illi in nemoroſis ſaltibus
 juxta lacum *Earnum* modo ſe occultant, modo hac illac
 anfractuofis itineribus accedendo & recedendo tempus
 terunt, & ille à tergo, à fronte, à lateribus ſedulo obſer-
 vat,

1585. vat, opportunam pugnandi occasionem captans. Tandem simulate quasi impar numero recedit. Isti statim alacrius versus Ardanariam ad *Moin* fl. progressi, se Dominos Provinciæ proclamarunt. Ille mox ab exploratoribus iter eorum edoctus, prope Ardanariam invenit, ubi acie disposita, tibiis utriculariis inflatis, signa efferunt. ¹ Ibi velitationibus paullisper exercet, donec ex uliginoso solo in firmiter retrocedendo attraxerit, & universæ copix magno silentio convenerit. Tum acriter invecus, pluribus cæsis, repellit, mox bombardarii à fronte impetunt, & à latere ipse cum Equitibus assultat adeo animose, ut ipsorum aciem profligarit & ad flumen compulerit, ubi cæsi & submersi universi præter LXXX. qui in Tirauliam tranarunt, & qui pridie alio prædabundi secesserant, posteaque à J. Binghamo, & incolis Comitatus *Slego* fere omnes perempti. Perierunt plus minus III. millia hominum, & inter eos præcipui ductores Donellus *Gormi*, & Alexander *Carrogh* filii Jacobi *Mac-Conelli* qui hanc partem diu infestant, atque illi à *Burgo* qui ad hanc infelicem expeditionem eos excitarunt. Ex Anglis pauculi desiderati, plures fauciati. Clara hæc sane victoria, in præsens & posterum usui, extincto titulo *Mac-William* in Connachtia, & Scotorum insularium insolentia in Hibernia compressa, quæ olim tanta fuit, ut eos in Hibernia hospitio suscipere inter læsæ Majestatis crimina accenseretur: & Perottus ad eorum rapinas coercendas certum numerum militum bellicis tirociniis exercendum, Dynastis in Ultonia jampridem imposuerit.

Rebelle
profligati.

Titulus
Mac-William
extinctus.

² Hæc gesta in Hibernia à mense Julio hoc anno ad Octobrem anno sequente conjunxi, quia narratio in unum congesta facilius quam temporibus divisa animo inhæreat. Reliquis hujus anni mensibus consulitur de co-

1. Ille pro ibi in *Edd. prioribus*. 2. Tota hæc Sectio deest in *Edd. prioribus*.

lonis (*Undertakers* vocarunt) in rebellium agros per Momoniam deducendis, ne inculti jacerent, (miseram enim vastitatem rebellio intulerat) & fundis dividendis. Visumque ut singula decem millia jugera hac ratione dividerentur. Nobili in suum domanium, assignarentur M.CCCC. firmario sub eo primario cccc. tribus aliis firmariis singulis ccc. duodecim liberum tenentibus singulis (*Coppyholders*) ccc. triginta per copiam rotuli Curiaë tenentibus singulis centum, & aliquot jugera xxv. Cottageriis; ita ut LXXII. familiae in decem millibus jugerum alantur. Proponuntur & hi articuli, ut Nobiles hos fundos in Feudi firma sibi & heredibus habeant, solvendo in comitatibus Coreagiensi & Waterfordensi pro singulis jugeribus duos, in aliis tres denarios: ut heredes femellæ non aliis quam ex Anglica origine nubant, ut coloni suos fundos Hibernicis nec dividant, nec elo-cent, nec distrahant: ut mere Hibernicos in nullam familiam admittant, ut singuli pro singulis trecentis jugeribus post quatuor annos equum bellicum, & pro centum singulis supra jugeribus arma pro pedite; ut quilibet etiam per copiam rotuli totidem tenens; ut redditum Reginae ante annum 1590. non solvant, in libero foccagio teneant, reddendo post cujuslibet mortem vel alienationem post annum 1590. heriotum & relevium, juxta legem Angliæ; ut pro transvehendis commodis è solo suo enascentibus in decennium sint immunes, à militia in quinquennium, & à ceteris quibuscunque exactio-nibus in septennium &c. Dum de transplantandis Anglis ad Momoniam imbuendam humanitate hæc aguntur, hoc sævum & sanguinolentum ibi intervenit. Walshus Episcopus Offeriensis, vir vitæ probatæ, à Dullando veterano Hibernico, dum de foedis adulteriis graviter admoneret, confoditur cum duobus famulis, & nefarius homicida elapsus, qui jam quadraginta quinque homicidia sua

1585. manu perpetraverat, Nemesi tandem insequente ab altero sanguinario Donaldò Spaniah statim occiditur, & caput Proregi exhibetur.

Comes Leicestriæ in Hollandiam missus.

Ejus documenta.

Extremo jam anno, Comes Leicestrius ex titillante imperii & gloriæ cupiditate facile ab iis persuasus qui suæ securitati & in aula potentæ, magis quam illius honori consuluerunt, titulo *Generalis Auxiliarium Regiæ Angliæ* in Hollandiam, cum quodam quasi imperio in Angliæ Admirallum, & universam classem Regiam, magno apparatu & splendore trajecit, Essexiæ Comite, Audleio & Northo Baronibus, Guilielmo Ruffello, Thoma Shirleio, Arthuro Baffetto, Waltero Wallero, Gervasio Cliftono, aliisque ex Ordine Equestri, & delecto quingentorum nobilium agmine ¹concomitantibus. Discedenti Regina inter mandata dedit, ut nihil nisi quod ipsa & ejus loco dignissimum ne cogitaret quidem, ut edisceret diligentia quanta posset maxima, quæ, & qua ratione Ordines præsidia alunt, qua arte rem nummariam intendunt & remittunt, (hoc enim illi præ ceteris callent) ne milites alio valore acciperent, alio expenderent. Monuit, ut hosti com meatum omnem intercluderet, ut Dunkirkanos piratas, qui mare admodum infestant, cohiberet, nobilesque illarum partium, potissimum Aurasionensis liberos majorem in modum illius fidei intime commendavit.

M. D. LXXXVI.

ILLE Flussingam appulsus à nepote Philippo Sidneio loci Præfecto, & deinde à Zelandiæ & Hollandiæ urbibus nullo non honoris genere, faustis acclamationibus, arcibus triumphalibus, tabulis votivis, conviviis, & id genus ceteris excipitur. Ubi *Hagam* Hollandiæ mense Januario pervenerat, summum imperium & ab-

1. Comitatus pro concomitantibus in Edd. prioribus.

soluta

soluta auctoritas in foederatas Provincias ab *Ordinibus Generalibus* (ut vocant) Diplomate illi committitur: cum titulo *Gubernatoris, & Capitanei Generalis Hollandiæ, Zelandiæ, Provinciarum unitarum, & confœderatarum*. Jam splendido satellitio stipatus, *Excellentiæ* titulo ab omnibus salutatus, & assentionibus delentus, quasi in altissimo amplissimoque honoris gradu positus, Regios spiritus fumere cœpit. Ecce autem Regina, quæ Ordines tantum honorem detulisse, & illum admisisse, indignissime tulit, hominem extumescentem, una quidem litterula in hanc sententiam ex improvise compressit.

1586.

Aboluta auctoritas illi delata.

Hoc Regina ægerrime tulit.

Quam contemptim erga nos te gesseris, ex hoc nuncio, quem eo nomine ad te misimus, accipies. Ne cogitavimus quidem hominem quem è pulvere excitavimus, & præ ceteris favore singulari complexæ sumus, tanto cum contemptu mandata nostra violaturum in re tanta, & quæ nostra nostrique honoris tanti intersit. Cujus quamvis tu ne tantillam habes rationem contra quam ex fide debes; ne tamen existimes, ejus resarciendi nos adeo supine negligentes esse, ut tantam injuriam silentio aut oblivione involvamus: Itaque mandamus, ut, omni excusatione seposita, protinus pro fide qua nobis obstrictus teneris, præstes quæcumque Heneagius Procamerarius noster nostro nomine declaraverit, nisi majus periculum tibi attrahere malueris.

Cum eo ex-
postulat.

In aliis ad Ordines Generales litteris ex postulavit, quod in suam contumeliam absolutum Foederatarum Provinciarum imperium *Leicestrio* sibi subdito, ipsa inconsulta, detulerint, quum ipsa penitus recusaverit, & universo orbi terrarum edito scripto declaraverit, se tantum suppetias afflictis vicinorum rebus laturam, imperium nullo modo assumpturam. Monuit igitur, ut auctoritate illa absoluta, *Leicestrium*, cui ipsa terminos circumscripserat, exuant; non quod eorum causam non fovendam censeat,

Item cum
Ordinibus.

1586. *sed ut honori suo quem vita potiore habet, consulat. Rescribunt Ordines, sibi dolori esse maximo quod absolutam auctoritatem Leicestrio, ipsa inconsulta, deferendo, offensionem subierint. Ut rei necessitas leniat, orant; quum ad turbas vitandas ejusmodi auctoritas alicui necessario fuerit deferenda; nec illa sane tanta sit, quanta verbum absoluta præ se ferre videatur, quum ipse principatus, & dominatio suprema & domini dignitas penes populum integra maneat. Auctoritatem autem delegatam revocare, nihil aliud esse quam in extrema pericula rem Belgicam præcipitare.* His Ordinum, & flebilibus Leicestrii litteris, qui lacrimis & simulato dolore mitissimæ Principis gratiam reconciliare noverat, offensio paullatim oblitterata evanuit.

Ille ad Graviam liberandam mittit.

Ille interim omnes Provinciarum contributiones accipit, leges militares sancit, dumque negotiationibus nova imponere vectigalia molitur, magnam apud populum sibi concitat invidiam. Jam *Graviam* Brabantiae oppidum ad Mosam fl. Parmensis Belgii sub Hispano Gubernator per Carolum Comitem Mansfeldiae circumpositis propugnaculis menses aliquot incinxerat. Ad hanc sublevandum Leicestrius Comitem Hohenloum Germanum, & Joannem Norrisium Anglum peditibus Anglicis præfectum mittit, qui ubi primum munimentum proxime oppidum erigere cœperant, unde commeatum, & subsidium inferrent, Hispani aggressi repulerunt: & mox Anglorum numeris supervenientibus illi magna clade repulsi, septem è ductoribus desideratis, Norrisio leviter fauciato. Hohenlous paullo post perrupto aggere & undis late immixtis commeatum & subsidiariam manum cymbis invehit. Simul ac Parmensis ipse advenisset, & in oppidum tormentis majoribus effulminasset, Hemartus loci Præfectus, juvenis rei militaris ignarus, ne impressione quidem expectata, sibi & civibus incolumitatem pactus locum

locum dedit; dum interea Leicestrius Bataviam proprie dictam (hodie *Betow*) insulam amnicam inter Rhenum & Vahalim inter sitam Hispanis expulsis liberat, & juxta *Telonium* propugnaculum firmat. Graviam deditam He-
Quæ tamen deditur. Betovia Hispanos expellit.

Parmensis in Geldriam profectus ad *Venlonem* castra ponit; quæ Skenkius Frisius, & Rogerus *Williams* Cambrobritannus, viri animosi, magno ausu perumpere in tempesta nocte, & in urbem ingredi conati, cæsis hostium nonnullis, ad ipsius Parmensis tentorium penetrarunt. Sed rejecti, spe sua, non sine aliqua præcipitis audaciæ inter viros militares laude, exciderunt, & *Venlo* brevi dedita. Interim Baro Willoughbeius *Bergæ ad Zomam* Præfectus rem frumentariam hostium intercipit, ex alia parte Philippus Sidneius & Mauritius Principis Aurasionensis filius *Axelam* Flandriæ oppidum ex improviso capiunt. Sidneius ex hoc successu animo plenus *Gravelingam* à præfidiariis nonnullis spe inescatus noctu tentat, sed elusus, paucisque suorum à *La-Motto* Præfecto qui fraudem composuerat, cæsis, cum reliquis incolumis evadit. Guilielmus Pelhamus Anglis Equitibus Præfectus Brabantiam perfultat, Parmensis à Venlone *Bercam* iter dirigit, in qua m.c.c. Angli sub Morgano Chiliarcha; eamque obsidione incingit, ad quam solvendam Leicestrius properat. sed quum se numero imparem, à com meatu minus instructum, nullum in proximo esse receptum, & hostium castra munitissima videret: ut hostem ab obsidione diverteret, ipse Duisburgam obsidet; & postquam mœnium parte tormentis disjecta, oppugnationem institueret, ad deditiois condiciones perventum, & urbs in potestatem recepta, priusquam Parmensis à Berca retractus subvenisset.
Audax inceptum. Venlo amittitur. Axela capitur. Gravelinga tentatur. Duisburga obsidetur.

Ille autem Zutphanix urbi propinquæ metuens, com meatum subyehi jubet, qui dum iterum cœlo nebuloso subve-

1586. subvehitur, incidunt Angli per nebulam in Hispanos qui comneatum immiserant. Hinc proelium tumultuarium confertum, Angli è loco munito glandium tempestate una atque altera impetiti, firmi consistunt; Equitum turmam sub Georgio Cressiaco Albano emissam profligant, ipsum equo à Willoughbeio disiectum capiunt, Hannibale Gonzaga cum multis aliis interfecto. Ex Anglis pauci desiderati, sed qui instar plurimorum. Sidneius equo perfosso dum alterum ascendit, glande femur trajectus, vicesimo quinto post die magno sui desiderio bonis relicto, in flore ætatis exspiravit, vix quatuor menses patri superstes. Cui Leicestrius avunculus in Angliam reversus, exsequias magno apparatu, & militari ritu in templo S. Pauli Londini solvit, Jacobus Rex Scotorum Epitaphio parentavit, utraque Academia *Lacrimas* consecravit, & Novum Oxoniæ collegium elegantissimum *Peplum* contexuit. Hæc & ampliora viri virtus, ingenium splendidissimum, eruditio politissima, moresque suavissimi meruerunt.

Phil. Sidneius occiditur.

Leicestrius mœstus mœrensque licet, propugnacula juxta Zutphaniam acriter oppugnat, atque ut feliciter expugnaret, insulam amnicam, & in ea munimentum primum intercipit, inde propugnaculum minus adortus, virtute Edwardi Stanleii cepit, qui, arrepta Hispani lancea qua impetitus erat, adeo firmiter tenuit, ut per eam in ipsum propugnaculum attractus fuerit; unde Hispani terri trepide se subdixerunt. Stanleium ob fortitudinem Equestri dignitate ornavit Leicestrius, quadraginta libris monetæ Anglicæ in præsentarium, annuaque pensione c. Marcarum ad vitam muneravit. Nocte insequente Hispani majus propugnaculum cum omni apparatu reliquerunt & in Zutphaniam se receperunt. Nec Leicestrio visum est obsidere, quæ, summa jam hieme, præsidiis in circumpositis oppidis satis obfessa videbatur. Daventriæ enim

Edwardi Stanleii ex illis de Elford fortitudo.

enim intra VI. milliare Anglicum ad Aquilonem egit **1586.**
 Guilielmus Stanleius cum M. CC. peditibus Anglis & Hi-
 bernicis, in Zutphanix propugnaculis juxta Daventriam
 Rolandus Yorcus cum VIII C. peditibus, & C. equitibus,
 Duisburgi intra VI. milliare ad Austrum Joannes Bo-
 roughus cum VIII C. peditibus, & CC. equitibus, & ad
 Ortum præfidiarii in Lockhamia, Sherenbergæ, & Doe-
 tico erant dispositi.

Leicestrius, quum reliquos milites in oppida deduxif- Ordines
Leicestri-
um querelis
impetunt.
 set, & Parmensis longius abcessisset, *Hagam* revertitur,
 ubi querulis expostulationibus ab Ordinibus excipitur,
*rem nummariam male fuisse administratam, aures ejus
 pravis patere consiliis, auxiliarium Anglorum numeros
 non esse completos, extraneos milites nullo Ordinum con-
 sensu fuisse conscriptos, disciplinam militarem negligi,
 currus & cunicularios vi cogi, Provinciarum privilegia
 contemni, novas contributionum formulas excogitari.*
 Ut his salutare remedium tempestive adhibeat, orant.
 Ille jam Angliam cogitans spem blande fecit. Ille in An-
gliam red-
it. Quo au-
 tem die jam decessurus, Provinciarum administratio-
 nem Ordinum consilio committit, eodem die, alio *Re-
 strictiōis* Diplomate secretò confecto, auctoritatem
 omnem in Gubernatores Provinciarum, Urbium & Ar-
 cium, sibi reservat, quinimo solitas jurisdictiones Ordi-
 num consilio & Provinciarum præfidibus adimit, & in
 Angliam tertio Decembris die trajicit. Ita toto hoc anno
 res Anglicæ in Belgio se habuerunt.

¹ In Hibernia (liceat mihi hîc contra suscepti operis
 rationem pauca Hibernica intertexere, ne gravior, quæ
 interveniet, narratio interrumpatur) Perottus Prorex Par-
 lamentum anno superiore inchoatum continuat in quo
 leges feruntur contra perjurium spontaneum, falsarios,
 sagas & veneficas, fraudulentas transcriptiones à rebelli-

1. *Deest hæc Sectio in Edd. priorib.*

1586. bus factas, & exteræ pecuniæ adulteratores: & Desmonius aliique proscribuntur; quum constaret ex autographo *Combinationis*, (cujus supra memini) ab Henrico Wallopo exhibito, illum Majestatem læsisse duobus ante mensibus quam honores & bona *feofamento* in filium transcripsisset. Iisdem diebus magna pars Routæ cum præfectura castri Dunlusi Surleio Boio conceditur, qui (postquam Alexander filius, in quo senex totus acquievit, Tirconelliam deprædans cum Donato Ballogh & Evero è familia Mac-Conellorum fortitudine Merimanni Centurionis Angli nuper occisus) humillime ad pedes Reginæ in tabula depictæ gladio projecto prostratus, pedesque bis osculatus, factus Hiberniæ indigena, i. ut omnibus, quibus Angli, in Hibernia libertatibus gauderet, his legibus, ut ipse & heredes Reginæ soli & successoribus & non alteri cuiquam in Hibernia sine licentia militent. Scotos sub se, ne pacem perturbent, contineant, eorum nomina edant, quum ad arma conclamentur, (*Generall Hostings* vocant,) XII. equites & XL. pedites ad exercitum mittant, dies XL. alant, L. boves quotannis & certum falconum numerum suppeditent, nec fundos concessos sine licentia abalienent. Iisdem fere conditionibus convenit etiam cum Agno Mac-Conell, cui se submittentem conceduntur Glinnæ, quas à Misettis jure hereditario vendicavit, castro Olderfleet excepto, interposita conditione, ut liceret militare Scoto in Hibernia, quandocunque bellum inter Angliam & Scotiam fuerit indictum. O-Donellus etiam, *Shan Mac-Brian*, *Neal Oge*, & alii supplices veniam exposcunt, lites inter Turloghum Leinigh & Comitem Tir-Oeniæ à Prorege dirimuntur, & Connachtia à Binghamo, rebellionem, ut ante dixi, extincta, in ordinem redigitur.

Arundelius
multatur.

¹ In Anglia Philippus Comes Arundeliæ, qui toto jam

1. In Anglia vero Philippus in *Edd. prioribus*.

anno

anno in carcere abditus jacuerat, in *Camera Stellata* accusatus erat, *quod Sacerdotes contra Leges fovisset, litterarum commercium cum Alano & Personio Jesuita Reginae hostibus habuisset, scripto publicato regni justitiæ derogasset, & regno sine licentia exire cogitasset.* Ille obsequium in Regnam, & charitatem in patriam professus, se ex religionis Catholicæ studio & legum ignorantia modestissime excusavit, judicioque confessus se submisit, qui eum x. millibus Librarum mulctarunt, & carceri quamdiu Reginae visum adjudicarunt. Sed de his anno M.D.LXXXIX. plenius dicendum.

Venerat hoc tempore in Angliam à Frederico II. Danorum Rege Henricus Ramelius in rebus Germanicis Cancellarius, militari apparatu, & sclopetariorum satel- litio stipatus, qui propensam Regis Danorum erga Elizabetham & orbis Christiani pacem fuse declaravit, ad quam cum Hispano conciliandum omnem operam spon- spondit, *ne, ut inquit ille, humani generis hostis semen- tem bellorum quam in Belgio fecerat, diutius sanguine humano irrigaret.* ¹ Illa humanissime excepit, singula ad victum necessaria suppeditavit, benignissime audivit, cre- bros cum eo sermones habuit, singulari cum humanitate hominem complexa, piisque Dani animum inprimis laudavit. Respondit autem per Baronem Burghleium Thesaurarium, Carolum Howardum Admirallum, Henr. Baronem Hunsdonium Camerarium, & Fr. Walsingha- mum à Secretis, *nihil sibi magis in votis esse, quam pa- cem in qua nihil sit insidiarum cum vicinis Principibus colere; perspectis autem Hispani in ipsam molitionibus, non posse suæ saluti non prospicere, veram Christi religio- nem tueri, & privilegia confœderatorum vicinorum sar- ta tecta conservare.* In eandem fere sententiam, respon-

Danus pro pace inter- cedit.

Elizabetha respondet.

1. Illa benignissime audivit, omisis intermediis, in Edd. prioribus.

1586. dit etiam Bodellano, quem Parmensis in Angliam de pace tentanda submiserat.

Navarro pecuniam suppeditat.

Paci cum Scoto studet.

Quo consilio.

Profugi & Jesuitæ Scotæ diversa suggerunt.

Galli fœdus impedire conantur.

Navarro interim, per cujus latus Guisiani reformatam in Gallia religionem oppugnarunt, pecuniam per Horatium Pallavicinum large suppeditavit. In nihil tamen magis intenta, quam ut firmissimam inter Angliam & Scotiam consolidaret amicitiam, unoque *mutuæ defensionis & offensionis fœdere* conjungeret, quo spem auxilii è Scotia non solum hostibus externis, sed etiam ipsi Scotorum Reginae præcluderet. Illam enim animo exulceratam periculosa consilia amplecti suspicabatur, ex quo conditiones oblatae rejectæ, *Associatio* inita, atque ipsa in custodiam Amicii Powletti & Drugonis Drurii, ut jam dixi, tradita. Et abrupta sane consilia hinc Jesuitas, inde nobiles profugos divisis studiis suggessisse, ex adversariis ipsorum scriptis satis superque constat. Jesuitæ enim quum nullam spem Romanam religionem restaurandi vel per illam aut filium superesse viderent, ad novas artes conversi, novum & commentitium jus in regni Angliæ successione Hispano (cujus unius magnitudini amplificandæ incumbunt) procudere cœperunt. Miseruntque in Angliam, ut Pasquierus prodit, Samierum (si non sit nomen ementitum) ex eorum societate, qui nobiles in Hispani partes pelliceret, illamque ad periculosa impelleret, denunciando quod *si molesta fuerit, nec illa, nec filius regnaret*, & Guisios cognatos ne opem ferrent, ad novos motus contra Navarrum & Condæum concitando.

Ad fœdus vero conficiendum, quod à Wottono inchoatum Ruffelli cædes interruperat, & jam Desnevalus è Gallia Legatus, Corcelliusque homo irrequieti ingenii, nuper ex Anglia ignominiose ejectus, impedire cœperant, missus est Thomas Randolphus, cujus dexteritas in rebus Scoticis prudens & felix habebatur, licet Regi ob
turbas

turbas quas in Scotia jam antea dederat, minime gratus. 1586.

Proposuit ille Regi easdem fœderis conditiones quas antea Wottonus. Rex articulos de pecunia annua assignata, & de præjudicio in jure suo ad Angliæ Coronam ipsi non faciendo adjici voluit, & in fœderis tabulas referri. Hæc seorsim codicillis cavenda Legatus, ut edoctus erat, promisit, dummodo ille in amicitia colenda constans persisteret. Rex etiam ex charitate in suos proposuit, ut Scoti iisdem immunitatibus in Anglia quibus Angli gauderent. Quod quum Legatus docuisset fieri non posse nisi auctoritate Parliamentaria, nec Ordines Angliæ hoc facile concessuros; ille articulis propositis deliberate assensum præbuit, jussitque eosdem Regni Proceribus impertiri, ut eorum etiam chirographis firmarentur; licet Gallicus Legatus primum obmurmuraret, Reginam hoc fœdus expetere, non ex aliquo in

Conditiones
Scotorum
Rex proponit.

Regem amore, sed ex justo timore ne à conjuratis hostibus mox opprimeretur; postea terrores non sine minis injiceret; amicitiam cum Gallis, quæ Scotis fructuosissima, dissolvendam; postremo obtestaretur ne Galliarum Rege inconsulto aliquid fieret.

Nec à Gallis
deterretur.

Sed apud Regem qui vana hæc noverat, nec impedimentum nec moram interponere poterat. Noverat enim ille Anglorum vires ex Belgica confœderatione plurimum adauctas, serioque respondit, *Se fiduciam in divina benignitate, & non in eorum amicitia qui Dei gloriæ adversantur, collocasse. Nec sibi minus licere fœdus cum Regina pacisci, Gallo inconsulto, quam Gallo nuper cum illa, ipso inconsulto.* Et quamvis Regina tenacior minorem quam exspectabat pecuniam, miserit, ne fœdus emere videretur, & minus expresse de successione cavere: ille tamen pro Zelo in religionem & singulari in illam, & publicam pacem studio, tum fœdus confici, tum *Carros de Russellii cæde suspectos, ut satisfaceret, in An-*

1586. gliam mitti jussit. Sed illi pridie quam mittendi, auferunt.

Fœdus Ar-
ctioris ami-
citiae ini-
tur.

Paullo post, Julio ineunte, Berwici convenerunt Edwardus Comes Rutlandiæ, Guilielmus Baro Everus, & Thomas Randolphus à Regina Angliæ; Franciscus Comes Bothwelliæ, Robertus Baro Boidus, & Jacobus Humius Coldenknollius à Scotorum Rege delegati. Fœdusque (quod *Arctioris amicitiae fœdus* appellatum, quum *offensionis* nomen Scotis displiceret) in hæc verba confecerunt:

Quum horum Principum regimen & gubernatio in ea dubia & periculosa tempora inciderint, quibus Principes vicini, qui Catholici dici volunt, Pontificiam auctoritatem agnoscentes, fœderibus mutuis ad veram, puram, & Evangelicam religionem non solum è suis territoriis & dominiis, verum etiam è regnis alienis extirpandam ac eruendam, amicitias cœunt & fidem astringunt: Ne qui Evangelicam colunt religionem pro ejus defensione & patrocinio minus esse solliciti videantur, quam qui Romanam pro ejusdem everfione: jam serio nituntur dicti Principes pro majori suarum personarum securitate, à quorum salute totius populi salus pendet; & pro conservanda vera, antiqua, & Christiana (quam nunc profitentur) religione, mutui & socialis fœderis arctius vinculum, quam hæctenus unquam inter suarum Majestatum Progenitores coaluit, integre ineundum censuerunt.

Primo igitur, ut hoc tam pium & necessarium utriusque Principis propositum in hoc turbulento rerum statu ad utilitatem publicam, & Evangelicæ veritatis propagationem suum sortiatur effectum: Conventum, concordatum, & conclusum est, quod iidem Principes de vera, pura, & Evangelica quam nunc profitentur religione adversus quoscunque alios, qui, ejusdem religionis evertendæ causa, contra alterutrum eorum quicquam molentur,

attenta-

attentabunt, vel facient, tuenda ac conservanda, hoc sociali & sacrosancto fœdere cavebunt, ac omni quo poterunt studio sedulo conabuntur, & operam dabunt ut reliqui Principes, qui eandem colunt veram religionem, unacum illis, in hoc tam sancto proposito & fœdere conveniant, junctisque viribus verum Dei cultum in suis ditionibus conservent, ac sub dicta antiqua & Apostolica religione suum populum tueantur & regant.

Item, conventum, concordatum, & conclusum est, quod hoc sociale fœdus pro tuenda & retinenda Christiana & Catholica religione, quæ hoc tempore ab utroque Principe servatur, ac in Regnis & ditionibus eorundem divino favore colitur, & fovetur, sit & Defensionis & Offensionis fœdus contra quoscunque qui liberum ejusdem exercitium in eorum Regnis & Dominiis impedient, seu quovis modo impedire conabuntur: non obstantibus quibuscunque tractatibus, amicitiarum fœderibus, confœderationibus inter alterutrum eorum & ejusdem religionis infestatores seu adversarios quoscunque prius initis. Quod si ullo unquam tempore Principem aut Statum quemcunque cujuscunque fuerit conditionis horum Principum alterutrius Regna, Dominia, seu Territoria, ullamve eorundem partem invadere aut infestare, suarumve Majestatum personas aut subditos aliquo damno vel injuria quavis afficere, eave seu eorum aliqua attentare contigerit :

Conventum, concordatum, & conclusum est, quod horum Principum neuter ab invaso, aut injuriam damnumve passo certior factus, dictis invasoribus seu infestatoribus ullum auxilium, consilium, favoremve ullo tempore palam aut occulte, directe aut indirecte dabit vel præstabit, quovis consanguinitatis aut affinitatis vinculo, amicitiarum, vel fœderum necessitudine prius inita, vel in posterum ineunda non obstante: in quocunque invasionis genere

nere per quemcunque in posterum inferendæ, seu attentandæ :

Conventum, concordatum, & conclusum est, quod præfati Principes sibi invicem suppetias ferent, eo quo sequitur modo. Videlicet : Rex Scotiæ, si Angliæ Regnum ab externo milite, in partibus à regno Scotiæ remotis invadatur, infesteturve, post requisitionem à Regina Angliæ factam, bis mille equitum & quinque mill. peditum, aut minorem aliquem militum numerum ad arbitrium & requisitionem dictæ Reginæ absque mora mittet, eosdemque à limitibus Scotiæ Angliæ proxime adjacentibus, in aliam quamcunque Angliæ partem Reginæ sumptibus deduci curabit.

Item, quod Regina Angliæ, si Scotiæ regnum ab externo milite in partibus à regno Angliæ remotis invadatur, infesteturve ; post requisitionem dictæ Reginæ à Rege Scotiæ factam, ter mille equitum, & sex mill. peditum, vel minorem aliquem militum numerum ad arbitrium & optionem dicti Regis absque mora mittet, eosdemque à limitibus Angliæ, Scotiæ proxime adjacentibus, in aliam quamcunque Scotiæ partem dicti Regis sumptibus deduci curabit.

Item, conventum, concordatum, & conclusum est, si Regnum Angliæ in Septentrionali plaga infra sexaginta milliaria à limitibus Scotiæ distita à quocunque invadatur ; quod illustrissimus Scotorum Rex, à Serenissima Angliæ Regina requisitus & interpellatus, universas suas quas poterit vires & copias cogendas curabit, & cum effectu absque ulla cunctatione coget, easdemque cum Anglicis copiis conjunget, regni que Angliæ invasores eorumque auxiliatores & fautores quoscunque per triginta continuos dies, illisque transactis, occasione vel rei necessitate ita exigente, diutius per illud temporis spatium, quo Scotiæ subditi pro defensione Regni auxilia ferre antiquitus

tiquitas consueverunt, & hodie jure tenentur, hostiliter 1586.
persequetur & profligabit.

Item, quod quum Scotiæ Rex per Angliæ Reginam certior fuerit factus de aliqua invasione, aut infestatione quacunque in regno Hiberniæ, non solum Comitatus Argatheliæ, Insularum, locorumque eidem Comitatu adjacentium, aliarumque regni Scotiæ partium quarumcunque incolis interdicit, ne in Hiberniæ Regnum ingredi-antur, eosque ab ingressu penitus arcebit: Verum etiam in posteram quocunque tempore contigerit, incolas cujuscunque partis Regni Scotiæ contra sententiam hujus tractatus cum aliquo extraordinario, seu inasitato militum numero, more hostili in aliquam Hiberniæ regni partem intrare, idem Rex per Reginam de hujusmodi ingressu certioratus, Edicto publico infestatores hostiliter in eo regno grassantes tanquam rebelles, publicæ pacis perturbatores, & perduellionis reos denunciabit & persequetur.

Item, quod neuter Principum futuris temporibus ulli perduelli, rebelli, seu ei qui ab alterutro Principe publice defecerit, auxilium, favorem, subsidiumque præstabit, aut ab aliis quovis modo præstari permittet, eosdemve in suis dominiis aperte vel clam moram facere patietur. Sed uterque à tempore notitiæ seu primæ requisitionis à Principe, à quo iidem defecerint, factæ, dictos perduelles seu rebelles sine ulla mora aut procrastinatione, secundum conventiones in prioribus nostris Tractatibus inter nos & Prædecessores nostros expressas, tradet, seu tradi curabit, vel saltem à limitibus & terminis suorum Dominiorum eosdem recedere coget. Et insuper quamdiu dicti rebelles seu perduelles moram in dictis dominiis traxerint, de omnibus injuriis damnisque ab dictis perduellis illatis idonee satisfaciet.

Item, quod pro omnibus & singulis injuriis & controversiis componendis, quæ à tempore quo Sereniss. Rex
Scotiæ

1586. *Scotiæ Regni gubernaculum in manus suas recepit, & per quadriennii spatium, illud tempus proxime antegressum, in limitibus limitum occasione, aut inter limitaneos contigerunt, & intervenerunt, Principes utrinque intra menses sex à conclusione hujus fœderis numerandos, Commissarios aliquot idoneos, pacis studiosos, mandatis ad eam rem aptis & sufficientibus instructos atque monitos, ad aliquem locum commodum, in utriusque Regnorum confinio ablegabunt, qui omnes hujusmodi causas & controversias honorifica & amica transactione component & terminabunt.*

Item, quod neuter dictorum Principum cum alio quocunque Principe, Repub. seu Communitate in hujus præsentis Fœderis & unionis præjudicium amicitiam paciscetur, confœderationemve inibit ullam, absque expresso alterius fœderati Principis consensu, per dicti Principis litteras vel propria manu subscriptas, vel privato Sigillo firmatas prius habito & obtento.

Item, quod uterque Princeps, quum ad hoc per Oratores seu Commissarios alterius Principis, alteruter debite requisitus fuerit, & jurejurando & magno suo Sigillo hoc Sanctum Societatis fœdus approbabit & confirmabit; & insuper in majorem ejusdem stabilitatem, Diplomata Regia seu Litteras Patentes, certo quodam tempore, de quo mutuo utriusque Principis consensu constituetur, tradet, seu tradi curabit.

Item, quod priores omnes amicitiarum tractatus & fœderum pacta inter prædictorum Principum Prædecessores, eorumque Regna & Dominia, quamvis in desuetudinem abiisse videantur, in suo robore, firmitate, & vigore permanebunt. Et itidem quod hic præsens mutui fœderis & arctioris amicitiae tractatus prioribus tractatibus & confœderationibus à dictis Principibus cum aliis fœderatis initis nullatenus derogabit, aut eorum pondus
 &

Et auctoritatem ulla ex parte diminuet: purioris Religionis quam in suis Regnis dicti Principes nunc tuentur Et colunt defensione duntaxat excepta: quo casu præsens fœdus defensionis Et offensionis ratum Et inconcussum in suo robore intelligimus permansurum.

Item, quod Rex Scotiæ, quum vicesimum quintum ætatis suæ annum impleverit, quamprimum id commode facere poterit, per publicum Regni sui conventum dictum Fœdus approbabit Et confirmabit, approbati Et confirmari faciet. Et item Reginalis sua Majestas per Proceres Et alios Regnorum suorum Angliæ Et Hiberniæ status, in Parlamento idem faciet Et præstabit fieri Et præstari procurabit.

Eodem mense quo hoc Fœdus sancitum, conjuratio perniciosissima in Elizabetham deprehensa est, cujus ortum & progressum ex ipsis conjuratorum spontaneis confessionibus, quam potero paucissimis proponam. In Anglico Rhemis Seminario quidam, dum omnipotentiam quandam in Pontifice Romano quasi attoniti admirarentur, Pii v. Bullam in Elizabetham à Spiritu Sancto dictatam crediderunt, Principesque excommunicatos è medio tollere meritorium esse, imo & Martyrium, ea in causa vitam profundere, sibi & aliis Martyrii gloriam aucupantibus persuaserunt. Hæc Giffardus Theologiæ Doctor, Gilbertus Giffardus, & Hodgesonus Sacerdotes, Joanni Savagio (nothum fuisse perhibent) homini manu prompto adeo penitus inculcarant, ut ille Elizabetham perimere, libens lubensque voverit. Eodemque tempore librum scripserunt (nec alio quidem consilio, quam ut securitatem Reginæ & Consiliariis speciose præstarent, viamque suis sceleribus occulte præstruerent) quo Pontificios in Anglia monuerunt, ne quid in Principem molirentur; sed Christianorum armis, lacrimis, rationibus spiritualibus, assiduis Precationibus, Vigiliis, Jejniis,

Conjuratio in Elizabetham vitam

Qua arte oblecta,

1586. contra adversarios depugnarent. Simulque rumorem falsum per susurroneſ disseminarunt, Georgium Giffardum è cohorte Nobilium Reginæ stipatorum in cædem Reginæ jurasse, & hoc nomine Guisium grandi pecunia emunxisse.

*Ballardus
in Galliam
redit.*

Ad Pascha, Joannes Ballardus è Rhemenſi Seminario Sacerdos, qui plurimos Pontificios per Angliam & Scotiam inviferat, & animos tentaverat, in Galliam comitatus Maudo Walsinghami emissario, simulatore vaferimo, qui illi imprudenti fucum fecerat, redit; & cum Bernardino Mendoza, Hispani jam ordinario in Gallia Legato, & Carolo Pagetto Scotorum Reginæ devotissimo de invadenda Angliâ agit; utique jam tempus esse peropportunum, viris militaribus in Belgio absentibus. Nec opportunius posse sperari, quandoquidem Pontifici Romano, Hispano, Guisio, & Parmensi Angliam aggredi ad bellum ex Belgio divertendum, deliberatum erat. Et quamvis Pagettus Angliam frustra invadi, Regina superstite, dilucide doceret, Ballardus tamen in Angliam remittitur juratus, ut auxilia invadentibus, & libertatem Scotorum Reginæ quamprimum procuraret.

*In Angliam
remittitur.*

Ad Pentecostem in Angliâ appulit ille sericatus Sacerdos militari habitu, & ementito nomine *Capitaneus Foscu* appellatus. Egit Londini hisce de rebus cum Antonio Babingtono à *Detbico* in Comitatu Derbienti, juvene natalibus claro, opulento, ingenio splendido, & supra ætatem erudito: qui Romanæ religioni addictus, nulla impetrata venia, in Galliam ignotus paullo antea profectus, familiariter usus est Th. Morgano è Reginæ Scotorum clientela, & Episcopo Glascuensi ejusdem Legato: qui quum heroicas tantæ Reginæ virtutes assidue prædicando, certam spem magnorum honorum per illam ostentassent, quam ambitiosus juvenis facile arripuit; eum etiam ne cogitantem quidem litteris Scotorum Reginæ

*Babingtonum
convenit.*

ginæ

ginæ commendarunt. Etenim ubi in Angliam rediisset, illa eum benigne litteris salutavit, & jam inde Morganus eius opera usus erat in transmittendis ad illam litteris, donec illa in Amicii Powletti custodiam committeretur. Tunc enim juvenis, perspecto periculo, destitit. Cum hoc, inquam, Babingtono, de rebus quas dixi, egit Ballardus. Ille invasionem Angliæ in nihilum abituram, dum Elizabetha superesset, plane putavit. Quum autem Ballardus illam non diu superfuturam innuisset, quippe Savagium, qui è medio tollere voverat, in Angliam jam venisse: non placuit Babingtono, ut res tanta uni Savagio committeretur, ne ausu excideret, sed potius sex viris nobilibus & strenuis, in quorum numerum Savagium accenseri voluit, ne voti suscepti damnaretur. Itaque Babingtonus novam iniit rationem de regno per externos invadendo, de portibus ubi appellerent, de auxiliis quæ adjungerentur, de Scotorum Regina liberanda, & de *tragica* (ut ille vocavit) *Reginæ cæde* patranda.

Infidias docet.

Dum huic cogitationi totus incumbit, per puerum ignotum litteras familiari Scotorum Reginæ inter ipsos caractere accipit, quæ illum diuturni silentii leniter incusat, & jubet ut litterarum fasciculum à Morgano missum, & per Legati Gallici amanuensem traditum quamprimum mitteret. Quod fecit, unaque per eundem nuncium litteras ad illam dedit, in quibus *silentium excusat, quod opportunitate mittendi destitueretur, ex quo illa in custodiam Amicii Powletti Puritani, mere Leicestriani, & Catholicæ fidei hostis acerrimi* (ita enim vocavit) *data fuerit. Quæ cum Ballardo contulerat, explicat, docet sex Nobiles selectos esse qui cædem tragicam patrarent, se autem cum centum aliis eodem tempore ipsam liberaturum. Orat ut heroicis in hac re actoribus* (ita enim appellavit) *præmia proponerentur, vel posteris si in eadem interciderint.* His Litteris die xxvii. Julii respon-

Babingtonus litteris Reginæ Scotorum respondet.

Respondetur.

1586. detur, propensissimum Babingtoni in Catholicam religionem & ipsam studium collaudatur: Monetur autem ut considerate aggrederetur, utque Associatio inter ipsos, quasi à Puritanis timerent, iniretur; nec quicquam moveretur priusquam de externis auxiliis certo constiterit: ut aliquis etiam in Hibernia tumultus excitaretur, dum in hac parte plaga infligeretur, Arundelius, & fratres, Northumbriusque in partes pertraherentur, Westmorlandius, Pagettus, & alii domum clam revocarentur. Ratio etiam liberandi præscribitur, vel currum in porta subvertendo, vel stabula incendendo, vel ipsam intercipiendo, dum per campestria inter Chartleiam & Staffordiam animi gratia obequitaret. Postremo Babingtonus jubetur sex Nobilibus & ceteris de præmiis fidem interponere.

Conjuratio-
nis partici-
pes.

Ille jam sibi aggregaverat quosdam Nobiles Romanæ religionis studio inflammatos, inter quos primarii erant Edwardus Windesforius, Baronis Windesorii frater, molli ingenio adolescens, Tho. Salisburius ex Equestri familia in agro Denbighensi, Carolus Tilneius antiqua generis claritate, unica spes familiæ, è cohorte Nobilium stipatorum Reginæ, quem jam pridem Ballardus Romanæ Ecclesiæ reconciliaverat, ambo juvenes speciosissimi, Chidiocus Tichburnus ex Comitatu Southamptonensi, Edwardus Abingtonus, cujus Pater Aulæ Regiæ fuerat Proquæstor, sive, ut vulgo vocant, *Cofferarius*, Robertus Gagæus è Surria, Joannes Traversus, & Joannes Charnocus ex Comitatu Lancastrensi, J. Jonesius cujus pater Vestiarius erat Mariæ Regiæ, Savagius quem dixi, Barnwellus ex nobili Hiberniæ familia, Henricus Dunus inter Rationales Primitiarum & Decimarum scriba. In Societatem etiam se insinuavit Pollius, in Reginæ Scotorum negotiis apprime instructus, simulandi & dissimulandi peritissimus, qui omnia eorum consilia Walsinghamo

hamo indies aperuisse, & juvenes in mala pronos pejora 1586.
 suggerendo præcipites impulisse creditur, licet Navus
 Reginæ Scotorum Secretarius submonuisset ut ab eo
 caverent.

His rem communicat Babingtonus, sed non omnia Suæ partes unicuique assignatæ.
 singulis, litteras suas & Reginæ Scotorum Ballardo, Tich-
 burno, & Duno ostendit, agit cum Tilneio, & Tichbur-
 no, ut percussores sint. Illi primum cæde Principis ma-
 nus contaminare abnuunt. Ballardus & Babingtõnus co-
 nantur docere, licitum esse Principes excommunicatos
 è medio tollere, & si jus violandum, religionis Catho-
 licæ caussa violandum. Hinc ægre persuasi assensum
 quodammodo adhibent. Abingtonus, Barnwellus, Char-
 nocus & Savagius prompti & alacres in cædem jurant.
 Salisburius ut esset Regicida, nullo modo induci pote-
 rat, ad liberandam autem Scotorum Reginam operam
 ultro promittit. Percussoribus supernumerarium Tiche-
 norum designat Babingtonus, de cujus fide & fortitu-
 dine sibi persuaserat, sed ille jam peregre aberat. Jubet
 Babingtonus ne cuiquam, nisi silentii juramento prius
 præstito, rem impertiant. Conferunt conjurati subinde Colloquia inter eos.
 de his rebus in S. Ægidii Campis, in Templo Paulino,
 in tabernis vinariis, per quas assidue convivia agitarunt
 spe magnorum honorum inflati; subinde collaudantes
 fortitudinem nobilium Scotorum, qui non ita pridem Re-
 gem Sterlinii interceperant, & Girardi Burgundi qui Au-
 rasionensem è medio sustulerat. Eo etiam fatuæ vani- Eorum vanitas.
 tatis processerant, ut percussores designatos ad vivum
 in tabulis depingi voluerint, & inter eos Babingtonum
 medium cum hoc versiculo: HI MIHI SUNT COMITES
 QUOS IPSA PERICULA DUCUNT. Sed quum hic versi-
 culus, ut magis apertus minus placeret, pro eo substi-
 tuerunt; QUORSUM HÆC, ALIO PROPERANTIBUS? Has
 tabulas interceptas ferunt, Reginæque clam ostensas,
 quæ

1586. quæ nullos de vultu agnovit præter Barnwellum, qui sæpius accesserat in cauffis Comitis Kildariæ, è cujus erat clientela ; verum aliis indiciis edocta illa hominem novit. Certe quum prodeambulans Barnwellum cerneret, imperterrita hominem aspexit, & ad Hattonum Satellitum Præfectum, & alios, conversa dixit, Nonne ego pulchre stipata, quæ ne unum in comitatu habeo gladio accinctum? Hoc enim ceteris conjuratis retulit ipse Barnwellus, & quam facile illa è medio tunc tolli poterat, si conjurati adfuissent, demonstrat. Savagius itidem hoc asseveravit.

Babingtonus
de externis
auxiliis
solicitus.

Ballardum
ad id mit-
tere cogi-
tat.

Walsinghamo
simulate se
insinuat.

Ille simu-
lantem si-
mulate fal-
lit.

Giffardus
conjuratio-
nem aperit.

Jam nihil magis anxium habuit Babingtonum, quam ne fides data de externis auxiliis falleretur. Ad eam igitur firmandam statuit ipse in Galliam trajicere, & Ballardum eo nomine occulte præmittere, cui, numerata pecunia, facultatem proficiscendi sub ficto nomine procuraverat. Utque omnem suspicionem longe à se amoveret, per Pollium, quem dixi, se Walsinghamo insinuat, majoremque in modum contendit, ut sibi licentiam proficiscendi in Galliam à Regina impetraret, pollicitus egregiam operam in rimandis & aperiendis abstrusioribus profugorum pro Regina Scotorum molitionibus. Ille juvenis consilium laudavit, nec solum licentiam proficiscendi, sed multa & magna promisit si hoc præstaret. Procrastinavit tamen, rem totam, quam illi ne Solem quidem scire credebant, sua & aliorum solertia, sed præcipue Gilberti Giffardi Sacerdotis indicio expiscatus.

Hic è clara familia apud *Chellingtoniam* in agro Staffordienfi haud procul à Chartleia, ubi Regina Scotorum asservabatur, natus, à profugis missus erat hisce diebus in Angliam sub ementito *Lusoni* nomine, ut Savagium voti suscepti admoneret, & internuncius lateret ad literas inter eos & Reginam Scotorum transmittendas : quum in negotium tam periculosum nec Comitissam Arundeliæ,

rundeliæ, nec Baronem Lumleium, nec Henricum Howardum, nec G. Shirleium pertrahere potuissent. 1586.

Profugi, ut periculum facerent an per Giffardum tuta esset transmittendi ratio, primum paginas albas & vacuas (*Blanks* vocant) in fasciculos instar litterarum compactas sæpius miserunt, quas quum traditas ex responsis comperissent, jam confidentiores etiam alias furtivis notis de suis negotiis subinde miserunt. Verum Giffardus sive conscientia discruciat, sive pretio prius corruptus, sive terrore perterritus, jam antea Walsinghamum clam accesserat, qui sit, & quo consilio in Angliam missus, edocuerat, omnem operam ex charitate in patriam & Principem detulerat, & omnes vel à profugis, vel à Regina Scotorum litteras acceptas communicare promiserat. Walsinghamus occasionem oblatam amplexus, hominem comiter excepit, in Comitatum Staffordiensem misit, scripsitque ad Powlettum ut aliquem è famulis à Giffardo corrumpi conniventer permetteret. Ille quasi nolens quemque è famulis *per simulationem proditorem fieri*, ut dixit; renitens tamen permisit, ut cervisarium, vel avenarium qui juxta habitarent, corrumpere. Giffardus cervisarium pauculis aureis facile corrupit, qui per foramen in muro, cui lapis demptilis impositus erat, litteras submisit & recepit, quæ semper per compositos tabelliones ad Walsinghami manus devenerunt. Ille resignavit, descripsit, singulari arte Thomæ *Phelipps* furtivas notas deprehendit, & Arthuri Gregorii artificio ita consignavit, ut nemo resignatas judicaret, atque ad eos quibus superscriptæ erant, misit. Ita interceptæ erant illæ priores Reginæ Scotorum ad Babingtonum, ejusdem ad illam responsorix, & alteræ ad eum (quibus subdole additum eodem Characterè postscriptum, ut nomina sex nobilium ederet, si non & alia,) necnon quæ eodem die ad Mendozam Hispani Legatum, Carolum

Litteras acceptas ad Walsinghamum mittit.

1586. lum Pagettum, Baronem Pagettum, Archiepiscopum Glas-
cuensem, & Franciscum Inglefeldum conscriptæ, quæ sin-
gulæ descriptæ, atque transmissæ.

*Ballardus
abiturus in-
tercipitur.*

Elizabetha, statim atque ex his litteris tam horridam
tempestatem hinc à domesticis, inde ab externis sibi im-
pendere intellexit, jussit ad conjurationem mature op-
primendam Ballardum intercipi. Ex improvise itaque
ille in Babingtoni ædibus capitur in ipso temporis arti-
culo, quum jam ad Gallicum iter accinctus esset. Ba-
bingtonus hinc totus animo sollicitus & suspensus inter
mille incerti animi fluctuationes æstuat, mentem huc il-
luc versat, ad Tichburnum se confert, & quid agen-
dum, consulit. Ille, ut conjurati protinus se segregarent,
& diffugerent, monuit. Visum autem Babingtono, Sava-
gium & Charnocum, ad eadem patranda illico sub-
mittere; prius tamen, ut facilius pateret aditus, splen-
didiores & magis aulicas vestes Savagio apparare: &
hac de re sermones cum illis eodem die in Templo Pau-
lino habet. Sententia mox mutata, intimos sollicitudi-
nis aculeos occultans Walsinghamum in Aula absentem
litteris & importunis efflagitationibus urget, ut licentia
proficiscendi in Galliam jam tandem concederetur: si-
mulque interpellat pro Ballardo liberando, qui sibi in
negotio suscepto imprimis esset usui. Walsinghamus
blandis promissis hominem de die in diem lætat. Quod
Ballardus captus, in Youngum, sagacem illum Pontifi-
ciorum venatorem, & apparitores transfert, atque Ba-
bingtonum ut ab id genus hominibus sibi caveret, quasi
amice submonet; facileque juveni persuadet, ut tantis-
per donec Regina licentiæ codicillum signaret, & ipse
Londinum rediret, in ipsius Londini ædibus pernoctaret,
quo occultius de tantis rebus inter se agerent, & ne qua
suspicio ex crebris eo itationibus apud Profugos, quum
in Galliam veniret, oboriretur.

*Babingtonus
de eo libe-
rando sol-
licitat.*

*Et ipse in
nassam in-
cidit.*

Interim

Interim imperatum est Scudamoro, Walsinghami famulo, ut eum diligentissime observaret, & ubique comitaretur, scilicet, quo tutior esset ab apparitoribus. Hanc telam Walsinghamus clam ceteris Reginæ Consiliariis hætenus texuerat, & longius protendere voluit. Noluit autem Regina, *Ne, ut ipsa dixit, non cavendo periculum quum posset, Deum magis tentare, quam in Deo sperare videretur.* Mittitur itaque ex Aula scheda à Walsinghamo ad famulum, ut intentiori cura Babingtonum observaret. Hæc non consignata, ita tradita est, ut Babingtonus in mensa legenti juxta adsidens una legerit. Hinc male sibi conscius, & singula diluxisse suspicatus, nocte insequente, quum in taberna vinaria ille, Scudamorus, & unus & alter è Walsinghami famulis largius cœnassent, quasi symbolum daturus, pallio gladioque relictis, surrexit, & per tenebras Westmonasterium se proripuit, ubi Gagæus cum illo vestimenta permutavit, qui eadem mox in Charnoci cubiculo exiit, & Charnoci induit, simulque in *Silvam S. Joannis* juxta urbem se subdixerunt, quo Barnwellus & Dunus etiam se receperunt. Publica interim præconis voce proditores per universam Angliam declarantur. Illi in silvis & aviis latitantes quum pecuniam mutuam à Legato Gallico, & equos à Tichburno frustra petiissent: Babingtono capillitium tondent, nativam faciei pulchritudinem virentibus juglandium culeolis sive corticibus devenustant, fameque adacti Bellamiorum ædes (prope * *Collem Harroum*) perunt, qui Romanæ religioni admodum addicti. Ibi in horreis occultantur, aluntur, & rustico habitu vestiuntur. Decimo autem post die reperti, Londinum ducuntur, Urbisque publicam lætitiâ campanarum pulsationibus, pyris per plateas accensis, Psalmisque cantandis testatur, usque adeo ut cives ingentes à Regina laudes & gratias retulerint.

Ille tamen se explicat.

In silvis latet.

* Harrowhill.

Repertus.

1586. Ceteri conjurati mox capti, plerique in urbis vicinia, Salisburius in Comitatu Cestrensi equo à persequentibus transfosso, & Traversus cum eo, postquam *Wever* flumen tranassent; & in Wallia Jonesus, qui invasionis destinatae haudquaquam ignarus, eos ædibus suis, postquam proditores declaratos cognoverat, occultaverat; & Salisburium fugientem equo, ejusque famulum (qui sacrificus) pallio permutato instruxerat. Solus Windsorus non repertus. Plures dies in his examinandis insumpti sunt, qui se invicem suis confessionibus jugularunt, nihil veri reticentes.

Ceteri etiam capti.

Singula detegunt.

Scotorum Regina à suis abducitur.

Arculae cum litteris ad Regiam mittuntur.

Toto hoc tempore Scotorum Regina famulique, tam vigili custodia à Powletto obsepti tenebantur, ut hæc ipsam omnino latuerint, etsi per universam Angliam notissima. Simul autem ac isti capti, Th. Gorgius missus erat qui eam de his certiore paucis faceret. quod ne opinanti quidem ex composito fecit, quum illa jam equum ad venandum conscendisset; nec redire permisum, sed specie honoris per vicinas nobilium ædes circumducitur. Interea J. Manerius, Ed. Astonus, Rich. Bagotus, & Guil. Waadus, qui totius rei ignarus in has partes jampridem missus, ex potestate Regiis Codicillis delata, Navum & Curlum Secretarios, aliosque famulos seorsim servandos custodibus tradiderunt, ne inter se, aut cum Regina sermones haberent. Et foribus conclavis effractis, omnes arculas, in quibus chartæ repositæ, suis Sigillis munitas ad Aulam miserunt. Deinde Powlettus jussus, in pecuniam omnem invasit, ne quos illa pretio corrumperet, fidemque restituendi interposuit. Arculis coram Elizabetha excussis, deprehenduntur multorum exterorum litteræ, litterarum etiam ad multos exemplaria, breviaria, & occultorum characterum indices plus minus sexaginta; necnon quorundam Angliæ Procerum ad illam litteræ amoris & officii plenissima.

Quod

Quod tamen Elizabetha silentio diffimulavit, juxta quod pro symbolo usurpavit (VIDEO, TACEO.) Verum illi rem subodorati, ne eidem favisse viderentur, deinceps infense adversari cœperunt. 1586.

Jam Giffordus, quum huic scenæ inserviisset, in Galliam tanquam exsul amandatur, relicta prius apud Gallicum in Angliā Legatum chartula indentata cum documento, ut litteras à Regina Scotorum, vel à profugis acceptas non alii cuiquam traderet, quam qui parilem chartulam exhiberet, quæ ab illo ad Walsinghamum clam submissa. Iste in Galliam reversus, post aliquot menses in carcerem ob vitæ turpitudinem conjectus, & de his suspectus, misere exspiravit, pleraque jam dicta non gravate confessus, quæ etiam ex scriniis comperta. Giffordus in Galliam remissus misere periiit.

Die XIII. Septembris, septem è conjuratis in judicium vocati, se reos agnoverunt, & læsæ Majestatis damnati. Perendie alii septem itidem vocati se reos inficiati, *Deo & Patriæ* ex more se judicandos submiserunt, qui ex suis confessionibus rei peracti, & damnati. Pollius solus, etiamsi omnium conscius, quum affirmasset se Walsinghamo quædam indicasse, in judicium non vocatus. Die mensis xx. priores septem in *Campis S. Agidii* ubi convenire soliti, patibulo & tabulato ad id erecto, suspensi, demissi, genitalibus abscissis, vivi videntesque exenterati, & membratim dissecti, non sine crudelitatis nota; scil. Ballardus architectus sceleris à Deo veniam deprecatus, & à Regina, adjecta conditione, si in illam peccasset; Babingtonus (qui Ballardus supplicium intrepidus spectavit, dum ceteri averfi in genua provoluti precibus vacarent) peccata ingenue agnovit; è patibulo dimissus, jam disseccandus clare subinde exclamavit Latine, *Parce mihi Domine Jesu.* Savagius funiculo rupto, è patibulo decidit, & statim à carnifice arreptus, genitalibus abscissis, & vivus exenteratus. Conjurati judicio sistuntur. Supplicio afficiuntur.

1586. Barnwellus crimen religionis & conscientiae obtentu extenuavit. Tichburnus scelere demiffissime agnito, magnam apud multitudinem circumfusam commovit misericordiam; itidem Tilneius modesto animo & specioso corpore. Abingtonus turbido ingenio minas jactans, & terrores intendens de cruore propediem in Anglia effundendo. Postridie reliqui septem ad eundem locum pertracti, eodem genere mortis sunt affecti, sed mitius ex Reginae jussu, quae superiorem saevitiam exosa. Singuli enim ex suspensio penitus exspirarant, priusquam demissi & exenterati. Salisburius primus admodum poenitens, Catholicos monuit ne vi & armis religionem restituere molirentur. Similiter qui eum secutus Dunus. Jonesus protestatus se Salisburium ab incepto dissuasisse, elatum, praecipitemque Babingtoni animum, & invasionis consilium omnino damnasse. Charnocus & Traversius in preces defixi, se Deo & Sanctis commendaverunt. Gagæus munificam Reginae in patrem benignitatem praedicans, & perfidam sui ipsius in Principem optime meritam ingratitudinem detestatus. Hieronymus Bellamius, qui Babingtonum, postquam proditor publice declaratus, occultaverat, (cujus frater ejusdem criminis conscius, se in carcere strangulavit) confusus & silens agmen clausit.

Amanuenses Scotæ examinantur.

Supplicio de his sumpto, Navus Gallus, & Curlus Scotus, qui Scotorum Reginae ab Epistolis, examinati de litteris, litterarum exemplaribus, notulis, & characteribus in Reginae conclavi deprehensis, sponte suis subscriptionibus agnoverunt, sua ipsorum esse autographa, ab ipsa Gallice dictata, à Navo excepta, à Curlo Anglice conversa, & occultis characteribus descripta. Nec inficiati sunt, illam à Babingtono litteras accepisse, & se illius jussu in eam quam dixi sententiam rescripsisse. An hi pretio hanc ad rem adducti fuerint, non dixerò.

Hoc

Hoc tamen ex litteris certum est, quum Curlus promissa à Walsinghamo hoc tempore exigeret ; Walsinghamum illum ut immemorem *extraordinariæ gratiæ* arguisset, ut qui nihil confessus fuit, nisi quod Navo socio coram premente diffiteri non poterat. 1586.

Mox Edwardus Wottonus in Galliam mittitur, qui Regi conjurationis seriem explicaret, & litterarum Reginæ Scotorum, & aliorum exemplaria testimoniis nobilium Angliæ ad veritatem asserendam confirmata exhiberet, ut Gallus videret quanta pericula molitionibus Morgani, Caroli Pagetti, & aliorum in Gallia contra Angliæ Reginam struerentur. Gallus de his edocetur.

Quid de Scotorum Regina fieret, Consilarii non unum idemque senserunt. Alii nihil asperius in eam statuendum censuerunt sed arctissime custodiendam, tum quod non criminis auctor, sed tantum conscia, tum quod valetudinaria, nec diu superfutura. Alii ut religioni consuleretur, protinus è medio tollendam, & ex lege. Leicesterius veneno maluit, & Theologum submisit qui Walsinghamum hoc licere doceret. Protestabatur autem Walsinghamus, tantum abesse ut vim afferri probaret, ut Mortonii consilium jampridem fregerit, qui suaserat ut in Scotiam remitteretur, & in ipso regnorum collimitio occideretur. Variatum iterum è qua lege in illam ageretur, an ex illa anni xxv. Edwardi tertii (qua *Majestatis læsæ tenetur, qui Regi aut Reginæ perniciem struxerit, bellum in ejus regno moverit, aut hostibus adhæserit*) an ex illa anni xxvii. Elizabethæ, quam dixi. Vicit tandem eorum sententia qui ex hac postrema maluerunt, utique ad hanc rem nata, ideoque accommodanda. Ex lege igitur illa superiori anno lata, ut inquireretur, & sententia pronunciaretur in illos qui rebellionem concitaverint, regnum invaserint, aut Reginæ vim inferre tentaverint, plures è Sanctiori Consilio & Angliæ Proce- Quid de illa fiat, variatur.
Et qua lege judicetur.
Delegati ad causam audiendam.
ribus

1586. ribus delegati sunt. Quorum nomina (quum ferietm & attributa Procerum Angliæ, posterorum interfit cognoscere) ex ipso autographo subjicere visum. Quod formula forensi ita se habet.

Elizabetha Dei gratia Angliæ, Franciæ, & Hiberniæ Regina, Fidei Defensor, &c. Reverendissimo in Christo Patri Joanni Cantuariensi Archiepiscopo, totius Angliæ Primati & Metropolitano, & uni de privato Consilio nostro, Ac prædilecto & fideli nostro Thomæ Bromley Militi, Cancellario Angliæ, alteri de privato Consilio nostro, Ac etiam prædilecto & fideli nostro Willielmo Domino Burghley, Domino Thesaurario Angliæ, alteri de privato Consilio nostro, Ac etiam charissimo consanguineo nostro Willielmo Marchioni Wintoniæ, uni Dominorum Parlamenti, Charissimo consanguineo nostro Edw. Comiti Oxoniæ, magno Camerario Angliæ, alteri Dominorum Parlamenti, Necnon Charissimo consanguineo nostro, Georgio Comiti Salopiæ, Comiti Marescallo Angliæ, alteri de privato Consilio nostro, Charissimoque consanguineo nostro, Henrico Comiti Canticiæ, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam charissimo consanguineo nostro Henrico Comiti Derbiæ, alteri de privato Consilio nostro, Charissimoque consanguineo nostro Willielmo Comiti Wigorniciæ, alteri Dominorum Parlamenti, Necnon charissimo consanguineo nostro Edw. Comiti Rutlandiciæ, alteri Dominorum Parlamenti, Ac charissimo consanguineo nostro Ambrosio Comiti Warwick, Magistro Ordinationum nostrarum, alteri de privato Consilio nostro, Charissimoque consanguineo nostro Henrico Comiti Penbrochiæ, alteri Dominorum Parlamenti, Necnon charissimo consanguineo nostro Roberto Comiti Leicestriæ, Magistro Equorum nostrorum, alteri de privato Consilio nostro, Ac charissimo consanguineo nostro Henrico Comiti Lincolniciæ, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam charissimo consanguineo nostro

nostro Antonio Vicecomiti Montague, alteri Dominorum Parlamenti, Prædilectoque & fideli nostro Carolo Domino Howard, magno Admirallo nostro Angliæ, alteri de privato Consilio nostro, Ac prædilecto & fideli nostro Henrico Domino de Hunsdon, Domino Camerario nostro, alteri de privato Consilio nostro, Necnon prædilecto & fideli nostro Henrico Domino Abergavennia alteri Dominorum Parlamenti, Ac prædilecto & fideli nostro Edw. Domino Zouche, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam prædilecto & fideli nostro Edw. Domino Morley, alteri Dominorum Parlamenti, Prædilectoque & fideli nostro Willielmo Domino Cobham, Domino Guardiano Quinque Portuum nostrorum, alteri de privato Consilio nostro, Necnon prædilecto & fideli nostro Edw. Domino Stafford, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam prædilecto & fideli nostro, Arthuro Domino Grey de Wilton, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam prædilecto & fideli nostro Joanni Domino Lumley, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam prædilecto & fideli nostro Joanni Domino Sturton, alteri Dominorum Parlamenti, Ac prædilecto & fideli nostro Willielmo Domino Sandes, alteri Dominorum Parlamenti, Necnon prædilecto & fideli nostro Henrico Domino Wentworth, alteri Dominorum Parlamenti, Prædilecto & fideli nostro Lodovico Mordant, alteri Dominorum Parlamenti, Prædilectoque & fideli nostro Joanni Domino S. John de Bletso, alteri Dominorum Parlamenti, Necnon prædilecto & fideli nostro Thomæ Domino Buckhurst, alteri de privato Consilio nostro, Ac prædilecto & fideli nostro Hen. Domino Compton, alteri Dominorum Parlamenti, Ac etiam prædilecto & fideli nostro Hen. Domino Cheney, alteri Dominorum Parlamenti, Dilecto & fideli nostro Francisco Knolles Militi, Thesaurario Hospitii nostri, alteri de privato Consilio nostro, Necnon dilecto & fideli nostro Jacobo Croft Militi,

1586. *Militi, Contrarotulatore dicti Hospitii nostri, alteri de privato Consilio nostro, Ac dilecto & fideli nostro Christophoro Hatton Militi, Vicecamerario nostro, alteri de privato Consilio nostro, Ac etiam dilecto & fideli nostro Francisco Walsingham Militi, uni primariorum Secretariorum nostrorum, alteri de privato Consilio nostro, Ac etiam dilecto & fideli nostro Willielmo Davison Armigero, alteri primariorum Secretariorum nostrorum, de privato Consilio nostro, Ac dilecto & fideli nostro Radulpho Sadleir Militi, Cancellario Ducatus nostri Lancastriæ, alteri de privato Consilio nostro, Necnon dilecto & fideli nostro Waltero Myldmay Militi, Cancellario Scaccarii nostri, alteri de privato Consilio nostro, Ac dilecto & fideli nostro Amicio Poulett Militi, Capitaneo Insulæ nostræ de Jersey, alteri de privato Consilio nostro, Dilectoque & fideli nostro Joanni Wolley Armigero, Secretario nostro pro lingua Latina, alteri de privato Consilio nostro, Ac etiam dilecto & fideli nostro Christophoro Wraie Militi, Capitali Justitiario ad Placita coram nobis tenenda assignato, Dilectisque & fidelibus nostris Edmundo Anderson Militi, Capitali Justitiario nostro de Banco, Rogero Manwood Militi, Capitali Baroni Scaccarii nostri, Thomæ Gawdy Militi, uni Justitiariorum nostrorum ad Placita coram nobis tenenda assignato, & Willielmo Periam, uni Justitiariorum nostrorum de Banco, Salutem, &c. Deinde, ne verbatim describam, post recapitulationem Legis (sive *Actus*, ut nostri vocant) anno superiori sancitæ, hæc sequuntur: *Quum post finem Sessionis Parlamenti, scilicet, post primum diem Junii Anno Regni nostri vicesimo septimo, diversæ res compassatæ, & imaginatæ fuerunt, tendentes ad læsionem personæ nostræ Regiæ, tam per Mariam filiam & heredem Jacobi Quinti nuper Scotorum Regis, ac communiter vocatam Reginam Scotorum & Dotariam Franciæ, prætendentem titulum ad Coronam hujus**

ius regni Angliæ, quam per diversas alias personas, cum scientia, Anglice with the privitie, ejusdem Mariæ, prout datum est nobis intelligi: Quumque nos intendimus & determinamus, quod Actus prædictus in omnibus, & per omnia foret rite & effectualiter exsecutus secundum tenorem ejusdem Actus, quodque omnes offensiones supra dictæ in Actu suprascripto, ut præfertur, mentionatæ, & circumstantiæ earundem forent examinatæ, & sententia sive Judicium superinde detur secundum tenorem & effectum Actus illius: Vobis & majori vestrum parti plenam & integram potestatem, facultatem, & auctoritatem secundum tenorem Actus damus & concedimus, ad examinandum omnes & singulas res compassatas & imaginatas, tendentes ad læsionem personæ nostræ Regiæ, tam per prædictam Mariam, quam per quascunque alias personas, vel quamcunque aliam personam, cum scientia, Anglice with the privitie, ejusdem Mariæ, & omnes circumstantias eorundem, ac omnes alias offensiones suprascriptas, quascunque in Actu suprascripto, ut præfertur, mentionatas, & omnes circumstantias earundem offensas & earum cujuslibet. Ac superinde secundum tenorem Actus prædicti ad dandum sententiam sive judicium, prout super bonam probationem materia vobis apparebit. Et ideo vobis mandamus, quod ad certos dies, & loca, quos vos vel major pars vestrum ad hoc provideritis, diligenter super præmissa in forma prædicta procedatis, &c.

Horum plerique Fotheringhiam Castrum in Comitatu Northamptoniæ ad Neni fl. ripam, xi. die Octobris accesserunt, ubi Scotorum Regina tunc custodita. Postridie delegati ad eam miserunt Walterum Mildmaium, Powlettum, & Edwardum Barkerum Notarium publicum, qui Elizabethæ litteras illi in manum tradiderunt, quas quum perlegisset, vultu ad Regiam dignitatem com-

1586.
Illa litteris
extemplo
respondet.

posito & animo sedato, *Male me habet*, inquit, *Reginam Sororem mihi charissimam perperam de me edoctam esse, & me tot annos jam arcte custoditam, membrisque captam postquam tot aequas conditiones pro libertate obtulerim, neglectam jacuisse. Quanquam de pluribus periculis plene praeponderem, fides tamen mihi nulla adhibita, sed semper ego spreto, licet sanguinis vinculo ei conjunctissima. Quum Associatio iniretur, & lex Parliamentaria inde sanciretur, praevidi, quicquid periculi vel ab exteris Principibus foras, vel à male-sanis domi, vel religionis causa acciderit, mihi fore præstandum, quum in Aula multos habeam infestos adversarios. Inique sane, nec sine causa ferrem foedus cum filio meo, me inconsulta, inquit esse: sed hujusmodi prætermitto. Quod ad has litteras, novum mihi videtur, ut Regina mihi tanquam subdito imperet ut me iudicio sistam. Regina ego sum absoluta, nec quicquam committam quod Majestati Regiae, mei loci & ordinis Principibus, & filio sit fraudi. Nondum animus decedit, nec calamitati succumbam. Refero me ad ea quæ coram Bromleio nunc Cancellario, & Barone Lawaro protestata sum. Angliæ Leges & Statuta mihi sunt ignotissima, Consiliariis sum destituta, qui mihi Pares, plane nescio; chartæ & notulæ sunt ablata, nullus est qui patronum mihi se præbere audeat. Ego omnis contra Reginam criminis expers, neminem in eam concitavi, nec in crimen vocanda, nisi ex verbo meo aut scripto, quæ in me haudquaquam produci poterunt. Diffiteri tamen non possum, me memet & causam meam exteris Principibus commendasse.*

Postridie ad eam nomine Delegatorum redierunt Powlettus & Barkerus, qui monstrarunt hoc responsum in scripta relatum, & an in eodem persisteret, rogarunt. Quum distincte perlectum audisset, ut probe & vere conceptum laudavit, & in eo se perstituram dixit. *At hoc,*

hoc, inquit, mihi animo excidit quod adjici velim. Quod Regina scripserit me subjectam esse Angliæ legibus, & ex illis judicandam, quoniam sub earum tutela vixi: Respondeo, me in Angliam ad opem implorandam venisse, jam inde vero in carcere detentam, legum Angliæ tutela, vel beneficio frui non potuisse, imo nec à quopiam quales sint leges illæ, hætenus intelligere licuit.

1586.

Responso
addit.

A meridie nonnulli selecti è Delegatis cum Juris Cæsarei & Canonici peritis eam accefferunt. Cancellarius vero & Thesaurarius auctoritatem ex Diplomate declarant; nec captivitatem, nec Regiæ Majestatis prærogativam posse eam à respondendo in hoc Regno eximere docuerunt, utque objicienda audiret blande monuerunt: sin minus, se ex legis auctoritate, & posse, & velle in eam absentem agere interminati. Illa respondit, *Se subditam non esse, & malle millies perire, quam se subditam agnoscere: quandoquidem agnoscendo, & Regiæ Majestatis sublimitati præjudicium ferret, simulque se omnibus Angliæ legibus etiam in re Religionis teneri fateretur; nihilominus in libero & pleno Parlamento ad omnia paratam esse respondere, quum nesciat an dicis causa, & ad speciem, hic conventus contra eam jam præjudiciis condemnatam instituat. Ut conscientiam igitur consulant, & meminerint orbis terrarum Theatrum Regno Angliæ longe amplius patere submonet.* Cœpit deinde de injuriis sibi illatis conqueri, & Thesaurarius interrumpens, Elizabethæ in eam beneficia enumerare; scilicet, quæ in nonnullos impugnantem jus quod in Angliam vendicat, animadverterat, & impedierat quo minus ab Ordinibus Regni ob nuptias cum Norfolkio expetitas, rebellionem in plaga Boreali, & alia, damnaretur. Quæ quum illa nihili æstimare videretur, recesserunt.

Comparere
reclat.

Post aliquot horas per Powlettum & Sollicitatorem

1586. capita Diplomatis, & nomina Delegatorum exhibuerunt, ut videret, ex æquo & bono, non ex versuto jure & extra ordinem agendum esse. Illa nullam contra Delegatos exceptionem opposuit, at acerrimam contra legem nuperam, è qua auctoritas Diplomatis tota dependit; utique injustam esse, in se compositò excogitatam, exemplo carere, & cui nunquam se subjiceret. Rogavit ex quo jure procederent: si ex Cæsareo vel Canonico, interpretes è Papia, vel Pictonibus, aliisque externis Academicis accersendos dixit, quum idonei in Anglia non reperiantur. Addidit etiam, ex disertis verbis in Reginæ litteris constare, se criminis ream jam præjudicatam esse, etsi inauditam; ideoque non esse cur se coram illis sisteret: postulavitque, ut satisfaceret de nonnullis in istis litteris scrupulis, quos confuse & raptim sibi seorsim annotaverat, sed descriptos tradere noluit, quum è dignitate Regia non sit, ut dixit, scribæ partes agere.

Contra novam Legem excipit.

Protestationem admitti rogat.

Hac de re selecti illi Delegati rursus eam adierunt, quibus significat, se non satis percipere quid velint illa verba, *Quum sit sub Reginæ protectione*. Cancellarius respondit, *Hoc cuivis intelligenti clare patere, subditorum tamen non esse interpretari quid Regina sibi vellet, nec ad hoc se delegatos esse*. Postulavit illa deinde Protestationem quam quondam fecerat, ostendi, atque approbari. Responsum, eam nunquam approbatam fuisse, nec jam approbandam, quum sit fraudi Coronæ Angliæ. Rogavit qua auctoritate procederent. Responsum, ex auctoritate Diplomatis & Jure Civili Anglorum. *At, inquit, vos prohibito Leges sancitis, quibus non est cur ego memet submittam, quandoquidem Angli olim Legi Salicæ Gallorum se submittere recusarunt. Quod si ex jure Civili Anglorum procederent, exempla cicerent, quum jus illud ex exemplis & consuetudine magnam partem constet. Sin ex jure Canonico, non alii quam ejusdem conditores interpretari*

pretari debeant. Responsum est, quod procederent, nec ex jure Cæsareo, nec Canonico; sed ex Anglico. Ex Cæsareo tamen & Canonico demonstrari posse, quod coram illis comparere debeat, si hoc audire non recuset. Nec recusavit illa quidem audire, sed *interlocutorie*, ut dixit, non *judicialiter*. 1586.

Hinc in alios sermones incidit, scilicet, se nihil in exitium Reginæ cogitasse, injuriis & indignitatibus succensuisse, se in offensionis lapidem futuram si tam indigne habeatur; per Navum operam obtulisse de Pontificis Rom. Bulla revocanda, voluisse innocentiam per litteras tueri, sed nec hoc permissum; denique singula quæ detulerat xx. annis benevolentix officia, rejecta fuisse. Hujusmodi digressiunculis longius protractam revocarunt, & rogarunt ut dilucide diceret, an coram Delegatis responderet? Illa retulit, *Auctoritatem illam delegatam esse ex nupera Lege ad ipsam illaqueandam sancitam: se Reginæ Leges quas merito suspectas habet, non posse ferre. Se boni animi hætenus plenam, nolle jam in majores suos Scotorum Reges committere, agnoscendo se Anglicæ Coronæ subditam esse. Hoc enim nihil aliud esse quam illos rebelles & perduelles palam profiteri. Non recusare tamen respondere, modo in subditæ ordinem non redigatur. Malle vero funditus perire, quam ut Criminalis respondere.*

Ad hæc Hattonus Elizabethæ Procamerarius. *Accusaris (at non condemnaris) in perniciem Dominae nostræ Reginæ inunctæ conjurasse. Reginam te esse dicis. Esto. At Regium fastigium nec jure Cæsareo, nec Canonico, nec Jure gentium, nec Naturæ, à respondendo in hujusmodi crimine eximitur. Omnis enim justitia vacillaret, imo jaceret, si id genus flagitia impune designarentur. Si innocens sis, tuæ existimationi vim inferas, judicium declinando. Innocentem te protestaris, verum Elizabetha aliter*

Hattonus comparere suadet.

1586. *aliter sentit, nec sine causa, & dolenter quidem. Ad innocentiam itaque examinandam, viros honoratissimos, prudentissimos, & integerrimos delegavit, qui ex equitate cum favore te audituri, & ex animo gaudebunt si hoc crimen dilueris. Crede mihi, ipsa Regina magna lætitia afficietur, quæ mihi discedenti affirmavit, nihil sibi accidisse tristius, quam te hujusmodi criminis insimulari. Quare, supervacaneo Regii fastigii privilegio seposito, quod nulli jam sit usui, iudicio te sistas, innocentiam ostendas, ne subterfugiendo, suspicionem attrahas, & æternam existimationi labem aspergas.*

Non recusato, inquit illa, respondere pleno Parlamento coram Regni Ordinibus legitime convocatis, modo successioni proxima declarer; imo coram Regina & Consiliariis, modo Protestatio admittatur, & proxima Reginae consanguinea agnoscar. Adversariorum iudicio, apud quos scio omnem innocentiae defensionem fore interclusam, memet submittere plane nolo. Cancellarius interrogavit an responderet, si Protestatio admitteretur? Nunquam, inquit, Legi nuperæ in Diplomate memoratæ me subijciam. Hinc intulit Thesaurarius, Nos nihilominus die crastino licet absens fueris & contumax permanseris, in causa procedemus. Conscientiam, inquit illa, excutite, honori consulite, Deus vobis & heredibus pro vestro in me iudicio retribuatur.

Comparere
contenta
est.

Die crastino, qui Mensis XIV. accersivit quosdam è Delegatis, rogavitque ut Protestatio admitteretur & approbaretur. Thesaurarius interrogavit, an iudicio se sisteret, si Protestatio solummodo reciperetur, & in scripta redigeretur, sine approbatione? Annuit tandem, gravate tamen, ne, ut dixit, prædecessoribus aut successoribus derogare videretur, sed percupidam esse objectum crimen diluendi, persuasa Hattoni rationibus quas cogitate perpenderat.

Mox

Mox convenerunt in Camera Præsentali Delegati qui 1586. aderant. Solium in superiori Cameræ parte, pro Regina Angliæ positum erat sub Uranisco. E regione inferius & remotius, juxta transtrum Cathedra pro Regina Scotia Formæ sessionis.
 torum: ad parietes utrinque sedilia; in quibus hinc confederunt Cancellarius Angliæ, Thesaurarius Angliæ, Comes Oxoniæ, Cantii, Derbiæ, Wigornia, Rutlandiæ, Cumberlandiæ, Warwici, Penbrochiæ, Lincolnæ, & Vicecomes Montis-acuti; inde Barones, Abergavennius, Zouchæus, Morleius, Staffordus, Greius, Lumleius, Sturtonus, Sandius, *Wentworthus*, Mordantus, de S. Joanne à *Bletso*, Comptonus, & Cheineius. Juxta hos federunt Equites aurati à Sanctiori consilio, Jacobus Croftus, Christophorus Hattonus, Franciscus Walsinghamus, Radolphus Sadleirus, Walterus Mildmaius, & Amicius Powlettus. Antrorsum ante Comites federunt Justitiiarii duo primarii, & Capitalis Baro Scaccarii: ex altera parte Barones duo, alii Justitiiarii, Dalus & Fordus Juris Civilis Doctores; ad mensulam intermediam Pophamus Procurator Regius, Egertonus *Sollicitator*, Gaudius Regius *ad Legem Serviens*, Clericus Coronæ, & duo Actuarii.

Quum illa advenisset & in fede se composuisset, silentio indicto, Bromleius ¹ Cancellarius in hanc sententiam pauca verba habuit: *Serenissima Angliæ Regina certior non sine summo animi angore facta, te in suam Angliæque perniciem, necnon in Religionem machinatam fuisse, ex officio, ne Deo, sibi, & populo defuisse videretur, & ex nulla plane animi malitia, hos Delegatos constituit, qui audiant quæ tibi objicientur, quo modo objecta diluas, & innocentiam demonstrates tuam.* Illa affurgens ^{Illam protestatur.} dixit, *Se in Angliam ad promissum auxilium implorandum venisse, nihilominus jam inde in carcere detentam*

1. Cancellarius ad eam conversus, in hanc &c. Edd. priores.

fuisse.

1586. *fuisse. Protestata est, Se subditam Reginae non esse, sed Reginam liberam & absolutam fuisse & esse, nec adigendam ut coram Delegatis sistatur, aut quocunque iudice, quacunque de causa, nisi uno Deo, Iudice supremo: ne Regiae suae Majestati, filio Scotorum Regi, successoribus, aut ceteris Principibus absolutis praedudicaret. Ceterum se jam praesentem comparere ut objecta crimina refelleret. Suos autem rogavit ut hoc testarentur. Cancellarius non agnoscens auxilium fuisse promissum, respondit, Protestationem banc inanem esse, eo quod quicumque, cujuscunque loci, & ordinis sit, contra Leges Angliae in Anglia deliquerit, iisdem subjiciatur, & ex nupera Lege examinetur & judicetur. Protestationem igitur illam in praedudicium Legum & Reginae Angliae factam, minime admittendam esse. Delegati tamen iusserunt tam illius Protestationem, quam Cancellarii responsionem in acta referri. Deinde Diplomate, quod ex lege saepius jam dicta fundatum, publice perlecto, illa animose contra eam legem, utique contra se directe & compositò sancitam, Protestationem interponit, & hac de re eorum fidem appellat. Quum responsum esset à Thesaurario, singulos in hoc Regno legibus etiam nuperrimis teneri, nec eam debere legibus obloqui: Delegatos vero ea ex lege iudicatuos, quascunque illa interponet Protestationes aut Appellationes: demum se ad audiendum & respondendum de quocunque contra Angliae Reginae facto paratam dixit.*

Protestatio
in scripta
relata.

Processus.

Gaudius legem jam sigillatim explicavit, illam in eandem peccasse asseruit, & hinc historicam Babingtoniae conjurationis narrationem contexit, conclusitque, illam hanc conscivisse, comprobasse, assensisse, opem promississe, viam & rationem commonstrasse. Illa animo erecto respondit, Se Babingtonum non nosse, litteras ab eo nunquam accepisse, nec ad eum scripsisse, perniciem Reginae nunquam

Objecta
negat.

nunquam struxisse: & ad hoc evincendum suam ipsius propria manu subscriptionem in medium producendam. Se nunquam hac de re vel fando audivisse, Ballardum nescivisse, nunquam fovisse; à nonnullis vero intellexisse Catholicos in Anglia multa ægerrime ferre, & hoc Regiam suis litteris edocuisse, utque eorum misereretur, efflagitasse. Plures etiam omnino ignotos sibi operam detulisse, se tamen neminem ad scelus concitasse: atque in carcere conclusam quid isti moliantur, nec scire, nec impedire potuisse.

1586.

Hinc ex Babingtoni confessione urgetur commercium per litteras inter eam & Babingtonum intercessisse. Agnovit colloquium per litteras cum multis intercessisse, non inde tamen posse colligi, se omnia prava eorum consilia conscisse. Postulavit ut sua ipsius manu subscriptio in medium produceretur, & rogavit, cui damno esset, si litteras toto fere anno detentas repetiisset. Exemplaria deinde litterarum Babingtoni ad eam perlecta, in quibus tota machinatio descripta. *Quod ad has litteras, Fieri possit, inquit, ut Babingtonus scriberet, at probetur me accepisse. Si Babingtonus aut alii hoc affirmarint, eos aperte mentiri aio. Aliorum crimina non in me conjicienda. Fasciculus litterarum, qui toto fere anno detentus, sub id tempus ad manus pervenit, sed per quem transmissus, plane nescio.*

Litterarum exemplaria prolata.

Ad comprobandum illam Babingtoni litteras accepisse legebantur ex Babingtoni confessione capita litterarum, quas illam rescripsisse sponte confessus fuerat. In quibus, quum mentio fieret de Arundeliæ Comite, & fratribus, Northumbrioque, lacrimis prorumpentibus, dixit, *Hei mihi! quæ & qualia mea causa pertulit nobilis illa Howardorum familia?* Paulloque post lacrimis absterfis, respondit, *Babingtonum posse, quæ lubuit fateri. Apertum autem esse mendacium se ejusmodi evadendi rationes ex-*

Et quædam ex Babingtoni confessione.

illa pernegat.

1586. cogitasse. Ciphras, quibus apud alios usa erat, adversarios facile potuisse nancisci, & iisdem multa falso perscribere. Verisimile non esse, ut opera Arundelii, quem carcere conclusum noverat, uteretur, aut Northumbrii, qui admodum juvenis & sibi ignotus.

Ex Savagii
& Ballardii
confessionibus
urgetur.

Et ex litteris
ad Babingtonum.
Iniciatur.

Walsinghamum
perstringit.

LECTA erant itidem excerpta è Savagii & Ballardii confessionibus, qui facti erant Babingtonum illis impertiisse litteras à Scotorum Regina acceptas. Illa Babingtonum nullas à se accepisse affirmavit, imo aliis consilia de invadenda Anglia clam suggerentibus indignatam esse, & monuisse ut caverent. Prolatæ jam litteræ in quibus machinatio Babingtoni laudatur & comprobatur. Harum exemplum requisivit; affirmavit, non à se prodiisse, sed forsan ex suo ciphrarum in Gallia Alphabeto: se ad libertatem recuperandam, quod ipsa natura fert, incubuisse, & cum suis ut liberarent, egisse; nonnullis tamen, quos nominare non lubuit, operam ad liberandum deferentibus ne verbo quidem respondisse. Percupiisse tamen, ut persecutionis procellam à Catholicis averteret, & hoc summopere à Regina rogasse. Regnum se nolle sanguine vel infimi ex facie plebis, nedum Reginae, comparare; multos esse qui perniciose, ipsa ignara, moluntur, & recentissimis, quas acceperat, litteris, veniam à quibusdam petitam fuisse, si ipsa inconsulta quid aggredierentur. Facile esse aliorum characteres & ciphras e-mentiri, quod juvenis, qui se fratrem nothum filii vendidit, nuperrime in Gallia fecit. Vereri etiam ne hoc in suum caput jam factum per Walsinghamum, quem in suam & filii vitam machinatum fuisse inaudierat. Protestatur, in Reginae perniciem ne cogitasse quidem; se malle lubentissime vitam profundere, quam ut sua causa Catholici in odium sui ita affligerentur, & ad diva supplicia raperentur. Simulque lacrimas ubertim effudit.

At, inquit Thesaurarius, Nemo qui se civem obsequen-
tem

tem præstiterat, Religionis causa fuit morte affectus, sed nonnulli ob prodicionem, dum Pontificis Bullam & auctoritatem contra Reginam assererent. Ego tamen, inquit illa, aliter audivi, etiam & in libris editis legi. Ejusmodi librorum auctores, retulit ille, etiam Reginam Regia dignitate excidisse scribunt.

Walsinghamus, qui se modo verbis perstrictum senserat, occasione arrepta, assurgens, & animum nulla malevolentia suffusum protestatus, *Deum, inquit, testor, me ut privatum, nihil probo viro indignum, nec pro publica quam gero persona, nihil quod meo loco non dignum fecisse. Fateor me anxie sollicitum de Regina & Regni salute machinationes in eam curiose indagasse. Si operam suam Ballardus mihi detulisset, non recusaram, operamque navatam compensaram. Si quid ego cum illo machinatus sim, cur non enunciavit, ut vitæ consuleret?* Illa hoc responso se acquiescere dixit. Rogavit, ne succenseret quod libere dixerit, quæ fando acceperat. *Utque non magis crederet illam calumniantibus, quam illa suggillantibus eum. Exploratores ambiguae esse fidei homines, qui aliud simulant, aliud dicunt: utque nullo modo crederet illam in Reginae exitium consensisse.* Jam rursus in lacrimas effusa, *Animæ, inquit, naufragium conjurando in perniciem charissimæ sororis nunquam fecerim.* Responsum est à Jurisperitis, hoc testimoniis mox evincendum. Hæc ante meridiem.

Ille se defendit.

A meridie, ut hoc evinceretur, prolatum est exemplar litterarum quas Carolus Pagettus scripsit, & eam accepisse Curlus alter ex Amanuensibus testatus est, de colloquio inter Mendozam & Ballardum de Consilio Angliam invadendi, eamque liberandi. *Hoc nihil ad rem esse, respondit, nec probare se in Reginae perniciem consensisse.* Perrexerunt porro Jurisconsulti, ut eam & conjurationis consciam fuisse, & in Reginae cædem conjurasse, ex

Caroli Pagetti litteræ proferuntur.

1586. Babingtoni confessione, atque litteris inter eam & Babingtonum comprobarent, in quibus ille eam *Dominam Reginamque suam Serenissimam* salutarat: obiterque meminerunt consilium initum esse de Regno Angliæ in Hispanum transcribendo. Illa agnovit, Sacerdotem quendam adiisse & dixisse, *si non interveniret*, quod & ipsa & filius hereditate excluderentur. Sacerdotis autem nomen edere noluit. addidit, Hispanum jus sibi in regnum Angliæ arrogare, nec aliis quam ipsi cessurum. Testimoniis deinde Navi & Curli Amanuensium presserunt ex Babingtoni confessione, & mutuis inter eam & Babingtonum litteris, omnisque probationum fides eorum testimonio nitebatur; nec tamen illi coram producti. Curlum virum probum esse agnovit, sed non idoneum in se testem. Navum quondam ab Epistolis Cardinali Lotharingo, à Galliæ Rege sibi commendatum, facile aut pretio, aut spe, aut metu pertrahi posse, ut falsum perhiberet testimonium, utpote qui jurejurando temere se subinde obstrinxerat, Curlumque ita facilem habuerat, ut ad ejus nutum, quæ jussit, scriberet. Fieri posse, ut isti litteris insererent, quæ non dictarat; fieri etiam posse ejusmodi litteras ad eorum manus pervenisse, quas tamen nunquam vidit; & in hujusmodi verba prorupit: *Omnia omnium principum & Majestas & Salus jacet, si ex Amanuensium scriptis & testimonio dependeant. Ego illis nihil dictavi nisi quod natura mihi dictavit, ut libertatem tandem aliquando recuperare. Nec ego, nisi ex meo ipsius verbo aut scripto, sum convincenda. Si quid illi scripserint, quod Reginae sorori sit fraudi, me plane insciente scripserunt, & inconsideratæ audaciæ pœnas luant. Certò scio, si coram adessent, me extra omnem hanc culpam causamque ponerent. Et ego si chartulæ meæ ad manus essent, singulatim ad hæc responderem.*

Et Babingtoni.

Et Amanuensium testimonio.

Illorum eorum fidem elevat.

I. Deest quendam in Edd. prioribus.

Inter

Inter hæc, Theſaurarius objecit quod filium in Hispa-
 niam mittere, juſque quod in Angliæ regno vendicat in
 Hiſpanum conferre deſtinarat. Cui illa, *Regnum ſibi*
nullum eſſe quod deferre poſſet, licitum tamen eſſe ſua
pro ſuo arbitrio donare, nec rationem cuiquam reddere.
 Quum ciphrarum Alphabeta Babingtono, D. Lodovico,
 & Fernhurſtiæ tranſmiſſa è Curli teſtimonio objicerentur,
 non negavit, *quin illa plura deſcripſerat, & inter alia,*
illud pro D. Lodovico, quum illum, & alium ad Cardi-
nalis dignitatem commendaffet; & citra offenſam, ut
ſperavit, quandoquidem non miuus ſibi ſit licitum litte-
rarum commercia habere, & res ſuas cum hominibus
ſuæ religionis agere, quam Regiæ cum alterius cultori-
bus. Deinde conſentientibus Navi & Curli teſtimoniis
 iteratis ſpiſſius preſſerunt: & illa ſua reſponſa iteravit,
 aut præciſe negando repulit; iterum proteſtando, ſe nec
 Babingtonum nec Ballardum noſſe. Inter hæc, quum The-
 ſaurarius interjeciſſet, eam probe noſſe Morganum, qui
 Parrium percufforem in Reginam ſubmiſerat, illique an-
 nuam penſionem aſſignaffe: Retulit, *ſe nescire an Mor-*
ganus hoc fecerit, ſcire autem Morganum ſua cauſſa om-
nia amiſſiſſe, ideoque honoris ſui intereſſe illum ſuble-
vare, nec teneri injuriam ab amico bene merito Regiæ
illatam ulciſci; ab ejuſmodi tamen ſcleratis inceptis
hominem deterruiſſe. Verum enimvero penſiones, inquit,
ex Anglia Patricio Graio & Scotis mihi adverſantibus
ſuerunt aſſignatæ, uti & filio. Reſpondit Theſaurarius:
Quum res Regni Scotici Proregum negligentia fuerint
admodum acciſæ, Regina Regi filio tuo cognato conjun-
ctiſſimo aliquid munifice elargita eſt. Prolata ſunt poſtea
 capita litterarum ad Inglefeldum, & ad Baronem Pagettum,
 & Bernardinum Mendozam, de externis auxiliis. Quum
 autem illa reſpondiſſet, *Hæc non facere ad Regiæ exi-*
tium: Quod ſi exteri eam liberare ſatagerent, non ſibi
 objici-

1586.
 De regno
 transferen-
 do argui-
 tur.

Et ſuorum
 teſtimoniis
 premitur.

Penſionem
 Morgano
 aſſignatam
 excuſat.

Et penſio-
 nes Scotis
 conceſſas
 retorquet.

1586. *objiciendum; & se subinde Reginae aperte significasse quod libertati suae consuleret; res in crastinum prorogatur.*

Denuo protestatur,
cum querimonia.

Die crastino, illa Protestationem superiorem iteravit, & in acta referri, exemplumque sibi tradi postulavit, lamentando, *aequissimas, quas Reginae conditiones saepius proposuerat, semper fuisse rejectas, etiam quum promiserit filium, Ducisque Guisii filium obsides dare, ne quid detrimenti per se Regina aut regnum Angliae caperet. Spem omnem libertatis omnino praecusam jam antea vidisse, nunc vero indignissime secum agi, cujus honor & existimatio in quaestione devocatur coram forensibus caussidicis, qui singulas circumstantias in consequentias contortis conclusunculis trahunt, quum principes inuncti & consecrati non iisdem legibus, quibus privati subjiciantur. Praeterea, quum delegata sit illis auctoritas examinandi res ad laesionem regiae personae tendentes, nihilominus causa ita agitur, & litterae torquentur, ut Religio quam profitetur, immunitas & Majestas Principum exterorum & privata inter Principes commercia in quaestione deducantur, & ipsa infra Regiam dignitatem quasi rea pro Tribunali sistatur. Nec alio consilio, quam ut Reginae gratia, & suo in successione jure prorsus excluderetur: quum illa sponte comparuerit ut objecta dilueret, ne honori & innocentiae defuisse videretur. In memoriam etiam revocavit, Quo modo ipsa Elizabetha in quaestione de conjuratione Wiati pertracta fuisset, quum tamen illa innocentissima; religiose affirmando, Etsi Catholicorum incolumitati consultum optaverit, nolle tamen ut cujuscunque caede & sanguine hoc fieret. Se maluisse Hestheram quam Juditham agere, intercedere apud Deum pro populo, quam infimum de populo vita spoliare. Expostulavit, inimicos divulgasse se irreligiosam fuisse. Tempus autem, inquit, erat, quum me in Protestantium Religione informari vellem, verum informari noluerunt,*

noluerunt, quasi de anima mea susque deque ferrent. 1586.
 Jam perorans, *Quum omnia, inquit, in me egeritis, & meo me jure excluseritis, vos caussa & spe cadatis.* Simulque ad divinum numen, Principesque agnatos appellatione facta, & protestatione iterata, rogavit, ut alter haberetur hac de re conventus, utque Patronus ad causam agendam daretur, & Princeps quum sit, verbo Principis crederetur. *Imprudentiæ enim extremæ esse, eorum judicio stare, quos præjudiciis contra se armatos planissime vidit.*

Ad hæc Thesaurarius: *Quum duplicem, inquit, personam gero, alteram Delegati, alteram Consiliarii, primum paucula à me tanquam Delegato accipe.* Burghleius respondet. *Protestatio in acta relata est, & ejusdem exemplum tibi tradetur. Auctoritas sub Regiæ chirographo & Magno Angliæ Sigillo nobis delata est, à quo nulla est provocatio; nec cum præjudicio venimus, sed ad justitiæ amussim judicaturi. Jurisperiti ad nihil aliud collineant quam ut veritas elucescat, quatenus in Regiam personam deliqueris. Potestas nobis facta est plenaria rem audiendi & examinandi, etiam te absente; adesse tamen volumus ne honori detraxisse videremur. Nec cogitavimus tibi quicquam objicere, nisi quod in Regiam personam consciveris, aut tentaveris. Litteræ non alio consilio perlectæ sunt, quam ad facinus contra Regiam personam, & ad illud spectantia explicanda, quæ ita cum aliis rebus intertextuntur, ut sejungi non possint. Ideoque litteræ integræ, & non particulæ hinc inde excerptæ, publice perlectæ, quandoquidem circumstantiæ fidem faciant quibus de rebus cum Babingtono egeris.*

Illa interfata, Circumstantias probari posse, dixit, at factum nunquam, integritatem suam non ex Amanuensium fide & memoria dependere, etsi ingenuos norit. Si tamen ex tormentorum metu, spe præmii & impunitatis, aliquid

Illa interfatur.

1586. *aliquid fassi sint, non admittendum ex justis causis, quas alibi proferat: hominum animos affectibus varie circumagi, illos nunquam hujusmodi nisi in rem vel spem, confiteri voluisse. Litteras posse ad alios, quam ad quos scribuntur, dirigi, & multa quæ non dictaverat, sæpius fuisse inserta. Si chartulæ non ablatae fuissent, & Amanuensem haberet, objecta feliciter confutaret.*

Ille pergit. *At, nihil, inquit Thesaurarius, nisi à XIX. die Junii objicietur, nec chartulæ proderunt, quum Amanuensis & Babingtonus ipse tormentis intacti affirmaverint, te litteras illas ad Babingtonum dedisse, quod etiamsi tu neges, an potior tamen fides affirmationi quam negationi habeatur, Delegati judicant. Verum ut ad rem redeam. Hæc ut consiliarius denuncio, multa de libertate subinde proposuisti. Quod successu caruerint, à te fuit, vel Scotis, & non à Regina. Proceres enim Scotiæ Regem obsidem tradere omnino recusarunt. Et quum postremo de libertate tractaretur, Parrius à Morgano cliente tuo ad Regiæ cædem submissus erat. Ah! inquit illa, tu mihi adversaris. Imo, refert ille, Adversariis Regiæ Elizabethæ ego adversor. Sed de his satis, ad probationes igitur pergamus. Quum illa audire abnueret: Nos tamen, inquit ille, audiemus. Et ego etiam, inquit illa, alio loco audiam, & memet defendam.*

Iterum litteræ proferuntur.

Releguntur jam litteræ ad Carolum Pagettum, quibus docuit, non aliam superesse Hispano rationem Belgium in ordinem redigendi, quam constituendo Principem in Anglia qui ipsi sit usui; ad Baronem Pagettum, ut ad Angliam invadendam auxilia acceleraret; Alani Cardinalis, quibus ille eam *Serenissimam suam Dominam* salutavit, & rem Principis Parmensis curæ commendatam significavit. Inter legendum hæc illa interposuit, *Babingtonum & Amanuenses illam accusasse, ut se excusarent, nunquam de sex percussoribus audivisse, cetera nihil ad rem*

illa interfatur.

rem facere. Alanum pro Præsule reverendo habere, se aliud Ecclesiæ Caput quam Pontificem Romanum non agnoscere. Quo in loco ab eo & exteris Principibus habeatur non ignorare, nec posse impedire si Angliæ Regnam in litteris salutarent. Amanuenses, quum contra officium fidemque jurejurando ipsi firmatam egerint, fidem minime mereri. Semel pejerantibus, si per omnes Deos iterum jurarint, minime credendum. Nec istos se in foro conscientiae obstrictos quocunque jurejurando existimare; quandoquidem fidelitatem & taciturnitatem jam antea ipsi juraverint, nec Angliæ sint subditi. Navum sæpe alias quam ipsa dictarat, scripsisse, & Curlum scripsisse quæcunque Navus jusserat. Ipsam vero velle istorum culpam in omnibus sustinere, nisi quæ labem honori inferant. Istos etiam hæc fortean confessos esse ut sibi consulerent, dum confitendo putarent non ipsi officere, quacum, ut cum Regina, mitius agendum existimarent. De Ballardo nihil audivisse, sed de quodam Hallardo qui operam suam detulerat, quam tamen recusarat, eo quod eundem etiam Walsinghamo operam dicasse acceperat.

Amanuensibus fidem derogat.

Postea, quum notulæ litterarum ad Mendozam, quas Curlus se privato caractere descripsisse agnoverat, prælegerentur, & ex illis premeretur, quasi jus Regni in Hispanum transferre cogitaret, Alanumque & Personium ea de causa Romæ jam hæere; Illa suos fidem jurejurando firmatam fregisse conquesta, respondit: Quum captiva sine spe libertatis curis elanguescerem, nec spes ulla superesset ea perficiendi, quæ plurimi à me & ætate & valetudine jam inclinata expectarunt: visum erat nonnullis, ut successio regni Angliæ in Hispano, aut aliquo Catholico Anglo constabiliretur. Liberque mihi ad Hispani jus astruendum missus erat, qui quum non admitteretur, ego apud nonnullos offensam subii: Ceterum

Eos perjurii arguit. De Regno transcribendo iterum accusatur. Respondet.

1586. *rum spe omni jam in Anglia desperata, stat mihi sententia, opem externam nolle rejicere.*

Sollicitator Delegatos submonuit, quid de illis & eorum honoribus, fortunis, & posteris fieret, si Regnum ita transferretur. Thesaurarius autem docuit, Regnum Angliæ transferri non posse, sed successionis jure ex legibus descendere; atque interrogavit, si plura vellet.

Illa postulavit, ut in pleno Parlamento audiretur, vel Reginam (quam Reginæ rationem habituram speravit,) & Consiliarios præsens alloqueretur. Jamque magna vultus securitate affurgens, cum Thesaurario, Hattono, Walsinghamo, & Comite Warwicensi pauca seorsim contulit. His peractis, Conventus in xxv. diem Octobris ad *Cameram Stellatam* Westmonasterii prorogatur. Hactenus hac de re è commentariis Edwardi Barkeri *regiæ Majestatis Regestarii Principalis, Tho. Wheeleri Notarii publici, Audientiæ Cantuariensis Regestarii,* & aliorum fide dignorum qui interfuerunt.

Sententia
in eam pro-
lata.

Die isto convenerunt omnes Delegati, (præter Salopiensem & Warwicensem affecta tunc temporis valetudine,) & postquam Navus & Curlus singulas litteras, & litterarum exemplaria quæ antea prolata fuerunt, verissima esse, jurejurando, viva voce, sponte, sine spe aut pretio, coram illis asseveranter affirmassent, & confirmassent; sententia in Scotorum Reginam prolata est, Delegatorum sigillis & subscriptionibus firmata, atque in acta relata hisce verbis: *Ex unanimi assensu & consensu suis, sententiam & judicium ad diem & locum ultimum recitatum pronunciant, reddunt, & dicunt, quod post finem prædictæ Sessionis Parlamenti in Commissione prædicta specificata, videlicet, post prædictum primum diem Junii, anno vicesimo septimo supradicto, & ante datum ejusdem Commissionis, diversæ res com-*

1. Et Delegatorum sigillis in *Edd. prioribus.*

passata

*passatæ & imaginatæ fuerunt infra hoc Regnum Angliæ per Anthonium Babingtonum & alios cum scientia, Anglice with the privitie — dictæ Mariæ prætendentis titulum ad Coronam hujus Regni Angliæ, tendentes ad læsionem, mortem, & destructionem Regalis personæ dictæ Domine nostræ Reginæ. At scilicet, quod post prædictum primum diem Junii, anno vicesimo septimo supra dicto, & ante datum Commissionis prædictæ, prædicta Maria prætendens titulum ad Coronam hujus Regni Angliæ, compassavit & imaginata fuit infra hoc Regnum Angliæ diversas res, tendentes ad læsionem, mortem, & destructionem Regalis personæ Domine nostræ Reginæ contra formam Statuti in Commissione prædicta specificati. De hac sententia, quæ ex Amanuensium fide tota pependit, nec illi coram in medium producti ex lege prima anni XIII. ipsius Elizabethæ, plurimus variusque apud homines sermo, dum alii illos fide dignos, alii indignos existimarent. Vide Nauvi ad Regem Jacobum Apologiam anno M.DC.V. scriptam, quo se operose protestando excusat nec fuisse suscepti consilii auctorem, nec suasorem, nec primum indicem, nec officio per negligentiam aut imprudentiam defuisse; imo strenue capita accusationis contra Dominam suam hoc die impugnasse. Quod tamen ex Actis publicis minime constat. Verum eodem die à Delegatis & Regni Judicibus declaratum erat, *sententiam illam nihil derogare Jacobo Regi Scotorum in jure aut honore; sed illum in eodem esse loco, ordine, & jure, ac si sententia illa nunquam lata fuisset.**

De Amanuensium fide dubitatur.

Nauvi Apologia.

Filio non præjudicare declaratur.

Pauculis interjectis diebus habentur Comitiam Parliamentaria Westmonasterii, inchoata potestate quadam vicaria, à Regina Archiepiscopo Cantuariensi, Thesaurario, & Derbiæ Comiti delegata, nec sine exemplo. In quibus proscriptio Baronis Pagetti, Caroli Pagetti, Fran-

Parlamentum habetur.

1586. *cisci Englesfeldi, Francisci Throcmortoni, Antonii Babbingtoni, Thomæ Salisburii, Edwardi Jones, Chedioci Tichborni, Caroli Tilnei & reliquorum conjuratorum confirmatur; & eorum bona & possessiones fisco adjudicantur. Ordines etiam Regni qui sententiam in Scotorum Reginam latam suis suffragiis approbarant, & confirmaverant, unanimi assensu Reginæ libellum supplicem per Cancellarium exhibuerunt, quo maximopere obsecrarunt, ut ad conservandam veram Christi Religionem, Regni tranquillitatem, Reginæ incolumitatem, ipsorum & posterorum salutem, sententia in Mariam Scotorum¹ Reginam ex lege publicaretur. Rationes petitæ à periculis, Religioni, Regiæ personæ, & Regno imminentibus ab illa quæ Pontificiæ religioni innutrita, & in Sacrum foedus ad Protestantium Religionem extirpandam jurata, Regnum sibi, Regina superstite, jamdiu arrogaverat, quamque *excommunicatam* oppugnare justissimum, & vita spoliare meritorium censuerat; florentes Regni familias subverterat, & omnibus machinationibus, & tumultibus in Anglia fomitem suggererat. Illi parcere, nihil aliud esse quam populum perdere, qui impunitatem iniquissime feret, & se ab *Associationis* juramento absolvi non credet, nisi in eam animadvertatur. Postremo in memoriam revocant, quam formidolosa exstant exempla divinæ ultionis in Regem Saulem, quod *Agagum*, & in Achabum, quod *Benadadum*, morte non multaverint. Hæc Ordines Parlamenti.*

²Elizabetha respondet.

Regina magna & vultus & vocis Majestate, in hanc sententiam respondet: “Immensa illa superni numinis
“erga me beneficia tot sunt & tanta, ut non solum pro
“beneficiis humillime agnoscam, sed tanquam miracula
“cum admiratione suspiciam, quandoquidem oratione

1. Reginam lata ex lege in *Edd. priorib.* 2. *Deest hæc nota marginalis in Edd. Belg.*

“consequi

“consequi plane nesciam. Quamvis nemo omnium
 “mortalium plus divino numini debeat quam ego ipsa,
 “toties non sine miraculo ex periculis erepta; plura ta-
 “men non alio quam hoc uno nomine debeo, quod &
 “miraculi instar duco. Scilicet, quod, ut cum propensis-
 “sima omnium benevolentia Regni gubernacula suscepi,
 “ita annis nunc xxviii. decursis, eandem, si non mayo-
 “rem, benevolentiam perspicio. Qua si semel excidero,
 “me spirare fortasse, sed certe vivere ne quidem persen-
 “tiscerem. Nunc autem quamvis vitæ periculum fuerit
 “intentatum, nihil tamen me adeo sollicitam habuit, quam
 “quod ejusmodi crimine illa se astringit, quæ ejusdem
 “sexus, ejusdem ordinis, ejusdem stirpis, & sanguine qui-
 “dem conjunctissima. Tantumque abfuit, ut erga illam
 “fuerim malevola, ut quum molitiones in me nonnullæ
 “dilucescerent, ad eam clam scripserim, si eas privatis
 “ad me litteris fateretur, silentio involverentur. Nec eo
 “sane animo scripsi, ut irretirem, quum mihi innotesce-
 “rent quæcunque fateri poterat. Veruntamen, etsi huc
 “usque res devenerit; si vere resipisceret, nemo ejus caus-
 “sam contra me susciperet, & hinc mea unius vita, non
 “universi populi salus penderet, (absit fingendi vanitas)
 “libentissime sane ignoscerem. Imo si Anglia ex morte
 “mea res florentiores, & Principem fortiretur potio-
 “rem, vitam libentissime ponerem. Vobis enim & populo, non
 “mihi vivere expeto. Nec est, quum ita vitam instituerim
 “meam, cur aut vitam appetam, aut mortem extimescam.
 “Vitæ communis ego haud ignara, parui, imperavi. Vi-
 “cinos bonos & malos habui, perfidiam in fiducia ex-
 “perta sum. Beneficia male collocavi, & quum bene fe-
 “cerim, male audivi. Dum hæc præterita animo recolo,
 “præsentia video, & futura exspecto, felicissimos eos exi-
 “stimo qui hinc citius demigrant; contra hujusmodi ta-

1. Mortalinm sit, qui plus in *Edd. priorib.*

1586. “men mala virilem animum induo, ut quicquid evenerit,
“mors me imparatam non opprimat.

“Quod ad has prodiones, non ita mihi, vel Regni
“mei Legibus præjudicabo, ut non existimem quin illa
“prodionis architecta legibus priscis teneretur, etiamsi
“lex recens nunquam sancita fuisset; quæ tamen in illius
“fraudem neutiquam sancita fuit, quod nonnulli pronò
“in illam favore suspicati sunt. Tantum aberat ut ad il-
“lam illaqueandam sanciretur, ut potius ad præmonen-
“dam, & deterrendam ne quid contra attentaret. Verum
“enimvero quum jam legis vim habeat, ex ea in illam
“agere visum erat. At vos Jurisconsulti, in juris apicibus
“excutiendis, & formulis confectandis, potius quam ipsis
“legibus interpretandis adeo curiosuli estis, ut ex formula
“vestra, illa in quæstionem intra Staffordiensem Comita-
“tum fuerit vocanda, & ad tribunal manu sublata, XII.
“virorum judicio *de facto* sistenda. Bella sane formula
“judicii in Principem. Ad hujusmodi absurda amolienda
“consultius mihi videbatur causam tantam ad Regni
“Proceres & Judices examinandam referre, & hoc vix
“sufficit, quum in nos Principes, tanquam in Theatro
“propositos, omnes omnium oculi conjiciantur, & in no-
“bis vel minimus nævus ex longissimo intervallo conspi-
“ciatur. Ut anxie providendum ne quid nobis indignum
“admittamus. Me autem recenti lege in angustias com-
“pegistis, ut ego de illius supplicio statuam, quæ Princeps
“mihi sanguine conjunctissima, cujusque in me molitio-
“nes tantum inflixerunt dolorem, ut ne audiendo auge-
“rem, Parlamentariis his Comitiis libens abfuerim: &
“non ex insidiantium metu, ut nonnulli opinantur. Ve-
“runtamen hoc arcanum ego effutiam (quæ alias haud
“futilis :) hisce oculis vidi, & legi juramentum quo non-
“nulli me intra mensem perimere se devinxerunt. Hinc
“vestrum in me periculum prævideo, quod ut propulsem,
“sane diligenter curabo. “ *Asso-*

“ *Associatio* vestra pro mea salute mihi animo non ex- 1586.
 “ cidit, quam ne cogitavi quidem, priusquam plurimorum
 “ *syngraphæ* sigillis munitæ mihi ostensæ. Ea certe ani-
 “ mum & amorem erga vos meum arctissimis in perpe-
 “ tuum obstrinxit vinculis, quæ non aliunde, quam è vestro
 “ & Reipub. amplexu solatia peto. Quandoquidem au-
 “ tem res quæ nunc agitur, rarissimi sit exempli & longe
 “ maximi momenti, spero vos non expectare, ut aliquid
 “ jam certò statuam. Mei enim moris est etiam in rebus
 “ minoribus diu deliberare quod semel statuendum. Deum
 “ Optimum Maximum comprecabor, ut mihi radios lu-
 “ minis sui in mentem infundat, quo pervideam, quid ex
 “ usu sit Ecclesiæ, Reipublicæ, & vestræ salutis. Ne mora
 “ tamen periculum attrahat, quæ mea sit sententia, op-
 “ portune significabo. Vos interim à me singula expecte-
 “ tis velim, quæ ab optima Principe optimi cives exspe-
 “ ctare poterunt.”

Duodecimo post die, quum animo rem altius agitasset, Ut aliud re-
 medium
 excogitent,
 rogat.
 ancipiti cogitandi cura distracta, & quasi consilio impar,
 misso ad Proceres Cancellario, & Puckeringo ad ceteros
 in Inferiori Confessu, rogavit, ut de re tanta diligentius
 denuo consilium susciperent, & salutaris aliquod reme-
 dium excogitarent, quo Scotorum Reginæ vitæ parcere-
 tur, & suæ securitati consuleretur.

Quum illi diu multumque deliberassent, & bona mala-
 que Principis ad omnes spectare judicassent, in eandem
 sententiam una omnium voce denuo itur, & hisce de caus-
 sis: *Quod Reginæ securitati, Scotorum Regina superstite,* illi respon-
 dent.
*consuli non poterat, nisi vel illa serio resipisceret, & cri-
 mina agnosceret, vel arctiori custodia, syngraphis & jure-
 jurando constringeretur, vel obsides daret, vel regno disce-
 deret. Resipiscentiam in illa sperarunt nullam, quando-
 quidem Reginæ, quæ vitam conservarat, malam gratiam
 retulerat, nec dum crimina agnoscat. Custodiam arctio-
 rem,*

1586. *rem, syngraphas, jusjurandum, & obsides instar nibili habuerunt, quum hæc, Regina sublata, protinus evanescerent. Sin regno discederet, metuerunt ne signa ad Regnum aggrediendum illico tolleret. Hæc quum Cancellarius & Puckeringus inferioris Confessus Orator fufe explicassent, perurgendo ut sententia executioni demandaretur, quandoquidem sit injustitiæ, juris executionem vel uni alicui subditorum petenti denegare; multo magis universis Anglis eandem una voce & una mente tantopere efflagitantibus; Regina hujusmodi habuit orationem:*

illa repli-
cat.

“ Perquam grave est illud iter è quo, & dum pergitur,
 “ & quum conficiatur, nihil nisi molestia percipiatur.
 “ Conflictata sum hodie, si unquam alias, loquerer, an si-
 “ lerem. Si loquar & non conquerar, certe simulabo: Si
 “ fileam, vestra opera luditur. Sin autem conquerar, no-
 “ vum plane videatur. Attamen fateor mihi primis in vo-
 “ tis fuisse, ut ad vestram securitatem, meamque simul sa-
 “ lutem, alia quæpiam ratio excogitaretur, quam quæ
 “ nunc proponitur. Ita ut non possim non conqueri co-
 “ ram vobis, etsi non de vobis, quum ex vestris intelligam
 “ petitionibus, meam salutem ex alterius exitio totam de-
 “ pendere. Si qui opinentur me tempus data opera pro-
 “ telasse, ad eminentiam clementiæ laudem captandam,
 “ me sane injuria indigne afficiunt, quod optime ille no-
 “ vit, qui internas animorum cogitationes penitissime ex-
 “ plorat. Si qui arbitrentur, Delegatos non ausos aliam
 “ pronunciare sententiam, ne aut mihi displicere, aut meæ
 “ saluti deesse viderentur, illi injuriis me onerant longe
 “ indignissimis. Administrum enim mei aut officio defue-
 “ runt, aut meo nomine Delegatis significarunt, me volu-
 “ isse, & jussisse ut singuli ex animi sententia libere age-
 “ rent, & quæ publice expromere noluerunt, mihi priva-
 “ tim impertirent. Ex propensissimo meo erga illam ani-
 “ mo fuit, ut altera ratio occurrendi malo excogitaretur.
 “ Verum

“ Verum quum jam certò constet meam salutem sine il- 1586.
 “ lius exitio deploratissimam esse, intimo doloris sensu
 “ afficior, quod ego, quæ tot rebellibus vitæ gratiam feci,
 “ tot prodiones connivendo aut reticendo neglexi, in
 “ tantam Principem jam tandem sævire videar.

“ Ex quo ad gubernaculum hujus Regni sederim, plures
 “ famosos libellos in me quasi tyrannam editos vidi. Scri-
 “ ptoribus cedat in bonum. Credo illos nova voluisse
 “ significare, & novum certe mihi videbatur, me tyran-
 “ nidis nota inuri. Utinam tam novum esset de illorum
 “ impietate audire. Quid illi jam scriptis non prodent,
 “ quum audierint me consensisse, ut carnifex proximæ
 “ cognatæ sanguine cruentetur? Tantum abest à me cru-
 “ delitas, ut ad meam vitam conservandam vim illi infer-
 “ rem nullam, nec tam sollicitè ad meam vitam produ-
 “ cendam, quam utriusque conservandam incubui: quod
 “ jam fieri non posse, intoleranter doleo. Non adeo men-
 “ tis sum inops, ut pericula mihi objecta non videam, nec
 “ tantæ vecordiæ, ut ferrum ad me jugulandam exacuam,
 “ nec tam supinæ socordiæ, ut vitæ non caveam. Sed hoc
 “ mecum cogito, plures esse qui pro Principis vita vitam
 “ suam periculis exponant, è quorum tamen numero me
 “ non profiteor. Hæc animo subinde versavi. Verum
 “ quum plures in me calamos & linguas strinxerint, liceat
 “ mihi qualemcunque pro me defensionem instituere, ut
 “ videatis pro cujusmodi feminæ salute tantopere invigi-
 “ lastis. Ut vestram quidem vigilantiam gratissimo animo
 “ recolo, ita parem gratiam non retulero, si mihi totidem
 “ superessent vitæ, quot vestrùm singulis.

“ Quamprimum Sceptrum acceperim, Dei largitoris
 “ non immemor, ab ejus cultu, & Religione in qua nata,
 “ innutrita, &, ut spero, moritura sum, Regnum auspica-
 “ bar. Etsi me haud latuerit, quot me ex Religione mu-
 “ tata circumfederint domi pericula, quantique Reges al-

1586. “ terius professionis foras, hostilem in me animum indue-
 “ rint, minime tamen commovebar. Deum enim, quem
 “ solum spectavi, & me, & causam propugnaturum novi.
 “ Hinc tot in me promanarunt molitiones & conjurati-
 “ ones, ut me superesse demirer, nisi præter spem semper
 “ divinitus adfuisset auxilium. Jam, ut majores progres-
 “ sus in arte regnandi facerem, quæ regibus digna, diu
 “ multumque cogitavi; deprehendique apprime neces-
 “ sarium esse, ut potioribus illis virtutibus, *Justitia, Tem-*
 “ *perantia, Prudentia, & Fortitudine* abunde instrueren-
 “ tur. Has duas posteriores, quæ omnino viriles, ut mihi
 “ arrogem, sexus non permittit. De prioribus autem illis,
 “ & lenioribus, hæc ausim (absit ostentatio) dicere. Sum-
 “ mos cum infimis pari jure continui, neminem extuli
 “ quem non dignum censui, aures credulas minime præ-
 “ bui, judicium præjudicio, causa inaudita, non corrupti.
 “ Non tamen dixero, quin multa mihi nimium prono par-
 “ tium favore referri potuerint. *Bonus enim cautusque*
 “ *Princeps sæpe venditur*, quum singula audire non pos-
 “ sit. Hoc tamen asseveranter dixero; Judicium pro ca-
 “ ptu meo veritati semper famulabatur. Ut ille amicum
 “ monuit ne quid responderet, priusquam *Alphabetum*
 “ percurrisset, ita nec ego temere & tumultuario quic-
 “ quam statui.

“ Quod igitur ad consultationes & consilia vestra, tam
 “ evigilata, provida, & salutaria; ad mei conservationem
 “ esse agnosco, & ex animis tam integris, & mihi devo-
 “ tissimis emanasse, ut mihi omnibus nervis sit conten-
 “ dendum, ne optime merentibus ingrata videar. Quod
 “ ad petitionem vestram, oro & obtestor, ut responso
 “ sine responso acquiescatis. Judicium vestrum approbo,
 “ rationes percipio, ancipitem tamen cogitandi curam, quæ
 “ me torquet, excusatam quæso habetote. Animum erga
 “ vos gratissimum, & hoc responsum, si modo responsum
 “ putetis,

“putetis, æqui bonique consulite. Si dixero, me haud
 “facturam quod petitis, dixero forsan plus quam cogito;
 “sin facturam dixero, me, quam conservatam velitis, in
 “perniciem præcipitabo, quod pro vestra prudentia certò
 “scio nolitis, si loca, si tempora, & mores hominum ac-
 “curate consideretis.” Post hæc Ordinum conventus pro-
 rogatur.

Per id temporis Baro Buckhurstus Bealusque ad Sco-
 torum Reginam mittuntur, ut significarent sententiam Hæc Scorum
 significan-
 tur.
 in eam latam; eandem ut justissimam, Parliamentaria au-
 ctoritate fuisse comprobata & confirmatam, executionemque ex *Justitiæ, Securitatis, & Necessitatis* ratione
 summopere ab Ordinibus efflagitatam: ideoque persua-
 derent, ut peccata in Deum Reginamque agnoscens ante
 mortem pœnitendo expiaret; innuentes quod ea super-
 stite Religio in Anglia recepta non possit subsistere.
 Hinc illa insolita quadam alacritate triumphare videba-
 tur, Deo gratias agendo, sibi gratulando, quod ad reli- Lætanter
 audit.
 gionem restabiliendam in hac Insula instrumentum ha-
 beretur. Et vehementer rogabat, ut Sacerdotem Catho-
 licum haberet ad conscientiam dirigendam & Sacramenta
 ministranda. Episcopum & Decanum, quos in hunc u-
 sum commendarunt, prorsus rejecit, gentemque Anglo-
 rum acrius perstrinxit dictitando, *Anglos in suos Reges
 subinde cædibus sæviisse, ut neutiquam novum nunc sit,
 si etiam in me ex eorum sanguine natam itidem sævi-
 erint.*

Promulgationi sententiæ aliquantisper intercessit *l' Au-
 bespinæus* Legatus Gallicus, sed, aulicis nonnullis sedulo
 satagentibus, mense Decembri publica præconis voce
 per urbem Londinum, Prætore, Senatu, & selectissimis
 civibus præsentibus, posteaque per reliquum Regnum pro-
 mulgatur. In programmate Regina promulgationem hanc Sententia
 in eam pro-
 mulgatur.
 non sine summa animi anxietate, ex quadam necessitate

1586. & vehementissimis Ordinum Regni obtestationibus extortam fuisse serio protestata est, etsi erant qui hoc ex arte muliebri existimarunt, quæ quod percipiunt, semper malint coactæ videri.

Illam tulit
compositæ.

Ab Elizabetha
quædam petit.

Funestæ hujus sententiæ promulgatione Scotorum Reginæ denunciata, tantum abfuit ut animo caderet, ut stabili vultu, sublatis in cœlum oculis & manibus, gratias Deo egerit: Et quanquam omni dignitate à Powletto custode exuta, non alio quam miseræ ex infima sorte mulierculæ loco haberetur, animo tamen pertulit æquissimo. Facultate autem scribendi ægerrime ab illo impetrata, litteris ad Elizabetham XIX. Decembris datis, *omnem in illam hostilis animi malitiam amolitur, de illa damnationis sententia Deo gratias agit, qui ærumnosæ in hac vita peregrinationis finem instare voluerit. Rogat, ut hæc, quæ sequuntur, beneficia, ipsi soli, non aliis accepta ferat, quum à Zelotis novatoribus, qui primum in Anglia locum tenent, nihil boni exspectare possit. Primum, quum adversarii innocenti sanguine fuerint saturati, ut corpus in aliquam sanctam terram sepeliendum à famulis deferatur; præsertim in Galliam ubi mater in pace quiescit. Quandoquidem majorum cineribus in Scotia vis sit illata, templaque diruta aut profanata; nec in Anglia inter priscos Reges, communes utriusque majores, sepulturam Catholico ritu sperare possit. Ita corpus requiescat tandem, quod animæ conjunctum requievit nunquam. Secundum (quandoquidem occultam nonnullorum tyrannidem formidaret) ne, Elizabetha nescia, supplicio in occulto afficeretur, sed famulis & aliis spectantibus, qui verum de fide in Christum, obedientia erga Ecclesiam, & vitæ exitu testimonium perhiberent, contra falsos rumores quos adversarii comminiscantur. Tertium, ut famuli libere & in pace, quo velint, discederent, bonisque, quæ testamento legaverat, gauderent. Hæc nomine*

mine Jesu Christi, per cognationem, per manes & memoriam Henrici VII. communis utriusque progenitoris, per honorem Regium quem gesserat, obtestando rogat. Deinde conqueritur, omnem Regium cultum quorundam Consiliariorum jussu sibi abstrahi, eorum malitiam ad majora prorupturam ominatur. Adjicit, si litteras & chartulas ablatas sine fuco & fraude exhibuissent, ex illis liquido constare potuisse, non aliam subesse sui exitii causam, quam anxiam quorundam de Elizabethæ securitate sollicitudinem. Postremo ut paucis ipsa sua manu de his rescribat maximopere contendit. An hæ litteræ ad Elizabethæ manus unquam pervenerint, non dixerò.

1586.

Ceterum varii pro vario hominum ingenio hac de re ^{Judicia de Scotæ causa in utramque partem.} excitati sunt sermones, ut Ecclesiasticæ nationis (quæ plerumque admodum vehemens est) declamationes & exclamationes utrinque taceam.

Erant æqui boni rerum æstimatores qui asperius cum ^{Pro illa.} illa actum existimabant, eo quod fuerit Princeps libera & absoluta, in quam folius Imperium sit Dei, quod arcto cognationis vinculo Elizabethæ conjunctissima, quæ etiam illi à rebellibus è Regno suo ejectæ, statim atque in Anglia appulisset, per Henricum Midlemorum, omnem humanitatem & hospitii jura prolixè verbo Principis pollicita; contra tamen in custodia detinuerat, & sacra hospitii jura violarat. Quod alio loco quam bello captæ haberi non posset, omnemque expediendæ salutis & libertatis rationem bello captis licitam esse. Quod in Majestatem peccare non posset, quia subdita non fuerit, & *Par in Parem* non habeat potestatem; inde judicium Imperatoris in Robertum Siciliæ Regem irritum fuisse, quia Imperio non esset subditus. Quod Legati Principum administri, si in Reges, apud quos Legatione funguntur, conjuraverint, Majestatis crimine non teneantur, multo minus, ipsi Principes. Quodque affectus, nisi sequatur

1586. quatur effectus, non puniendus. Inauditum etiam esse, Principem carnifici subjici. Ad hæc, illam contra Jus Divinum, Civile Romanorum, & Anglorum, imo etiam contra Legem primam Parlamenti anno XIII. ipsius Elizabethæ damnatam fuisse. Qua sancitum, *neminem in judicium vocandum de pernicie in Principis vitam intentata, nisi ex testimonio & jurejurando duorum legitimorum testium qui coram reo sistendi*; quum in hoc judicio nullus testis in medium productus, sed illa absentium amanuensium testimonio oppressa. Differebatur etiam varie de fervorum, incarceratorum, & domestici testimonii fide, & illud Hadriani Imp. laudabatur; *Testibus, non testimoniis credendum.*

Hi tacite conquerebantur, emissarios subornatos fuisse, qui mulierem injuriæ opportunam, & libertatis avidam, simulatione, ementitis litteris, & concinnatis dolis in fraudem illexerant, consilia præriperant, & in pejora pertraxerant, quæ illa ne cogitasset quidem, si qua par fuit cura custodita fuisset, & ejusmodi subdoli machinatores non compositò submissi. Aulicis omni ævo familiare esse, invisos etiam invitos in proditionis crimen impellere, & innocentia incautæ semel incarceratæ periculum insidiosè creare.

Contra
illam.

Alii erant qui illam liberam & absolutam non censebant, sed tantum titularem Reginam, quia Regno cesserat, & quum in Angliam primum veniret, se Regina Angliæ protectioni subjecerat, utque bene agendo legum beneficio usa erat, ita male agendo earundem æquitati subesset, juxta illud Jurisconsultorum, *Non mereri legis beneficium, qui in legem commisit*, alias melior esset conditio Principis extranei in alterius Regno peccantis, quam bene regnantis. Illam etiam subditam esse, licet non *originariam*, tamen *temporariam* existimarunt, quia duo absoluti Principes, quoad auctoritatem Regiam, simul

mul in uno Regno esse non possunt. Hanc esse receptam Jurisprudentum sententiam, *Rex extra suum territorium (nisi in expeditione bellica) privatus est, ideoque Regalia neque conferre, neque exercere possit.* Præterea illam ex delicto merum imperium amisisse, ¹ subditos vel *domicilio*, in Majestatem posse committere. Quod ad cognationem: Nullam esse cognationem propiorem quam patriam. Illam alterum esse nobis Deum & primum maximumque parentem. Quod ad humanitatis & hospitii officia promissa, non illa privilegia esse ad maleficia postea impune committenda. Promissa intelligenda *rebus in eodem statu permanentibus, & non mutatis.* Qui crimen commisit, non meruit gaudere securitate promissa; & hospitii quidem sancta esse jura, at patriæ sanctiora. Principes perinde ac Pontificem sibi nunquam manus ligare. Et omnes fortius Reipub. quam propriæ promissioni obligari. Quod si cum illa ut bello capta sit agendum, objectarunt è nescio quo, *Illis solis captivis parcendum, à quibus nullam pacis perturbationem suspicari possumus, ceteris nequaquam.* *Parem* autem in *Parem* habere potestatem, quoties *Paris* sui iudicio quis se subjecerit, vel expresse verbis, vel tacite contrahendo, vel delinquendo intra sui *Paris* jurisdictionem. Papam sententiam Imperatoris in Robertum Siculum rescidisse, quod factum in territorio Imperiali non fuerat patratum, sed Papali. Legatis jure gentium indultum esse propter necessitatem Legationis ut sint inviolati, non autem Regibus in aliorum ditionibus scelera machinantibus. Denique in læsæ Majestatis crimine affectum, sine effectu puniendum; & in mortem Principis moliri, imo molitionem scire, & reticere, inter læsæ Majestatis crimina censeri. Plures Reges damnatos & supplicio affectos fuisse, scilicet Rhescuporim Thraciæ à

1. Subditos autem vel domicilio, &c. in *Edd. prioribus.*

1586. Tiberio, Licinium & Maximianum à Constantino Maximo, Bernardum Italiæ, Conradinum Siciliæ, &c. Denique, quod instar omnium, *Salutem populi supremam legem esse, & nullam legem Reipub. incolumitate esse sanctiorem. Hoc jus Jovem ipsum sanxisse, ut omnia, quæ Reipub. sunt salutaria, legitima & justa habeantur.* Imo Pontifices Romanos non in publicam, sed in suam securitatem Ecclesiasticos Principes è medio sustulisse, ut Bonifacius VIII. Cœlestinum V. Pontificatu abdicatum, tollendum curavit, dum metueret, ne ob singularem pietatem ad Pontificatum denuo revocaretur; Urbanus Sextus quinque Cardinales saccis infutos in mare projecit, aliosque capite truncavit, & duorum corpora in furno exsiccavit, quæ mulis imposita in terrorem circumferri jussit. Præterea Amanuenses inter servos non habendos, & domesticum testimonium ad ea quæ domi secretò gesta fuerunt, admittendum. Atque subtilius disputatum erat, an accusatores sponte jurati, criminisque affines, ad accusationem tuendam in causis criminalibus sint coram sistendi. Denique nullum magnum extare exemplum quod non aliquid ex iniquo habeat. Hæc & hujusmodi tunc jactari audivimus.

Rex filius
pro illa in-
tercedit.

Scoti non-
nulli con-
tra.

Ille litteris
& nunciis.

Interea Rex Scotorum, qua eximia erat in matrem pietate, pro ejus salute toto conatu enixe per Guil. *Keithum* contendit, nec quicquam quod filio optimo & pi-entissimo, & Rege prudentissimo dignum omisit. Sed nullo plane successu, quum Scoti factionibus inter se essent divulsi, & plures Elizabethæ quam captivæ stude-
rent; usque adeo, ut nonnulli ex illis Elizabetham lit-
teris occulte sollicitarent ad supplicium maturandum; &
Ministri Scotici à Rege jussi, matris salutem precibus
Deo per Ecclesias commendare, præ odio Religionis
quam illa profitebatur, obstinate recusarent. Ille tamen,
ut antea crebris nunciis & creberrimis litteris apud Re-
ginam

ginam intercefferat, nunc crebrioribus, & vehementif-
simis summopere interpellavit. In quibus conquereba-
tur, *iniquissimum & indignissimum esse, Proceres, Con-*
siliarios, & subditos Angliæ sententiam ferre in Regi-
nam Scotorum, eamque Regio Anglorum sanguine natam:
nec minus iniquum, vel putare, Ordines Angliæ Parla-
mentaria auctoritate veros & certos heredes successionis
jure & hereditate legitima posse excludere, (quod non-
nulli in terrorem subinde minabantur.)

Misit etiam Patricium Greium, & Robertum Melvi-
num, qui Reginæ significarunt, *Eum pro summa neces-*
situdine, non posse credere quin illa celebritatem nomi-
nis, virtutibus, & imprimis clementia ubique comparatam,
sine omni crudelitatis macula illibatam conservaret; ean-
demque nullo modo sanguine matris suæ inquinaret, quæ
ejusdem regię erat conditionis, ejusdem sanguinis, &
ejusdem sexus; quamque ille (quandoquidem magnam
in se Religionem maternus sanguis possideat) derelin-
quere non poterat, aut eorum sævitie relinquere, qui
jamdiu ipsi, perinde ac matri perniciem anhelarunt. A-
liis in litteris postquam fusc explicasset, quam ancipiti
cogitandi cura, & ægerrimi animi angoribus tanta de re,
quæ eum tum naturæ, tum honoris ratione attingit, &
astringit, discrucietur; & in quas angustias, atque exi-
stimationis discrimen apud suos præcipitaretur, si qua-
vis matri inferatur: hæc ex interno doloris sensu & fi-
liali affectu attentius Elizabethæ perpendenda proposuit.

Quantum sua ad honorem intersit, qui & Rex est & fi-
lius, si mater charissima, eademque Princeps absoluta,
morte infami ab illa afficiatur quæ sanguinis & fæderis
vinculo est conjunctissima. An ex Jure Divino quid in
illos ex Lege juste agatur, quos Numen Divinum sum-
mos justitiæ ministros constituit, quos Deos in terris
dixit, quos inunxit, inunctosque tangi vetuit, impuneque

Quædam
consideran-
da propo-
nit.

1586. violari non sinet? Quam portentosum sit, Principem absolutum subditorum iudicio subicere? Quam prodigiosum, si Princeps absolutus pernicioso ad sua & aliorum Diademata profananda exemplo præeat? Præterea quid ad hanc severitatem propelleret? Honor an Utilitas? Si Honor, majorem honorem compararet parcendo. ita enim cum æterna clementiæ laude, & se, omnesque Orbis Christiani Principes beneficio obligaret, quos alias cum famæ jactura & sævitæ nota non posset non abalienare. Sin Utilitas, videndum an quid utile esse possit, nisi quod rectum honestumque sit. Conclūsit rogando, ut Legati ejusmodi responsum referrent, quod Regina piissima sit dignissimum, & Rege cognatoque amantissimo non indignum. Verum quum Legati minas interpellationibus intempestive intermiscerent, minus grati erant, & post aliquot dies spe quidem tenui dimissi.

Gallus etiam per Legatos.

Bellieuri pro Scota rationes.

Pomponius *Bellieurus*, qui hac de caussa à Gallorum Rege missus, quum ad Reginam comitatus *L'aubespinao a Castro Novo*, Legato ordinario, accessisset, & paucis significasset, in quam contrarias partes Rex Galliarum distractus esset, hinc pro singulari erga illam studio, inde pro arcta inter ipsum & Scotorum Reginam necessitudine, hæc & hujusmodi semel atque iterum scripto proposuit.

Christianissimi Regis Gallorum & reliquorum Regum omnino interesse, ne Regina & Princeps libera, atque absoluta, morte afficiatur.

Salutem Reginæ in majus discrimen ex Mariæ morte, quam ex vita devocandam; illam custodia emissam nihil in Reginam posse moliri, cui jam valetudinariæ exiguum vitæ curriculum supersit.

Quod Regnum Angliæ arrogaverit, non crimini vertendum, sed tenellæ ætati, & pravis consultoribus ascribendum.

Illam

Illam in Angliam supplicem venisse, ideo minus juste detentam, nunc tandem vel pacto pretio dimittendam, vel misericordia prosequendam. Præterea Principem absolutum in quæstionem neutiquam vocandum, adeo ut Cicero dixerit, Ita inusitatum est Regem capitis esse reum, ut ante hoc tempus sit inauditum.

Si illa sit innocens, non plectendam, si nocens, parcendam. Hoc enim in majorem honorem & utilitatem celsurum, & futurum æternum Anglicæ clementiæ exemplum, historia Porcennæ, in hanc rem memorata, qui Mutii Scævola, in ejus cædem conjurati, dextram è flammis abstraxit, & dimisit.

Primum bene regendi præceptum esse, ut sanguini parcat, sanguinem clamare sanguinem. In eam sævire, non posse non atrox & sanguinolentum videri.

Gallum vero omnem operam sedulo daturum, ut omnes omnium in Reginam machinantium conatus retundantur, Guisiosque Scotæ cognatos in idem juraturos & syngraphis confirmaturos, qui, si illa morte afficiatur, gravissime ferant, & forsitan non inultam patiantur.

Postremo postularunt ne ex judicio tam rigido & extraordinario in eam ageretur; sin minus, Gallum non posse non gravissimam offensionem habere, quomodocunque ceteri Principes persentiscant.

His scriptis ita in margine articulate responsum; Reginam Angliæ sperare, Christianissimum Galliarum Regem non minorem ejus rationem habiturum, quam Scotæ, quæ perniciem machinata est Principi innocenti, proximæ cognatæ, & Gallo confœderatæ. Regibus & rebus-publicis expedire, ne malefacta (maxime contra Principes) sint impunita.

Ejus rationibus responsum.

Anglos, qui summum unius Elizabethæ imperium in Anglia agnoscunt, non posse duas summas, liberas, & absolutas Principes in Anglia simul agnoscere; aut aliam

1586. *quamcunque in Anglia ei, dum vixerit, adæquandam. Nec videre quidem quomodo Scota & filius qui hodie regnat, Principes summi & absoluti simul habeantur.*

An Reginae salus majoribus exponatur periculis, illa sublata, ex futuris dependet contingentibus. Ordines Angliæ hac re cogitatò perpensa aliter sentine. Mala molendi nunquam defuturas occasiones, præcipue quum res eo nunc deveniret, ut nulla spes alteri supersit, nisi altera exstinguatur, & hæc subinde menti occurrat, Aut ego illam, aut illa me. Quo minus restat illi vitæ, hoc citius conjuratos Reginae periculum acceleraturos.

Jus quod arrogavit in Regnum Angliæ, necdum voluisse renunciare, & ideo jure optimo in carcere fuisse detentam, & detinendam, (quamvis supplex in Angliam venerit,) donec renunciaverit. Et quæ in carcere crimina patravit, luere debere, quacunque de causa in carcerem fuerit conjecta.

Reginam etiam jam antea illi clementissime pepercisse, quum unanimi Ordinum consensu ob rebellionem, ad conficiendas cum Norfolcio nuptias excitatam, damnaretur. Iterum parcere misericordiam esse male-sanam & crudelem. Neminem ignorare illud Jurisprudendum, Delinquens in alieno territorio & ibi repertus, punitur in loco delicti, nulla habita ratione dignitatis, honoris, aut privilegii. Idque tum Legibus Angliæ licere, tum exemplis Licinii, Roberti Regis Siciliae, Bernardi Regis Italiae, Conradini, Elizabethæ Reginae Hungariæ, Joannæ Neapolitanæ, & Dejotari constare, pro quo Cicero agens, non iniquum esse dixit regem capitis esse reum etsi inusitatum. Ita enim se verba habent. Quod primum dico de capite fortunisque Regis. Quod ipsum etsi non iniquum est, in tuo duntaxat periculo, tamen est ita inusitatum, &c.

Illam plectendam quæ justo judicio rea peracta, quum
quod

quod justum, id sit honestum; & quod honestum, sit etiam utile. 1586.

Historiam Porsennæ rei propositæ minus convenire, nisi quis longum esse agmen insidiantium Reginae existimet, & persuadeat Scotam intactam dimittere ex terrore & aliqua honoris sed nulla salutis ratione, ut Porsenna Mutium dimisit, quum trecentos similes in ejus cædem conjurasse affirmasset. Ad hæc Mutium bello denunciato aggressum esse Porsennam, Mutioque dimisso, omni periculo se defunctum sibi certò persuaserat.

Sanguini parcendum, at innoxio. Hoc Deus mandavit. Verum est, vocem sanguinis innoxii clamare sanguinem, & Galliam ante lanienam Parisiensem, & postea hoc posse testari.

Supplicium juste inflictum, non posse videri sanguinolentum, ut nec medicamentum rite & juste præparatum, violentum censendum.

Quomocunque Guisii Scotæ cognati rem ferant, Reginae maximi interesse ut potius sui, procerum, populique Anglici salutem spectet, è quorum complexu tota pendet, quam quorumcunque offensionem. Eo rem devenisse, ut diverbium vetus de duobus Principibus, Conradino Siculo, & Carolo Andino, jam de duabus Reginae usurpetur, & vere dicatur, MORS MARIÆ, VITA ELIZABETHÆ; ET VITA MARIÆ, MORS ELIZABETHÆ.

Galli, aut Guisiorum promissa, securitatem Regno & Reginae non posse præstare, multo minus vitam compensare, si illa fuerit sublata.

Gallum occultas contra se machinationes domi non posse deprehendere, aut cohibere; nedum contra Regiam Angliæ. Proditionem etenim esse obscuram, ideoque inevitabilem. Si scelus semel peractum: quid proderit promissum exigere? Quomodo incomparabilis Principis mors resarciatur, & quod remedium Reipublicæ simul morienti

1586. *morienti in tristissima rerum omnium confusione inveniat?*

Guistorum syngraphas & juramenta quantuli sint momenti, qui meritorium judicant Pontifici Romano adversantes è medio tollere, juramentique dispensationes facillime consequantur? Et quis Anglorum, Elizabetha extincta & Scota ex Guisiana familia ad Regium fastigium evecta, eos Regicidii accusabit? Aut si quis accusaverit, an inde poterit mortuam in vitam revocare?

Quod vero Legati hoc judicium rigidum & extra ordinem dixerint, minus considerate dixisse, (quandoquidem nec processum, nec probationes viderint) & asperius, quam par est, Regni Angliæ Ordines, homines nobilitate, virtute, prudentia, & pietate selectissimos taxasse. Imo omnino inconsiderate ejusmodi verba Galli nomine protulisse, quasi & Reginam & Regis Ordines minando terrent. Anglos non solere Gallorum minis terri, quo minus suæ securitatis stabilendæ rationem inirent, quum illi interim nullam idoneam pericula instantia depellendi commonstrarint.

¹ Obierunt Edwardus Baro Dudleius, Fredericus Baro Windesorus, & Henricus Sidneius.

M. D. LXXXVII.

Legatus in
Elizab. vi-
tam agit.

DUM hæc accurate, & copiose pro hominum captu, ex odio, vel studio disceptantur, *L'aubespinaeus*, Ordinarius Galli in Anglia Legatus, totus Guisianæ factioni devotus, non rationibus, sed malis artibus, captivæ Reginæ saluti consulendum ratus, agit primum tecte de tollenda Elizabetha cum Guilielmo Staffordo juvene nobili, & ad spes novas facili; cujus mater è Sacro Reginæ cubiculo, frater Ordinarius apud Gallum tunc temporis Legatus: deinde apertius per *Trappium Amanuen-*

1. *Deest hæc Sectio in Edd. priorib.*

fem,

sem, qui promisit, si hoc patraret, non solum gloriam immensam, grandemque pecuniam; sed etiam summam gratiam apud Pontificem Romanum, Guisium & Catholicos universos. Staffordus, quasi scelus averfatus, patrare abnuvit. *Modium* tamen Sicarium, hominem manu promptum, commendat, ut qui, data pecunia, proculdubio animose rem conficeret. Huic, publico Londini carcere detento, significat Staffordus, Galli Legatum velle libentissime illum convenire. Se hoc percipere respondit ille, modo è carcere liberaretur, interim ut Cordalionus, alter Legati Amanuensis, quo familiariter usus erat, ad eum mitteretur, rogat. Die crastino mittitur *Trappius* una cum Staffordo. Ille, Staffordo amoto, sermones cum *Modio* conferit de ratione Regnam tollendi. *Modius* proponit venenum, aut sacculum xx. pondo pulveris nitrati Reginæ cubiculo subjiciendum, & clam inflammandum. Hæc *Trappio* minime placuerunt: optavit ejusmodi virum intrepidum posse reperiri, ac fuit ille Burgundus qui Aurasionensem sustulerat.

Hæc mox Regiis Consiliariis detecta à Staffordo. Inde *Trappius* Galliam jam cogitans intercipitur, & de his Staffordus rem aperit, interrogatus, quæ dixi confitetur. Hinc ipse Legatus XII. die Januarii ad Cecilianas ædes accersitus, sub vesperam venit, ubi adfuerunt Reginæ jussu Cecilius Baro Burghleius Angliæ Thesaurarius, Comes Leicestriæ, Christophorus Hattonus Reginæ Procamerarius, & Davisonus alter è Secretariis. Accersisse illum significant, ut docerent qua de causa *Trappium* ejus Amanuensem in Galliam profecturum interceperint, explicantque singula quæ Staffordus, *Modius* & ipse *Trappius* confessi erant, utque eadem coram testarentur, advocari jubent. Legatus, qui impatientius fronte contracta hæc audierat, confurgens dixit, se Legatum Regium, nolle in fraudem Regis sui & Legatorum præjudicium accusationem quamcunque

1587. cunque audire. Quum responsum esset, illos non ut accusatores producendos, sed ut videret hæc non ficta & falsa esse, & ipse Staffordum libere falsi coargueret; acquievit. Simul atque Staffordus introductus verba facere cœperat, interpellavit, hominemque convitiis confectatus, asseveravit, Staffordum rem primum proposuisse, illic se comminatum fuisse, nisi incepto scelere desisteret, manibus pedibusque vinctum ad Reginam mittere. Pepercisse autem ex suo in Staffordi matrem, fratrem, & sororem amore singulari. Staffordus in genua provolutus, in animæ salutem pluribus protestatus est, Legatum rem primum proposuisse. Quum Legatus jam vehementius commoveretur, Staffordus jussus est secedere, nec *Modius* introductus.

Legatus negando rejicit.

Leniter arguitur.

An Legati sit insidias in Principem detegere?

Quumque Burghleius Legatum, & ex ipsius verbis, & *Trappii* confessione, ut concepti sceleris conscium leniter arguisset, Respondet ille, si conscius fuisset, quum tamen Legatus, non debere nisi suo soli Regi indicium facere. Quum Burghleius interponeret, Si Legati non sit (quod tamen controvertitur) ejusmodi indicium facere, quum salus Principis scelerate in discrimen devocetur; Christiani tamen esse ejusmodi injurias pro salute non solum Principis, sed Christiani cujuslibet propulsare: Ille hoc strenue pernegavit, simulque memoravit Gallum non ita pridem apud Hispanum Legatum, qui quum machinationem in Hispani vitam resciret, non Hispano, sed Regi suo indicasse, laudemque à Rege & Regiis Consiliariis inde retulisse. Burghleius autem graviter monuit, ut caveret ne in Majestatem deinceps peccaret, & ne officii Legati, clementiæque Reginæ oblivisceretur, quæ mali Legati poena bonos lædere noluit; illumque noxa non eximi, licet impune ferat.

Hæc & rumores *Elizabetham* in Scotorum Reginam concitarunt.

Ex hac molitione, qui infesti & infensi Scotorum Reginæ, occasionem mortem accelerandi arripuerunt; curaruntque,

runtque, ad majores terrores Reginæ incutiendum, (gnari in summo salutis discrimine timorem excludere omnem misericordiam) falsos rumores passim per Angliam in dies trepidis vociferationibus spargi, scil. *Hispanicam classem Milfordico portu jam appulisse, Scotos in Angliam irrupisse, Guisium cum justo exercitu in Suffexia terram conscendisse, Scotam è carcere evasisse, armatamque manum conscripsisse, Septentrionales rebellionem concitasse, novos percussores in Reginæ perniciem & Urbis Londini incendium conjurasse, imo Reginam exspirasse; & id genus alia, quæ vel versuti, vel territi affingere atque ex insita alendi rumores cupiditate augere solent; & Principes, qui curiose creduli, facile arripiunt.*

Hujusmodi terriculamentis & formidolosis argumentis fluctuantem & anxium Reginæ animum eo pertraxerunt, ut litteras consignaret quibus funesta sententia executioni mandaretur, suaorque inter præcipuos erat (ut Scoti ferunt) Patricius Graius Scotus, à Rege Scotorum ad Reginam à matris supplicio dissuadendam missus, qui sæpius illud (*Mortua non mordet*) in aures Reginæ inculcavit.

At Graius Scotus magis.

Illam tamen naturam cunctatrix, animo librare cœpit, an consultius eam tollere, aut parcere? Ne tolleretur, hæc prohibuerunt: *Innata clementia, ne in feminam eamque Principem & cognatam sævire videretur: infamia apud posteros ex historiis, timor, & pericula impendentia tam à Scotorum Rege qui jam ad spem Angliæ propius admo- veretur, quam à Catholicis Principibus, & desperatis hominibus qui jam quidvis ausuri.* Sin parceret, prævidit non minora pericula imminere, *Proceres, qui sententiam contra Scotorum Reginam tulerant, gratiam apud eandem & filium non sine ipsius periculo latenter aucupaturos, reliquos subditos, ipsius salutis studiosissimos, quum*

illa rem ferio perpendit.

1587. operam se luisse viderint, ægerrime laturos, & ipsius salutem jam inde neglecturos, ad Pontificiorum professionem plures accessuros, & spem majorem concepturos, quum eam in spem Regni quasi fato conservatam viderint. Jesuitas & Seminarios qui illam solam spectant, quum valetudinariam videant, & non diu superfuturam metuant, omnem lapidem moturos, ut mors Elizabethæ quamprimum acceleretur, eorumque Religio restauretur.

Aulici ex-
stimulant.
Rationibus.

Aulici etiam hæc, & hujusmodi indefinenter suggesterunt. Cur illi nocenti & juste damnatæ parcas quæ pro tua salute Associationi subscripsit, mox tamen in te innocentem, & tuo exitio, in Religionem, Proceres, & Plebem scire destinavit? Clementiam Regiam esse virtutem, at in inclementes non adhibendam. Salutari severitati cedat inanis species misericordiæ. Cavendum ne misericordia tibi in miseriam cedat. Satis ad clementiæ laudem vel semel pepercisse. Illi iterum parcere nihil aliud esse quam insontem pronunciare, Ordines Regni injustitiæ damnare, illius ministris ad scelera acceleranda animos augere, & fidelibus subditis ad Rempub. conservandam minuere. Religio, Respub. Tua ipsius incolumitas, Patriæ Charitas, Associationis Sacramentum, & Posterorum Cura precibus conjunctis orant, Ut illa quæ singula subvertat, quamprimum è medio tollatur: nisi exorent, ne ipsa SALUS hanc Rempub. servare poterit; & Historici succedenti ætati sunt prodituri, serenissimos Angliæ sub Elizabetha dies in fœdissimum & tenebricosum vesperem, imo in æternam noctem desuisse. Posterii prudentiam nostram desiderabunt, qui (quod miseriam accumulet) mala prospicere, & non prævertere potuimus, & miseriarum molem non tam adversariorum malitiæ, quam supinæ horum temporum incuriæ imputabunt. Unius Scotæ, & titularis Reginæ vita universæ Angliæ saluti non præponderet. Nullus in tanta re cunctationi sit locus, quum
mora

mora trahat periculum: nec interstitium sceleratis machinatoribus dandum, qui ultimum subsidium ab audacia jam petent, & super impunitatem sceleris præmium sperabunt. Qui periculum quantum cavere potest, non cavet, magis Deum tentat, quam in Deo sperat. Pericula quæ ab exteris immineant, sublata causa tollentur singula, nec nisi per illam Angliæ officere possunt. Quæcunque sit in Pontifice Romano voluntas aut facultas nocendi, una cum illa peribit. Hispanus non habeat quod succenseat, quum ipse unicum filium Carolum in suam securitatem sustulerit, & Antonii Lusitani vitæ in suam ambitionem jam insidietur. Gallus amicitiam cum Angliâ sanctissime colit. illiusque imprimis interest, ut matura Scotæ morte, Guisianorum spes extenuentur, qui sperata cognatæ potentia freti, suo Regi insolentius jam insultant. Scotorum Rex, & naturæ ductu, & honoris ratione pro matre gravius quidem commoveatur, at pro prudentia expectabit potius tarda cum securitate, quam præpropera cum periculo: Et quo ille summæ spei propior, Principes externos longius abfuturos, quandoquidem illis familiare, augescenti alterius potentiæ quovis modo obsistere.

Exempla domestica etiam proponunt (quum quod ex-^{Et exem-}emplis fit, sit excusatius) quomodo Reges Angliæ se ges-^{plis.}serunt in suam securitatem, erga cognatos & Competitores; nominatim, Henricus Primus erga Robertum fratrem natu maximum, Edwardus Tertius, aut potius ejus mater erga Edwardum Secundum, Henricus Quartus erga Richardum Secundum, Edwardus Quartus erga Henricum Sextum, & filium ejus Principem Walliæ, & erga germanum sui ipsius fratrem Georgium Ducem Clarentiæ, Henricus Septimus erga Warwicensem tenellum Ducis Clarentiæ filium, Henricus Octavus erga De la Polam Suffolciæ Comitem, Margaretam Sarisburiensem & Courtenaciæ Exoniæ Marchionem, qui singuli

1587. *levioribus de caussis, si crimina conferantur, sublati fuerunt.* Nec soli aulici hæc apud Reginam, sed & concionatores quidam acrius, & plebei nonnulli ex spe aut metu, ingeniorum libidinem in hoc argumento procacius exercuerunt.

Illa tamen
anxia du-
bitat.

Funestum
mandatum
confici ju-
bet.

Confilarii
clam mit-
tunt.

Inter has anxias cogitationes, quæ Reginam adeo sollicitam & ancipitem habuerunt, ut solitudine gauderet, sine vultu, sine voce subinde sederet, & sæpius suspirans, AUT FER, AUT FERI, &, è nescio quo Emblemate, NE FERIARE, FERI, sibi immurmuraret; Davisono è Secretariis alteri litteras sua manu signatas tradit, ut sub magno Angliæ Sigillo *Mandatum* de supplicio sumendo conficeretur, quod in promptu esset, si quid periculi, tempore illo formidoloso, ingrueret; jubetque ne cuiquam rem communicaret. Postridie autem, dum pavor etiam suamet consilia formidaret, sententia mutata, per Guil. Killegreium Davisono, ne *Mandatum* illud conficeretur, imperat. Ille mox Reginam accedit, *Mandatum* confectum Sigilloque firmatum significat. Illa commotior, tantæ festinationis hominem arguit. qui nihilominus *Mandatum* & rem Regiis Consiliariis communicat, ¹ illisque in Associationem juratis, & prone quod voluerunt credentibus facile persuadet, Reginam jussisse ut executioni mandaretur. Nulla mora interposita, ² Bealus, quo non alter Scotorum Reginæ præ Religionis studio iniquior, cum litteris, quibus Comitibus Salopiæ, Cantii,

1. Illisque prone, *omissis* in Asi. juratis, & in *Edd. priorib.* 2. Bealus quo non alter Scotorum Reginæ præ Religionis studio iniquior, cum uno & altero carnifice, & litteris, quibus Comitibus &c. in *Ed. prima.* At in *Erratis calamo scriptis ad calcem Codicis nostri eximii Camdeniani nonnulla omittere jubemur.* Sic enim ibi: Lege, "Bealus cum litteris", & dele interjecta. Verum in ipso textu ejusdem Codicis eo modo quo & nos & ipsi etiam Belgæ mutavit Camdenus; ita tamen ut & sub quo non alter Scotorum Reginæ præ Religionis studio iniquior, lineolam atramento duxerit, perinde quasi & de his verbis sit dubitandum.

Derbiæ, Cumberlandiæ, & aliis auctoritas defertur, ut in 1587. eam ex lege ageretur, Regina inconsulta, mittitur. Quo ipso tempore, licet illa significasset Davisono, se aliam de Scotorum Regina rationem inituram, ille tamen Bealum minime revocavit.

Quamprimum Comites *Fotheringhaiam* venerant, illam cum Amicio Powletto, & Drugone Drurio, quorum custodiæ mandata erat, accedunt, causam adventus, lecto *Mandato*, significant, paucisque monent ut ad mortem se accingat, utique postridie moriendum. Illa intrepide, mente composita respondet, *Haud putaram Regi-* Scota ad mortem se parat. *nam Sororem in meam mortem, quæ juri vestro subdita non sum, assensuram: Verum quum ita visum, mors mihi erit gratissima; nec illa quidem anima supernis & sempiternis gaudiis digna, cujus corpus unum carnificis ictum perferre non poterit.* Rogat ut cum ¹ Eleëmofynario Confessore, & Melvino hospitii præfecto conferret. Ut Confessor accederet, plane negatum, Comitesque Episcopum aut Decanum Petroburgensem ad consolandum commendarunt. quos quum illa rejecisset, Comes Cantii Religione fervide flagrans, ad illam conversus, inter alia, hæc in verba prorupit: *Tua vita exitium erit nostræ Religionis, ut contra tuum exitium ejusdem erit vita.* Mentione Babingtoni facta, illa hominis machinationem sibi notam constanter pernegavit, Deo vindictam reliquit. Et quid de Nauvo & Curlo factum percunctata, rogavit an prius auditum servos in Dominorum perniciem fuisse subornatos, testesque admissos? Quum Comites discessissent, illa jubet cœnam maturari ut res suas melius componeret. Parce & sobrie pro more cœnat. Inter cœnandum famulos famulasque lu-

1. Eleëmofynario, Confessore, *Edd. Belg. Neque aliter excuderant Londinenses. At comma post Eleëmofynario in nostro Codice ipse delevit Camdenus.*

1587. gentes lacrimisque opletos conspicata; infracta animi magnitudine consolatur, luctum abstergere jubet, & potius gaudere, quod è malorum abyſſo jam emigratura eſſet. Converſa ad Burgonium Medicum rogat, an non jam vim veritatis magnam eſſe obſervarit? *Dicunt*, inquit, *mibi moriendum, quod conſilium contra Regine vitam inierim, nihilominus Comes Cantii innuit, non aliam eſſe mortis meæ cauſſam, quam quod ipſorum Religioni à me timeant. Nec meum in Reginam flagitium, ſed ipſorum à me timor mihi exitium attraxit, dum nonnulli ſuis ſeorſim rationibus, ſub quaſito Religionis & publici boni integumento, conſulunt.* Sub finem cœnæ famulis univerſis propinat, qui flexis genibus ordine ſuo reſponderunt, lacrimas vino commiſcentes, & neglecti officii veniam petentes; ut ipſa viciffim ab illis. A cœna teſtamentum recognoſcit, bonorum & monilium indicem perlegit, & nomina eorum quibus ſingula deſtinavit, adſcribit, quibuſdam pecuniam ſua manu viritim diſtribuit. Ad Confeſſorem ſcribit, ut pro ipſa apud Deum precibus intercederet, litteras etiam ad Regem Galliarum & Guiſium commendatitias pro famulis ſcribit. Tempore conſueto cubitum ſe recipit, horas aliquot dormit; ſomno ſoluta, reliquam noctem precationibus producit.

Ad Pegma
ducitur.

Fatali die jam eluceſcente VI. Idus Februarii, comptius & ornatus, ut feſtis diebus aſſolet, ſe apparat, famulis convocatis, teſtamentum perlegi jubet, rogat ut legata æqui boni conſulerent, quum non facultatis ſuæ eſſet majora elargiri. Deinde tota in Deum deſixa in Oratorio ſuſpiriis, gemitibus, & precibus divinam gratiam ſupplex implorat, donec T. *Andræus* Vicecomes Provinciæ ſignificarit, jam prodeundum eſſe. Prodiit illa, ſtatura, forma, & ſpecie ad Majeſtatem appoſita, vultu hilari, habitu matronali & perquam modoſto, capite linteo velo, eodemque

demque demisso, oblecto; globulis precatoriis ad cingulum dependentibus, & *Crucifixum* eburneum in manibus gestans. In porticu exceperunt illam Comites, & nobiles alii. ubi Melvinus famulus genibus flexis, lacrimisque offusus, sortem suam deploravit, quod ille tristissimum nuncium de infelici Dominæ suæ fato in Scotiam perlaturus esset. Illa hominem consolata, *Ne lamentaris*, inquit, *potius læteris. tu Mariam Stuartam omnibus curis solutam statim videbis. Nuncios me in Religione mea constantem, in fide erga Scotiam & Galliam firmam mori. Ignoscat illis Deus qui sanguinem meum, ut cervi fontem, sitierunt. Tu Deus qui ipsa veritas, & intimos animi mei recessus penitus & vere nosti, noris quantopere expetierim, ut Angliæ & Scotiæ Regna in unum coalescerent. Salutes mihi filium, & certiores facias, me nihil quod fraudi sit Regno Scotiæ fecisse, moneas ut cum Regina Angliæ amicitiam colat; & fac tu fideliter illi inservias.*

Ad Melvinum verba.

Jam lacrimis obortis, iterum atque iterum Melvino collacrimanti valedixit. Ad Comites conversa, rogavit, *ut cum famulis humaniter ageretur, quæ testamento legaverat, fruerentur, morienti adstarent, & in patriam fide publica remitterentur.* Priora illa promiserunt, ut adstarent morienti, Comes Cantii difficilem se præbuit, superstitionem veritus. Illa, *Ne verearis*, inquit; *miselli illi mihi supremum valedicere percipiunt. Scio, sororem Elizabetham nolle mihi tantillum negasse, ut, vel pro mulieris sexus honore, famulæ adsint. Ego illi sanguine sum conjunctissima, Rege Henrico VII. prognata, Dotaria Galliarum Regina, & Scotorum Regina inuncta.*

Ad Comitibus.

Quæ quum dixisset, & se averteret, permissum ut famuli, quos nominaret, adessent. Nominavit Melvinum, Burgoinum Medicum, Pharmacopolam, Chirurcum, famulas binas, & alios, è quibus Melvinus syrma sustulit.

Ita,

1587. Ita, præeuntibus nobilibus, Comitibus duobus, & Vicecomite Provinciæ, ad pegma venit, quod in superiori aulæ parte erectum, in quo cathedra, pulvinus, truncus, & omnia pannis funebribus instrata. Ut primum confedit, silentio indicto, Bealus *Mandatum* perlegit, illa attente audit quasi aliud agens. Deinde Fletcherus Decanus Ecclesiæ Petroburgensis verbosam ad eam instituit orationem de vitæ antea, præsentis, & futuræ conditione. Illum loquentem semel atque iterum interpellat; *ne sibi faceretur negotium rogat, protestata se in antiqua, Catholica Romana Religione esse firmatam, & pro ea vitam profunderere paratam.* Illi vehementer suadenti ut poenitentiam vere ageret, & certa fide spem in Christo collocaret, Respondit, *se in ea Religione natam, nutritam, & jam morituram.* Comitibus dicentibus, se velle pro illa precari, dixit, *se gratias habituram maximas, si vellent una cum ipsa precari; vobiscum vero qui alterius estis professionis, precibus communicare, mihi, inquit, sit peccatum & piaculum.* Tunc Decanum precari jusserunt, quocum dum multitudo circumfusa precaretur, illa in genua procumbens, *Crucifixum* manibus prægestans, Latine una cum suis *ex Officio B. Mariæ* precatur.

Ad Decanum.

Morituræ verba.

Postquam Decanus precibus finem imposuisset, illa Anglice, Ecclesiam, filium, Elizabetham Reginam Deo commendat, precata ut indignationem ab hac insula averteret, & professa se spem salutis in Christi sanguine (*Crucifixum* attollens) reponere, cœlestem Sanctorum chorum, ut apud illum pro ipsa intercederent, invocat; inimicis omnibus ignoscit. *Crucifixum* exosculans, & se cruce signans, inquit, *Ut brachia tua, Christe, in cruce erant expansa, ita misericordiæ tuæ ulnis expansis me suscipe, & peccata remitte.* Carnificibus deinde veniam petentibus concessit. Quumque famulæ indumenta exteriora

teriora illi festinanti exuissent, in ejulatus & lamentationes effusæ; illas exosculata, & cruce signans, hilari fronte muliebribus lamentis abstinere jubet; *Etenim jam sibi ærumnarum adesse requiem.* Similiter ad famulos collacrimantes conversa, eos cruce itidem signat, & subridens, valedicit. Jam facie linteo obvelata, ad truncum procumbens, recitat Psalmum, *In te, Domine, confido, ne confundar in æternum.* Deinde corpus pro-tendenti, sæpiusque iteranti, *In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum,* caput geminato ictu amputatur. Decano exclamante, *Sic pereant Reginae Elizabethæ hostes,* Cantii Comite succinente, multitudine ingemiscente. Corpus unguentis delibutum & rite apparatus, postea Regio funere in Ecclesia Cathedrali Petroburgi inhumatum. Justaque Lutetiæ Parisiorum magnificentissime soluta, Guisii curantibus, qui omnia summa necessitudinis officia cognatæ & vivæ & mortuæ cum laude præstiterunt.

Hunc lamentabilem vitæ finem habuit Maria Scotorum Regina, Jacobi v. Regis Scotorum filia, Henrici VII. Regis Angliæ è filia natu majori proneptis, anno ætatis XLVI. captivitatis XVIII. Femina in Religione sua con-
stantissima, eximia in Deum pietate, invicta animi magnitudine, prudentia supra sexum, formaque venustissima: Principibus illis accensenda, quæ felicitatem calamitate mutarunt. Infans ab Henrico VIII. Rege Angliæ pro filio Edwardo, ab Henrico II. Galliæ pro Francisco *Delphino* magno ambitu certatim in nulum expetita, quinquennis in Galliam abducta, quindecennis *Delphino* nupta. Galliæ Regina annum unum & menses IV. floruit. Marito defuncto, in Scotiam reversa, Henrico Stuartho Darlio renupta, Jacobum, primum Magnæ Britanniæ Monarcham peperit. A Moravio fratre notho, & aliis subditis ingratis & ambitiosis exagitata, Regno abdicata,

1587. & in Angliam fugata; ab Anglis nonnullis (ut æqui bonique censuerunt) de sua Religione retinenda, & Elizabethæ salute tuenda sollicitis circumventa, ab aliis Rom. Religionem restaurandi percupidis ad consilia periculi plena protrusa: & Amanuensium absentium, qui pretio corrupti videbantur, testimoniis oppressa. Juxta tumulum hoc affixum erat, & mox ablatum Epitaphium, ¹ quod ab Herera in Lusitania, & auctius in Gallia à Blacwoodo typis divulgatum.

Epitaphium.

MARIA SCOTORVM REGINA, REGIS FILIA, REGIS GALLORVM VIDVA, REGINÆ ANGLIÆ AGNATA, ET HÆRES PROXIMA, VIRTVTIBVS REGIS ET ANIMO REGIO ORNATA, JURE REGIO FRVSTRA SÆPIVS IMPLORATO, BARBARA ET TYRANNICA CRVDELITATE, ORNAMENTVM NOSTRI SECVLI, ET LVMEN VERE REGIVM, EXTINGVITVR: EODEMQVE NEFARIO JVDICIO ET MARIA SCOTORVM REGINA MORTE NATVRALI, ET OMNES SVPERSTITES REGES, PLEBEII FACTI, MORTE CIVILI MVLCTANTVR. NOVVM ET INAVDITVM TVMVLTI GENVS, IN QVO CVM VIVIS MORTVI INCLVDVNTVR, HIC EXTAT: CVM SACRIS ENIM DIVÆ MARIE CINERIBVS OMNIVM REGVM ATQVE PRINCIPVM VIOLATAM, ATQVE PROSTRATAM MAJESTATEM HIC JACERE SCITO; ET QVIA TACITVM REGALE SATIS SVPERQVE REGES SVI OFFICII MONET, PLVRA NON ADDO, VIATOR.

Providentia Divina.

Ex hoc tristissimo tantæ Principis fato, divinæ providentiæ dispositio, ut prudentes quidam observarunt, clarissime eluxit. Quæ enim & Elizabetha & Maria

1. Desunt quod ab *Æc.* divulgatum in *Edd. priorib.*

primis in votis habuerunt, & in omnibus consiliis sibi proposuerunt, hinc consecuta sunt. Hæc, quod & moriens dixit, nihil ardentius expetivit, quam ut divisa Angliæ & Scotiæ Regna in charissimi filii persona adunarentur : illa nihil flagrantius exoptavit, quam ut vera Religio cum populi salute & securitate in Anglia conservaretur. Et utriusque votis supremum numen annuisse, Anglia inexpectata felicitate jam videt; & lætissima agnoscit.

Simul atque Scotorum Reginam morte fuisse affectam ad Elizabetham, nec opinantem quidem, rumore nuncio perlatum, indignanter audivit, vultus & verba ceciderunt, ingenti dolore quodammodo obstupuit, usque adeo ut pullata se angoribus dederit, in lacrimis jacuerit, Consiliarios graviter reprehensos, & à conspectu submotos (qui se ex Associationis juramento excusarunt) examini subjecerit, Davisonum judicio in Camera Stellata sisti jusserit. Et quamprimum dolor permiserit, hæc sua manu ad Scotorum Regem per Rob. Carium raptim scripsit.

Elizabetha
dolet.

Consiliariis
indignatur.

Mi frater charissime, utinam scires, at non sentires, quam incomparabili dolore animus mihi discrucietur ex lamentabili contra meam sententiam eventu, quem, quum calamus memorare horreat, ex hoc meo cognato plene intelliges. Te oro, ut Deus, & multi alii meam hac in re testantur innocentiam; ita & tu credas, si imperassem, me nunquam iri inficiatum. Non sum animo ita angusto, ut ex terrore, quod justum sit facere formidem, aut factum denegem. Non ita degener, aut animo sum ignobili. Sed ut minime Regium est animi sensum verbis obvelare, ita actiones meas nunquam dissimulabo; sed efficiam ut suis coloribus elucescant. Tibi ad veritatem persuadeas, ut scio hoc ex merito evenisse, ita si hoc cogitassetem, non in alios transtulissetem; nec mihi imputabo,

Scotorum
Regi se excusat.

1587. *quod ne quidem cogitavi. Cetera, qui tibi has tradet litteras, impartiet. Quod ad me, credas velim, non alium esse qui te majori charitate prosequitur, aut studiosius tibi, tuisque rebus invigilat. Si quis contra suggesserit, eum aliis, magis quam tibi studere existimes. Deus te diutissime conservet incolumem.* Dum Carius in itinere cum his litteris, Davisonus in *Camera Stellata* sistitur coram Delegatis selectis, scilicet, Christophoro Wraio Primario in *Banco Regio Justitiaro*, qui pro eo tempore *Dominus Custos privati Sigilli* constitutus, Archiepiscopis Cantuariensi, & Eboracensi, Comitibus Wigorniae, Cumberlandiae, & Lincolniae; Baronibus, Greio, & Lumleio; Jacobo Crofto Aulæ Regiæ Contrarotulatore, Gualtero Mildmaio Fisci Regii Cancellario, Gilberto Gerardo Sacrorum scriniorum Præfecto, Edmundo Andersono Primario *ad Communia Placita Justitiaro*, & Rogero Manwoodo *Primario Fisci Regii Barone*. Coram his Pophamus Procurator Regius, Davisonum Majestatis contemptæ, fidei violatæ, officii neglecti postulat, quod quum Regina, pro innata clementia, Scotorum Regiam jam damnatam supplicio affici noluerit, ob causas sibi uni compertas, aliis inscrutabiles; nec à Regni Ordinibus, nec à Consiliariis acriter urgentibus eo perducipotuerit; nihilominus *Mandatum* pro ejusdem supplicio ad pericula prævertenda confici jusserit, Davisonique fidei & taciturnitati commiserit: ille Secretarius juratus fidei & officii oblitus, spreteque Majestate, contra ac Regina imperaverat, Consiliariis impertierat, & executioni, ipsa profus inconsulta, mandaverat.

Davisonus
judicio
sistitur.

Pro se respondet.

Davisonus, pro singulari modestia, sedate, animo tamen præsentis respondet, *Se admodum moleste ferre, quod in causa justissima de Scotorum Regina, & judicio in eam, si quod aliud, longe gravissimo, ipse Delegatis molestiam denuo exhiberet, idque, si non cum jactura, certe*

cum

cum detrimento existimationis suæ, quæ sibi instar omnium. Longe autem molestissime hoc ferre, quod argueretur in ejus Majestatem contemptim deliquisse. quæ quanto in ipsum fuerit beneficentior, & ipse ob merita devinctior; tanto delictum atrocius videretur. Se reum objectorum criminum si agnosceret, vim faceret suæ existimationi, quæ sibi vita charior. In sui defensione si cum Regina contestaretur, faceret quod subditi obsequio, famuli observantia, & Secretarii fide atque honore indignissimum. Protestatur coram divino numine, & Delegatis, quod nihil sciens, prudens, & libens hac in re fecerit, nisi quod Reginam voluisse sibi persuaserat. In quo si ipse se in fraudem vel ex inscitia, vel negligentia egerit, non posse non gravissime dolere; & Delegatorum censuram æquissimo animo subire.

Quod ad particularia. Quum Regina illum reprehenderet, quod tam festinanter Mandatum Magno Sigillo firmasset, asserit illam innuisse, non tamen expresse jusse, ut apud se custodiret. Nec in taciturnitatis fidem se commississe existimat, quum ne verbum cuiquam, nisi Consiliariis de hac re fecerit. Quod Mandatum non revocaret, postquam Regina sententiam mutasse ipsi innueret, affirmat, inter Consiliarios omnes convenisse ut protinus mitteretur, & supplicium sumeretur, ne quid detrimenti Respub. aut Regina caperet.

Hinc Davisonum ex ipsius confessione premere cœpit Egertonus Procurator Secundus, particula ejusdem prælecta. Ille autem integram legere rogavit, & non hinc inde decerptas particulas; maluit tamen ne omnino legeretur, quum in ea arcana quædam non enuncianda continerentur, subinde interfatus, Quod ut noluit cum Regina contestari, ita non posse pati, ut ipsius modestia fraudi foret veritati, & suæ integritati.

Ex confessione premitur.

Gaudius & Puckeringus ad Legem Servientes, jam hominem

1587. minem magna vi verborum arguunt, quod Consiliario-
rum Regionum prudentia callide sit abusus, idque ex
confessione Burghlæi Thesaurarii; cui dubitanti an Re-
gina certo statuisset de supplicio sumendo, asseveranter
affirmavit; ut etiam ceteris, qui litteras de ratione sup-
plicii subsignarunt. Davisonus lacrimis oborientibus, Ju-
risconsultos rogavit, ne vehementius premerent, *Memi-
nerint se nolle cum Regina contestari, cujus conscientia
& Delegatorum sententia se totum submitit.*

Judicium
in eum sen-
tentia.

Manwoodus exorsus, historicam de Scotorum Regina,
ab Insignibus Angliæ tenella ætate arrogatis, ad Babing-
toni usque conjurationem pertexuit narrationem, senten-
tiam ex Lege in illam latam laudavit, Reginæ clemen-
tiam prædicavit. quam quod Davisonus inconsideratius
antevertisset, decies mille libris mulctandum, & in car-
cere, quoad Reginæ visum fuerit, detinendum censuit.
Andersonus justum fecisse, etsi non juste differuit; ho-
minem ceteroquin minime malum existimavit. In ean-
dem sententiam ivit Gerardus. Mildmaius quum expli-
casset, quam matura cum deliberatione & gravitate judi-
cium in Reginam Scotiæ comparatum fuerit, quantisque
populi obtestationibus Elizabetha ad sententiam promul-
gandam perducta; illud è sacris litteris in Davisonum
torfit, *Cor Regis in manu Domini*, ideoque neminem,
nedum administrum, debere Principibus consilium oc-
culte & subdole præripere: quibus inconsultis, nihil a-
gendum, potissimum in rebus tanti momenti, quanta sit
mors Principis. Hominem vero malitiæ absolvit, impe-
ritiam in Principum negotiis perstrinxit, præproperam
festinationem in prævertendo Reginæ consilium damna-
vit. Ne vero homines ejus loci & ordinis in idem dein-
ceps impingerent, de mulcta & incarceratione cum ce-
teris consensit.

Croftus hominem sigillavit, quod tacenda impruden-
ter

ter enunciaverat; quum Principes quod uni Consiliariorum impertiant, ceteros sæpenumero celent.

Baro Lumleius sententiam iuste latam fuisse in Scotorum Reginam juxta cum iudicibus sensit; verum asseveranter dixit, Nunquam ex omni seculorum memoria ejusmodi in Principem contemptum auditum, vel lectum esse. Consiliarios Regios, in Regio Palatio, in Senaculo juxta Reginam, quæ quasi Præses Consilii, rem tantam, ipsa inconsulta, statuisse; quum tam facilis ad eam aditus illis & Davisono pateret. Protestatus si filium haberet unicum, qui in eodem crimine esset, severius eum plectendum censeret. Ceterum de ingenuo hominis animo persuasus, graviolem pœnam quam ceteri, infligere noluit.

Hunc Baro Greius Religionis ardore inflammatus, composita oratione & acri quadam incitatione excepit. *Davisonus*, inquit, *contemptim erga Reginam se gessisse arguitur, contemptusque ille exaggeratur, quod Reginam Scotorum è medio tollendam curaverit, arcana enuncia- verit, Reginamque de Mandato missa celaverit. At quænam illa Regina fuit, quam tollendam curavit? illa scilicet, à qua superstite, Religioni, Regiæ, Reipub. & nobis singulis pericula indies impendebant, & à qua, nunc sublata, negotium hodie nobis faceffitur. Adeo ut qui tantis periculis Angliam liberaverit, honore prosequendus merito videatur. Illum arcana enunciaffe non existimo, qui non aliis, quam Consiliariis & maximarum rerum ministris rem impertit, quorum imprimis interest hujusmodi scire: & quæ ipsa Regina uni & alteri jam antea impertierat. Si qua in re deliquerit Davisonus, in hac certe maxime, quod Regiæ novam rationem ineunti non significavit Mandatum jam missum fuisse. At ille ancipiti cogitandi cura perplexus proculdubio stetit, an ex Regiæ gratia excideret Mandatum clam ipsa mittendo,*

Greii pro eo defensio.
vel

1587. *vel revocando Reginae nova pericula crearet. Quis non meminit, quam turbulentum fuerit tempus, & quam formidabiles rumores ubique locorum sparsi? Si qua vis Religioni, aut Reginae tunc illata fuisset, aut vita erepta, dum Mandatum illi esset in manibus, an non ille culpam praestitisset? Nonne in illum nos ipsi, liberi, uxores violente irruissemus? non sanguine manus imbuissemus? non imprudentiam divis devovissemus? & non monumentum inconsiderantiae cruentis inustum litteris ad ignominiam sempiternam statuissemus? Quamcunque vel poenam vel multam illi instigatis, non mihi displiceat, certe viri boni & probi existimationem apud me nunquam perdet. Haec fufe, oratorie & animose Greium disflerentem audivimus.*

Sententia
in eum pro-
nunciata.

Tres Comites de poena cum reliquis, de existimatione Davisoni cum Greio consenserunt. Archiepiscopus Eboracensis de inobedientia ex animi caecitate, & mentis corruptione Theologice disfleruit. Cantuariensis factum probavit, hominem laudavit, modum autem & formam prorsus damnavit. Wraius *Privati Sigilli Custos*, sententiae Delegatorum summam repetitis, poenam inflatam confirmavit; simulque significavit, licet Regina Consiliariis non temere subirata, examini illos subjecerit, nunc tamen ignoscere: simulque agnoscere, illos ad Religionem & Rempublicam tuendam, & ad omnia pericula propulsanda animo & consilio diligenter excubasse.

Ejus peti-
tio.

Davisonus Delegatos oravit ut apud Regiam intercederent, *non pro honorifico quo fungebatur Secretarii munere, vel libertate, vel multae irrogatae imminutione; sed ut in ejus gratiam restitueretur.* Quam tamen nunquam recuperavit, licet illa hominis indigentiae nonnunquam subvenerit. Ita Davisonus, vir ingenue bonus, in aulicis artibus minus versatus, in scenam aulicam ex composito, ut plerique existimarunt, inductus, ut huic personae

sonæ in ista tragœdia tantisper serviret; detracta mox 1587.
 persona, quasi extremo actu defecisset, è scena extrusus,
 & non sine multorum commiseratione in carcere diu con-
 clusus. Quid publice contra Davisonum actum, jam
 dixi; quo modo autem ille se privatim excusavit, habe
 compendiò ex ipsius fide, si quam meretur, & Apologe-
 tica ad Walsinghamum narratione.

*Regina, inquit, post Gallicorum & Scotorum Legato-
 rum discessum sponte jussit, ut Mandatum de sententia* Privata pro
 se Apologia.
*in Scotam exsequenda exhiberem, exhibitum sua manu
 lubens signavit, signatum Magno Angliæ Sigillo muniri
 imperavit, & jocans dixit, Hæc Walsinghamo ægrotanti
 significes, etsi male metuo, ne inde præ mœrore expiret.
 Caussas etiam tam diu differendi addidit, nimirum, ne
 videretur, violenter vel malitiose eo pertractam fuisse,
 quum interea minime ignoraret, quam hoc sit necessa-
 rium. Porro Powolettum & Drurium culpavit, quod eam
 hac cura non liberaissent, & optavit ut Walsinghamus eo-
 rum animos hac de re tentaret. Postridie, postquam Ma-
 gno Sigillo munitum esset, per Killegraum jussit, ne fie-
 ret. quumque jam factum docuissem; festinationem tan-
 tam reprehendit, innuendo, aliam rationem, ex pruden-
 tum quorundam judicio, posse iniri. Ego respondi, eam
 rationem semper esse optimam & tutissimam, quæ justis-
 sima. Sed veritus ne in me crimen derivaret, (ut Nor-
 folcii supplicium in Burgbleium contulerat) rem totam
 Hattono communicavi, protestatus me nolle memet altius
 tanto negotio immergere. Ille mox Burgbleio impertiit,
 Burgbleius reliquis Consiliariis, qui omnes de supplicio
 maturando consenserunt, & singuli voverunt ex æquo
 culpam præstare: Bealumque cum Mandato & litteris
 miserunt. Tertio post die, quum ex somnio quod de
 morte Scotæ narravit, eam animo fluctuare sentirem, ro-
 gavi an sententiam mutarat. Negavit, At, inquit, alia*

1587. ratio excogitari poterat, simulque an à Powletto aliquid responsi acceptum quæsit. Cujus litteras quum monstrassem, in quibus plane recusavit id suscipere, quod cum honore & justitia non conjunctum; illa commotior, eum & alios qui Associatione se obstrinxerant, perjurii & voti violati accusavit, qui magna pro Principis salute promiserant, at nihil præstabunt: esse tamen innuit qui hoc sui causa præstabunt. Ego autem quam infame & injustum hoc foret, demonstravi, simulque in quantum discrimen Powlettum & Drurium conjiceret. Si enim illa factum approbaret, & periculum & dedecus non sine injustitiæ nota sibi attraheret; sin improbaret, homines optime meritos, & eorum posteros prorsus pessumdaret. Posteaque me, eodem, quo Scota sublata est, die, quod supplicium nondum sumptum, leviter perstrinxit.

Scotorum
Regis do-
lor.

Ut gravem in Davisonum iram & dolorem ex morte Scotorum Reginæ Elizabetha concepit; ita acerbissimum dolorem nec sine summa iracundia Rex Scotorum unicus ejus filius hausit, qui matrem charissimam pietate coluit, quæ in filio conspici potest, longe maxima; & purpuratus luctu lamentisque profecutus est plurimis. Etenim non existimavit, eam pro mutuo inter ipsos amore & arctioris amicitiae fœdere nuperrime inito, omnibus Principum intercessionibus neglectis, matrem suam pari Majestate Principem, Regio genere conjunctissimam, vili carnifici subjecturam. Robertum Carium Baronis Hunsdonii filium, qui ex Anglia missus ut Reginam excusaret, culpa in Consiliarios & Davisonum conjecta, in Scotiam non admisit, vix per alium audivit, & litteras quas attulit, ægre accepit. Legato suo in Anglia

I. Quantamcunque in D. i. & d. ex m. S. R. Elizabetha conceperit, aut præ se tulerit, certe acerbissimum *Ed. prima.* Nos ut Camdenus correxit. Neque aliter Belgæ, nisi quod quantamcunque pro ut gravem habeant.

auctori-

auctoritatem abrogavit, & vindictam spiravit. Non de- 1587.
erant enim qui persuadere conati, Orbis Christiani Prin-
cipes tantam injuriam Regiæ Majestati, nominique Regio
illatam non inultam dimissuros.

Ordines Scotiæ qui jam frequentes convenerant, pro-
fitebantur ad matrem vindicandam, & jus ejus in Angliæ Scoticæ
gentis in-
dignatio.
Regnum tuendum se paratissimos esse, & vitam & for-
tunas profunderere; nec posse injuriam non tam Regi,
quam universæ Scotorum genti illatam ullo modo con-
coquere. Erant, qui Regi suadebant ut à Rege Dano- Qualia con-
silia sug-
gesta.
rum, cujus filiam jam in uxorem ambire cœperat, sup-
petias navales contra Angliam efflagitaret. Erant, qui,
Pontificiæ Religioni addicti, suggererunt, ut potius Hi-
spano, Gallo, & Pontifici Romano se adjungeret, ita An-
gliam facile posse occupare. Ante omnia, Protestanti-
bus Angliæ nullam fidem haberet, eos jam rerum po-
tiri, & ipsi perniciem tecte struere, occinentes illud,
Qui matrem sustulit, & filios tollet. Erant, qui submo-
nuerunt, nullius partis se palam declarare, sed tum Pon-
tificios, tum Protestantēs suspensos tenere. Utique si à
Protestantibus palam staret, universi Europæ Pontificii
in ipsum tanquam in scopum omnes machinationes col-
linearent; aliudque statumen in Anglia non sine ipsius
periculo sibi erigerent. Erant etiam, qui suaserunt ut
amicitiam cum Anglia sanctissime coleret, spem certam
ad incertam Martis aleam non devocaret, in Religione
recepta sibi constaret, in qua si semel fluctuaret, nec
amicos pararet, nec inimicos tolleret. Hæc homines, ut
sua quemque utilitas, traxit. Rex ipse supra ætatem
acutus, & perspicax, non festinatione, quæ semper cæca,
sed considerate, diu multumque secum, & cum paucissi-
mis animo lustravit.

¹ Elizabetha, culpa omni in Davisonum & Consilia- Elizabetha
placare stu-
det.
I. Elizabetha vero, culpa &c. Edd. priores.

1587. riorum fuorum inconsultam credulitatem rejecta, paulatim dolori occurrit, ne solatia intempestiva irritarent; expectavitque dum dolor, mora lenitus, tractari se pateretur. Tunc enim quum Gallos juvenem Regem ad ulciscendum acrius incitare perspiceret, verita ne ille à Protestantium Religione, Anglorumque amicitia, verutiis & inflammato ulciscendi ardore abduceretur; omni animi contentione incumbit, ut exulceratum animum & jam abalienatum, omni ratione Principe non indigna, placaret.

Placandi
rationes.

Per suos igitur in Scotia, & mox per Baronem Hunfdonium Berwici Præfectum, hæc illi diligentissime perpendenda proponit. *Primum, quanti periculi sit in bellum contra Angliam hac de caussa prorumpere, quæ tum necessaria ad universæ Insulæ salutem, tum justissima universis Angliæ Ordinibus visa. Deinde, an ille par sit hujusmodi bello gerendo, quum Anglia à viris militaribus, à copiis, & opibus nunquam fuerit instructior; & Scotia intestinis bellis exhausta nunquam infirmior. Si externis innitatur auxiliariis, quam difficulter & sero consequatur, vel mater doceat, quæ toties frustra imploravit. Et si consequatur, quem speret successum, quum Angliæ, Hollandiæ & Zelandiæ classibus adjunctis, à potentissimis Europæ Regibus nihil timeat? In Gallo, aut Hispano quam spem collocet? quum ejus potentia Angliæ accessione adaucta ipsorum conatibus adversetur, ejusque Religio illorum professioni ita è diametro opponatur, ut illi, nisi cum suo ipsorum damno, auxiliari non possint. Nec Gallus æquis oculis intueri potest Regem Scotorum Angliæ Regno auctum, ne antiquum jus Anglorum in Gallia denuo persequeretur, aut Guisiis cognatis jam Galliæ Regno inbiantibus opitularetur. Hispanus autem ambitioni suæ proculdubio inserviet, quandoquidem se primum esse Catholicum Principem è Regio Anglorum sanguine,*

Et stirpe Lancaſtria, etſi falſo, venditet. Quo nomine Jeſuita quidam Et alii illum, Scotorum Regina ſuperſtite, electione ad Diadema Angliæ provehere conati ſunt, quaſi hominem ad Romanam in Anglia auctoritatem reſtaurandam maxime idoneum, matre una cum filio poſt-habita. Etiam ſuadere cœperunt illam Angliæ Regnum ſupremis ¹ tabulis Hiſpano legare, ſi filius in Proteſtantiſm Religionem perfeveraret.

Quorſum hæc tendant, Et quid auxiliû ab Hiſpano ſperandum, Rex viderit, Et ſimul ſi à Religionem in qua educatus deſciverit, quanta cum ignominia animam in æternam perniciem, Et univerſam Britanniam in exitium præcipitet? Præterea illi cogitandum, ſi vindictam cogitet, an Angliæ Ordines qui ſententiam in matrem tulerunt, non ipſum etiam nova ſententia, ſucceſſionis jure omnino excluderent: quorum amorem neceſſitati cedendo, Et animi motus cobibendo facile conciliet, quum id quod factum, infectum eſſe nequeat. Suo autem tempore florentiſſimo Angliæ Regno tranquille potiatur. Interim ſecuritate fruatur, ſuoque honori ſatis conſuluiſſe apud omnes æquos rerum æſtimatores videatur; quandoquidem dum tempus erat, nullum pientiſſimi filii erga matrem officium prætermiſerit, ² Et omnis tuendi honoris ratio in hoc conſiſtat, ut nihil niſi quod juſtum, decorum Et poſſibile ſuſcipiatur: eumque optime exiſtimationem tueri, qui animi affectus in gyrum rationis revocat. Ad veritatem autem ſibi perſuadeat, Regnam Angliæ illum ut filium animo materno amantiſſime Et indulgentiſſime habituram. Hæc illa in aures Scotorum Regis inculcanda curavit, ſtatuitque, ne ille dubitaret, matrem, ipſa inconſulta, ſublata fuiſſe, ſententiam contra Daviſonum omnium Delegatorum ſubſignationibus, imo & Ma-

1. Tabulis iſti Hiſpano legare cogitaſſe, ſi filius Edd. prioris.

2. Deſum & omnis tuendi Et. revocat in Edd. prioribus.

1587. gno Angliæ Sigillo testatam, ad eum mittere; aliudque itidem instrumentum, ut magis placaret, Judicum Angliæ chirographis subsignatum, quo testarentur, sententiam illam, ejus in successione juri nihil officere, aut præjudicare posse.

Litteræ in
Scotiam
missæ.

¹ Prolixæ etiam litteræ ad Scotiæ Cancellarium scriptæ, aliæ ad Regem à vindicta dehortandum, aliæ ad persuadendum, supplicium de Regis matre sumptum & justum & necessarium fuisse ex his quas dixi rationibus, nec esse, cur Rex sit offensior vel in Reginam, quæ unicum sit ad pericula præsidium & ad speratum fastigium adjumentum, vel in universos regni ordines, vel privatos quoscunque. Leicestrium Protestantium favorem non in Regis fraudem ambire (hoc quidem ingesserunt) sed in suam contra Pontificios hostes, Protestantes infestos, & in aula æmulos securitatem; *Si enim ultra progredetur, insanire videretur.* Walsinghamum virum esse animo vere Romano, veræ religionis assertorem acerrimum, corruptelis minime depravatum, & in Patriæ & Principis salute fideli obsequio propugnanda imperterritum, & his nominibus pravis esse perinvisum. Davisonum Regi semper addictissimum per imprudentiam errasse, & Reginæ consilium male intellexisse, nec illum nec ceteros Consiliarios minus facere potuisse, ut fidem, quam *Associationis* juramento obstrinxerant, liberarent. Submissi etiam alii quasi transfugæ, qui abditos ejus sensus elicerent, quid animi in religione, quid spei in exteris auxiliis habet, specularentur.

Et Speculatores.

² Dum Regina & Consilarii eum his & hujusmodi rationibus leniter demulcent, ut bellum quod ab Hispano

1. *Deest hæc Sectio in Edd. prioribus.* 2. Dum Regem his & hujusmodi rationibus leniter demulcet, ut bellum quod ab Hispano imminere prospexit, præverteret, Dracum cum quatuor Navibus Regiis, & aliis in Hispaniæ littora emisit, ad Naves &c. *Ed. prima.*

Dum

imminere prospexerunt præverterent, Dracus cum qua-
 tuor Navibus Regiis, & aliis in Hispaniæ littora emissus
 est ad naves in portibus opprimendas, & apparatus in-
 tercipiendum. qui *Portum Gaditanum* ingressus, sex tri-
 remibus, quæ se objecerant, ad propugnacula fugatis,
 centum plus minus navigia, in quibus plurimum bellici
 apparatus, & rei annonariæ, submersit, cepit, aut igni-
 bus absumpsit; & inter eas *Galeonam* grandem Marchi-
 onis *S. Crucis*, & alteram *Ragusinam* mercibus onustam.
 Inde ad * *Promontorium Sacrum* reversus propugnacula
 tria oppugnavit, & deditione cepit, totaque ora pisca-
 torum naviculis & retibus incensis, *Cascaletum* ad ostium
 Tagi accessit, ubi Marchionem *S. Crucis* ad pugnam
 provocavit. qui ne movit quidem, sed illum libere per
 littora grassari, & naves abripere, nullo prohibente, per-
 misit. Inde velis ad *Azoras Insulas* versis, forte fortuna
 in Onerariam ingentem, & admodum opulentam (*Cara-*
quam vocant) *S. Philippi* nomine insignem, ex India
 Orientali redeuntem, incidit, eamque facile expugnavit.
 Quod plebs nautica utrinque ex nomine *Philippi*, Phi-
 lippo Hispano male ominabatur. Ex hac brevi expedi-
 tione, magnæ sane utilitates Anglis consecutæ sunt, quan-
 doquidem Hispani tantam bellici apparatus jacturam passi,
 à consilio Angliam hoc anno invadendi necessario destite-
 rint, & Angli immania illa navigia instar castellorum, quæ
 antea formidarunt, alacrius jam inde oppugnarunt; necnon
 Indicarum mercium opulentiam, negotiandique in Ori-
 entali illo orbe rationem è mercatorum indicibus adeo plene
 perspexerunt, ut quæstuosam eo navigationem postea in-
 stituerint, inita mercatorum Indiæ Orientalis Societate.

Dracus ad
 Hispanum
 averten-
 dum mis-
 sus.

Quid ille
 præstitit.

* Cabo S.
 Vincente.

Caraqua S.
 Philippi
 capta.

Utilitates
 hinc conse-
 cutæ.

Indica Mer-
 catorum
 Societas.

Dum Regem his & hujusmodi rationibus leniter demulcet, ut bel-
 lum quod ab Hispano imminere prospexerunt præverteret, Dra-
 cus cum quatuor Navibus Regiis, & aliis in Hispaniæ littore emis-
 sus est ad Naves *Ec. Edd. Belg.*

Eodem

1587. Eodem tempore in altera Orbis plaga, Tho. Cavendishus è Suffolcia, qui ante biennium ex Anglia cum tribus navibus solverat, *Fretum Magellanicum* prætervectus, in ora *Chili, Peruvia, & Novæ Hispaniæ*, plura Hispanorum oppidula incendit, XIX. naves onerarias, & inter eas Regiam navem opulentissimam juxta *Calliforniam* cepit & diripuit; per *Philippinas, Moluccas, Promontorium Bonæ Spei, & S. Helenæ Insulam* ¹ domum anno sequente opima cum præda, & insigni cum gloria rediit, utique tertius à Magellano qui Orbem terrarum circumnavigavit. Si particularia desideres, adeas Anglorum navigationes tribus voluminibus à Richardo Hacluito diligentissime descriptas.

Stanleius & Torcus proditores.

Ut Dracus & Cavendishus hoc tempore illustrem cum laude famam, ita alii duo Angli, Guilielmus Stanleius, & Rowlandus *Torcus* ignominiosam proditoris infamiam sibi compararunt. *Torcus* ille Londinensis, homo discincto ingenio & præcipiti audacia, suo tempore inter sicarios celebris, quod feralem illam rationem in duellis punctim petendi, summa cum audaciæ admiratione primus in Angliam intulerit, quum Angli hæcenus peltis armati, gladiis latioribus cæsim depugnarent, & vel punctim, vel infra cingulum ferire minime virile existimarent. Hic nescio qua injuria à Leicestrio affectus profugit, & aliquandiu inter Hispanos in Belgio meruit; tandemque reconciliatus propugnaculo juxta Zutphaniam præficietur. Sed insolens contumeliæ animus, statim de vindicta ita cogitavit, ut pretio corruptus, non solum locum hosti tradiderit, sed etiam Stanleium, qui singulari fide & fortitudine in Hibernico bello meruerat, iteratis & juratis asseverationibus eum *conjuratiōis Babingtoniæ* manifestum ex conjuratorum confessionibus

1. Domum hoc anno opima in prima impressione. Sed ut nos emendavit Camdenus. Neque aliter ipsi Belgæ.

teneri,

teneri, & jamjam in Angliam ad patibulum abripiendum, in sceleris societatem pertraxerit, atque persuaserit homini, ut Daventriam Urbem munitam & opulentam, contra fidem Leicestrio & Ordinibus obstrictam, ¹ Hispanis proderet. Quod quum in Anglia compertum, Perottus Hiberniæ Prorex jubetur omnes interiores Stanleii amicos in Hibernia, præcipue Jacobum de Francesco Italum, Chr. Hattoni Clientulum, Ballardo proditori familiarem & summe Pontificium, qui ejus cohorti præfuerat, sedulo observare, eum in Angliam protinus transmittere, (quod Proregi calamitatis initium) Stanleiique uxorem & liberos in custodiam dare. Ceterum Stanleius, sceleris magnitudine perspecta, contra prodicionis notam se conscientia solatus, quod locum à rebellibus detentum vero Domino restituerit, & summe Pontificius, mox Sacerdotes accersit ad legionem suam, quæ ex mille trecentis Anglis & Hibernicis constabat, in Pontificia Religione imbuendam, jactitando hanc fore *Seminariam militum legionem*, qui Romanam Religionem armis, ut *Seminarii Sacerdotes* scriptis, propugnarent. Et ad hanc quidem rem Alanus, paullo post Cardinalis factus, non solum Sacerdotes protinus misit, sed una libellum edidit, quo, ex Pii v. in Elizabetham *Bulla*, & prodicionem laudavit, & ad ejusmodi perfidiam alios excitavit, quasi Reginæ excommunicatæ nec servire, nec obsequi tenerentur. Sed vide quo exitu.

Hispani *Torcum* & Stanleium inter se committunt. Quo successu. *Torcum* veneno tollunt & bona diripiunt; cadaver post tres annos ab Ordinibus effossam, & patibulo suspensam, computruit. Stanleium ejusque Legionem à Daventria emonent, huc illuc raptatam periculis objiciunt, adeoque negligunt, ut alii inedia misere perierint, alii

1. Hispanis proderet. Sceleris autem magnitudine perspecta, &c. tantummodo in *Edd. prioribus*.

1587. sensum diffugerint. Ipse spe præmii in Hispaniam profectus, operam ad Hiberniam invadendam obtulit; sed nec pro honore, quem exspectavit, acceptus, nec fides ulla habita. Hispanis enim diverbium esse fertur, *Proditori honorem aliquem habere fas est, fidem nefas*. Seroque jam didicit, sese primum omnium prodidisse.

Ordines
Leicestri-
um accu-
sant.

Hæ proditiones magnam Leicestrio invidiam apud Belgas Confoederatos conflarunt, quod proditores fuerint illi ex intimis; & Anglicæ etiam nationi, quam convitiis gens linguæ liberioris insectari non destitit, donec edictis coërceretur. Ordines vero longis ad Reginam litteris Leicestrium reipub. male administratæ in re monetaria, militari, & mercatoria accusant, & ejus *Restrictioni*, & credulitati damna à proditoribus accepta impuntant. Illa ad rem examinandam & componendam, & animos de pace cum Hispano tentandos, Thomam Sackvillum Baronem *Buckhurstum*, in sanctius consilium Leicestrio absente nuper adscitum, Norrisium, & Bartholomæum Clercum mittit, qui in hæc fideliter incubuerunt. Verum quum officiosa *Buckhursti* sedulitas Leicestrio infidiosa videretur, ejus ira, & firmata apud Reginam gratia ita valuerunt, ut *Buckhurstus* reversus plures menses domi se continere juberetur.

Ad Sculam
liberandam
evocant.

Sclusa postea à Parmensi obfessa, Leicestrius ad suppetias ferendas ex Anglia ab Ordinibus accitur. Eam furenter, septendecim millibus, è majoribus tormentis, ejaculationibus impetitam, hiatuque magno aperto, Rogerus *Williams*, Franciscus *Verus*, Nich. *Baskervillus*, cum præsidiariis Wallonibus & Anglis magna fortitudinis laude aliquandiu propugnarunt, & tandem necessario dederunt, quum Leicestrius, qui opem laturus, hostibus impar, recessisset. Nec sane Ordines justum exercitum præbere voluerunt, qui potestatem quam illi verbis maximam detulerant, re vera sibi reservarant. Nec
ille

ille dignatus privatis hominibus minoris notæ sub Ordinum nomine subesse, qui eandem in ipsum Governatorem auctoritatem, quam Carolus Quintus in suos Belgii gubernatores tenuerat, exercere contenderunt. Hinc similitates, imo inimicitiae utrinque apertae proruperunt; & sane apertiores, postquam de pace cum Hispano verba semel fecisset. A Pacis enim nomine ut suis rationibus damnosissimo, auribus, animoque abhorruerunt. Ille autem quum suam auctoritatem indies evilesce-
1587. Exagitant.
 re sentiret, ad fraudes conversus, factiones in populo alere, Lugdunum aliasque urbes in suam potestatem redigere statuit.
Ille eorum urbes tentat.
 Sed hac spe cum quorundam exitio excussus, gravissima offensione concitata, in Angliam à Regina revocatus,
Revocatur.
 gubernatione cessit, liberamque administrationem Provinciarum Ordinibus reliquit, ab invidis irritus, *Excellentiae*que titulo, quo primus Anglorum usus erat, expulso.

Discedens nonnullis quos in factionem traxerat, Symbola auro fusa occulte distribuit, in quorum altera parte ipsius effigies, in altera Grex, aliquot oviculæ errantes, & Canis abiturus respectans. Juxta hunc, INVITUS DESERO. juxta illas, NON GREGEM, SED INGRATOS. Nec dubium, quin ille dominationem sibi arripere, ¹ Mauritium Nassovium & Berneveltium intercipere, & in Angliam transmittere cogitarit. Verum hæ gentes non solum contra Hispanorum vires, qui & auro & arte bellum gerere callent; sed etiam contra Gallorum & Anglorum versutias, ipsiusque ² Aurasionensis astutias avitam libertatem, non tantum sua solertia retinuerunt, sed supra fidem, prono vicinorum favore adauxerunt; & quod magis mirandum, quum ceteri bello exhauriantur, soli ditescunt. Mauritius Nassovius, Principis Aurasionensis
Mauritius Nassovius substituitur.
 ex Anna Saxonica Mauritiæ illius Heroici Electoris filia

1. *Desunt* Mauritium Nassovium &c. transmittere in *Edd. priorib.*
 2. Aurasionensis vulpinantis astutias *Edd. priores.*

1587. filius, annos viginti natus, in Leicestrii locum, *unitis & confœderatis Provinciis* ab Ordinibus; & Peregrinus Baro *Willoughbeius* Anglorum in Belgio copiis à Regina præficitur, qui cum factione Leicestrii multum negotii Ordinibus faceffit. Præsidarii enim *Gertrudis Bergæ, Nardæ, Worcomii, Huesdæ*, & imprimis *Medenblicæ* Anglis addicti, quasi Reginæ obsequii fidem jurarant, tumultus concitarunt. Et Guilielmus *Ruffellus Flushingæ* Præfectus, plectis in partes *Armuiensibus & Campuereusibus*, Ordinibus diffidentiae plenissimis suspectus erat, quasi *Ualachriam* insulam in Anglorum potestatem redigere cogitaret. suspicionemque auxit adventus Admiralli Angliæ. qui quamvis rem pacare studuerit, illi tamen, sibi metuentes, diffidentiam minime celarunt, sed & publice nummis ingeniose signatis cum duabus Ollis mari innatantibus, (ex veteri Apologo) atque inscriptis, SI COLLIDIMUR, FRANGIMUR: & privatim ad Reginam litteris testati sunt. Quæ illorum perstudiosa, nec sui negligens, pericula (classe Hispanica jam imminente) prospexit, & *Willoughbeio* imperavit ut tumultuantes in Ordinum obsequium reduceret. quod cum Mauritio feliciter præstitit.

Factio Leicestriana in Belgio.

Ruffellus suspectus.

Leicestrius adversariorum criminationes eludit.

Leicestrius reversus, subodoratus criminationem in se comparatam à *Buckbursto* & ceteris, de re in Hollandia male administrata, & iudicio coram Consiliariis sistendum; privatim se supplicem ad Reginæ pedes cum lacrimis abjecit, ejusque fidem imploravit. Obtestatus, *ut quem abeuntem cum honore emiserat, redeuntem cum ignominia non exciperet. Quem humi jacentem extule-*

I. Præficitur: quibus factio Leicestrii multum faceffit negotii. Præsidarii &c. in Edd. priorib. Nos Camdeni ipsius emendationem secuti sumus. At in Cod. Rawlinsoniano aliam video esse lectionem, viz. præficitur: qui cum ex Leicestrii factione multum negotii Ordinibus facefferunt. Præsidarii &c.

rat,

rat, vivum videntemque non inhumaret. Et hujusmodi blandiloquentia offensum Reginæ animum delinivit, ut nobilis ira deferbuerit, & eum in pristinam gratiam receperit. Adeo, ut quum postridie in judicium vocaretur, suum inter Consiliarios locum capefferet, nec ad mensæ caput de more procumberet; atque Secretarium capita accusationis legere incipientem interrumperet, conquestus iniquius secum absente actum, publica quæ habuit documenta privatis *instructionibus* restringendo: &, *facta* ad Reginæ judicium *Appellatione*, totam criminationem, non sine tacita adversariorum indignatione, elusit.

1587.

E vita hoc anno mense Februario emigravit Henricus Nevillus Baro Abergevennæ, pronepos Edwardi Nevilli, qui regnante Henrico Sexto, hoc titulo potitus est jure uxoris filiæ unicæ, & heredis Richardi *de Bello-campo*, Comitæ Wigornia & Baronis Abergevennæ. Quo jure, quum unica filia hujus Henrici, uxor Thomæ *Fani* Equitis aurati, titulum Baronissæ Abergevennæ vendicaret, lis orta est memorabilis de titulo inter eam & proximum heredem masculum, cui testamento, eodemque auctoritate Parliamentaria confirmato, Castrum Abergevennæ legatum erat.

Baronis Abergevennæ obitus.

Fatis jam etiam ¹ concesserunt alii, magna imprimis apud nos celebritate; Anna Stanhopia Somersetti Ducissa nonagenaria, quondam Edw. Seimori Ducis Somersetti & Angliæ Protectoris uxor, quæ muliebri æmulatione cum Catharina *Parra*, Regis Henr. VIII. Regina *Dotaria*, de dignitatis prærogativa tragoedias in Seimoria familia excitavit, persuasa à Dudleio Warwicensi, dum ille perniciem huic præpotenti jam familiæ strueret, ne illa Protectoris uxor, Reginæ Dotariæ, quæ Protectoris fratri enupta, syrma tolleret, aut locum cederet.

Et Ducissæ Somersetti.

1. Concesserunt, & uno quidem mense Aprili, alii quatuor magna imprimis *Edd. priores*.

1587. ¹Guilielmus Baro la Ware, & Henricus Baro Chenius primus & postremus ex hac familia Baro, amplissimi patrimonii dissipator. Radulphus Sadleirus Ducatus Lancastriæ Cancellarius, vir magnis & multis Reipub. negotiis spectatus, & ultimus Angliæ *Banerettus*, qua dignitate in proelio Musselburgenfi fuit ornatus. Thomas Bromleius Angliæ Cancellarius sexagenario minor, Vir juris prudentia insignis. Et sexto post die, qui illi successor à Regina destinatus, Edwardus Rutlandiæ Comes ex *Maneriorum* familia tertius, juris scientia, & omni politiori eruditione ornatissimus, unica filiola Elizabetha relicta, quæ Guil. Cecilio Thesaurarii Burghleii nepoti uxor. Christophorus vero Hattonus florentissima apud Principem gratia, suffectus erat ex Aula Cancellarius, quod Juris Anglici consultissimi permolestè tulerunt. Illi enim ex quo Ecclesiastici de gradu dejecti, hunc Magistratum, summum togatæ dignitatis culmen, viris Ecclesiasticis & Nobilibus plerumque olim delatum, magna cum æquitatis & prudentiæ laude gesserant. Ceterum ille evectus erat Aulicis quorundam artibus, ut ex ejus ab Aula absentia, & difficili tanti Magistratus munere, cui imparem norunt, gratia apud Principem imminueretur. Splendidissime tamen omnium quos vidimus gessit, & quod ex juris scientia defuit, æquitate supplere studuit. ² Ex eruditorum numero obiit Joannes Foxus Oxoniensis, qui Ecclesiasticam Angliæ historiam sive martyrologium indefesso veritatis studio primum Latine, postea Anglice auctius magna cum laude contexuit.

Et Radulphi
Sadleiri.

Et Comitibus
Rutlandiæ.

Hattonus fit
Cancellarius.

Turbæ in
Momoniam
pacatæ.

³ In Hibernia qui ad Rebelligum agros in Momonia dividendos delegati, & qui colendos susceperant, fideles & innocuos subditos tanta violentia avitis sedibus ex-

1. *Desunt* Guilielmus Baro la Ware &c. dissipator in *Edd. priorib.*
2. *Desunt* ex eruditorum numero &c. cum laude contexuit in *Edd. priorib.* 3. *Quin & tota hæc Sectio desideratur in Edd. priorib.*

turbare cœperunt, ut necessarium fuerit Reginæ istos edicto coërcere, ne violenta privatorum avaritia novam rebellionis flammam excitaret. Qua in re Prorex operam laudabilem navavit, licet subinde ab Anglis insimulatus, tanquam Hibernicis indulgentior, & Anglis iniquior. Verum ille jus æquabiliter distribuendo, & Hibernicos æque ac Anglos fovendo, pacem optatissimam Provinciæ infudit, & incolarum immanissimos tranquilla potestate legibus subjecit, atque obsequentissimos habuit: & inter eos Hugonem nuper ad Tir-Oeniæ comitis titulum evectum, virum summæ potentiaë & amplissimæ cognitionis, ad nutum habuit paratissimum. Cui Regina demississime supplicanti benignissime concessit singula, quæ Henricus VIII. Cono Comiti Tir-Oeniæ avo Hugonis in Tir-Oenia concesserat. Ita tamen ut regio prius describeretur, unus & alter locus præfidiis idoneus reservaretur, nominatim munimentum ad flumen magnum sive *Blackwater*, Turlogho Leinigh & Arthuro ejus filio de avito patrimonio caveretur, nec aliquid auctoritatis, quam avus renunciarat, in Dynastas vicinos extra comitatum Tir-Oeniæ quasi suos * beneficiarios sibi arrogaret: qui vero in ejus territoriis habitant, pacem cum vicinis juxta leges colerent, & libere per pontem ad *Blackwater* transirent. Has condiciones ille lubentissime amplexus in Cancellaria recognovit, gratias cumulatissime egit, quicquid diligentia pro tantis beneficiis præstare poterat, præstiturum promisit: nec promisso defuit, nec quicquam officii, quod à fidelissimo subdito expectes, aliquandiu prætermisit.

Proregis
æquitas.

Reginæ in
Tir-Oenium
munificentia.

* *Uriaghts.*

¹ Anno exeunte Proregi facultas domum redeundi, quam expetierat, data est, & anno sequente Provinciam Guilielmo *Fitz-Williams* tradidit pacatissimam, quum

Guil. Fitz-Williams
jam quintum
Hiberniæ
Prorex.

1. Joannes Perottus hoc anno ex Hibernia revocatus, Provinciam Guilielmo *Fitz-Williams* tradidit pacatissimam, &c. *Edd. priores.*

suspectos

1587. suspectos ad fidem, datis obsidibus, obstringendam induxisset; idque quamprimum, ne si deliberarent, defecisse viderentur, suspectissimos provide interceptos in custodiam dedisset, & reliquos fidei in Principem hoc ambiguo tempore admonuisset, qui illi ob amorem in gentem, lubentissime auscultarunt. ² Nec alias visa est Hibernia obsequentior, & omnium rerum copia affluentior.

Hibernici
belli diffi-
cultates
unde.

Haecenus (ut tantisper exspatier) Anglis bella in Hibernia satis erant facilia. Octingenti Pedites, & trecenti Equites invictus habebatur exercitus. Randolphus cum sexcentis Anglis, O-Nealum cum IIIIM. Hibernicis; Colierus, anno M.D.LXXI. cum sua una cohorte mille Hebridianos in Connachtia; Butleros cum numerosa rebellium turba trecenti equites facile profligarunt, & duæ peditum ³ cohortes supra xx. Hibernicorum castella uno die expugnarunt, ut alia taceam. Verum postquam Perotti jussu assidue domi exerciti, armorum doctrina imbuti, & destinato ictu bombardulas displo- dere edocti, ut paratiores essent contra Hebridianos: & deinde Belgicis bellis innutriti, muniendi rationes edidicerant; difficiliore sane bello, ut videbimus, Anglos exercuerunt.

M. D. LXXXVIII.

Annus Mi-
rabilis.

JAM ad Annum Christi M.D.LXXXVIII. quem Regio-
montanus Astronomus ante seculum *Annum* fore
Mirabilem, & Germani Chronologi *Mundi Climacteri-
cum* prædixerunt, pervenimus. Rumores bellorum qui

I. Gentem Hibernicam pro gentem habent Edd. priores. 2. Desunt
Nec alias &c. affluentior in Edd. prioribus. 3. Turmæ pro cohortes
inprimis excusum erat. Hinc in Erratis binæ cohortes correxit Camde-
nus; at in textu Codicis nostri propria manu duæ peditum cohortes
emendavit. Neque aliter quidem in Codd. Elzevirianis.

prius

prius tenues, indies magis magisque increbuerunt, & jam non varia fama, sed clara, & una omnium voce perferebatur, classẽ invictissimam in Hispania contra Angliam instrui, clarissimosque scientia militari duces, & veteranos ex Italia, Sicilia etiam & America in Hispaniam acciri.

1588.
Apparatus
in Hispania
contra
Angliam.

Pontifex enim Romanus, Religiosi quidam Hispani, & Angli nonnulli patria profugi Hispanum ad consilium debellandi Angliam, Lusitanico bello ante annos decem interruptum, jampridem revocaverant; sedulo hortati, quandoquidem Deus immensis illum beneficiis cumulasset, Lusitania cum India Orientali, & plurimis opulentissimis insulis imperio adjectis, ut ipse aliquid vicissim præstaret, quod Deo tantorum bonorum largitori gratum esset, & Catholici Regis Majestate dignissimum. Nihil autem Deo gratius, aut ipso dignius esse, quam Dei Ecclesiam propagare. Hanc nec gloriosius nec majori cum merito propagari posse, quam Angliam debellando, & Catholicam Romanam Religionem, hæresi profligata, replantando. Justissimum hoc bellum futurum differuerunt, non solum quod necessarium, sed etiam quod pro Christi Religione asserenda. Quandoquidem Regina Angliæ excommunicata, contumax in Ecclesiam Romanam persistit, rebelles in Belgio fovet, Hispanos assiduis deprædationibus infestat, urbes in Hispania, atque America, intercipit & diripit: atque nuperrime Scotorum Reginam, omnium Regum Majestate violata, è medio sustulit. Nec minus utile fore, quam justum.

Quo consilio.

Quibus de causis.

Ita enim ille Regna florentissima ad Imperium adjiciat, rebellionem Belgicam, quæ Anglica quasi aura animatur, exstinguat, navigationes ex utraque India securas reddat, sumptusque annuos, ad deducendas & reducendas classes Indicas, minuat. Ut facile etiam probarent, suggererunt, classẽ Anglicam nec numero, nec magni-

1588. tudine, nec firmitate cum Hispanica, (Lusitanica jam adjecta,) esse conferendam; Angliam minime esse munitam, à ductoribus, militibus, equitatu, bellico apparatu minus instructam, opibus & amicis nudam; plures passim esse per Regnum Romanæ Religioni addictos, qui auxilia illico adjungent. Denique tantas esse Hispani terra marique vires, tantam Hispanorum virtutem, ut nemo se opponere auderet, & certissimam victoriam fidentissime sponderent. Ad hæc, opportunitatem jam divinitus esse oblatam, quum nec à Turca, pactis nuper induciis, nec à Gallis intestino nunc bello implicatis, sit metuendum. Fidem etiam fecerunt, facilius esse Angliam quam Belgium expugnare; quod navigatio ex Hispania in Angliam sit brevior & opportunior, per mare scilicet apertum; in Belgium longior & difficilior, per mare magna ex parte conclusum, & Angliæ objacens. Item, quod Belgium sit quasi continuum propugnaculum, tot urbibus & arcibus ubique munitum, Anglia vero nullis; ut facile sit illis statim in ipsa regni viscera, non minus quam nuper in Lusitaniam, penetrare. Postremo ex Axiomate militari, *Hostem à tergo non relinquendum*. Anglos itaque hostes Hispanis acerrimos ante omnia necessario expugnandos, quorum auxiliis Belgæ subnixi tam diu belli molem sustinuerant, & sine quibus subsistere non poterunt. Adeo ut Anglia debellata, Belgium necessario subjugetur.

De invadendi ratione deliberatio.

His ita constitutis, de ratione Angliam invadendi series instituunt deliberationes. Alvarus Bassanus Marchio S. Crucis, cui summum classis imperium delatum fuit, ante omnia censuit portum aliquem in Hollandia aut Zelandia, à terrestribus Parmensis copiis & aliquot navibus Hispanicis præmissis, ex improvise occupandum; in quem Hispanica classis receptum haberet, & è quo invasionem opportune exordiretur, quandoquidem
in

in mari Britannico turbido, ventis subinde mutantibus, & in quo æstus inprimis sunt observandi, classis tuto consistere non possit. Juxtaque cum illo sensit Parmensis, qui hanc expeditionem maximopere urgebat. Alii tamen hoc minime probarunt, ut difficile, periculi plenum, longi temporis, multæ operæ, magnæ expensæ, incerti successus; quodque nec clam, nec ex improvise fieri posset, & facile ab Anglis impediretur. Hi putarunt, iisdem expensis Angliam posse facilius expugnari, certamque & exploratam fore victoriam, si instructissimus ex Hispania & Belgio exercitus, valida classe ad Tamisis ostium exponatur, & Londinum urbs primaria inopinato affultu opprimatur. Hoc factu facillimum visum, ideoque protinus exsequendum omnibus sedit sententia. Inter hos tamen, nonnulli bellum prius per facilem denunciandum censuerunt, callido, ut ipsis videbatur, consilio, tum ut suspicionem ex vicinorum Principum animis eximerent, tum ut Reginam exteros milites in auxilium vocare adigerent; spe concepta, (quæ mercenariorum est insolentia) eos tumultuosius acturos, agrosque populaturos: & inde illam odium apud suos subituram, & omnia in Anglia fore confusissima. Sed nec hi auditi apud homines virium fiducia ferocientes, satisque habuerunt Pontifici Rom. & Catholicorum apud Deum Sanctosque intercessionibus causam, classem, & exercitum commendare; librumque typis in terrorem edere, in quo universus apparatus sigillatim proponitur; qui sane tantus per Hispaniam, Italiam, & Siciliam, ut ipsi Hispani obstupescerent, & *Classem Invincibilem* Classis Invincibilis. nominarent.

Parmensis quoque in Belgio, Hispani mandato, naves Apparatus in Belgio. ædificat, & navigia panda quamplurima, quorum singula xxx. equis vehendis satis ampla, pontibus ad eadem adaptatis. nautas ex Orientali Germania conducit,

1588. trabes inferiori parte acuminatas ferroque munitas, & à latere falcatas, viginti millia vasorum, immensamque fasciculorum ligneorum struem comparat, & in maritimis Flandriæ oppidis exercitum CIII. cohortium pedatum, & IV CIO. equitum collocat, inter quos septingenti profugi Angli, qui omnium despicatissime habiti. Nec Stanleius qui præfuit, nec Westmorlandius, nec alii qui operam & consilium detulerunt, auditi : sed pro impietate in patriam, omni aditu prohibiti, & tanquam pessima auspicia meriti, non sine detestatione rejecti. Sixtus etiam Quintus Pont. Rom. ne deesse videretur, Alano Cardinali Anglo in Belgium misso, *Bullas Declaratorias Pii v. atque Gregorii XIII.* renovat, Reginam excommunicat, Regno abdicat, subditos ab omni fidelitate absolvit, *Cruciatamque*, ut contra Turcas & infideles, typis publicat, qua omnibus adjutoribus plenarias ex Ecclesiæ thesauro elargitur indulgentias. Unde huic militiæ nomina sponte dederunt Marchio à *Burgaw* & familia Austriaca, Dux Pastranæ, Amadæus Sabaudus, Vespasianus Gonzaga, Joannes Medices, & plurimi undique nobiles.

Proditores
odiosi.

Subsidium
à Papa.

Apparatus
in Anglia.

Mari.

Elizabetha contra, ne incauta opprimeretur, classem quantum posset maximam, & omnia ad bellum necessaria singulari studio apparat. Et ipsa (quæ in ingeniis dignoscendis judicio acerrimo, & quum soluta sibi fuerit eligendi optio, non de aliorum commendatione, semper felicissima,) ad singula munia optimos nominatim designavit. Universæ vero classi præfecit Carolum Howardum *Effinghamium*, Angliæ Thalassiarum sive Admirallum. De cujus felicitate optime sibi persuaserat, quem rei maritimæ gnarum, providentia cautum, animo fortem, in agendo industrium, & magna inter classarios auctoritate, tum ex moderatione, tum ex nobilitate noverat. Eum ad Occiduas Angliæ partes tempestive

pestive mittit, ubi Dracus, quem Subthalaffiarcham constituit, se adjunxit. Henricum *Seimorum* filium secundo-genitum Ducis Somersetti, ad oram Belgicam cum XL. navibus Anglicis & Belgicis, ne qua Parmensis cum suis copiis egrederetur, excubare jubet; etsi non deerant, qui hostem expectandum, & terrestri proelio excipiendum summopere suaserunt, juxta ac deliberatum fuerat regnante Henrico VIII. quum Galli numerosa classe Angliæ imminerent.

Ad terrestre bellum per littora Australia disponuntur Et terra. XXM. bellatorum, duo præterea exercitus à delectu & disciplina lectissimi conscribuntur: quorum alteri, qui constabat ex Equitibus M. Peditibus XXII M. præfuit Leicestrius, castraque ad Tilburiam haud procul à Tamisis ostio habuit: (hosti enim certum constitutumque fuit Londinum primum aggredi:) alteri, qui constabat ex XXXIV. millibus peditum & II M. equitum ad Reginam stipandam, præficitur Baro Hunsdonius.

Arthurus Baro Greius, Franciscus *Knolles*, Joannes De resistendo consul- Norrius, Richardus Binghamus, Rogerus *Williams*, tatio. viri ex ordine Equestri & militari scientia clarissimi, seliguntur, qui de ratione belli terrestri consilia conferrent. His visum, ut loca hostili exscensione tam ex Hispania, quam Belgio opportuna, scilicet, *Portus Milfordicus, Falmoutha, Plimoutha, Portlandia, Vecta Insula, Portsmoutha*, apertum illud Cantii littus, quod *Downes* vocamus, *Tamisis ostium, Harewicus, Yarmoutha, Hullum, &c.* præfidiis & operibus munirentur, milites exercitati per Provincias maritimas ad hæc defendenda, signo dato, convenirent, hostem exscensione quantis possent viribus prohiberent. Sin exscensionem faceret, vastitatem agris longe lateque inferrent, omnia quæ usui essent corrumpere, ne alia, quam quæ humeris ferret, cibaria inveniret; assiduisque *ad arma* conclamationibus noctu & interdiu

1588. interdiu ita hosti insisterent, ut quietem non concederent. Belli vero aleam non tentarent, donec plures ductores cum suis numeris convenirent. E ductoribus autem unum nominarunt, qui in singulis Comitatus cum imperio præflet. Nec lubet sigillatim referre, quas mediterraneas Provincias huic & illi littori subsidio assignarunt, quos numeros, quæ arma, & quam pugnandi rationem præscripserunt.

Et de Pontificiis domi.

Hac tempestate nonnulli Reginæ sæpius inculcarunt, non tam Hispanos foras, quam Pontificios domi formidandos esse. Siquidem Hispanos nihil hostile in Angliam aufuros nisi fiducia auxilii ab iis, ideoque ad securitatem *capita Pontificiorum quæsitis causis demetenda*. Prolato Henrici Octavi exemplo, quum Imperator & Gallus, instigante Pontifice, in procinctu essent ad Angliam invadendam, statim ut ille Marchionem Exoniæ, Baronem Montis-acuti, Edw. Nevillum, & alios quos cœpto fautores suspicabatur, è medio sustulisset, expeditio suscepta simul cecidit. Illa autem hoc, ut crudele consilium averfata, satis habuit quosdam Pontificiorum, nec illos quidem è primariis, ad *Wisbecham* in palustri Regione, in custodiam amandare. Et in omnes partes oculos animumque intendens, Ordines minime dormientes crebris litteris excitat. Guil. *Fitz-Williams*, Hiberniæ Proregem, quid faceret edocet. Scotorum Regem per suos in Scotia & nuncios commonefacit, ut sibi à Pontificiis & Hispanica factione inprimis caveret.

Regis Scotorum contra Hisp. alacritas.

Ille autem non ignarus quanta tempeestas & vastitas impenderet, pro perpetuo suo in veram Religionem & Reginam studio, sponte incitatus, jam antea Dumblanensem Episcopum à Pontifice Romano missum audire recusaverat, & foedus inter Scotiæ Protestantibus ad resistendum Hispanis, ineundum curaverat. Ipseque in *Annandiam* cum exercitu profectus Maxwellium, nuper ex Hispania

contra

contra fidem datam in Scotiam reversum, Hispanoque 1588.
studentem, expugnatis castris, in carcerem conjecit, Hispanos hostium loco habendos declaravit, & contra eos arma magna alacritate expedit.

Inter hos belli apparatus utrinque maximos, nec pa-
cis consilia abjecta fuere. Ante biennium, quum Par-
mensis secum perpendisset quam difficile foret bellum
Belgicum conficere, dum Reginæ subsidiis quotidie ale-
retur; per litteras opera Jacobi Crofti à sanctiori con-
silio pacis perquam studiosi, Andreæ Loei Belgæ, & a-
liorum, sedulo egerat ut de pace tractaretur, utique au-
ctoritatem sibi ab Hispano esse delegatam. Illa verita ne
subdole hoc ageret, ut amicitiam inter ipsam & Con-
foederatas Provincias dissueret, easque clandestinè ad Hi-
spanum pelliceret, rem aliquandiu distulit. Nunc autem,
ut bellum utrinque imminens averteretur, de pace, sed
armata manu, tractare constituit, nec Parmensis quidem
abnuit.

De pace in-
terim col-
loquium.

Mense itaque Februario in Flandriam delegantur Hen-
ricus Comes Derbiæ, Guil. Brookus Baro Cobhamus,
Jacobus Croftus Regiæ Censor, Valentinus Dalus, & Jo-
annes Rogerius LL. Doctores. Qui omni humanitate
Ducis nomine excepti, Dalum protinus ad eum mise-
runt, ut de loco conveniendi consuleret, & auctori-
tatem ab Hispano delegatam cerneret. Ille locum con-
stituit prope *Ostendam*, non in ipsa *Ostenda* quæ contra
Regem ab Anglis jam detenta; auctori-
tatem autem de-
legatam quum convenirent, monstrandam promisit. O-
ptavit autem ut rem maturarent, ne quid interea inter-
veniret, quod pacis negotium interturbaret. Richardo-
tus autem apertius dixit, *se nescire quid contra Angliam
interea fieret*. Haud ita diu post, Rogerius ad Princi-
pem expresso Reginæ mandato mittitur, ut certò sciret
an consilium invadendi Angliam susceptum fuerit, quod
ille

1588. ille & Richardotus modo innuere videbantur. Affirmavit ille, se de Anglia invadenda ne cogitasse quidem, quum rem maturatò fieri optaverit, & Richardoto quodammodo succensuit, qui ejusmodi verba sibi excidisse negavit.

Anglorum
propositio-
nes, & ex
altera parte
responsa.

Die Aprilis XII. in tentoriis prope Ostendam Comes Arenbergius, Champignius, Richardotus, Maesius Doctor, & Garnierus à Parmensi delegati cum Anglis conveniunt, quibus dignitatis prærogativam & incedendo & sedendo ultro detulerunt. Quumque affirmassent Ducem auctoritate ad pacem tractandam satis munitum esse, Angli proposuerunt inducias primo ineundas esse. Illi negarunt, utique damnosas Hispano futuras, qui numerosum exercitum jam totos sex menses aluerat, si pax non conficeretur. Angli instabant, inducias illas, priusquam in Belgium advenerant, promissas fuisse. Illi contra, inducias ante sex menses promissas fuisse agnoscunt, sed non admittas, nec Reginae integrum esse inducias pro Hollandis & Zelandis pacisci, qui quotidie hostilia moliantur. Angli urgent ut induciæ sint generales pro omnibus Reginae territoriis, & Regno Scotiae. Illi nisi pro quatuor Belgii oppidis in Reginae manibus, videlicet, *Ostenda, Flushinga, Berga ad Zornam, & Briela*, concedere abnuunt, easque durante tractatu, & dies viginti subsequentes, idque ejusmodi verbis, ut interea liceret Reginae Angliæ Hispaniam, & Hispano Angliam ex Hispania & Belgio invadere. Dum ita de induciis & loco, qui tandem *Bourburgi* constitutus, procrastinatur, Croftus præ summo pacis studio Bruxellam, ceteris delegatis inconsultis, profectus, articulos quosdam privatim proposuit, quod, Leicestrio criminante, carcere postea luit, licet illi sane, reliquorum judicio non improbandi. Sed Delegatis circumscripti limites non sunt transiliendi. Demum, quum ut ab armis omnino abstineretur, Angli extor-

extorquere, & Diploma, quo Parmensi tractandi de pace auctoritas concessa, nulla ratione videre possent, hæc proposuerunt, *Ut fœdera antiqua inter Reges Angliæ & Duces Burgundiæ renovarentur & constabilirentur, ut Belgæ universi privilegiis suis plenissime fruerentur, & libera conscientia Deum colerent, ut Hispani & externi milites è Belgio submoverentur, ne vel Belgæ, vel finitimæ regiones ab illis timerent. Quæ si concederentur, Reginam ad æquas conditiones de Belgii oppidis, quæ jam possidet, descensuram (ut constaret se non sui commodi causa, sed necessariæ defensionis tam Belgarum, quam sui ipsius, arma sumpsisse) dummodo pecunia quæ inde debetur refunderetur. Illi respondent, In fœderibus antiquis renovandis nullam futuram difficultatem, quando amice de iis inter se conferre placebit. Non esse cur exteri Principes de Belgarum privilegiis sint solliciti, quæ non modo Provinciis & Urbibus reconciliatis, sed etiam vi armorum reductis benignissime concessa fuere. Militem externum ex urgente necessitate retineri, quum Hollandia, Anglia, & Gallia jam arma induerint. Quod ad oppida illa Regi erepta, & pecuniam expensam, Hispanum posse postulare tot aureorum myriades sibi à Regina rependi, quot ille in bellum Belgicum impendit, ex quo illa Belgas deficientes foverit, & in tutelam suscepit.*

Sub hoc tempus, Dalus jussu Reginæ ad Parmensem profectus, leniter cum eo expostulat de libello recens edito ab Alano Anglo Cardinali, quo Nobiles populumque Anglicum & Hibernicum adhortatur ut se adjungerent copiis Hispanicis sub ductu Ducis Parmensis, ad exsequendam sententiam Sixti Quinti Pontificis Romani in Reginam Angliæ *Bulla* jam promulgatam. Qua illa *hæretica, illegitima, crudelis in Mariam Scotorum Reginam, &c.* declaratur, subditisque mandatur ut Parmensi

Cum Parmensi expostulatio.

1588. mensi contra ipsam auxilientur. (Et magnus profecto harum *Bullarum* & libellorum numerus Antwerpiae erat impressus, quæ per Angliam distraherentur.) Ille hujusmodi libellum aut *Bullam* se vidisse inficiatur, nec quicumquam Pontificis Romani nomine suscepturum, Regi tamen suo obtemperandum esse. Ceterum Angliæ Reginam ob Regias virtutes ita observare, ut secundum Regem, illi plurimum tribuat, & inservire cupiat. Se Regi persuasisse, ut ad hanc pacem tractandam descenderet, quæ magis è re sit Anglis quam Hispanis. Si enim hi victi, facile damnum resarciant; sin vos semel victi, inquit, Regnum simul amittitur. Cui Dalus, *Regina nostra ad Regnum defendendum à viribus satis est instructa, nec unius prælii fortuna Regnum facile expugnari posse ipse pro prudentia dijudices; quum Hispanus avitum in Belgio patrimonium bello tam diuturno nondum recuperare valeat. Esto, inquit ille; Hæc in manu Omnipotentis.*

Postea replicationibus mutuis Delegati decertarunt, & eandem quasi telam retexuerunt. Quum Angli instarent, ut Religionis toleratio ad duos saltem annos *Provinciis Confœderatis* concederetur, responsum est, *Ut Hispanus pro Anglis Catholicis hoc non petiit, ita sperarunt Reginam pro prudentia nihil ab eo postulaturam quod Hispani honori, jurijurando & conscientiae adversetur.* Pecuniam à Brabantiae Ordinibus debitam efflagitantibus, respondent, *Rege nec conscio, nec auctoritatem præbente, mutuo datam esse. Verum rationibus subductis, quanta ea pecunia fuerit, & quantam Rex in hoc bellum impenderit; constare posse, cui plus rependi debeat.* Hujusmodi responsis Anglos eluserunt, donec ipsa classis Hispanica Angliæ oram accederet, & tormentorum tonitrua ex mari exaudirentur. Tunc enim commeatum à Parmensi (qui interea omnes fere copias ad oram deduxerat)

Colloquium abrum-
pitur.

duxerat) acceperunt, & ab ipsius Delegatis ad limites, prope Caletum honorifice sunt deducti. Ita in nihilum cecidit hic tractatus, à Regina, ut prudentiores judicarent, susceptus ad classem Hispanicam avertendam, ab Hispano continuatus ad Angliam imparatam nec opinantem opprimendam: ut pelli Leoninæ Vulpinam affuere utrinque viderentur. 1588.

Classis illa Hispanica, viris, machinis, & omni apparatu, omnium quas Oceanus unquam vidit, longe instructissima, & arroganti nomine *Invincibilis* dicta, constabat è cxxx. navibus, in quibus milites xixmccxc. nautæ viiimcccl. Remiges catenati iimlxxx. tormenta majora iimdcxxx. Præerat cum summo imperio Alphonsus *Perezius Gusmanus*, *Dux Medinæ Sidoniæ*. (Antonius enim Columna Dux Paliani, & Marchio S. Crucis, quibus hoc Imperium destinatum, dum appabatur, diem obierant.) & sub eo Joannes Martinus Recaldus, in re nautica versatissimus. Tertio Calendas Junii è Tago solvit, dumque cursum ad * *Corunnam* Gallicæ intendit, horrida tempestate tota erat disjecta, tribus triremibus, *Davidis Gwini* mancipii Anglici opera, & remigum Turcicorum perfidia, in Galliam abductis; & ægre post aliquot dies ad *Corunnam* & stationes vicinas convenit. Adeo afflictam fama perhibuit, ut Regiæ persuasissimum fuerit, classem illam hoc anno non expectandam, & Walsinghamus à Secretis ad Admirallum scripserit, ut quatuor è maximis navibus remitteret, quasi bello jam confecto. Ille haud facile credidit, molliques responso, ne quid temere in re tanta crederetur, utque eas vel propriis impensis retineret, rogavit. Et vento favente usus, Hispaniam versus vela pandit, ut afflictas hostium naves in stationibus opprimeret. Quum non longe ab Hispaniæ ora abesset, ventus in Notum mutavit, & ille, qui jussus, ut Angliæ oram tueretur, ve-

Hispanica
classis.

Oram sol-
vit.

* *Groin.*

Diffipatur.

1588. ritus ne eodem vento illi inconspēcti in Angliam appellerent, *Plimoutham* rediit.

Iterum
solvit.

Eodem vento, XII. die Julii ad rationem Anni Juliani è *Corunna* solvit Dux Medinæ cum universa classe; post unum & alterum diem, Rodericum Telium in Belgium præmittit, ut Parmensem de classe adveniente edoceret, & quod in rem esset, admoneret. In mandatis enim habuit ut se cum Parmensis militibus & navibus conjungeret, eosque sub protectione suæ classis in Angliam deduceret, simulque terrestres copias ad Tamisis Ostium exponeret. Jam quid singulis diebus in hac navigatione gestum, tam ex Hispanorum, quam nostrorum relatione fide dignissima, ut veritas clarius elucescat, paucis perstringam.

Die XVI. magna fuit malacia, & densa nebula mari incubuit ad meridiem usque, inde Aquilo turbide spiravit, mox Zephyrus ad mediam noctem, & deinde Eurus: adeo ut classis Hispanica dissipata difficulter recoligeretur, priusquam in Angliæ conspectum venerit die mensis undevicesimo. Quo die Angliæ Admirallus à *Flemmingo* navarcho certò edoctus classem Hispanicam *Mare Britannicum* (quod *Canalem* vulgus nautarum vocat) ingressam esse, conspectamque prope *Ocranum Promontorium* (vulgo *the Lizard*) classem Anglicam, vento in portum graviter incumbente, non sine magna difficultate, summa sane cum solertia, & mira classiariorum alacritate, ipse gregariis militibus & nautis opere helciario immixtus, in altum eduxit.

Anglica
classis sol-
vit.

Postridie Angli classem Hispanicam turribus, castello- rum instar sublimem, lunata fronte, cornibus VII. plus minus milliaria extentam, quasi ventorum labore, nec sine Oceani gemitu, tardius, etsi plenissimis velis navigantem conspiciunt, prætervehique lubenter sinunt ut à tergo vento secundo insequerentur.

Vicesimo

Vicesimo primo Julii, Angliæ Admirallus præmissa ce-
 loce *Defiance* dicta, bellum displensione denunciavit,
 & mox *Prætoriam* quam putavit Hispanorum (sed ea
 erat Alphonfi Lævæ) è sua prætoria (*Arca Regia* dicta)
 primum crebra ejaculatione adortus est. Mox Dracus, ^{Prima}
 Hawkinsus, & Forbisherus in ultimum agmen quod ^{pugna.}
 Recaldus regebat, detonuerunt, qui nihil non fecit ut
 suos ad classem fugientes sisteret, donec ipsius navis
 multis ictibus diverberata, & jam inutilis, in aciem se
 ægre reciperet. Quo tempore Dux Medinæ dissipatam
 hinc inde classem collegit, & majoribus velis pansis cur-
 sum intendit. Nec aliud poterat, quum & ventus An- ^{Anglica-}
 glis faveret, & eorum naves incredibili celeritate ad im- ^{rum navi-}
 petus faciendos, flexus recursusque capiendos, in quam- ^{um habili-}
 cunque partem se converterent. Jam duabus horis a- ^{tas.}
 criter pugnatum erat, nec visum Admirallo Angliæ pu-
 gnam diutius continuare, quum XL. naves vix dum è
 portu eluctatæ abessent.

Nocte insequente *S. Catharina* navis Hispanica, hac
 pugna admodum lacerata, in mediam aciem erat recepta
 ut reficeretur. Ingenisque navis Cantabrica *Oquendæ*,
 in qua Regius Quæstor, vi tormentarii pulveris à Belga
 tormentario male habito de industria inflammati, de-
 flagrare cœpit. Incendium tamen tempestive extinctum
 à navibus in auxilium submissis; inter quas *Galeona* Pe-
 tri Valdesii, anteriori malo alterius navis antennis im-
 plicata & fracta, quum turbido mari & nocte cæca
 nemo periclitanti subvenire posset, derelicta, Draco in
 prædam obvenit, qui Valdesium ad *Dertmoutham* mi- ^{Petrus Val-}
 sit, pecuniam militibus diripiendam reliquit. Ille lumen ^{desius ca-}
 ea nocte præferre jussus, neglexit. Germanicas merca- ^{ptus.}
 torum holcadas hostes ratus, insecutus, in caussa fuit
 ut classis Anglica fere tota subsisteret, quum noctur-
 num lumen nusquam conspiceretur. Nec ille & reli-
 qua

1588. qua classis, priusquam advesperasceret die sequenti, Admirallum affecuti sunt, qui tota nocte præcedente cum *Urso & Maria Rosa* (hæc navium nomina) Hispanorum vestigiis sedulo institit. Toto isto die, Dux securus in sua classe ordinanda adlaboravit, Alphonso Lævæ ut primum agmen cum extremo conjungeret, mandavit, unicuique navi suam stationem assignavit secundum præscriptam in Hispania formulam, extremo supplicio iis proposito, qui stationem desererent; Glichum Vexilliferum ad Parmensem misit, qui doceret quo statu esset, & Cantabricam illam *Oquendæ* navem, Regia pecunia & vectoribus in alias naves translatis, fluctibus commisit. Quæ, eodem die, cum quinquaginta plus minus nautis & militibus miserrime mutilatis & semiustis, in Anglorum manus devenit, & in portum *Weymoutham* deducta.

Oquendæ
navis capta.

Pugna se-
cunda.

Die mensis xxiii. primo diluculo, Hispani Aquilone favente usi, vela vertunt in Anglos, qui quod in rem erat, Occidentem versus naves facile convertunt, & postquam de venti beneficio præripiendo decertatum, ad proeliandum utrinque accingitur, varioque Marte confuse pugnatur; dum hinc Angli naves Londinenses ab Hispanis circumseffas periculo animose eximerent, inde Hispani Recaldum periclitantem non minus fortiter liberarent. Nunquam fuerunt majores utrinque effusionationes, quæ tamen pleræque ab Hispanis irritæ Anglos supervolitarunt. Solus *Cockus* Anglus in sua inter medios hostes navicula, cum laude periit. Anglorum enim naves multo minores mira in hostem agilitate in vectæ, displosione facta, statim in altum avolarunt, atque in prægrandes illas Hispanorum, quæ graves & ad omnia præpeditæ, certos ictus collinearunt. Nec visum Angliæ Admirallo conferte per harpagines aleam belli subire, quod nonnulli inconsiderati suaserunt. Hostes

Admiralli
providen-
tia.

stes enim justum exercitum in classe habuerunt, ille nullum. Eorum naves erant numero longe plures, mole majores, robore firmiores, structura altiores; ut à de-supèr propugnantibus è tabulatis, nihil nisi certum exitium inferius oppugnantibus immineret. Perviditque cladem multo magis sibi obfuturam, quam victoriam profuturam. Victus enim Regnum Angliæ in ultimum discrimen adduxisset, victor tantùm gloriolam de-classe superata, & hoste cæso retulisset.

Die mensis xxiv. à pugna utrinque feriatum, Admirallus nonnulla minora navigia ad vicina Angliæ litora misit, ad bellici apparatus supplementum; & universam classem in quatuor * Phalanges divisit, quarum * *Squadras* primæ ipse præfuit, secundæ Dracum, tertiæ Hawkin- *Drons.* sum, quartæ Forbisherum præfecit, & designavit quasdam ex unaquaque Phalange naviculas, quæ ex diversis partibus nocte intempesta impressionem facerent; sed malacia interveniente, consilium effectu caruit.

Die xxv. qui S. Jacobo sacer, *S. Anna, Galeona* Lulitanica, quæ cum ceteris cursum tenere non poterat, à minoribus navigiis Anglicis impetita fuit. In cujus suppetias *Læva, & Didacus Telles Enriques* cum tribus *Galeassis* prodierunt, quas ipse Admirallus, & Thomas Howardus in *Aureo Leone*, lembis helciario opere attracti, *Pugna* (tanta erat maris malacia) vi tormentorum ita inces- *tertia.* ferunt, ut ægre, nec sine jactura, *Galeonam* illam liberarent, & nullæ jam inde *Galeassæ* pugnam capefferent. Produnt Hispani, Anglos eodem die Hispanicam *Prætoriam* in extremo agmine collocatam, propius quam antea, majoribus tormentis diverberasse, multisque occisis, majorem malum deturbasse; sed Mexiam & Recaldum opportune Anglos repulisse. *Prætoriam* deinde Hispanicam comitatam Recaldo, & aliis, Anglicam *Prætoriam* oppugnasse, eam venti vertentis beneficio evasisse;

1588. evasisse; Hispanos jam inde insequi destitisse, & cursum tenentes iterum nuncium ad Parmensem ablegasse, ut quamprimum classem suam cum Regia conjungeret, & simul pilas tormentarias mitteret. Hæc Anglos latuerunt, qui scribunt se uni Hispanicarum navium lanternam, alteri rostrum detersisse, & tertiæ multa damna intulisse. *Non-Parigliam* vero, & *Mariam Rosam* aliquantisper cum Hispanis conflixisse, aliasque naves *Triumpho* periclitanti subvenisse. Ita in pugnarum ratione qui rebus gerendis adfuerunt, non eadem de iisdem referunt; dum quisque ex utraque parte, quod ipse observavit, commemorat.

Equites
creati.

*Straight
of Calais.

Nobiles
undique se
classi ad-
jungunt.

Postridie Admirallus Thomam Howardum, Baronem Sheffeldum, Rogerum Townsendum, Joannem Hawkinsum, & Martinum Forbisherum ob fortitudinem Equestri dignitate ornavit. Deliberatumque jam inde hostem non adoriri, priusquam ad * *Fretum Britannicum* pervenirent, ubi Henricus *Seimorus*, & Guil. *Winters* eorum adventum præstolabantur. Ita secundo Etesiarum flatu (qui nostro cælo à Libonoto sereni plerumque spirant) Hispanica cassis, Anglica subsequente, provehitur. Tantum autem abfuit ut *invincibili* nomine, aut terribili spectaculo oram maritimam terruerit, ut juventus Anglica incredibili quadam alacritate (parentibus, uxoribus, liberis, cognatis, & amicis, ex intima in patriam charitate, derelictis) navigiis undique privatis impensis conductis, se classi magno numero adjunxerit; & inter alios, Comites Oxoniæ, Northumberlandiæ, Cumberlandiæ, Thomas & Robertus Cecilii, H. Brookus, Carolus Bluntus, Walterus Raleighus, Guilielmus Hattonus, Robertus Carius, Ambrosius Willoughbeius, Thomas Gerardus, Arthurus Gorgæus, & alii clarioris notæ.

Die

Die xxvii. hujus mensis ad vesperum, Hispani prope 1588.
 Caletum anchoras jecerunt, à naucleris moniti, si classis ^{Hispanica}
 ulterius progredere- ^{classis sub-}
 retur, verendum ne vi æstus in Septen- ^{sistit.}
 trionalem Oceanum abriperetur; & juxta eos in an-
 choris subsistit Admirallus cum suis intra majoris tor-
 menti ictum, quibus *Seimorus* & *Winterus* suas naves
 adjungunt. Jam cXL. naves in classe Anglica numera-
 bantur, habiles illæ quidem omnes ad præliandum, na-
 vigandum, & quo velint circumagendum; nec tamen
 plures quam xv. erant, quæ quodammodo belli molem ^{Parmensis}
 pertulerunt, & repulerunt. Hispani illico, ut sæpius an- ^{accerfitur.}
 tea, crebrioribus nunciis Ducem Parmensem urgent, ut
 xl. *Fleibotas*, id est, *leviora navigiola*, mitteret, sine
 quibus commode cum Anglis confluere non possent ob
 nimiam Hispanicarum navium magnitudinem & tardi-
 tatem, & summam Anglicarum agilitatem; majorem-
 que in modum rogant, ut mari se cum suo exercitu
 committeret, quem quasi sub alis Hispanica classis (ita
 enim deliberatum erat) protegeret, donec in Anglia
 terram conscenderet. Ille autem imparatus, ad nutum ^{Ille impa-}
 adesse non poterat. ^{ratus.} carinæ pandæ alveis planioribus,
 rimis fatifcebant, res annonaria deerat, nautæ inviti
 hætenus detenti, se subduxerant. Imminebant etiam
 portubus *Dunkerka*, & *Newporti*, unde solvendum erat,
 naves bellicæ Hollandorum & Zelandorum majoribus
 tormentis & sclopetariis adeo instructæ, ut oram solvere
 non possent, nisi in perniciem ante oculos positam, se &
 suos sciens & prudens conjiceret. Nec quicquam tamen
 omittere videbatur vir navus & industrius, cupiditate An-
 gliam debellandi inflammatus.

At diligentiam ejus, & spem credulam Hispanorum
 prævertit Elizabethæ providentia, cujus jussu postridie
 quam Hispani anchoras fixerant, Admirallus naves octo ^{Hispani}
 ex vilioribus, igne Græco, pice, resina, illitas, sulphure, ^{territi con-}
^{fuse fugi-}
^{unt.}

Pars III.

D d d d

varioque

1588. varioque ignis fomite repletas, ductu *Youngi & Prowfi*, vento ferente in Hispanicam classem nocte intempesta immisit. Quas, ut propius adventantes Hispani conspexerunt, toto mari flammis collucente, rati naves illas incendiarias, præter ignis periculum, exitialibus etiam machinis instructas fuisse; ululabili quodam clamore sublato, anchoras tollunt, rudentes difsecant, vela expandunt, remos incitant, & terribili Panico horrore percussæ, repentino impetu in fugam confusissime proruant. Inter quas, *Galeassa Prætoria* gubernaculo fracto fluitans, dum die sequente trepide Caletum petit, arenæ illisa, ab *Amia Prestono*, *Tho. Gerardo*, & *Harveio* ancipiti pugna occupatur, *Hugone Moncada* Præfecto occiso, militibus & remigibus vel aqua haustis, vel gladio peremptis, magna vi auri in prædam abrepta. Navigium & tormenta Caleti Præfecto cesserunt.

Hugo Moncada occiditur.

Perhibent Hispani, Ducem, quum incendiariæ illæ naves accederent, jussisse anchoras per universam classem tolli; ita tamen ut periculo defunctæ, quæque navis ad suam stationem rediret. Et ipse sane rediit, signo redeundi disputatione dato, quod tamen à paucis auditum, quum illæ undique dissipatæ, aliæ in apertum Oceanum, aliæ ad breviam in Flandriæ littore præ metu propellerentur.

Pugna quarta.

Interea *Dracus & Fennerus* in Hispanicam classem è regione *Gravelingæ* se colligentem magno tormentorum fragore irruunt, quibus se protinus adjunxerunt *Fentonus*, *Southwellus*, *Beestonus*, *Crossus*, *Rimanus*, & statim ipse Admirallus, *Thomas Howardus*, & *Sheffieldus*. Dux, *Læva*, *Oquenda*, *Recaldus*, & ceteri è brevibus eluctati, impetum, quantum possent, sustinuerunt, adeo ut pleræque ipsorum naves admodum essent laceratæ & perforatæ, *Galeona S. Matthæus*, cui præerat *Diegus Pimentellus*, suppetias *Fran. Toletano* in
S. Phi-

S. Philippo allatura, à Seimoro & Wintero crebris tormentorum ictibus quassata, juxta *Ostendam* adacta, & denuo à Zelandis transverberata, à Flussingenfibus caperetur. Ut etiam altera illa *S. Matthæus*, classisque Hispanica toto die gravissime afflicta. 1588.

Die ultimo mensis, primo mane Caurus invaluit, & Hispanica classis satagens ad *Freti* angustias redire Zelandiam versus propellitur. Angli insequi destiterunt, ut Hispani credunt, quia in exitium pene abreptas viderant. Cauro enim spirante, non poterant non in arenas & brevias juxta Zelandiam impingere. Sed Cauro in Africum mox commutato, vento obsecundarunt, & è brevibus liberati, vesperi consultant quid faciendum; communibusque suffragiis decretum in Hispaniam per Septentrionalem Oceanum redire, quandoquidem plura necessaria, inprimis pilæ tormentariæ deessent, naves laceræ, & spes nulla Parmensem suam classem posse educere.

Itaque jam in altum eveci, in Septentriones cursum dirigunt, Anglica classe persequente, cui per intervalla nonnunquam proras obverterunt. Quumque redituros plerique existimarent, Regina masculino animo exercitum & castra ad *Tilburiam* lustravit, & per dispositas acies, Ductoris bacillo puro in manu, nunc gressu militari, nunc muliebri obequitans, incredibile quantum ductorum & militum animos præsentia & alloquio firmavit. Hispani fugiunt. Regina castra adit.

Eodem die, quo postremo pugnatum, Parmensis, postquam vota *B. Mariæ Hallensi* fecerat, serius Dunkerkam venit, Hispanorum opprobriis exceptus, quasi in gratiam Elizabethæ pulcherrimam rei gerendæ occasionem volens corrupisset. Ille, ut non nihil satisfaceret, in rei annonariæ curatores animadvertit, Hispanorum insolentiæ tacite illudens, quum glorientes audiret,

1588.

quocunque se inferrent, victoriam secum haud dubiam trahere, Anglos ne vultum quidem ipsorum, aut aciem oculorum ferre potuisse. Et triumphum sane ante victoriam, editis libris Bernardinus Mendoza vane & mendaciter in Gallia cecinit. Ne tamen Parmensis à Dunkerka prodiret, Admirallus Seimorum & Hollandos ad Flandriæ oram excubare iussit, ipse Hispanos à tergo insecutus est, donec *Bodotriam* Scotiæ (*Edenborough Frith* hodie vocant) prætervecti essent. Subvehebantur enim nonnulli, ne ad Scotorum Regem ob matris cædem jam infensum, se reciperent. Certe Ashbeius Reginæ in Scotia Legatus, ut ejus animum leniret, luculentas hoc mense illi obtulit conditiones, scilicet, titulum *Ducatus* in Anglia, annuam VM. librarum pensionem, stipiatorum cohortem Reginæ sumptu alendam, & alia : an ex suo ingenio, vel aliorum mandato, non facile dixerò, nec rimari placet ; culpa in illo resedit, & conditiones nunquam impletæ.

Scotorum
Regi con-
ditiones
oblatae.

Hispani autem omni redeundi spe jam abjecta, non aliunde quam fuga saluti consulentes, nusquam stiterunt. Et ita classis toto triennio immensis sumptibus apparatus, intra mensem sæpe impugnata, & demum multis occisis fugata, ex Anglis ne centum quidem desideratis, nec navicula præter illam Cocki amissa, (ejaculationes enim omnes ex altissimis Hispanicis navibus Anglicas supervolarunt) universam Britanniam, per Scotiam, Orcades, & Hiberniam circumvecta, tempestatibus, naufragiis, & miseriis omnibus gravissime conflictata, plurimumque accisa, domum ingloria rediit. Unde signata Numismata, alia in rei memoriam cum classe passis velis fugiente, & inscriptione VENIT, VIDIT, FUGIT. Alia in Reginæ honorem cum incendiariis navibus & classe confusa, inscripta DVX FOEMINA FACTI. Inter fugiendum certum est plures

Nummi in
victoriæ
memori-
am.

plures naves in Hiberniæ & Scotiæ littoribus periisse, & supra septingentos milites & nautas in Scotiam ejectos fuisse; qui, intercedente apud Scotorum Regem Parmense, & Regina permittente, post annum in Belgium transmissi. At inclementius cum miseris illis actum qui in Hiberniam tempestatibus adacti. Alii enim à silvestribus Hibernicis occisi, alii Proregis mandato. Ille enim dum timeret, ne cum rebellibus Hibernicis se conjungerent, & Binghamus Connachtæ Præfectus semel atque iterum jussus in dedititios sævire, abnuisset: *Fowlum* Promarescallum misit, qui latitantes extraxit, & ducentos plus minus obruncavit; quod ut sævitia plenum Regina ex animo damnavit. Hinc reliqui perterriti, morbidi, & famelici, laceris navigiis se mari commiserunt, & plures fluctibus absorpti.

1588.
Hispano-
rum miseria.

Hispani reduces hanc infelicitatem Parmensis incuriæ, & obsequiosæ suæ ipsorum prudentiæ imputarunt, qui mandatorum Religionem violare nefas existimarunt. Illis etenim strictissime mandatis imperatum erat, ne quid tentarent priusquam Parmensis suas copias adjungeret, & nihil ipsorum judicio pro occasione relictum. Alias, jactitarunt se classem Anglicam facillime in portu opprimere potuisse. Et acriter disputarunt viri militares, an mandatis religiose obtemperandum quæcunque acciderint, ne obsequio neglecto, convellatur Imperium. An ex necessitate mandata corrigant, & ad præsentem usum pro re nata accommodent, ne occasiones & rerum gerendarum momenta amittantur.

Quibus
caussis cladem
affigunt.

Hispanus ipse cladem acceptam ut à Deo, composito animo tulit; Deoque & Sanctis, quod non tristior fuerit, gratias egit, & per Hispaniam agi jussit: afflictosque milites & nautas sublevando misericordiam adhibuit singularem.

Quomodo
Hispanus
tulit.

Eliza-

1588.

Elizabetha
Deo gratias
agit.

Elizabetha similiter supplicationem & gratiarum actionem per omnes Angliæ Ecclesias decrevit, ipsaque quasi triumphum agens, cum spectatissimo nobilium agmine per plateas Londini cœruleo panno vestitas, & civium Societates cum suis *Banneriis* pulcherrimo spectaculo utrinque adstantes, pileto bijugi (nec quadrijuga adhuc Principibus in usu, ut hodie privatis) templum Paulinum adiit, (ubi vexilla hosti rapta, proposita) gratias divino numini demississime egit, & concioni, qua Deo soli gloria relata, interfuit. Admirallo quosdam reditus ob operam tam feliciter navatam assignavit, eum, & navium Præfectos, ut patriæ conservandæ natos subinde laudavit. Ceteros nominatim, quoties vidit, ut præclare meritos gratanter salutavit, (quod instar præmii illi habuerunt) saucios atque egentiores pensionibus honestis remuneravit. Eruditi vero domi forisque animis lætitia prægestientibus, victoriæ congratulantes TRIUMPHALIA omnibus linguis cecinerunt.

Classarios
laudat.

Publica lætitia è Scotia aucta.

Lætitiâ hanc publicam adauxit Robertus Sidneius, qui è Scotia reversus, certò significavit, Scotorum Regem Reginæ amicitiam constantissime amplecti, Religionem veram sincere colere, eandemque propugnaturum. Ille ad eum missus erat dum Hispanica classis adhuc Britannia immineret, ut ejus erga Reginam benevolentiam gratulando gratiasque agendo agnosceret, alacritatem ad communem causam defendendam laudaret, & opem vicissim promitteret, si Hispani in Scotia exscensionem facerent. Præterea, ut in memoriam revocaret, quam ambitiose Hispanus universæ Britannia inhiaret, urgendo Pont. Rom. ad eum excommunicandum, quo & Regno Scotiæ exueret, & successione in Anglia excluderet; necnon ut submoneret, cujusmodi minas Mendoza & *Nuncius Pontificius* in eum
spira-

spirarant ; ideoque sibi à Scotis Pontificiis provide cavendum. Quo tempore, ut obiter adnotem, Rex facete dixit, *Se non aliud ab Hispano beneficium expectare, quam quod Ulyssi Polyphemus promiserat, scilicet, ut, ceteris devoratis, postremus deglutiretur.* 1588. Facetum Regis dictum.

Nec lætitiā imminuit mors Leicestrii (etsi Regina permolestissime tulit) qui sub hoc tempus in itinere ad Killingwortham ex febre continua quarto die Septembris exspiravit. Filius ille erat quintus Joannis Ducis Northumbriæ, Edwardo Sexto ab interiori cubiculo, sub Maria, quæ eum, fratres & sorores natalibus restituit, Machinarum Anglicarum in obsidione S. Quintini Præfectus: Elizabethæ, cui ob animorum conjunctionem, eamque fortasse ex occulta fiderum conspiratione (quam Synastriam Astrologi Græci vocant) longe charissimus, Præfectus equorum, in S. Georgii, & S. Michaëlis Ordines cooptatus, *A Sacris Consiliis, Regiæ Seneschallus, Academiæ Oxoniensis Cancellarius, Forrestarum citra Trentam st. Justitiarius, Locum-tenens & Capitaneus Generalis Anglicarum in Belgio copiarum. Gubernator & Capitaneus Generalis Unitarum in Belgio Provinciarum,* & hoc anno *Generalis Exercitus Anglorum* contra Hispanos. Quique jam in vitæ exitu novam honoris & potentiæ spem inchoavit de summo in Angliæ & Hiberniæ Imperio vicaria sub Regina potestate. Quod quidem, Diplomate jam scripto, consecutus erat, nisi Burghleius & Hattonus intercessissent, & Regina periculum nimis in uno potentiæ tempestive prævidisset. Aulicus habebatur omnibus numeris absolutus, lautus, & largus, viris militaribus, & studiosis beneficus, tempori & suo commodo inservire gnarus ; ingenio obsequioso, in æmulos insidiosus, aliquandiu mulierosus, demum supra modum uxorius. Ceterum, dum invidiosam potentiam solidæ virtuti anteposuit, obtrectatores Leicestrii obitus. Eius honores.
amplam

1588. amplam convitiandi materiam arripuerunt, qui, quum maxime floreret, libellis famosis, non sine mendaciunculis, contumeliose prosciderunt. Ut semel dicam, palam inter laudandos censebatur, arcana apud plerosque male audiebant. Quum autem in ære Reginæ esset, bona auctione divendita. Nec illa cetera facilis, ærario debita vix unquam remisit.

Bona divendita.

Hunc ad meliorem vitam comitati sunt Joannes Comes Rutlandiæ, qui brevi tempore hoc honore usus, & Robertus Baro Richus, filius Richardi Cancellarii Angliæ, regnante Edwardo Sexto. Successit Robertus, qui honoribus auctior, Comitis Warwici titulum postea accepit.

Parmensis Bergam ad Zomam obsidet.

Parmensis jam consilii Angliam invadendi irritus, ut cum numerofo tamen illo exercitu in Angliam parato aliquam de Anglis gloriam reportaret, & simul viam in Zelandiam aperiret, Brabantiamque incursionibus liberaret; *Bergam ad Zomam* scilicet Brabantia oppidum loci ingenio & propugnaculis circumpositis munitum, in quo præfidiarii plerique omnes erant Angli, obsidet. Sed vanus etiam hic fuit conatus providentia Baronis *Willoughbeii* & virtute præfidiariorum. Etenim, licet, obsidione fervente, discordia inter eos efferveret, dum alii Guil. *Drurio*, quem *Willoughbeius* Anglorum *Generalis*, alii Morgano, quem Regina suis litteris loco præfecit, faverent: nihilominus singuli in commune consulentes strenue se gesserunt. Eruptionibus vero & astu militari ita hostes exercuerunt, ut quadringentis,

1. Deest hæc Sectio in Edd. priorib. Illud autem sciendum, nos descripsisse non ex exemplari nostro Camdeniano, sed è Codice quodam præstantissimo, propria Camdeni manu scripto, epistolasque ipsius permultas, ut & alia quedam complectente, mihi mutuo dato (prelo jam fervente) à Fecialium Principe Joanne Anstis, Armigero, Viro undiquaque doctissimo. In quo quidem Codice Sectio ad proprium locum refertur.

quos *Grimstonus* & *Redbeadus*, se transfugas simulantes, multa pollicitando, protestando, & dejerando, in propugnaculum illexerant, cæsis, captis, aut submersis: *Parmentis* omni spe portus occludendi, & oppidi potiundi excussus, hieme ingruente, & annona deficiente, obfidionem post duos menses solverit. *Willoughbeius* autem ut militarem virtutem præmio decoraret, Franciscum *Verum* qui jam inclarescere cœpit, Tho. *Knolles*, N. *Parkerum*, & J. *Polium* ob fortitudinem dignitate Equestri merito ornavit.

Obfidionem solvit.

Ut externo bello, ita etiam interno schismate hoc tempore laboravit Anglia. (Schismatica enim pravitas semper bello ardente maxime luxuriat.) Nec certe contumax in Ecclesiasticos Magistratus impudentia, & contumeliosa improbitas insolentius alias se exseruit. Et enim quum Regina quæ *semper eadem*, novatores in Religione audire noluerit, quos Ecclesiasticæ administrationis, & *Regiæ Prærogativæ* nervos succisuros existimavit: nonnulli ex iis qui *Genevensis Ecclesiæ Disciplinam* unice admirabantur, non aliam rationem constituendi eandem in Anglia excogitari posse putarunt, quam Anglicam Hierarchiam insectando, & Præsulibus invidiam apud populum conflando. Hi itaque & in Hierarchiam, & in Præsules probrosis editis libellis, quibus tituli erant, *Martinus* * *Præsulibus exitiosus vel* * *Marra* *Præsuli-Mastix*, *Mineralia*, *Diotrephes*, *Demonstratio* *Prælat.* *Disciplinæ*, &c. calumniis & conyitiis virulentissimis adeo scurriliter debacchati sunt, ut auctores non pietatis cultores, sed è popina ganeones viderentur. Auctores tamen erant *Penrius* & *Udallus* Verbi Ministri; & *Jobus Throcmortonus* vir doctus & facete dicax. Fautores *Richardus Knightleius*, & *Wigstonus* Equites aurati, viri alioquin boni, graves, & prudentes, (sed à quibusdam Ministris sibi sapientibus circumventi) qui crimen gravi

Novatorum insolentia.

1588. multa in *Camera Stellata* irrogata luissent, nisi Archiepiscopus Cantuariensis, qua fuit ille lenitate, Reginam ægre exorasset.

Dum hi, inquam, calumniando viam ad illam *Disciplinam* præstruerent, alii consilii participes eandem per angulos, spreta legum auctoritate, exercere cœperunt, Synodos atque *Classes* certis locis habendo, & Presbyteria instituendo. Eoque nomine in iudicium vocati erant Thomas *Cartwrightus*, Edmundus *Snaps*, Andreas *Kingus*, *Proudlous*, *Painus*, & alii Verbi Ministri; ad quos è Magistratum manu liberandos præferendi quidam conspirarunt. Sed quanta fuerit horum petulantia, quam Archiepiscopus sua prudentia & patientia fregit, Ecclesiastico Historico cujus interest, relinquo.

Diffata jam erat tempestas illa quæ tam minaciter ex Hispania intonuit, turbines tamen, quasi ejusdem reliquæ, in Hibernia & Scotia eruperunt, & procella gravior ex Anglia Hispaniam perculit, ut postea dicemus. In Hibernia enim dum Guilielmus *Fitz-Williams* Prorex Hispanorum bona naufragiis ejecta indagat, & rigide exigit, eoque nomine ¹ Eugenium *O-Toole* Tir-Oenii socerum & Joannem *O-doborty*, viros fidei spectatæ, & in Ultonia apud barbaros gratia florentissimos, aliosque nonnullos ut Hispanorum fautores incarcerat; inter alia, turbulentis motibus, qui postea proruperunt, occasio & data, & arrepta fuit.

Legatio in Daniam.

Daniel *Rogersius*, qui in Daniam jampridem missus ad condolendum Frederici II. morti, & pristinam amicitiam cum filio successore confirmandam, cum Regni curatoribus egit; Ne Dani contra Reginam Angliæ hostibus militarent; Ne *arrestationes* navium ob privatorum delicta, in *Freto Danico* sive *Sundensi*, concede-

1. Desunt Eugenium O-Toole &c. aliosque in *Edd. priorib.*

rentur;

rentur; Ne piscatio Islandica, cujus libertas singulo septennio ex antiquo fœdere renovanda, novis artibus interciperetur; Telonium in *Freto illo* ab Anglis non solveretur, nisi in reditu è mari Baltico; idque pecunia per Daniam usitata. Ne Proprietarii luerent pœnas fraudium à Navarchis committendarum; Ut involucra pannorum libera essent à solutione vectigalium, & Telonium, *Last-gelt* vocatum, Anglis remitteretur. Verum ob minorem Regis ætatem, hæc in aliud tempus rejiciuntur. Dani enim paullo iniquiores erant Anglis quod non jam per *Fretum* illud *Danicum*, sed per Norwegiæ, Finmarchiæ, Lappiæ, Scricfiniæ, Biarmiæque littora in Russiam navigarent. At *Boris Theodorides*, Ruffi in Anglos favor. qui Theodoro Joannidi sub principium hujus anni defuncto successor in Russiæ imperio electus, nullum Anglos juvandi levandique locum prætermisit, Reginæ amicitiam conciliare omnibus officiis sedulo enixus.

¹ Nemo hoc anno obiit memoria dignior, quam Eadwinus Sands, qui Maria regnante in Germania exsulavit, Obit Eadwinus Sands Archiepiscopus Eboracensis. redux primum Wigornienfi Sedi præfuit, deinde Londinensi, postremo Eboracensi, pererudita prole felix pater. Successit Joannes Piers, Theologiæ Doctor, apprime eruditus, à Sarisburia translatus.

I. *Deest hæc ultima Sectio in Edd. priorib.*

Finis Voluminis secundi, quo clauditur Tomus primus.

